REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO IN SOCIALNE ZADEVE

INŠPEKTORAT REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO

POROČILO O DELU ZA LETO 2003

KAZALO

1. PRISTOJNOSTI, ORGANIZIRANOST IN DEJAVNOST INŠPEKTORATA RS ZA DELO 8

1.1. Pristojnosti in zakonodaja 8

1.2. Temeljni področji nadzora 9

1.3. Uslužbenci inšpektorata - zaposlovanje 10

1.4. Organizacija inšpektorata 12

1.5. Pogoji za delo in večjo učinkovitost inšpektorjev 15

1.6. Obseg dela in ukrepi inšpektorjev, upravni in drugi postopki 17

1.7. Informatika in statistika 18

1.8. Ogrožanje varnosti inšpektorjev 19

1.9. Izobraževanje, strokovno usposabljanje ter izpopolnjevanje 19

2. INŠPEKCIJSKO NADZORSTVO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 24

2.1. Uvod 24

2.2. Inšpekcijski pregledi in izrečeni ukrepi 25

2.3. Nezgode pri delu, poklicne bolezni in nevarni pojavi 28

2.4. Izpolnjevanje obveznosti delodajalcev 34

2.5. Delovni pogoji 42

2.6. Nevarnosti na delovnem mestu 46

2.7. Obveznosti v zvezi s prostim pretokom blaga na skupnem evropskem trgu 51

2.8. Delo v nočnem delovnem času 53

2.9. Izpolnjevanje pogojev za opravljanje dejavnosti 54

2.10. Izpolnjevanje obveznosti do organov nadzora 55

2.11. Izpolnjevanje določil Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov 56

2.12. Omejevanje uživanja alkohola 57

2.13. Nadzor nad organizacijami z dovoljenjem za delo 58

2.14. Zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu v nekaterih panogah dejavnosti 58

2.15. Posebno nadzorstvo 76

2.16. Sodelovanje inšpektorjev v projektih in pripravi podzakonskih in zakonskih aktov 77

2.17. Posebne aktivnosti Inšpektorata RS za delo 78

2.18. Zaključek 79

3. INŠPEKCIJSKO NADZORSTVO NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 81

3.1. Splošno 81

3.2. Pogodba o zaposlitvi 84

3.3. Delo na domu 92

3.4. Prenehanje pogodbe o zaposlitvi 93

3.5. Plačilo za delo 97

3.6. Delovni čas 100

3.7. Odmori in počitki 102

3.8. Letni dopust 103

3.9. Disciplinska odgovornost 104

3.10. Varstvo nekaterih kategorij delavcev 105

3.11. Delo otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov 107

3.12. Delovna knjižica 108

3.13. Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih 109

3.14. Kolektivna pogodba 109

3.15. Zaposlovanje tujcev 110

3.16. Sodelovanje delavcev pri upravljanju 113

3.17. Stavke 114

3.18. Posredovanje zaposlitve oz. dela 114

3.19. Zakon o evidencah na področju dela 115

3.20. Zakon o trgovini 116
3.21. Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju 116
3.22. Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja 117
3.23. Posredovanje inšpektorja v sporu med delavcem in delodajalcem 118
3.24. Strokovna pomoč v skladu s 4. členom Zakona o inšpekciji dela 119
3.25. Zaključek 120
4. USMERJENE AKCIJE V LETU 2003 122
4.1. Splošno 122
4.2. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri manjših delodajalcih, ki opravljajo dejavnost proizvodnje tekstilij, tekstilnih in drugih izdelkov, proizvodnje oblačil, strojenja in dodelave krzna 123
4.3. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu in delovne zakonodaje pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost prevoza potnikov in blaga v notranjem in mednarodnem cestnem prometu 127
4.4. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu ter delovne zakonodaje pri delodajalcih, ki opravljajo gradbeno dejavnost 130
4.5. Akcija nadzora nad izvajanjem delovne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v domovih starejših občanov ter centrih za socialno delo 134
4.6. Akcija nadzora nad izvajanjem delovne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu pri delodajalcih, ki opravljajo zasebno zobozdravstveno dejavnost 137
4.7. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem delovne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v trgovinski dejavnosti 140
4.8. Akcija nadzora pri delodajalcih, ki so zavezanci za prijavo dela tujcev 145
4.9. Akcija nadzora nad zakonitostjo dela agencij za zaposlovanje 147
4.10. Akcija nadzora nad izvajanjem delovne zakonodaje v invalidskih podjetjih 148
4.11. Akcija nadzora nad izvajanjem delovne zakonodaje v društvih 150
4.12. Akcija nadzora nad zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu v garažnih prostorih 152
4.13. Akcija nadzora na bencinskih servisih s področja varnosti in zdravja pri delu 154
4.14. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov na področju prijav nezgod oziroma poškodb pri delu oz. vodenju evidenc 156
5. AKTIVNOSTI NA PODROČJU ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V LETU 2003 157
5.1. Splošno 157
5.2. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v okviru delovanja mobilnih skupin inšpektorjev 160
5.3. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v avtošolah 161
5.4. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno na področju zasebnega varovanja v okviru različnih prireditev 162
5.5. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno na področju taxi prevozov 163
5.6. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v dejavnosti gradbeništva 163
5.7. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v gostinski dejavnosti 164
5.8. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v kitajskih restavracijah 165
5.9. Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno pri delodjalcih, ki prodajajo oz. skladiščijo pirotehnične izdelke 166
5.10. Druge skupne akcije 166
5.11. Skupne akcije v okviru mednarodne akcije v dejavnosti prometa tovornih vozil “Morska deklica” 167
5.12. Zaključek 168
6. PREDLOGI V SKLADU S 5. ČLENOM ZAKONA O INŠPEKCIJI DELA 170
6.1. Predlogi na področju varnosti in zdravja pri delu 170
6.2. Predlogi na področju delovnih razmerij 172
7. PROGRAMSKE USMERITVE INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2004 174
7.1. Splošno 174
7.2. Poročilo o delu Inšpektorata RS za delo za leto 2003 175
7.3. Usmerjene akcije nadzora s področja varnosti in zdravja pri delu in s področja delovnih razmerij 175
7.4. Skupne akcije odkrivanja in preprečevnja dela in zaposlovanja na črno 180
7.5. Informatika 180
7.6. Izobraževanje in strokovno izpopolnjevanje inšpektorjev za delo 180
7.7. Ukrepi za nadaljnje delo 181

KAZALO SLIK

Slika 1: Razmerje med delavci, ki opravljajo inšpekcijski nadzor – inšpektorji, in drugimi delavci inšpektorata . . . 11
Slika 2: Uslužbenci inšpektorata po dejanski stopnji izobrazbe 31.12.2003 . . . 11
Slika 3: Organizacijska shema Inšpektorata RS za delo . . . 13
Slika 4: Opravljeno delo inšpektorata v obdobju od leta 1998 do leta 2003 . . . 17
Slika 5: Skupno število zadev na prvi stopnji v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku in druge zadeve izven ZUP-a (primerjava leta 2000/2001/2002/2003) . . . 18
Slika 6. Število rednih inšpekcijskih pregledov na področju varnosti in zdravja pri delu, Slovenija, 1998-2003 . . . 26
Slika 7. Število izrednih inšpekcijskih pregledov na področju varnosti in zdravja pri delu, Slovenija, 1998-2003 . . . 26
Slika 8. Število ureditvenih odločb IRSD, Slovenija, 1998-2003 . . . 27
Slika 9. Število smrtnih poškodb pri delu, IRSD - Slovenija, 1998 - 2003. . . . 29
Slika 10. Dnevna porazdelitev smrtnih poškodb neposredno pri delu, Slovenija, 1998 - 2003 . . . 30
Slika 11. Hitro, površno in nezanesljivo delo – tragične posledice padca z višine.. . . . 31
Slika 12. Tako imenovano podiranje drevesa čez obviselo drevo je prepovedano. Posledica – huda poškodba notranjih organov. Hitro posredovanje s helikopterjem je rešilo življenje. . . . 32
Slika 13. Praviloma so delavci še vedno prepričani, da na ta način označena kemikalija ni škodljiva za njihovo zdravje. Nasprotno! Tako označene kemikalije lahko ob zaužitju povzročajo takojšnje okvare zdravja. . . . 38
Slika 14. Še vedno pogosta slika. Brez ograje, čelade, pasu... Višina 12 metrov! . . . 39
Slika 15. Meritve prahu so potrebne. Inšpektorji še vedno ugotavljajo, da so delavci v lesni industriji prepričani, da prah bukovega in hrastovega lesa ne škodujeta njihovemu zdravju. Nasprotno! Oba sta rakotvorna. . . . 40
Slika 16. Od 38 pregledanih garaž v 32 primerih instrumenti za detekcijo CO so delovali! . . . 41
Slika 17. Dovolj prostora?. . . . 44
Slika 18. Ergonomsko ustrezen stol, vendar neergonomski položaj tipkovnice in miške. Počasi se bodo pojavile bolečine v rokah in vratni hrbtenici. . . . 47
Slika 19. Nepravilno skladiščenje, navodila v tujem jeziku, kajenje na delavnem mestu..... . . . 48
Slika 20. Odprta električna razdelilna omarica. Samo vprašanje časa je, kdaj se bo nekdo izmed 500 zaposlenih v stavbi slučajno dotaknil dela pod napetostjo. . . . 50
Slika 21. V Sloveniji prihaja do spremembe kulturnih navad glede kajenja na delovnem mestu. Vse manj ljudi kadi na delovnem mestu. . . . 57
Slika 22. V gozdarstvu se odnos do področja varnosti in zdravja pri delu izboljšuje . . . 60
Slika 23. V prehrambeni industriji se kljub računalniško dovršeni tehnologiji še vedno ohranja pečat domačega izročila . . . 61
Slika 24. Nočno delo žensk je prisotno predvsem v tekstilni dejavnosti. . . . 62
Slika 25. V takih pogojih ocena tveganja pomeni temeljit pregled vseh dejavnikov, ki lahko delavcu škodujejo: hrup, vibracije, nevarne snovi, delo na višini itd.. . . . 64
Slika 26. Stara mešalnica. Delavci so še vedno izpostavljeni škodljivim učinkom nevarnih snovi na njihovo zdravje. . . . 65
Slika 27. Nova mešalnica. V tej dejavnosti vse več delodajalcev avtomatizira svojo proizvodnjo. . . . 66
Slika 28. Delodajalci v tej dejavnosti veliko pozornost posvečajo izobraževanju oz. usposabljanju delavcev. Zasrbljujoče pa je dejstvo, da se delavci, ki so pri svojem delu ogroženi ali zaradi padcev ali zaradi dotika napetosti, kljub znanju, ki ga pri preizkusih pokažejo, dejansko v praksi obnašajo popolnoma drugače in kršijo varnostna pravila. . . . 68
Slika 29. Pisna navodila za varno delo imajo urejena in tudi delavcem dostopna na gradbiščih večinoma le večje družbe. . . . 71
Slika 30. Poleti v kabini tudi do 42°C. V letu 2003 se je nadaljevalo intenzivno opremljanje lokomotiv z klimatskimi napravami. Ukrep, ki bo pomembno prispeval k višji varnosti v železniškem prometu. . . . 74
Slika 31. Število ukrepov v letih 2002 in 2003 . . . 83
Slika 32. Kršitve v zvezi s pogodbo o zaposlitvi . . . 92
Slika 33. Kršitve v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi. . . . 94
Slika 34. Kršitve v zvezi s plačilom za delo . . . 98

KAZALO TABEL

Tabela 1: Inšpekcijski pregledi, 2000 – 2003 . . . 27
Tabela 2: Ukrepi, 2000 do 2003 . . . 28
Tabela 3: Število na IRSD prijavljenih poškodb pri delu . . . 28
Tabela 4: Število prijavljenih vseh poškodb pri delu, Slovenija, 1993-2003 . . . 29

Tabela 5: Podatki o smrtnih poškodbah v panogi rudarstva za obdobje 1998 - 2003 31
Tabela 6: Najpogostejši vzroki za nastanek težjih poškodb v letu 2003 32
Tabela 7: Najpogostejše težje poškodbe v letu 2003 32
Tabela 8: Število prijavljenih in raziskanih težjih nezgod glede na dejavnost 33
Tabela 9: Težje poškodbe v panogi rudarstvo v obdobju 1998 - 2003 33
Tabela 10: Usmerjene akcije IRSD v letu 2003 122
Tabela 11: Ugotovljene kršitve 147
Tabela 12: Vrste kršitev po pravilniku 147
Tabela 13: Druge kršitve. 148
Tabela 14: Vrsta ukrepov 148
Tabela 15: Posamezne ugotovitve v akciji nadzora v garažnih prostorih 153
Tabela 16: Posamezne ugotovitve v akciji na bencinskih servisih 154

UPORABLJENE KRATICE V LETNEM POROČILU

ZID – Zakon o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/1994, 32/1997 in 36/2000)
ZIN – Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/2002)
ZUP – Zakon o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/1999, 70/2000 in 52/2002)
ZDR – Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002)
ZDR – Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS,št. 14/1990, 5/1991, 29/1992, 71/1993, 2/1994, 12/1999, 101/1999 in 36/2000)
ZVZD – Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/1999 in 64/2001)
ZTPDR – Zakon o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ, št. 60/1989 in 4219/90)
ZZDT – Zakon o zaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 66/2000)
ZPDZC – Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 36/00)
SKPgd – Splošna kolektivna pogodba za gospodarske dejavnosti (Uradni list RS, 40/97, 51/1998, 98/1999, 10/2000, 31/2000, 54/2000, 64/2000, 48/2001 in 62/2001)
RS – Republika Slovenija
RK – Rdeči križ
EU – Evropska unija
MOD – Mednarodna organizacija dela
SLIC – Senior Labour Inspectors Commettee (Komite glavnih inšpektorjev za delo pri evropski komisiji)
ZZZS – Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije
ZPIZ – Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
IRSD – Inšpektorat RS za delo
DURS – Davčna uprava RS
MDDSZ – Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
VZPD – varnost in zdravje pri delu
HKOM – podatkovno komunikacijsko omrežje državnih organov
MFERAC– Ministrstvo za finance- enotno računovodstvo
ESAW – European statistics on accidents at work
EODS – European occupational diseases statistics
ER-8 – obrazec za nezgode
TIRS – Tržni inšpektorat RS
ZTZPUS – Zakon o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti (Uradni list RS, št. 59/99)
HACCP – hazard analysis critical control point
SŽ – Slovenske železnice
CO – ogljikov monoksid
PZI – projekt za izvedbo
ATEX – Equipment and protective systems intended for use in potentially explosive atmospheres
AENOR – Associacion Espaniola de Normalizacion y Certificacion
LOM – Laboratorio oficila madariaga
ATISAE – Asistencia tecnico industrial S.A.E.
SCOEL – Scientific Committee for Occupational Exposure Limits

V letnem poročilu uporabljeni izrazi delavec, delodajalec in inšpektor, zapisani v moški spolni slovnični obliki, so uporabljeni za ženske in za moške.

UVOD

Vsako obdobje je mogoče opisati z nekaterimi značilnostmi, ki to obdobje razlikujejo od ostalih. Leto 2003 je bilo gotovo v mnogih pogledih posebno leto in če ga presojamo z očmi inšpektorja za delo, je bilo to prvo leto, v katerem smo lahko zaznali učinke novo sprejete zakonodaje, torej tiste, ki je v svojem bistvu usklajena s pravili, ki na tem področju veljajo v Evropski uniji. V bistvu smo se v tem letu dokončno poslovili od vseh zakonov s področja dela, ki so veljali v obdobju samoupravnega socializma. Zakon o varnosti in zdravju pri delu in lani uveljavljeni Zakon o delovnih razmerjih predstavljata od začetka leta 2003 ogrodje vseh odnosov med delavcem in delodajalcem. Uporaba Zakona o varnosti in zdravju pri delu ni več novost. Pojmi, kot je Izjava o varnosti z oceno tveganja, so danes že široko uveljavljeni v praksi, čeprav je potrebno omeniti, da so še vedno prepogosti primeri, ko delodajalci potrebne akte in ukrepe, ki jih zahteva zakon, sprejemajo zgolj formalno. Takšen način razumevanja novih pravil ne zagotavlja njihovega namena, torej zagotoviti varnega in zdravega dela zaposlenim.

V statističnem pogledu je bilo leto 2003 razmeroma ugodno, saj se nadaljuje umerjen trend upadanja delovnih nezgod nasploh, predvsem pa je bilo manj kot leto poprej tistih z najhujšim izidom, torej s smrtjo delavca. Del vzrokov za vendarle preveliko število poškodb pri delu leži tudi v dejstvu, da še ni zaživela določba Zakona o varnosti in zdravju pri delu, ki določa, da morata biti vzgoja in izobraževanje v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu sestavni del splošnega in poklicnega izobraževanja na šolah vseh vrst in stopenj ter sestavni del uvajanja v delo in stalnega strokovnega usposabljanja delavcev.

Vsekakor je bilo leto 2003 bolj razpoznavno na področju novih delovnih razmerij. Pogodbena naravnanost tega razmerja se je poudarjala na vsakem koraku, vendarle pa so se v praksi ohranjali stari vzorci obnašanja. K temu je prispevalo tudi dejstvo, da so se pri večini ohranile pogodbe o zaposlitvi, ki so bile sklenjene na podlagi stare zakonodaje in kot take povzročajo težave in nejasnosti v zvezi z novim zakonom. Ravno tako k težavam pri uveljavljanju novih pravil na tem področju prispeva dejstvo, da so v tem letu veljale še prav vse stare kolektivne pogodbe, ki kljub poizkusom tolmačenj v skladu z novim zakonom, ne odigravajo tiste vloge, ki bi jo morale.

Inšpektorji za delo so v praksi v zvezi s težavami pri uveljavljanju novega Zakona o delovnih razmerjih opravili veliko dela, zlasti pri pojasnjevanju posameznih določb tako delodajalcem kot tudi delavcem. Zakon je inšpekciji dela nekoliko drugače opredelil pristojnosti ukrepanja, kot je bilo to določeno v prejšnji zakonodaji, kar je zaradi pogodbene naravnanosti novega delovnega razmerja razumljivo. Z manj razumevanja pa so to dejstvo sprejeli mnogi prizadeti delavci, ki so bili napoteni na uveljavljanje svojih pravic na delovno sodišče. Najbolj odmevne vsebine novega zakona so bile v začetku leta 2003 različne oblike odpovedi pogodb o zaposlitvi s strani delodajalca, ki so bile pogosto v nasprotju z zakonom, zaradi nerazumljenih ali površno izpeljanih določil zakona.

Inšpektorji Inšpektorata RS za delo so v letu 2003 opravili večji obseg dela kot leto pred tem, kar pomeni več inšpekcijskih pregledov z obeh področij nadzora, ukrepali pa so v približno enakem številu primerov kot v letu 2002, ob enaki kadrovski zasedbi in opremljenosti.

Utrditev novih predpisov in odnosov na področju dela bo tudi v prihodnje ključna naloga inšpektorjev za delo, seveda s poudarkom na evropski naravnanosti teh odnosov, v luči skorajšnje priključitve Evropski uniji.

Borut Brezovar, univ.dipl.pravnik

Glavni inšpektor RS za delo

1. PRISTOJNOSTI, ORGANIZIRANOST IN DEJAVNOST INŠPEKTORATA RS ZA DELO

1.1. PRISTOJNOSTI IN ZAKONODAJA

Inšpektorat Republike Slovenije za delo je organ v sestavi Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Področje dela inšpektorata je določeno s 1. členom Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000) in Zakonom o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/02).

Obveznost in vsebino poročanja določa 5. člen navedenega Zakona o inšpekciji dela.

Inšpektorat Republike Slovenije za delo je upravni organ v sestavi Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Delovno področje upravnega organa je določeno z Zakonom o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000) in Zakonom o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/02).

Poročilo Inšpektorata Republike Slovenije za delo za leto 2003 je izdelano na podlagi 5. člena Zakona o inšpekciji dela, ki določa vsebino poročanja in nadaljnji potek obravnave poročila. V skladu s prvo točko 1. odstavka 5. člena Zakona o inšpekciji dela je med mednarodnimi dokumenti potrebno omeniti konvencije Mednarodne organizacije dela:

- Konvencijo št. 81 o inšpekciji dela v industriji in trgovini (Uradni list FLRJ, mednarodne pogodbe, št. 5/56),
- Konvencijo št. 129 o inšpekciji dela v kmetijstvu (Uradni list SFRJ, mednarodne pogodbe, št. 22/75),
- Konvencijo št. 155 o varstvu pri delu, zdravstvenem varstvu in delovnem okolju (Uradni list SFRJ, mednarodne pogodbe, št. 7/87),
- Konvencijo št. 161. o službah medicine dela (Uradni list FLRJ, mednarodne pogodbe, št. 14/89).

Med pravnimi viri, ki določajo Inšpektoratu RS za delo neposreden nadzor, navajamo samo najpomembnejše:

- Zakon o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000),
- Zakon o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 56/02),
- Zakon o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 56/99 in 64/01),
- Zakon o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št 42/02),
- Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št.106/99, 72/00, 124/00, 109/01, 108/02 in 135/03),
- Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Uradni list RS, št. 81/00 in 55/03),
- Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 81/00),
- Zakon o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Uradni list RS, št. 5/91, 17/91, 12/92, 71/93, 2/94, 38/94 in 69/98 in 67/02),
- Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 97/01 in 76/03),
- Zakon o minimalni plači, o načinu usklajevanja plač in o regresu za letni dopust v obdobju 1999-2001 (Uradni list RS, št.39/99, 124/00, 48/01),

- Zakon o izvajanju dogovora o politiki plač za obdobje 2002-2004 (Uradni list RS, št.59/02),
- Zakon o evidencah na področju dela (Uradni list SFRJ, št.17/90),
- Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (Uradni list RS, št. 36/00),
- Zakon o zaposlovanju in delu tujcev (Uradni list RS, št. 66/2000),
- Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02),
- Zakon o stavki (Uradni list SFRJ, št.23/91),
- Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/93 in 56/01),
- Zakon o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov (Uradni list RS, št. 57/96 in 119/02),
- Zakon o omejevanju porabe alkohola (Uradni list RS, št. 15/03),
- Zakon o trgovini (Uradni list RS, št. 18/93 in 96/02),
- Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (Uradni list RS, št. 115/03 – uradno prečiščeno besedilo).

Nadzor varnosti in zdravja pri delu so pooblaščeni javni uslužbenci (v nadaljevanju: inšpektorji) opravljali v skladu z omenjeno postopkovno zakonodajo, izvršilnimi predpisi na podlagi 65. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu ter varnostnimi ukrepi, ki so bili določeni z akti delodajalcev in opredeljeni v kolektivnih pogodbah.

Nadzorstvo nad delovnimi razmerji se je opravljalo v skladu z izvršilnimi predpisi, kolektivnimi pogodbami in splošnimi akti delodajalcev, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju in stavke.

Omeniti je potrebno še inšpekcijski nadzor varnosti in zdravja pri delu ter nadzor delovnih razmerij, ki se je opravljal po posebnih zakonih in predpisih na Ministrstvu za notranje zadeve, Ministrstvu za obrambo, Ministrstvu za finance, Ministrstvu za pravosodje, Carinski upravi RS ter v drugih organih v sestavi ministrstev.

V skladu s 4. členom Zakona o inšpekciji dela je inšpektorat dajal delodajalcem in delavcem strokovno pomoč v zvezi z uresničevanjem zakonov, predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov iz svoje pristojnosti.

Inšpektorat je sodeloval z drugimi inšpektorati in z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delodajalcev ter ostalimi strokovnjaki s področja dela.

Uslužbenci inšpektorata so sodelovali pri pripravi podzakonskih predpisov v raznih komisijah in delovnih skupinah.

1.2. TEMELJNI PODROČJI NADZORA

Inšpektorat Republike Slovenije za delo nadzira dve veliki in strokovno izredno zahtevni področji:

- področje delovnih razmerij in

- področje varnosti in zdravja pri delu.

Pogoji za zaposlitev inšpektorjev so določeni v Zakonu o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000).

Inšpektorat RS za delo nadzira dve veliki in strokovno zaokroženi področji: varnost in zdravje pri delu ter delovna razmerja. Inšpekcijsko nadzorstvo opravljajo predvsem univerzitetni diplomirani pravniki, univerzitetni diplomirani inženirji tehničnih strok in zdravnik specialist.

Inšpekcijsko nadzorstvo varnosti in zdravja pri delu obsega neposredno kontrolo gradbenih objektov, delovnih in pomožnih prostorov, ugotavljanje pogojev za delo na deloviščih, ustreznost delovne opreme, prekoračitve hrupa in vibracij v zvezi z delom, ustreznost in uporabo osebne varovalne opreme, izvajanje zdravstvenih pregledov delavcev, usposabljanje delavcev za varno delo, ergonomske pogoje dela in podobno. Posebno pozornost so inšpektorji namenili varnemu ravnanju in delu z nevarnimi snovmi, ker je Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu leto 2003 razglasila za mednarodno leto kemije.

Inšpektorji pravne stroke so lani poleg zahtevnega nadzorstva delovnih razmerij, opravljanja usmerjenih akcij in aktivnosti na področju odkrivanja in preprečevanja dela ter zaposlovanja na črno, posebno pozornost namenili svetovanju delodajalcem in delavcem glede spremenjene delovne zakonodaje. Nudili so strokovno pomoč delodajalcem, sindikatom in drugim, ki se je nanašala na ureditev pravic in obveznosti iz delovnega razmerja od 1. 1. 2003 dalje.

Inšpektorat RS za delo je v okviru nadzorstva vodil upravni postopek na prvi stopnji. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve pa je na drugi stopnji odločalo o pritožbah zoper odločbe inšpektorjev.

V mejah pristojnosti so uslužbenci inšpektorata na podlagi Zakona o inšpekciji dela, Zakona o inšpekcijskem nadzoru in Zakona o javnih uslužbencih (Ur.l. RS, št. 56/02), Zakona o javnih financah (Ur.l. RS, št. 79/99, 124/00, 79/01 in 110/02), Zakona o izvrševanju proračuna za leto 2003 in 2004 (Ur.l. RS, št. 118/02) ter drugih predpisov opravljali še razne naloge, kot na primer:

- spremljali in proučevali stanje varnosti in zdravja pri delu ter delovnih razmerij v najširšem smislu,
- sodelovali v medresorskih in drugih strokovnih komisijah pri pripravi ali spremembah zakonodaje z obeh področij nadzora,
- pripravili strokovno pravne podlage za izvedbo akcij ter analize usmerjenih akcij in drugih aktivnosti na obeh področjih nadzora,
- opravljali skupne aktivnosti z inšpekcijskimi in drugimi organi nadzora v zvezi s preprečevanjem dela in zaposlovanja na črno,
- koordinirali in nadzirali delo inšpektorjev na obeh področjih nadzora,
- izvedli strokovne izpite, preizkuse ter razna usposabljanja inšpektorjev,
- pripravili predlog proračuna in druga poročila s tega področja, opravljali kadrovske in finančne naloge, postopke javnega naročanja ter druge skupne zadeve,
- vodili statistično, analitsko in informacijsko dejavnost in opravljali druge dejavnosti, ki so povezane z obdelavo podatkov inšpektorata.

1.3. USLUŽBENCI INŠPEKTORATA - ZAPOSLOVANJE

V Inšpektoratu Republike Slovenije za delo je bilo decembra 2003 zaposlenih skupaj 108 uslužbencev, med letom je bilo na delu povprečno 110 uslužbencev, od tega 76 inšpektorjev.

V decembru 2003 je bilo v Inšpektoratu RS za delo zaposlenih 108 uslužbencev (za določen in nedoločen čas ter pripravnik za določen čas). Od skupnega števila zaposlenih je bilo 76 inšpektorjev. Med njimi je bilo pet invalidov (trije so zaradi sklepov invalidske komisije opravljali delo s polovičnim delovnim časom).

Slika 1: Razmerje med delavci, ki opravljajo inšpekcijski nadzor – inšpektorji, in drugimi delavci inšpektorata

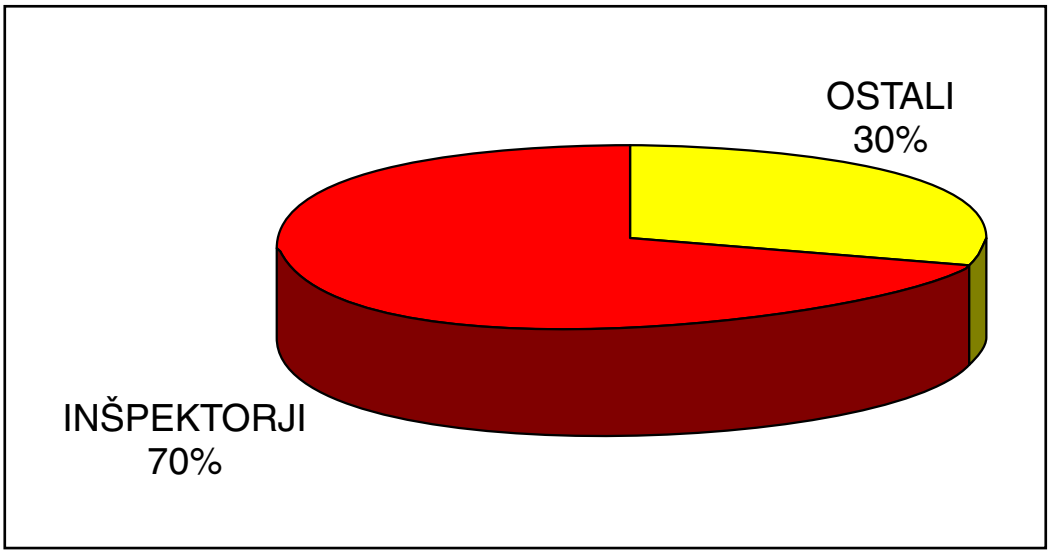

Graf prikazuje kadrovsko stanje inšpektorata. Iz prikaza je razvidno, da 70% vseh zaposlenih predstavljajo inšpektorji. Ostalih 30% pa so uslužbenci, ki opravljajo vodstvena, upravna, strokovna, administrativno tehnična in druga spremljajoča dela.

Obseg inšpektorskega dela je vsako leto večji, število inšpektorjev pa se zaradi različnih vzrokov ne povečuje. Prizadevali smo si, da bi zaposlili nove inšpektorje, vendar vsi dosedanji ukrepi za zmanjševanje zaposlovanja v javni upravi veljajo tudi za inšpektorje.

Slika 2: Uslužbenci inšpektorata po dejanski stopnji izobrazbe 31.12.2003

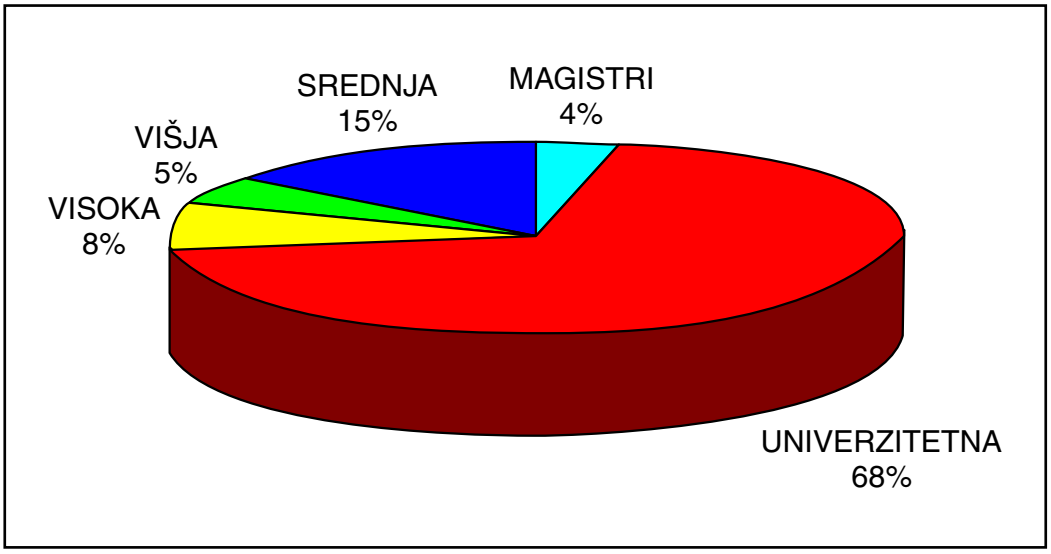

Iz izobrazbene strukture delavcev je razvidno, da smo v inšpektoratu od uveljavitve Zakona o inšpekciji dela v letu 1994, na novo zaposlovali le uslužbence z univerzitetno izobrazbo za opravljanje inšpekcijskega nadzora.

Prizadevali smo se zvišati tudi izobrazbeno strukturo ostalih uslužbencev. Uslužbencem smo omogočili študij ob delu, učenje tujih jezikov, izobraževanje za pridobitev magistrske stopnje znanja in druge oblike zunanjega strokovnega izobraževanja ter internega strokovnega izpopolnjevanja.

Zaradi sklepov Vlade RS o omejevanju zaposlovanja v javni upravi in narave dela Inšpektorata RS za delo, so že vrsto let prisotni problemi pri zaposlovanju novih uslužbencev, zlasti inšpektorjev. Inšpektorsko delo v javni upravi ni bilo nikoli tako cenjeno kot druga uradniška

delovna mesta. Delo je terensko, inšpektorska pooblastila so velika, odločitve inšpektorja imajo lahko finančne in druge posledice za delodajalce ter delavce. Inšpektorji so izpostavljeni raznim vplivom, ki so povezani z dejavnostjo, ki jo nadzirajo (nevarnim snovem, vremenskim pogojem na deloviščih, gradbiščih, delu na višini itd.). Zahtevnost delovnega mesta in strokovnost dela inšpektorja je določena z Zakonom o inšpekciji dela. Inšpektorji morajo imeti najmanj pet let delovnih izkušenj, univerzitetno izobrazbo ter strokovni izpit za inšpektorja. Nadzorstvo se pogosto opravlja preko polnega delovnega časa in v nočnem času zaradi raziskav težjih, smrtnih in kolektivnih nezgod pri delu ter usmerjenih in drugih akcij inšpekcijskega nadzora.

1.4. ORGANIZACIJA INŠPEKTORATA

Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji Inšpektorata Republike Slovenije za delo je bil sprejet v letu 1999. V letu 2003 so bile sprejete spremembe in dopolnitve akta zaradi nove zakonodaje.

Inšpektorat ima naslednje notranje organizacijske enote: Urad predstojnika, Sektor nadzora delovnih razmerij, Sektor nadzora varnosti in zdravja pri delu, Območne enote inšpektorata, Službo za splošno kadrovske in finančne zadeve ter Službo za informatiko, statistiko in analize.

Pravilnik o notranji organizaciji in sistemizaciji Inšpektorata RS za delo je bil sprejet julija 1999 ter v naslednjih treh letih spremenjen predvsem zaradi Uredbe o količnikih za določitev osnovne plače in dodatkih zaposlenim v službah Vlade RS in v upravnih organih (Ur.l. RS, št. 35/96, 5/98, 33/00, 11, 63/01, 37/02 in 61/02).

Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/02), ki je pričel veljati 28. 6. 2003 je v zakonodajo, ki ureja sistem javnih uslužbencem, prinesel veliko novosti. Do decembra 2003 so bile sprejete tri spremembe in dopolnitve internega akta, v skladu z navodili Vlade RS in Uredbo o notranji organizaciji in sistemizaciji delovnih mestih in nazivih v organih javne uprave in v pravosodnih organih (Uradni list RS, št. 58/03, 81/03 in 109/03). Pripravljene so bile prevedbe delovnih mest višjih upravnih delavcev v uradniška delovna mesta in druge spremembe, ki pa niso imele vpliva na organizacijo in delovanje inšpektorata.

S pravilnikom so bile določene notranje organizacijske enote, razporeditve uslužbencev, opisane najznačilnejše skupine nalog in določene pristojnosti dela območnih enot.

Inšpektorat RS za delo ima naslednje notranje organizacijske enote:

- Urad predstojnika,
- Sektor nadzora delovnih razmerij,
- Sektor nadzora varnosti in zdravja pri delu,
- Območne enote inšpektorata z izpostavami,
- Službo za splošno kadrovske in finančne zadeve,
- Službo za informatiko, statistiko in analize.

Slika 3: Organizacijska shema Inšpektorata RS za delo

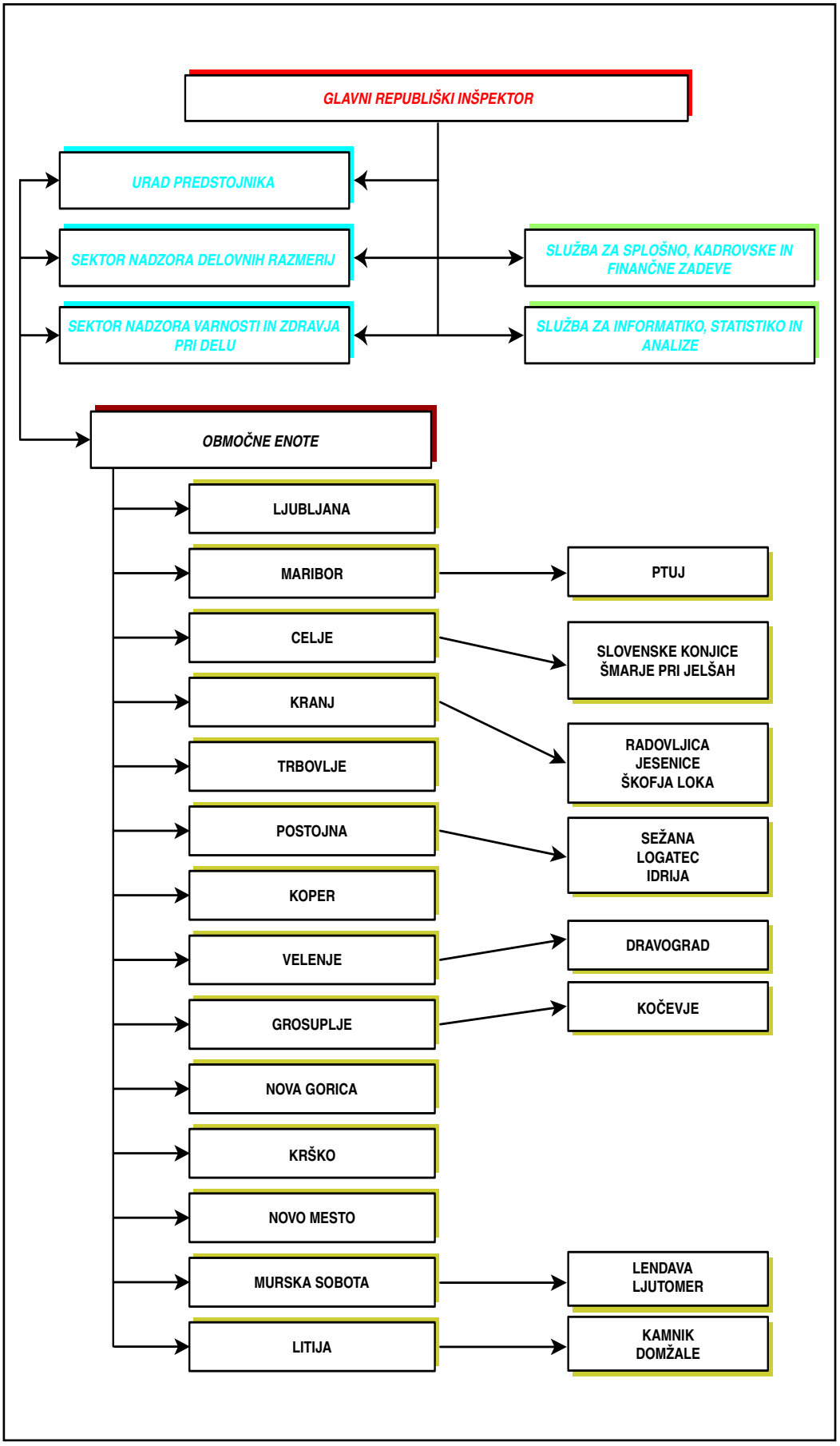

Naloge posameznih notranjih organizacijskih enot inšpektorata:

- Urad predstojnika

  Opravlja strokovno, organizacijsko in svetovalno delo za predstojnika; koordinacijo dela z mediji in drugimi subjekti, ki zaprosijo za podatke iz pristojnosti ali uradnih evidenc inšpektorata; pripravlja poročila, analize in programe dela za organ; pripravlja podlage za izvedbo kolegijev, letnih posvetovanj in drugih sestankov za predstojnika doma in v tujini; organizira opravljanje strokovnih izpitov in preizkusov znanj pooblaščenih delavcev; vodi in ureja dokumentacijo za predstojnika; sodeluje z drugimi organi, organi javne uprave in službami v skladu z zakoni in predpisi; opravlja administrativno-tehnične in druge naloge za predstojnika.

- Sektor nadzora delovnih razmerij

  Sektor pripravlja poročila in analize, vodi evidenco in druga gradiva o delu sektorja; sodeluje pri pripravi predpisov s področja dela organa; pripravlja navodila za izvajanje predpisov, pripravlja obvezna navodila za usmerjene akcije inšpektorata; skrbi za realizacijo programa dela sektorja; vodi, organizira, usklajuje ter nadzira delo vseh pomočnikov in drugih pooblaščenih delavcev, ki opravljajo neposreden inšpekcijski nadzor; opravlja strokovni nadzor nad delom enot; usklajuje in izvaja skupne naloge z Uradom predstojnika, Sektorjem nadzora varnosti in zdravja pri delu ter drugimi notranjimi organizacijskimi enotami inšpektorata. Vodja sektorja opravlja neposreden inšpekcijski nadzor delovnih razmerij v ministrstvih za notranje zadeve, pravosodje, obrambo, carino in pri drugih subjektih posebnih dejavnosti ter nadomešča predstojnika v njegovi odsotnosti.

- Sektor nadzora varnosti in zdravja pri delu

  Sektor pripravlja poročila in analize, vodi evidenco in druga gradiva o delu sektorja; sodeluje pri pripravi predpisov s področja dela organa; pripravlja navodila za izvajanje predpisov, pripravlja obvezna navodila za usmerjene akcije inšpektorata; skrbi za realizacijo programa dela sektorja; vodi, organizira, usklajuje ter nadzira delo vseh pomočnikov in drugih pooblaščenih delavcev, ki opravljajo neposreden inšpekcijski nadzor; opravlja strokovni nadzor nad delom enot; usklajuje in izvaja skupne naloge z Uradom predstojnika, Sektorjem nadzora delovnih razmerij ter drugimi notranjimi organizacijskimi enotami inšpektorata. Vodja sektorja opravlja neposreden inšpekcijski nadzor varnosti in zdravja pri delu v ministrstvih za notranje zadeve, pravosodje, obrambo, carino in pri drugih subjektih posebnih dejavnosti ter nadomešča predstojnika v njegovi odsotnosti.

- Območne enote inšpektorata z izpostavami

  Štirinajst območnih enot inšpektorata opravlja predvsem neposreden inšpekcijski nadzor delovnih razmerij in varnosti ter zdravja pri delu; izvajajo program dela inšpektorata, opravljajo druge strokovne, pravne in upravne naloge ter nudijo strokovno pomoč v skladu z zakonom; izvajajo navodila neposrednih vodij, vodijo predpisane evidence o delu; pripravljajo razna poročila; vodijo in urejajo dokumentacijo, opravljajo splošne in administrativno tehnične naloge v enoti.

- Služba za splošno kadrovske in finančne zadeve

  Služba opravlja naloge v zvezi s pripravo internih aktov inšpektorata; pripravlja poročila in analize ter vodi evidence iz svojega področja dela; načrtuje porabo proračunskih sredstev, nabav in programe investicij; pripravlja postopke javnega naročanja in sklepanja pogodb za blago in storitve; sodeluje pri pripravi raznih programov; pripravlja dokumente v zvezi s finančnim poslovanjem organa ter vodi obračun plač in drugih nadomestil v sistemu MFERAC; koordinira izvrševanje najemnih pogodb v skladu s pooblastilom Servisa skupnih služb Vlade RS in predstojnika; opravlja drugo delo za predstojnika in vodje notranjih organizacijskih enot; sodeluje z drugimi organi, organi javne uprave in službami v skladu z zakoni in predpisi.

- Služba za informatiko, statistiko in analize

  Služba načrtuje, zagotavlja in ureja informacijski sistem za podporo izvajanja temeljnih nalog organa; pripravlja poročila in analize ter vodi evidenco iz svojega področja dela; opravlja drugo delo, ki je določeno s predpisi in navodili predstojnika; načrtuje nabave in naročila s področja informatizacije, pripravlja postopke za javno naročanje in sklepanje pogodb s področja dela službe; sodeluje pri pripravi raznih programov organa, izvaja statistične in druge analitske metode; opravlja drugo delo za predstojnika in vodje notranjih organizacijskih enot; sodeluje z drugimi organi, organi javne uprave in službami v skladu z zakoni in predpisi.

1.5. POGOJI ZA DELO IN VEČJO UČINKOVITOST INŠPEKTORJEV

Za učinkovito delo inšpektorjev morajo biti izpolnjeni nekateri osnovni pogoji. Med vzroki, ki so lani ovirali delo inšpektorjev, je potrebno izpostaviti predvsem: premajhno število inšpektorjev za delo oziroma problematiko zaposlovanja inšpektorjev, pogoje za terensko delo inšpektorjev ter ustreznost najetih prostorov.

Pristojnosti Inšpektorata RS za delo so določene z Zakonom o inšpekciji dela, Zakonom o inšpekcijskem nadzoru in drugimi predpisi. Temeljna naloga inšpektorjev je kvalitetno opravljanje neposrednega inšpekcijskega nadzora v pričakovanem obsegu. Za izpolnitev navedenega bi moralo biti zagotovljeno predvsem:

- Zaposlovanje inšpektorjev za delo

  Inšpektorjev za delo je premalo glede na število subjektov nadzora. Inšpektorat bi se moral nujno kadrovsko okrepiti, da bi lahko izvajal nadzorstvo v takšnem obsegu, da bi bilo zagotovljeno dosledno izvajanje zakonskih določil. Ob 76 inšpektorjih ter vse večjemu obsegu dela je to težko uresničiti.

  Leta 2003 je bilo v Sloveniji 170.997 subjektov nadzora (subjektov z enotami in podružnicami). Iz številčne primerjave inšpektorjev in subjektov nadzora je razvidna izredno pereča problematika pomanjkanja kadra. Iz primerjave števila subjektov nadzora (preglednih mest) in števila inšpektorjev naj bi posamezni inšpektor opravljal nadzor nad 2.249 delodajalci.

  S strategijo nadaljnjega razvoja inšpektorata, ki je bila 1993 leta obravnavana tudi v Državnem zboru RS, bi moralo biti v inšpektoratu zaposlenih najmanj 120 delavcev, od tega vsaj 90 inšpektorjev za opravljanje inšpekcijskega dela. Strategija je temeljila na številu subjektov nadzora in zakonodaji iz leta 1993/94 in kot ocena za učinkovitejše ukrepanje inšpektorjev od 1995 leta dalje. V kolikor primerjamo samo število zaposlenih inšpektorjev s številom subjektov nadzora, v celoti spremenjeno zakonodajo obeh področij nadzora in druge družbene spremembe je potrebno opozoriti, da je bilo 1995 leta zaposlenih 68 inšpektorjev, v lanskem letu pa 76. To pomeni, da se je v vseh letih povečalo število inšpektorjev za 8 novih delovnih mest.

  V letnih poročilih Inšpektorata RS za delo smo predhodno že opozarjali, da bosta obe področji nadzora po uveljavitvi nove delovne zakonodaje, zakonodaje o prekrških ter sprememb v zakonodaji o varnosti in zdravju pri delu v obdobju 2003 - 2005 terjali dodatno število specializiranih kadrov. Področje varnosti in zdravja pri delu se bo moralo prilagajati zahtevni zakonodaji Evropske unije in v inšpektoratu bomo potrebovali dodatni kader s posebnimi strokovnimi znanji. Posebej opozarjamo tudi na povečanje nalog nadzora inšpektorjev za delovna razmerja zaradi sprememb zakonodaje o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah ter drugih sprememb delovno pravne zakonodaje, ki bodo povezane z vstopom naše države v Evropsko unijo.

  Inšpektoratu RS za delo poleg zakonodajnih pristojnosti nalagajo naloge tudi vladni in drugi organi. Med takšne naloge sodijo razne akcije in posebni inšpekcijski nadzori. Primeroma omenjamo akcije na področju odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja

na črno, ki potekajo po programu Vlade Republike Slovenije o odkrivanju in preprečevanju dela ter zaposlovanja na črno od leta 1997. V akcijah so sodelovali vsi inšpektorji, ne glede na področje nadzora, ker v enotah primanjkuje univerzitetnih diplomiranih pravnikov (v Ljubljani, Murski Soboti, na Ptuju, v Mariboru, Celju, Postojni).

Številne usmerjene akcije ter druge izredne aktivnosti so inšpektorji za delo opravljali tudi preko polnega delovnega časa, v nočnem času in ob sobotah ter nedeljah. Zaradi velika obsega rednega dela, sprejema strank, dajanja strokovne pomoči in pomanjkanja kadra je bilo v takšne akcije lani vključenih večje število inšpektorjev.

Opozoriti je potrebno na starostno strukturo inšpektorjev (povprečna starost je nad 49 let) ter dejstvo, da je od skupnega števila inšpektorjev kar polovica žensk. Opravljajo podobno delo kot inšpektorji (v nočnih akcijah, ob sobotah in nedeljah, v neugodnih klimatskih in drugih pogojih, raziskujejo smrtne in druge nezgode ipd.). Omeniti je potrebno, da se povečuje število inšpektorjev, ki so invalidi raznih kategorij invalidnosti in kot taki ne smejo opravljati terenskega dela ali delajo krajši čas.

- Pogoji za terensko delo inšpektorjev

  Inšpektorji za delo so po Zakonu o inšpekciji dela pristojni za nadzor varnosti in zdravja pri delu ter nadzor delovnih razmerij pri delodajalcih. Dosegljivi morajo biti tudi v primeru težjih, kolektivnih ali smrtnih nezgod pri delu, stavk in v drugih izrednih primerih. Sezname inšpektorjev s podatki o njihovi dosegljivosti na delovnem mestu ali doma se pošilja Ministrstvu za notranje zadeve (za vse območne komunikacijske centre v Sloveniji) in Upravi za zaščito in reševanje pri Ministrstvu za obrambo. V takšnih primerih morajo biti med delovnim časom inšpektorji dosegljivi po službenih mobilnih aparatih takoj po sporočilu, izven delovnega časa pa najkasneje v dveh urah od poziva.

  Zaradi dosegljivosti in narave dela inšpektorji za opravljanje dela nujno potrebujejo službena vozila za delo na terenu. Lani je imel inšpektorat za 76 pooblaščenih delavcev v Ljubljani na Parmovi 33, v 14 območnih enotah in 15 izpostavah na voljo 28 službenih vozil. Od tega je bilo eno vozilo zaradi trčenja v prometni nezgodi uničeno, štiri vozila pa bi bilo potrebno v naslednjem letu odpisati zaradi starosti in obrabe. Osnovna naloga inšpektorja je delo na terenu, mobilnost in takojšnje ukrepanje. Izkoristek inšpektorskega dela je premajhen, če inšpektorji na teren potujejo z javnimi prevoznimi sredstvi.

  S proračunskimi sredstvi inšpektorata, ki so namenjena za investicije lahko letno nabavimo največ dve službeni vozili. Zaradi navedenega so morali inšpektorji tudi v letu 2003 uporabljati lastna vozila v službene namene.

- Informacijsko – komunikacijska oprema

  Informacijski sistem Inšpektorata RS za delo postaja vsako leto obsežnejši in zahtevnejši. Z novimi predpisi in uveljavitvijo evropske zakonodaje se pojavljajo tudi zahteve po novih evidencah, statističnih obdelavah in raznih podatkih. Za ažurno in sprotno obdelavo podatkov razpoložljiva proračunska sredstva inšpektorata ne zadoščajo, kot tudi ne za normalno zamenjavo računalniške strojne opreme ter posodabljanje programske opreme.

  Mnenja smo, da bi bilo potrebno vsaj na vsake štiri leta zamenjati strojno opremo, kar pa nam z obstoječimi sredstvi ni omogočeno. Ravno tako bi bila potrebna posodobitev programske opreme v skladu z zahtevami nove zakonodaje na področju nadzora varnosti in zdravja pri delu, delovnih razmerij ter še zlasti novosti, ki jih bo potrebno spremljati na podlagi Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 7/03).

- Prostori

  Na podlagi najemnih pogodb, ki so bile sklenjene med Vlado Republike Slovenije in lokalnimi skupnostmi, uporabljajo uslužbenci inšpektorata pisarniške prostore na 31 lokacijah. Prostori so različno urejeni, večinoma so premajhni, problemi so s skupnimi prostori (ni prostorov za zaslišanje, večinoma ni fizičnega ali tehničnega varovanja

prostorov, mikroklimatski pogoji so slabi, povsod je pomanjkanje prostorov za arhive). Na šestih lokacijah (Parmova 33 v Ljubljani, v Krškem, Mariboru, Novi Gorici, Murski Soboti, Jesenicah) bi nujno potrebovali dodatne pisarne.

Za uporabo najetih prostorov plačujemo stroške obratovanja (npr. porabo elektrike in vode, storitve komunale, čiščenja prostorov, varnostne službe, plačilo uporabe telefonskih central, zavarovalnine, takse, zemljiške prispevke, itd.). Navedeni stroški naraščajo v skladu s cenovnimi gibanji oziroma na podlagi odlokov lokalnih skupnosti.

1.6. OBSEG DELA IN UKREPI INŠPEKTORJEV, UPRAVNI IN DRUGI POSTOPKI

V letu 2003 so inšpektorji povečali skupen obseg inšpekcijskega dela za 3,5 odstotke.

V skladu s splošnim upravnim postopkom je bilo vodenih 20.369 upravnih zadev. Izven upravnega postopka je bilo 2.150 zadev, v okviru statistično analitskega in drugega dela je bilo pregledanih in analitično obravnavanih več kot dvanajst tisoč prijav nezgod pri delu ter preko 28.000 drugih dokumentov.

V letu 2003 so inšpektorji povečali skupen obseg inšpekcijskega dela za 3,5 %, izboljšala se je strokovnost dela in usposobljenost delavcev.

Na področju nadzora delovnih razmerij je bilo opravljenih 9.095 inšpekcijskih pregledov in področju nadzora varnosti in zdravja pri delu 8.528 pregledov z raziskavami nezgod pri delu in nevarnimi pojavi. Skupno je bilo izrečenih 8.745 vseh inšpekcijskih ukrepov (odločb, prijav sodnikom za prekrške, predlogov zaradi suma kaznivega dejanja ter mandatnih kazni). Upoštevati je potrebno dejstvo, da je bilo lani v Sloveniji 170.997 delodajalcev (z ločenimi podružnicami in obrati skupaj), kjer je bilo zaposlenih 777.247 delavcev.

Slika 4: Opravljeno delo inšpektorata v obdobju od leta 1998 do leta 2003

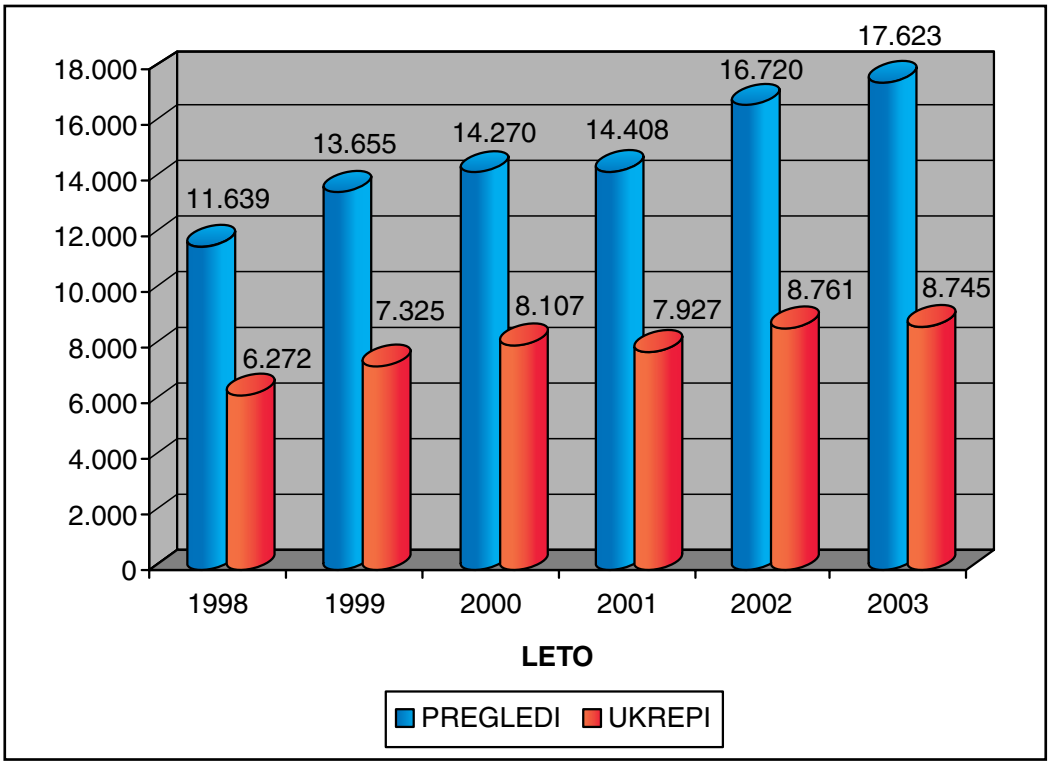

V skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku (Ur.l. RS, št. 80/99, 70/00 in 52/02) je bilo na prvi stopnji lani vodenih 20.369 upravnih zadev. Rešenih je bilo 13.505 zadev, nerešenih je bilo 6.864 zadev. Daljši roki za odpravo nepravilnosti so bili določeni le v odločbah nadzora varnosti in zdravja pri delu (npr. sanacije objektov in prostorov, zaščita večjih strojnih naprav,

meritve letne in zimske mikroklime, zdravstveni pregledi zaposlenih, neizdelane izjave o varnosti z oceno tveganja), kjer so roki določeni v skladu s posebno zakonodajo (npr. obdobni zdravniški pregledi) ali pa bi sanacija od delodajalcev zahtevala velika finančna sredstva.

Izven upravnega postopka je bilo obravnavnih 2.150 zadev. To so bila predvsem mnenja in strokovna pomoč v smislu 4. člena Zakona o inšpekciji dela ter druge skupne zadeve s področja dela organa. Služba za statistiko, analize in informatiko je statistično obdelala tudi prispele obrazce ER 8 o prijavah poškodb pri delu. V skladu z zahtevo 27. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu je bilo zbranih in v posebni računalniški aplikaciji obdelanih preko 12.000 prijav o nezgodah pri delu, ki so terjale odsotnost delavcev daljšo od treh dni.

Slika 5: Skupno število zadev na prvi stopnji v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku in druge zadeve izven ZUP-a (primerjava leta 2000/2001/2002/2003)

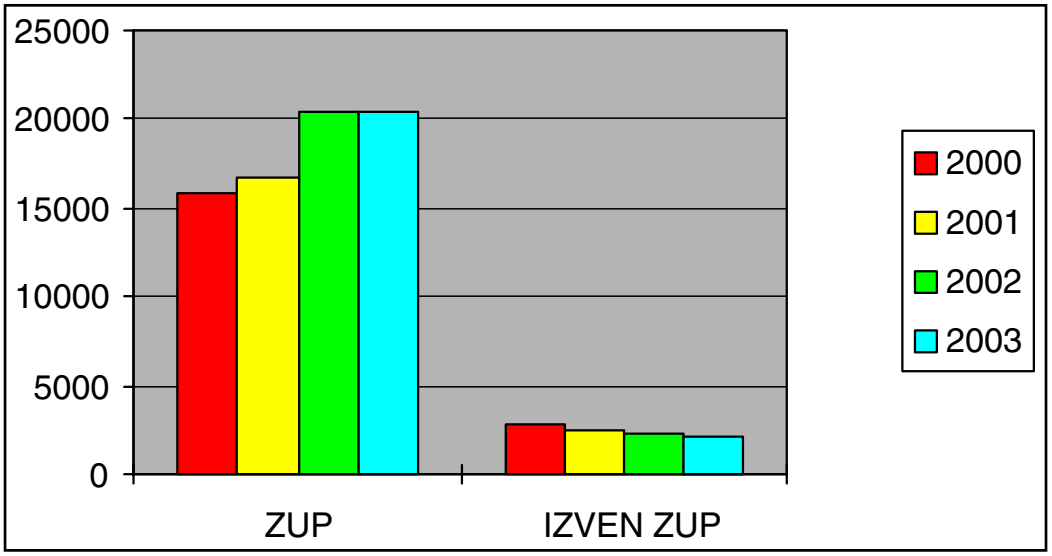

1.7. INFORMATIKA IN STATISTIKA

Tudi v letu 2003 se je nadaljevalo posodabljanje strojne in programske opreme. Inšpektorat RS za delo je nadaljeval z informacijsko podporo inšpekcijskemu nadzoru, in sicer s spremljanjem opravljenih pregledov, ugotovljenih kršitvah in izrečenih ukrepih pri subjektih nadzora.

Zaključen je bil projekt priključitve 14 območnih enot inšpektorata in izpostav v računalniško povezano omrežje državnih organov (HKOM).

V Inšpektoratu RS za delo se je tudi v letu 2003 vodila računalniška aplikacija, v katero so se vnašali podatki o delu vsakega inšpektorja, od vključno 1996 leta dalje. Aplikacija do sedaj vsebuje podatke o 40.412 pregledanih delodajalcih, kot na primer o opravljenem nadzoru, ukrepih in ugotovljenih kršitvah ter podobno.

V skladu z 27. členom Zakona o varnosti in zdravju pri delu je bilo informacijsko podprto tudi prijavljanje smrtnih poškodb oziroma nezgod, zaradi katerih je delavec nezmožen za delo najmanj tri zaporedne delovni dni, kolektivnih nezgod, nevarnih pojavov ali ugotovljenih poklicnih bolezni.

V lanskem letu se je zaključila priključitev 14 območnih enot in izpostav v enotno računalniško omrežje državnih organov.

Ob doseženi 100 % opremljenosti z računalniško opremo v letu 2000 smo v letu 2003 nadaljevali z zamenjavo tehnično zastarele računalniške opreme z zmogljivejšo. Novejša oprema je bila dodeljena tistim uslužbencem, ki vsakodnevno delajo v omrežju državnih organov ali opravljajo posebne naloge v okviru določenega delovnega mesta.

V 2003. letu smo v omrežju upravnih organov in po posebnih programih pripravljali finančne in druge proračunske dokumente, programe nabav in investicij, načrte informatizacije z javnimi naročili in druge dokumente, ki so pomembni za redno delo organa. Program obračuna in stroškov dela, ki ga je pripravilo Ministrstvo za finance – MFERAC, smo uporabljali za redno finančno poslovanje, za celoten prevzem vodenja plač in nadomestil ter spremljali porabo proračuna inšpektorata.

Zaradi načrtovanega projekta medsebojno povezanih telefonskih in mobilnih povezav za obdobje 2003-2004 z območnimi enotami inšpektorata ter zaradi zmanjšanja stroškov smo v enoten telefonski sistem priključili 12 območnih enot inšpektorata ter posamezne izpostave.

1.8. OGROŽANJE VARNOSTI INŠPEKTORJEV

Zaradi narave dela so inšpektorji pri svojem delu pogostokrat izpostavljeni pritiskom in različnim grožnjam.
Varovanje in morebitni ukrepi za pomoč ob ogrožanju uslužbencev inšpektorata bi morali biti urejeni na vladni ravni.

Problematika ogrožanja varnosti inšpektorjev in drugih uslužbencev inšpektorata je bila prisotna tudi v letu 2003. V območnih enotah je prišlo do groženj, ki pa se zaradi pravočasnega ukrepanja prisotnih niso končale s fizičnim obračunom z inšpektorji. Inšpektorjem so pomagali umiriti nasilne osebe ali pa so jim nudili pomoč uslužbenci drugih organov.

Z višanjem zagroženih kazni za prekrške ali druge nepravilnosti se stopnjuje agresivnost napadalcev do inšpektorjev in drugih uslužbencev inšpektorata. Zato številne preglede inšpektorji opravljajo s sodelovanjem policije. Povečuje se število anonimnih groženj neznancev inšpektorjem po telefonu, v posamičnih primerih so bile grožnje izrečene tudi njihovim družinskim članom.

V območnih enotah in izpostavah smo hkrati z drugimi organi samo uporabniki prostorov. Uslužbencem v letu 2003 nismo mogli zagotoviti ustreznega varovanja prostorov oziroma preprečiti vstopa v zgradbo nasilnim osebam (zgradbe niso tehnično varovane, nimajo varnostnih služb, vstop je omogočen tudi izven uradnih ur za stranke itd.).

Nujno bi se moralo sprejeti enotno vladno navodilo v zvezi z ogrožanjem in varovanjem inšpektorjev in drugih uslužbencev, zagotoviti osnovne pogoje varovanja v primeru zaslišanj strank ter urediti varovanje pisarniških prostorov na lokalnem nivoju oziroma v zgradbah, kjer opravljajo delo inšpekcijski in drugi organi.

1.9. IZOBRAŽEVANJE, STROKOVNO USPOSABLJANJE TER IZPOPOLNJEVANJE

Javni uslužbenci Inšpektorata RS za delo se stalno strokovno usposabljajo in izpopolnjujejo. Organizirane so različne oblike izpopolnjevanja in strokovnega usposabljanja. Posamezni predstavniki so se udeležili različnih mednarodnih konferenc, srečanj in študijskih obiskov ter se izpopolnjevali tudi v znanju angleškega jezika. V letu 2003 so bili izvedeni strokovni izpiti za inšpektorje za delo in preizkusi strokovne usposobljenosti inšpektorjev za delo. Potekala so srečanja strokovnega kolegija pomočnic in pomočnikov glavnega inšpektorja RS za delo in več ožjih delovnih sestankov na nivoju Sektorja nadzora delovnih razmerij in Sektorja nadzora varnosti in zdravja pri delu. V letu 2003 so pomembno vlogo imele tudi strokovne delavnice, ki so bile namenjene novi vlogi in pooblastilom na podlagi novega Zakona o delovnih razmerjih. Posamezni uslužbenci inšpektorata so nadaljevali izobraževanje za pridobitev višje stopnje strokovne izobrazbe.

Na podlagi Zakona o inšpekciji dela, Zakona o inšpekcijskem nadzoru in Pravilnika o notranji organizaciji in sistemizaciji Inšpektorata RS za delo imajo javni uslužbenci Inšpektorata RS za delo pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposabljati za delo po programu inšpektorata.

1. Usposabljanja in izpopolnjevanja inšpektorjev za delo

V letu 2003 so bile za zaposlene organizirane različne oblike izobraževanj, strokovnih usposabljanj in izpopolnjevanj. Pripravljeni so bili programi in smernice za usposabljanje, strokovne delavnice doma in v tujini. Usposabljanja in izpopolnjevanja so potekala tako s posameznih strokovnih področij varnosti in zdravja pri delu kot tudi s področja delovnih razmerij. Posebej omenjamo štiri **strokovne delavnice**, kjer so inšpektorji s svojo aktivno vlogo sodelovali pri oblikovanju novih aktov in drugih zaključkov v zvezi z izvajanjem enotnega inšpekcijskega nadzora v Republiki Sloveniji.

Novi Zakon o delovnih razmerjih, ki je na novo uredil delovna razmerja, torej razmerja, ki nastanejo med delavcem in delodajalcem na podlagi pogodbe o zaposlitvi, je prinesel inšpekciji dela tudi nekaj novih nalog, kot je na primer posredniška vloga inšpektorja v sporu med delodajalcem in delavcem, kot posebna možnost izvensodnega reševanja spornih primerov te vrste. **Novi vlogi inšpekcije dela in novim pooblastilom je bilo v okviru strokovnih delavnic namenjeno precej pozornosti.** Usposabljanja in izpopolnjevanja so se izvajala preko vsega leta. Moderatorji so bili uslužbenci inšpektorata in zunanji strokovni izvajalci.

Posamezniki so se udeležili tudi usposabljanj v smeri **poglabljanja** že obstoječih znanj in njihovega dopolnjevanja z novimi spoznanji stroke z različnih strokovnih področij (pogodba o zaposlitvi, obračun in izplačilo plač, ocenjevanje uradnikov, napredovanja v državni upravi, nevarne snovi, informatika, protieksplozijska zaščita, itd.). S posameznimi predstavniki smo se v letu 2003 udeležili Dnevov slovenskih pravnikov, Dnevov delovnega prava in socialne varnosti, Posveta strokovnih delavcev in pooblaščenih zdravnikov, ki ga je organizirala Zbornica varnosti in zdravja pri delu, strokovnega srečanja, ki ga je organizirala Fakulteta za kemijo in kemijsko tehnologijo, Oddelek za tehniško varnost, in Simpozija o varnosti in zdravju pri delu s podelitvijo nagrad in priznanj fundacije Avgusta Kuharja, ki je potekal pod okriljem Zveze društev varnostnih inženirjev Slovenije. Aktivno smo sodelovali tudi na mednarodni konferenci Nevarne snovi – ravnaj skrbno, ki je potekala v okviru Evropskega tedna varnosti in zdravja pri delu ter na tekmovanju »Dobra praksa na področju varnosti in zdravja pri delu«.

Na podlagi 10. člena Zakona o inšpekciji dela ter Pravilnika o opravljanju strokovnega izpita in preizkusa strokovne usposobljenost inšpektorja za delo in pooblastila resornega ministra je bil izdelan Podrobnejši program za strokovni izpit inšpektorja za delo in preizkus strokovne usposobljenosti inšpektorja za delo. V skladu z njim so bili v letu 2003 izvedeni **strokovni izpiti za inšpektorje za delo in preizkusi strokovne usposobljenosti,** ki jih morajo inšpektorji za delo opravljati vsako tretje leto. Posamezni inšpektorji za delo so opravili tudi strokovni izpit iz upravnega postopka.

V letu 2003 sta potekala tudi dva skupna **letna posveta pooblaščenih uslužbencev Inšpektorata RS za delo,** in sicer v Murski Soboti in Rogaški Slatini, namenjena izmenjavi dosedanjih izkušenj in novostim na obeh področjih nadzora.

Nekateri uslužbenci so se izpopolnjevali **v znanju angleškega jezika.** Glede na članstvo v Evropski uniji bo v bodoče znanju tujih jezikov potrebno nameniti še večjo pozornost.

Potekala so srečanja **strokovnega kolegija pomočnic in pomočnikov glavnega inšpektorja RS za delo,** organiziranih je bilo tudi več **ožjih delovnih sestankov** na nivoju Sektorja nadzora delovnih razmerij in Sektorja nadzora varnosti in zdravja pri delu.

Inšpektorat je bil v mesecu juniju 2003 tudi **organizator konference «Postopki ugotavljanja invalidnosti delavcev – obveznosti, pravice in možnosti delavca in delodajalca«,** na kateri so se zbrali predstavniki institucij, ki so v različnih fazah vključeni bodisi kot zakonodajalci ali izvajalci v ocenjevanje delovne zmožnosti delavcev.

2. Izobraževanja za pridobitev izobrazbe ter podiplomski študij

V letu 2003 ni bilo sklenjenih novih pogodb o izobraževanju. Na podiplomskem študiju je izobraževanje nadaljevalo šest uslužbencev. Študij na visoki strokovni šoli je v letu 2003 končal en uslužbenec, ena uslužbenka pa s študijem še nadaljuje.

3. Udeležba predstavnikov Inšpektorata RS za delo na posameznih mednarodnih konferencah, srečanjih in študijskih obiskih oziroma usposabljanjih v tujini:

a) Sodelovanje s SLIC-om- Senior Labour Inspectors Committee – Odborom glavnih inšpektorjev za delo

V letu 2003 je bila Slovenija kot kandidatka za članstvo v Evropski uniji prvič povabljena na plenarna zasedanja SLIC-a, ki potekajo vsakih šest mesecev pod okriljem države, ki tedaj predseduje Evropski uniji. Tako kot vsako leto sta bili tudi v letu 2003 organizirani dve srečanji, in sicer:

- 44. srečanje glavnih inšpektorjev za delo držav Evropske unije in novih držav kandidatk – Thessaloniki, Grčija

Srečanje, ki je bilo že 44. po vrsti, je potekalo v dneh od 21. do 23. maja 2003 v grškem mestu Thessaloniki in je bilo namenjeno predvsem problematiki varnosti in zdravja pri delu samozaposlenih. Prikazani in obravnavani so bili najrazličnejši vidiki te problematike. Francija, Španija in Anglija so tudi že prikazale konkretne projekte, ki se v teh državah izvajajo preko inšpekcije za delo.

Samozaposleni predstavljajo v Evropi pomemben delež aktivne populacije. Ocenjeno je bilo, da je samozaposlenih med 10 - 25% v državah članicah in tudi do 40% v državah kandidatkah. Nobenega dvoma ni, da so samozaposleni bolj izpostavljeni tveganjem, kot zaposleni delavci, ter tudi slabše socialno varovani in manj deležni učinkov zahtev in ukrepov s področja varnosti in zdravja pri delu. Če hočemo zagotoviti, da bodo tudi ti deležni primernih ukrepov za zaščito varnosti in zdravja, je nujen celovit pristop, ki bo najprej identificiral potrebe, nato pa predvidel ustrezne strategije in metode, ki jih bo potrebno izvesti, da bodo cilji doseženi. Pri tem se mora upoštevati velika raznolikost posameznih primerov ter nujnost, da se predvidene aktivnosti izvedejo na vseh nivojih odgovornosti enotno in koordinirano.

Večkrat so bila poudarjena glavna stališča Evropskega priporočila (EC/134/2003) ter potreba po usposabljanju, informacijah, praktičnih nasvetih ter pristop k strokovnemu nadzoru na področju medicine dela.

Obsežno je bila tudi predstavljena vloga vseh, ki so kakorkoli povezani z delovnimi mesti. To so npr. inšpektorji za delo, strokovni delavci, zavarovalnice, gospodarske zbornice, socialni partnerji, standardizacijski organi, idr.

Namen srečanja je bil, da se s to problematiko čim bolje seznanimo in da nekatere, v drugih državah že izdelane rešitve, prenesemo tudi v svojo prakso.

- 45. srečanje glavnih inšpektorjev za delo držav Evropske unije in novih držav kandidatk – Rim, Italija

Srečanje v Rimu je potekalo v dneh od 25. do 27. novembra 2003 in je bilo posvečeno predvsem nelegalnemu ter tveganemu in negotovemu delu ter s tem v zvezi uveljavljanju varnosti in zdravja pri takih delih.

Obstaja več primerov, ko osebe na delovnem mestu ne moremo opredeliti kot »zaposlene osebe«. Iz vsebine posameznih prispevkov je bilo mogoče sklepati, da v državah Evropske unije ni enotne in jasne definicije, kaj nelegalno ter tvegano in negotovo delo dejansko je. Vsekakor pa je dejstvo, da v večini takih primerov, ki so kakorkoli opredeljeni kot nelegalni ter tvegani in negotovi, ni predvidenih ali nobenih ali vsaj ne zadostnih zahtev in ukrepov s področja varnosti in zdravja pri delu, kar pomeni, da je stopnja zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu za te osebe nižja kot za delavce z ustreznimi pogodbami o zaposlitvi.

Vse bolj se kaže tudi neskladje med osnovnim modelom zaposlovanja, ki teži k zaposlovanju za nedoločen čas, kot je to opredeljeno v direktivah Evropske unije, in med v zadnjem času vse pogostejšimi atipičnimi oblikami zaposlovanja, ki se pojavljajo v posameznih nacionalnih zakonodajah. Ocenjeno je bilo, da razmere, ki imajo za posledico zelo nizek nivo zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, niso samo posledica teženj posameznikov, ampak so posledica različnih medsebojnih vplivov organizacijskih pristopov v družbah (npr. glede odločanja, informiranja, usposabljanja, orodij in pripomočkov, itd.). Kot rešitev tega problema je bila nakazana možnost v tem, da se poizkuša doseči nov pristop k načrtovanju delovnih procesov, kar pomeni predvsem spremembo organizacijskih in vodstvenih postopkov. Na koncu bi to pomenilo tudi spremembo globalnega socialno-ekonomskega sistema, če bo ta problematika postala vsesplošen pojav. Vse navedeno pa mora imeti vpliv tudi na odločanje, vrednotenje, izobraževanje, socialno zaščito in preventivne ukrepe.

Cilj prizadevanj na vseh področjih teh novih delovnih okoliščin pa bo zagotoviti enak nivo varnosti in zdravja pri delu za vse, ki se nahajajo v delovnih procesih. To pomeni enako za stalno zaposlene, začasno zaposlene, delavce na domu, samozaposlene in tudi vse druge oblike zaposlenih.

b) Sodelovanje v okviru Twining projekta SI 2000/IB/FI-01

Tudi v letu 2003 se je v okviru programa Phare za učinkovit prevzem tehnične zakonodaje v Republiki Sloveniji nadaljeval poseben projekt imenovan Twinning Free movements of goods SI 2000/IB/F1-01. Projekt pokriva področje prostega pretoka blaga in je razdeljen na področje nadzora trga in področje organov za ugotavljanje skladnosti. Namen projekta je na področju nadzora trga izboljšati organizacijsko strukturo obstoječega sistema nadzora v Republiki Sloveniji ob hkratni implementaciji tehničnih predpisov Evropske unije, predvsem direktiv novega pristopa in vzpostavitev potrebnih mehanizmov za učinkovit nadzor. Izvajajo se različne aktivnosti na področju nadzora varnosti proizvodov na osnovi že prevzetih direktiv ter aktivnosti v zvezi z organizacijo nadzora predpisov, ki urejajo prost pretok blaga in s tem v zvezi varnost proizvodov.

V okviru projekta je bilo organiziranih nekaj **delavnic in okroglih miz,** na katerih so sodelovali posamezni inšpektorji za delo, ki so potekale pod okriljem Ministrstva za gospodarstvo, ki je nosilec projekta.

Pod okriljem navedenega projekta so bili organizirani naslednji študijski obiski:

- V marcu 2003 je bil organiziran **študijski obisk** v Španiji v zvezi z izvajanjem Direktive EU za dvigala (95/16/EC). Nacionalno združenje za standardizacijo v Španiji - AENOR je bila gostujoča institucija, organizirano je bilo srečanje z inšpekcijskim organom, ki je zadolžen za nadzor dvigal – ATISAE, ter ogled enega izmed proizvajalcev dvigal.
- Naslednje študijsko srečanje je potekalo konec junija 2003 v Nemčiji v zvezi z izvajanjem ATEX Direktive (94/9 EG). V času obiska je bil organiziran ogled laboratorijev, preizkusnih centrov, državnih institucij kot tudi proizvajalcev atex opreme.
- Ravno tako konec junija 2003 je bil organiziran ponovno študijski obisk v Španiji, in sicer v zvezi izvajanjem Direktive EU o osebni varovalni opremi, direktive EU o plinskih napravah in Direktive EU za Atex. Tudi ta študijski obisk je organiziralo Nacionalno združenje za standardizacijo. Glavna tema obiska je bil nadzor na trgu in omogočanje prostega pretoka blaga med državami članicami Evropske unije po prevzemu določil navedenih direktiv v nacionalno zakonodajo. Udeleženci so obiskali Uradni tehnološki laboratorij LOM, ki je s strani Evropske komisije imenovan za certifikacijski organ za naprave in sisteme zaščite za uporabo v potencialno eksplozivnih atmosferah, Nacionalni center za osebno varovalno opremo, ki deluje v okviru Nacionalnega Inštituta za varnost in zdravje pri delu, ter Generalno direkcijo za industrijo, energijo in rudarstvo, kjer so se seznanili s postopki akreditacije priglašenih organov za ugotavljanje skladnosti ter potekom izvajanja kontrole osebne varovalne opreme.

c) Udeležba na drugih mednarodnih posvetih oziroma srečanjih v tujini v preteklem letu

- V aprilu 2003 se je predstavnik Inšpektorata udeležil mednarodne konference koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na gradbiščih, ki je potekala v Avstriji, v Gradcu. Poudarek je bil dan zahtevam Direktive EU v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu na gradbiščih 92/57 EEC.
- V oktobru 2003 smo sodelovali na drugem tovrstnem mednarodnem posvetu v zvezi z varnostjo pri delu v regiji Alpe Jadran, ki je potekal v Opatiji na Hrvaškem.
- Konec oktobra 2003 pa smo bili povabljeni k aktivnemu sodelovanju na mednarodnem posvetu v Črni gori v mestu Tivat, kjer je bila tema namenjena zahtevam Evropske unije na področju zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu v primerjavi z državami v tranziciji.

2. INŠPEKCIJSKO NADZORSTVO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

2.1. UVOD

Nekatere v nadaljevanju poročila natančneje opisane zadeve, so bile v letu 2003 še posebej izstopajoče. Med te vsekakor sodijo aktivnosti, ki jih mora inšpektorat izvajati v zvezi z vstopom Republike Slovenije v Evropsko unijo. Ena pomembnejših bo, kot kaže, obveznost evidentiranja nezgod oziroma poškodb pri delu ter ustrezno vzdrževanje baze podatkov v zvezi z dobljenimi prijavami. Prav tako bo pomembna tudi naloga, ki jo je dobil Inšpektorat RS za delo v zvezi z nadzorom trga v Republiki Sloveniji. Ustrezen nadzor lastnega trga je namreč obveznost vsake države članice glede prostega pretoka blaga v skupnem evropskem trgu. Pomembna je bila tudi pobuda Inšpektorata RS za delo za vsaj enkrat letno srečanje predstavnikov ministrstev ter organov v sestavi teh ministrstev, ki so pristojni za zagotavljanje varnosti in zdravje pri delu in tudi zainteresirane strokovne javnosti s področja varnosti in zdravja pri delu ter medicine dela. Glede zagotavljanja varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih je pomembno, da se je s 01.01.2003 pričela uporabljati Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS št. 3/2002). Uredba je bila izdana na podlagi Direktive Sveta Evropske unije 92/ 57/EEC, ki govori o zagotavljanju minimalnih zahtev za varnost in zdravju na začasnih in premičnih gradbiščih. S tem je tudi na tem področju uveljavljen pravni red Evropske unije.

V mesecu decembru 2003 je državni zbor sprejel Resolucijo o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu. Resolucija je bila sprejeta na podlagi 4. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS št. 56/99 in št. 64/01), ki določa da mora država v nacionalnem programu določiti strategijo razvoja področja varnosti in zdravja pri delu, katerega namen je varovanje življenja, zdravja in delovne zmožnosti delavca, preprečevanje poškodb pri delu, poklicnih bolezni in bolezni, ki so posledica dela ali so z delom povezani.

Novost v poročilu o delu Inšpektorata RS za delo pa je, da so letos prvič v tem poročilu prikazani nekateri pomembnejši podatki o poškodbah pri delu na področju rudarske dejavnosti, ki jo na področju varnosti in zdravja pri delu nadzira Inšpekcija za rudarstvo.

V sistemski ureditvi tega področja je temeljni državni pravni vir zagotovo Zakon o varnosti in zdravju pri delu (v nadaljevanju ZVZD) (Uradni list RS, št. 56/99 in št. 64/01). Po tem zakonu mora delodajalec vsakomur, ki pri njem dela na kakršni koli pravni osnovi (torej tudi dijaki na praksi, študentje z napotnico, delo na podlagi še veljavne pogodbe o delu, itd.), zagotoviti varnost in zdravje v zvezi s tem delom. Zakon eksplicitno zahteva, da mora delodajalec ustrezno urediti svoj odnos do zdravega in varnega dela ter v ta namen zagotoviti tudi ustrezna finančna in materialna sredstva. Če so se v letu 2001, torej v letu, ko se je izteklo prehodno obdobje za novi ZVZD, pričeli kazati prvi pozitivni premiki glede uresničevanja predpisanih obveznosti delodajalcev, lahko za leto 2003 trdimo, da so se pri mnogih delodajalcih in tudi delojemalcih že pričele kazati tudi prve pozitivne spremembe v miselnosti, obnašanju in splošnem pristopu do zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu.

Glede prijavljanja nezgod oziroma poškodb pri delu po določilih ZVZD se stanje izboljšuje, saj jih je bilo v tem poročevalskem letu prijavljenih 12.643. Vendar smo v tem letu ocenili, da poročevalska disciplina glede tega še vedno ni zadovoljiva. Zato smo ob koncu leta izvedli poostren nadzor prav glede izvajanja te obveznosti delodajalcev, da bi s tem ugotovili dejansko stanje in za prihodnje leto, ko bomo morali podatke o poškodbah pri delu že posredovati tudi pristojnim institucijam EU, zagotovili, da bodo posredovani podatki izkazovali dejansko stanje.

V zvezi z obveznostjo države Slovenije, da Evropski uniji v bodoče posreduje določene podatke, med drugim tudi podatke o nezgodah oz. poškodbah pri delu, je Inšpektorat RS za delo v letu 2003 sodeloval v projektu Phare-Eurostat: »Multi-Beneficiary Programme for statistical Co-operation on Health and Safety at Work. - Accidents at work (ESAW) and occupational disease (EODS) statistics«. Zato je v celoti uskladil metodologijo zbiranja podatkov o nezgodah oz. poškodbah pri delu z metodologijo Eurostata in bo z letom 2004 začel izkazovati podatke v skladu s to metodologijo.

Zaradi lažjega izvajanja obveznosti prijavljanja nezgod oz. poškodb pri delu po omenjeni metodologiji Eurostata ter tudi zato, da so na Inšpektorat dejansko posredovani vsi za nadaljnjo obdelavo potrebni podatki, je bila izdelana elektronska verzija obrazca prijave nezgode oz. poškodbe pri delu, ki je trenutno dostopna na internetnem naslovu (http://www.sigov.si/mddsz/organi_v_sestavi/inspektorat_za_delo.htm). Tako je zdaj na spletni strani Ministrstva za delo oz. Inšpektorata RS za delo dostopen ustrezen obrazec za prijavo nezgode pri delu, ki je opremljen tudi s vsemi ustreznimi šifranti.

Leto 2003 je zaznamovano s sprejemanjem še manjkajoče zakonodaje, ki implementira evropski pravni red v slovensko zakonodajo v zvezi s prostim pretokom blaga na skupnem evropskem trgu.

Tako je v RS potekal Twinning projekt z namenom učinkovitega prevzema evropske zakonodaje skladno s približevanjem in vključevanjem naše države v EU ter izboljšati organizacijsko strukturo že obstoječega sistema ob istočasni implementaciji predpisov EU, predvsem direktiv novega pristopa in vzpostavitev potrebnih mehanizmov za učinkovit nadzor. Z veljavno zakonodajo je IRSD pridobil določene pristojnosti na področju nadzora trga in prostega pretoka blaga.

Prav tako pa so bili v tem letu izvedeni prvi nadzori in pridobljene prve izkušnje v zvezi z novo zakonodajo prostega pretoka blaga.

2.2. INŠPEKCIJSKI PREGLEDI IN IZREČENI UKREPI

V letu 2003 je Inšpektorat nadziral 170.997 poslovnih subjektov. S področja varnosti in zdravja pri delu je bilo opravljenih skupno 8.160 inšpekcijskih pregledov. Skupno število opravljenih inšpekcijskih pregledov v letu 2003 je nekoliko višje kot v letu 2002, ko je bilo teh pregledov 7.870.

Število izdanih odločb je nekoliko večje kot v preteklem letu. V primerjavi s preteklim letom se je nekoliko zmanjšalo število izdanih mandatnih kazni, vendar se je za skoraj 30 % povečalo število podanih kazenskih ovadb in predlogov za uvedbo postopka o prekršku.

V primerjavi z letom 2002 se je število inšpekcijskih pregledov povečalo za 3,7 %, medtem, ko se je število izrečenih ukrepov povečalo le za 1,4 %. To kaže na izboljšanje stanja, saj število izrečenih ukrepov ni sorazmerno sledilo povečanju inšpekcijskih pregledov.

V letu 2003 je bilo opravljenih 8.160 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu. Od tega je bilo 1968 rednih pregledov (slika 6). Tudi število rednih pregledov je bilo v letu 2003 višje kot v letu 2002, ko je bilo teh pregledov 1.408. Razlog za sorazmerno veliko število opravljenih rednih pregledov je predvsem v nekoliko manjšem številu opravljenih kontrolnih pregledov.

Redni inšpekcijski pregledi so najobsežnejši in obsegajo pregled celotnega stanja na področju varnosti in zdravja pri delu ter omogočajo celovit vpogled v to, kako delodajalec kot subjekt zagotavlja zaposlenim varne in zdravju neškodljive delovne razmere.

Slika 6. Število rednih inšpekcijskih pregledov na področju varnosti in zdravja pri delu, Slovenija, 1998-2003

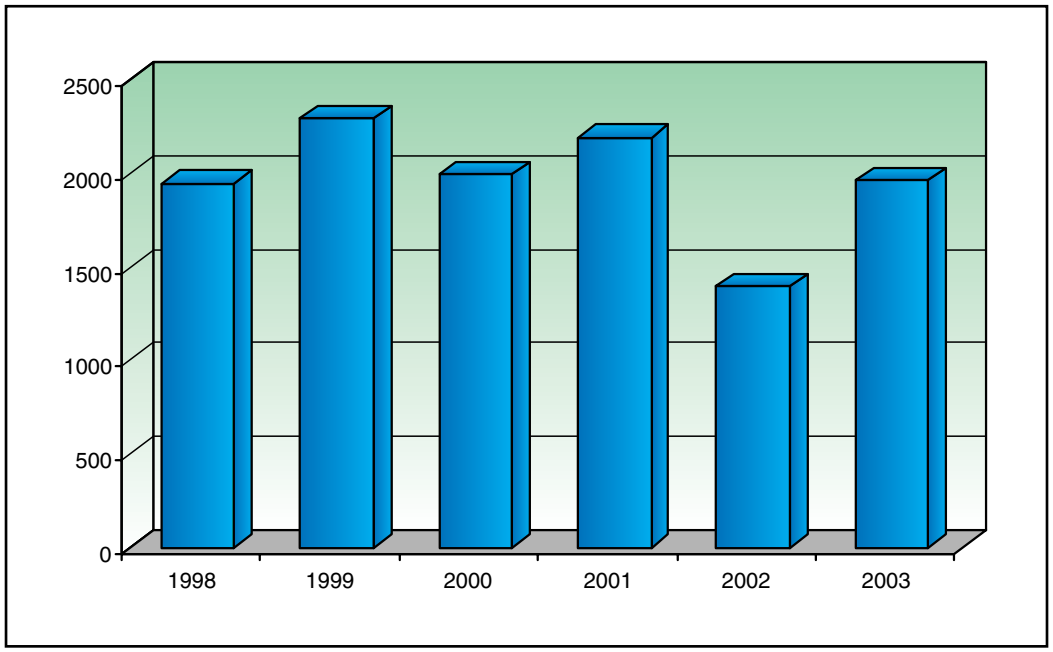

V letu 2003 je IRSD izvedel 4.819 izrednih pregledov. Število izrednih pregledov, pri katerih se izvaja nadzor nad določenim ožjim področjem varnosti in zdravja pri delu ali opravi npr. nadzor v zvezi s pritožbo ali prijavo, se je v letu 2003 zmanjšalo s 4.869 v letu 2002 na 4.819 v letu 2003 (slika 7.). Razlog padca tega števila nima posebnega pomena in je predvsem odraz politike izvajanja inšpekcijskega nadzora, ki se med posameznimi leti tudi nekoliko spreminja.

Slika 7. Število izrednih inšpekcijskih pregledov na področju varnosti in zdravja pri delu, Slovenija, 1998-2003

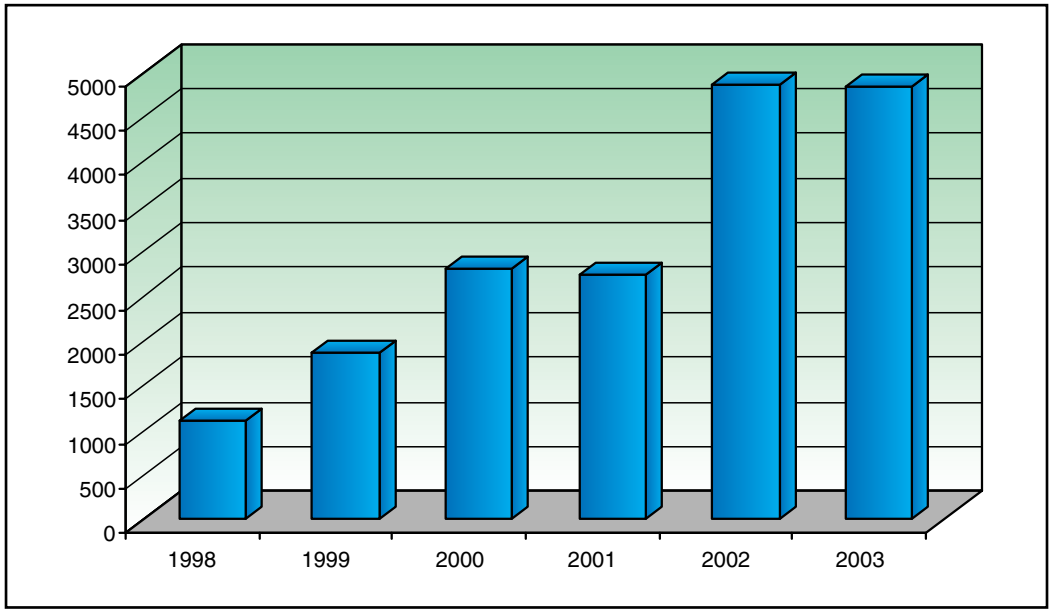

Ureditvenih odločb, s katerimi inšpektor po uradni dolžnosti naloži delodajalcu, da mora urediti določene ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti in tako zagotoviti ustrezno izvajanje določil Zakona o varnosti in zdravju pri delu ter tudi drugih predpisov s tega

področja, je bilo v letu 2003 izdanih 3.411, kar je nekoliko več kot v preteklem letu, ko jih je bilo izdanih 3.386 (slika 8).

Slika 8. Število ureditvenih odločb IRSD, Slovenija, 1998-2003

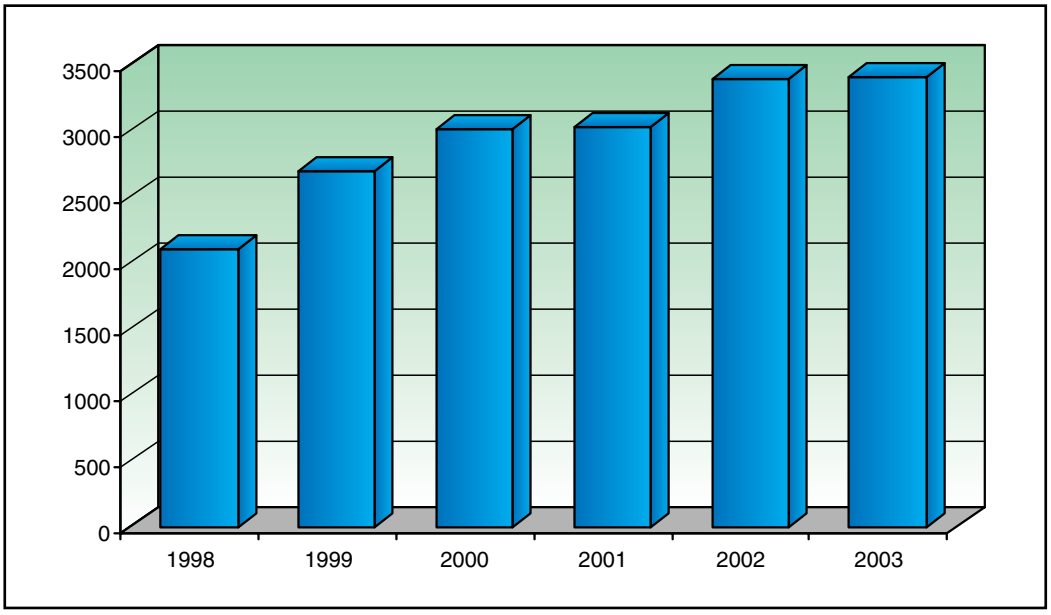

Izreki ureditvenih odločb so se najpogosteje nanašali na neustrezno izpolnjevanje obveznosti delodajalcev na naslednjih področjih: izvajanje zdravstvenih pregledov (985 kršitev), izvajanje usposabljanja delavcev (975 kršitev), izjava o varnosti (860 kršitev), pregledi in meritve električnih instalacij ter strelovodnih sistemov (707), ocenjevanje tveganj (674 kršitev), izvajanje preiskav delovnega okolja (436 kršitev), uporaba osebne varovalne opreme (353 kršitev), itd.

Število kontrolnih inšpekcijskih pregledov, v katerih se preverja, ali so delodajalci ustrezno uredili v ureditvenih odločbah naložene ukrepe, je bilo v letu 2003 opravljenih 1.373, kar je nekoliko manj kot v letu 2002, ko je bilo teh pregledov 1.593. V večini primerov je bilo pri teh pregledih ugotovljeno, da delodajalci naložene ukrepe ustrezno izvršijo in o tem v predpisanem roku tudi obvestijo IRSD. V primerih, ko to ni bilo ustrezno urejeno, so inšpektorji ukrepali v skladu s kazenskimi določili v ZVZD.

Inšpektorji pri svojem delu v skladu z usmeritvami in politiko nadzora pogosto delujejo svetovalno, vendar pa je v mnogih primerih potrebno delovati tudi kaznovalno.

Iz tabele št. 1 je razvidna natančnejša primerjava med števili opravljenih inšpekcijskih pregledov za obdobje 2000 - 2003.

Tabela 1: Inšpekcijski pregledi, 2000 – 2003

	REDNI PREGLEDI	KONTROLNI PREGLEDI	IZREDNI PREGLEDI	SKUPAJ
Leto 2000	2.007	1.648	2.718	6.373
Leto 2001	2.276	1.651	2.510	6.437
Leto 2002	1.408	1.593	4.869	7.870
Leto 2003	1.968	1.373	4.819	8.160
Indeks 2002/2003	140	86	99	103,7

V tabeli št. 2 so prikazani indeksi rasti/padca števila izdanih ureditvenih odločb, danih predlogov za uvedbo kazenskega postopka (ovadbe), predlogov sodnikom za prekrške ter izrečenih mandatnih kazni za obdobje 2000 - 2003.

Tabela 2: Ukrepi, 2000 do 2003

	ODLOČBE	OVADBE	PRIJAVE	MANDATNE KAZNI
Leto 2000	2.973	34	193	528
Leto 2001	3.028	29	161	465
Leto 2002	3.386	26	197	503
Leto 2003	3.411	33	254	475
Indeks 2002/2003	100,8	127	129	94,4

Iz tabele 1 in 2 je razvidno, da se obseg opravljenega dela inšpektorata in število opravljenih inšpekcijskih pregledov z leti stalno povečuje.

Število izdanih odločb je nekoliko večje kot v preteklem letu. V primerjavi z letom 2002 se je nekoliko zmanjšalo število izrečenih mandatnih kazni, vendar se je skoraj za 30% povečalo število podanih kazenskih ovadb in predlogov sodnikom za prekrške.

2.3. NEZGODE PRI DELU, POKLICNE BOLEZNI IN NEVARNI POJAVI

Pomemben pozitiven pokazatelj v letu 2003 je zmanjšanje števila smrtnih primerov od 26 v letu 2002 na 21 v tem letu in števila prijavljenih in raziskanih težjih poškodb pri delu od 218 v letu 2002 na 192 v tem letu.

Ugotavlja pa se, da so vse pogostejši primeri, ko delodajalci ne prijavijo poškodb delavcev pri delu, tudi ne takšnih, ki so opredeljene kot hujše. Zato je bila konec leta 2003 tudi izvedena akcija poostrenega nadzora nad prijavljanjem poškodb pri delu. Zaključki te akcije so razvidni v poglavju "usmerjene akcije v letu 2003".

V letu 2003 je bilo skupno število prijavljenih poškodb pri delu v Sloveniji 12.643 (tabela št.3). Predvideva pa se, da bo število prijav v prihodnosti še nekoliko naraščalo predvsem zaradi naraščanja "poročevalske discipline" delodajalcev. Dokončno pa bo prijavljanje nezgod oz. poškodb pri delu urejeno, ko bo prijavljanje poenoteno in ne bo več nepotrebne dvojnosti, ko se mora nezgoda oz. poškodba pri delu prvič na podlagi ZVZD takoj prijaviti na IRSD in drugič na podlagi drugih predpisov na obrazcu ER 8 tudi še drugim institucijam.

Tabela 3: Število na IRSD prijavljenih poškodb pri delu

	Št. na IRSD prijavljenih poškodb pri delu
Leto 2000	8.267
Leto 2001	10.113
Leto 2002	11.789
Leto 2003	12.643

Iz tabele št. 3 je razvidno naraščanje števila prijavljenih primerov, vendar, kot že rečeno, ocenjujemo, da bo to število v prihodnje še naraslo.

Število poškodb pri delu, ki so bile v letih od 1993 do 2003 prijavljene na obrazcu ER 8 je razvidno v tabeli št. 4. V navedenih številkah so zajete vse poškodbe v zvezi z delom, to pomeni, vse poškodbe neposredno pri delu, vse poškodbe na službeni poti in vse poškodbe na poti na in iz dela. V zvezi s temi podatki ni bilo mogoče dobiti podatka, koliko je med njimi takih poškodb, ki so zahtevale več kot tri dni odsotnosti iz dela.

Tabela 4: Število prijavljenih vseh poškodb pri delu, Slovenija, 1993-2003

	Št. prijavljenih vseh poškodb pri delu
Leto 1993	26.558
Leto 1994	29.148
Leto 1995	28.481
Leto 1996	28.458
Leto 1997	27.196
Leto 1998	26.204
Leto 1999	27.421
Leto 2000	26.536
Leto 2001	26.176
Leto 2002	26.362
Leto 2003	26.000*

* preliminarni podatek

Smrtne poškodbe pri delu

V letu 2003 je Inšpektorat RS za delo obravnaval 21 smrtnih poškodb pri delu, leta 2002 pa 26. Poudarjamo, da so v to število zajete samo smrtne poškodbe neposredno pri delu, ne pa tudi smrtne poškodbe na poti na ali iz dela ter na službeni poti. Izstopajoči razlogi za nastanek smrtnih poškodb so: padec z višine, zasutje delavcev z zemljo, posegi delavcev v nevarno območje delovanja električnega toka, neprevidno gibanje delavcev v bližini gradbene mehanizacije oz. druge mehanizacije in porušitev materiala na delavca. Inšpektorji ugotavljajo, da so za nastanek nezgod z najhujšimi posledicami razlogi predvsem površnost in nedoslednost pri delu, neuporaba osebne varovalne opreme, neustrezno zavarovanje delovnih mest na višini, hiter in nezanesljiv način dela, slaba organizacija dela in pomanjkljiv nadzor, ipd.

Na sliki št. 9 so prikazana skupna števila smrtnih poškodb pri delu v letih 1998 do 2003, ki jih je obravnaval Inšpekorat RS za delo.

Slika 9. Število smrtnih poškodb pri delu, IRSD - Slovenija, 1998 - 2003

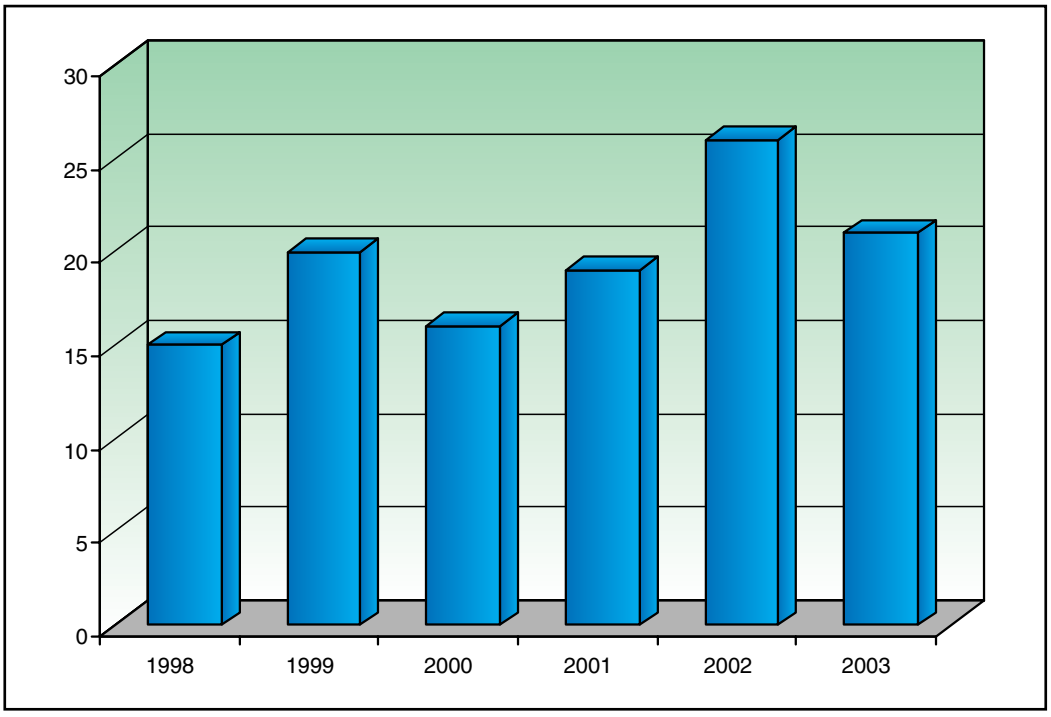

Smrtne poškodbe neposredno pri delu so se v letu 2003 dogajale najbolj pogosto pri malih delodajalcih, izključno med moško aktivno populacijo in pretežno med mladimi delavci. Med dejavnostmi, v katerih so smrtne poškodbe najbolj pogoste, že vrsto let izstopa gradbeništvo (11 smrtnih primerov v letu 2003). Glavni razlog za nastanek smrtnih poškodb je bil padec z višine oz. v globino.

V obdobju 1998 - 2003 je po podatkih Inšpektorata Republike Slovenije za delo, umrlo zaradi posledic neposrednih poškodb pri delu 110 oseb. Pri smrtnih poškodbah pri delu je neenakomerna porazdelitev po dnevih zelo izrazita. Dnevna porazdelitev smrtnih poškodb pri delu izpostavlja kot posebej tvegana dneva ponedeljek in petek, torej začetek in konec delovnega tedna (slika 10). Inšpektorji RS za delo predpostavljajo (na ravni hipoteze), da gre za problem adaptacije na delo (ponedeljek) oz. fenomen zniževanja koncentracije na delo (petek).

Slika 10. Dnevna porazdelitev smrtnih poškodb neposredno pri delu, Slovenija, 1998 - 2003

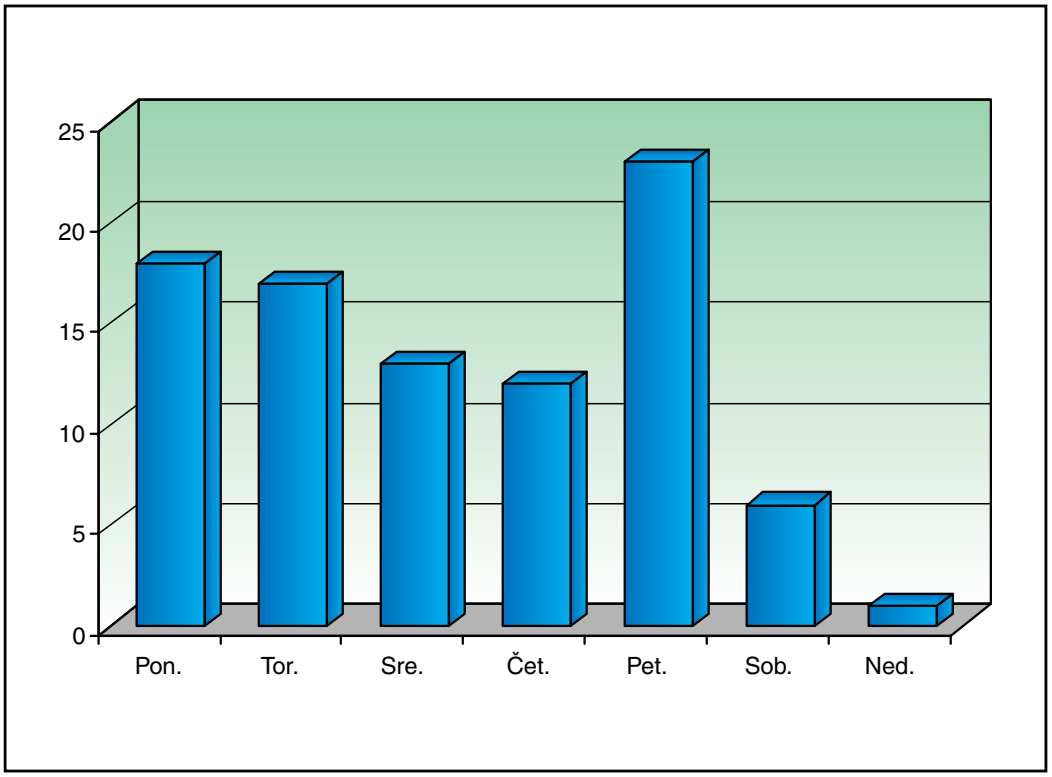

Večina, to je 60% smrtnih poškodb se je zgodila v dopoldanskem času. Smrtne poškodbe pri delu so bile v letu 2003 dokaj enakomerno porazdeljene na vse mesece leta. Povprečna starost umrlih poškodovanih delavcev je bila leta 1997 - 40 let, leta 2000 - 39,6 let, leta 2002 - 37 let, leta 2003 pa 36 let. Med umrlimi v letu 2003 je, podobno kot vsa prejšnja leta, največ kvalificiranih delavcev (46,3 %), sledijo delavci s srednjo šolo (15%) in delavci z višjo in visoko šolo (10%).

Slika 11. Hitro, površno in nezanesljivo delo – tragične posledice padca z višine.

Za dopolnitev preglednosti stanja na tem področju je v nadaljevanju prikazano za isto obdobje tudi še število smrtnih poškodb, ki jih je obravnaval Rudarski inšpektorat Republike Slovenije. Do teh smrtnih primerov je prišlo v dejavnosti rudarstva, ki ga na področju varnosti in zdravja pri delu nadzira ta inšpektorat.

Tabela 5: Podatki o smrtnih poškodbah v panogi rudarstva za obdobje 1998 - 2003

PODROČJE RUDARSTVA	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Podzemno pridobivanje	0	0	0	5	0	3
Površinsko pridobivanje	0	0	0	0	0	2
Zapiranje rudnikov	0	0	0	0	0	0
Pridobivanje nafte in plina	0	0	0	0	0	0
Druga rudarska dela	0	1	1	0	2	0
SKUPAJ	0	1	1	5	2	5

Nezgode pri delu, ki so imele za posledico težjo poškodbo delavca

V letu 2003 je bilo na IRSD raziskanih skupno 325 nezgod pri delu, ki so po oceni delodajalcev imele za posledico težjo poškodbo delavca. Kasneje se je izkazalo, da je bilo od vseh teh primerov, dejansko težjih samo 192. Najbolj pogosti vzroki za nastanek težje poškodbe so: padci z višine, neustrezni koordinacija, nadzor in organizacija dela, posegi delavcev v nevarna območja strojev, povoženje s transportnimi sredstvi in prevrnitve transportnih sredstev. Najpogostejše težje poškodbe so bile: politravma, zlomi kosti, izgube prstov, stisnine telesa, itd (tabela 7).

Ob proučevanju nezgod pri delu je našo pozornost vzbudilo predvsem gradbeništvo, gozdarstvo in kovinsko predelovalna industrija. Tveganje za nastanek nezgode oziroma poškodbe pri delu je že vrsto let pri mladih delavcih oz. delavkah približno 4 krat večje kot pri starejših delavcih. Najpogosteje se mladi delavci poškodujejo že kar v prvem letu službe.

Tudi v letu 2003 sta najbolj ogroženi dve starostni skupini: 15 - 19 let in 20 - 24 let.

Tabela 6: Najpogostejši vzroki za nastanek težjih poškodb v letu 2003

Padec z višine	35
Neustrezna koordinacija, nadzor in organizacija dela	30
Poseg delavca v nevarno območje delovanja stroja, električnega toka, delovne opreme, itd	25
Padec materiala, predmeta	19
Povoženje in stisnitev s transportnimi sredstvi	13
Strojelom	8
Vžig	4

Slika 12. Tako imenovano podiranje drevesa čez obviselo drevo je prepovedano. Posledica – huda poškodba notranjih organov. Hitro posredovanje s helikopterjem je rešilo življenje.

Tabela 7: Najpogostejše težje poškodbe v letu 2003

	Št. na IRSD prijavljenih poškodb pri delu
Politravma	39
Zlom kosti	25
Izgube prstov	23
Stisnina telesa	18
Poškodba prsta	16
Opeklina	10

Težje poškodbe z zelo hudimi posledicami so bile izguba roke in v dveh primerih izguba očesa.

Glede na dejavnost delodajalca je bilo v letu 2003 največ prijavljenih težjih poškodb pri delu na področju gradbeništva. Sledijo proizvodnja kovinskih izdelkov, obdelava in predelava lesa, proizvodnja pohištva, itd. (tabela 8).

Tabela 8: Število prijavljenih in raziskanih težjih nezgod glede na dejavnost

Dejavnost/Leto	2000	2001	2002	2003
Gradbeništvo	97	88	81	68
Proizvodnja kovinskih izdelkov	62	46	59	39
Obdelava in predelava lesa	38	41	31	29
Proizvodnja strojev	24	22	16	28
Proizvodnja pohištva	30	20	21	19
Proizvodnja kovin	30	18	10	9

Za dopolnitev preglednosti stanja je v nadaljevanju za isto obdobje tudi tukaj prikazano še število težjih poškodb, ki jih je obravnaval Rudarski inšpektorat Republike Slovenije.

Tabela 9: Težje poškodbe v panogi rudarstvo v obdobju 1998 - 2003

PODROČJE RUDARSTVA	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Podzemno pridobivanje	1	3	1	1	0	3
Površinsko pridobivanje	1	3	3	2	1	5
Zapiranje rudnikov	1	2	0	1	0	0
Pridobivanje nafte in plina	0	0	0	0	0	0
Druga rudarska dela	0	0	3	1	3	0
SKUPAJ	3	8	7	5	4	8

Poklicne bolezni

Po podatkih, ki smo jih dobili od Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Republike Slovenije, je bilo v letu 2003 evidentiranih 12 poklicnih bolezni. V skladu s Pravilnikom o seznamu poklicnih bolezni so invalidske komisije v tem letu ugotovile:

- 1 azbestozo
- 1 bolezen, ki jo povzroča vibracija
- 6 kožnih obolenj
- 4 bolezni, ki jih povzroča nevarna kemična snov

Nevarni pojavi

V letu 2003 je bilo na Inšpektorat RS za delo prijavljenih tudi 14 nevarnih pojavov, ki so bili tudi vsi raziskani.

Kolektivne nezgode

V letu 2003 sta bili na Inšpektorat RS za delo prijavljeni in raziskani 2 kolektivni nezgodi.

2.4. IZPOLNJEVANJE OBVEZNOSTI DELODAJALCEV

S 01.01.2003 je pričelo v celoti za vse delodajalce, torej tudi za kmete kot tudi za samozaposlene, veljati določilo 14. člena Zakona o varnosti in zdravja pri delu, ki določa, da morajo imeti vsi delodajalci izdelano in sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja v pisni obliki, s katero določijo način in ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, ter jo morajo dopolnjevati ob vsaki novi nevarnosti in spremembi ravni tveganja.

Zakon o varnosti in zdravja pri delu je delodajalcu poleg izdelave in sprejetja izjave o varnosti naložil še vrsto obveznosti, ki jih mora delodajalec izpolnjevati, da zagotovi varne delovne pogoje. Vse več delodajalcev se zaveda, da je varnost in zdravje pri delu enakovredna sestavina ekonomske politike in ugleda podjetja, h kateremu prispeva varnostna kultura vseh zaposlenih.

2.4.1. Interni akti

Zelo redke izjeme so delodajalci, ki še niso pristopili k Izdelavi izjave o varnosti. Izjave o varnosti so v večini primerov izdelane v skladu s pravilnikom, še vedno pa je veliko primerov, ko odgovorna oseba delodajalca izjave ni podpisala, kar pa pomeni, da je dejansko ni sprejela, kot je to predpisano v 14. členu ZVZD. Kot je že bilo omenjeno, pa je zelo pogost pojav, da delodajalci ne razumejo vseh namenov, ciljev in sploh osnovnega smisla tega dokumenta oziroma pogosto pojmujejo Izjavo o varnosti zgolj kot predpisano obveznost, ki nima posebne vrednosti. Še posebej velja to za kmete in samozaposlene, kjer praviloma tudi varnostna kultura ni na ustreznem nivoju.

Ocene tveganja, ki so bistveni sestavni del Izjave o varnosti, so praviloma preveč splošne in preobsežne ter pogosto vsebujejo zadeve, ki za določenega delodajalca sploh niso pomembne. Pravilno pa je, da so v ocenjevanju tveganj zajete izključno nevarnosti in škodljivosti, ki obstajajo pri delu, na delovnih mestih in delovni opremi konkretnega delodajalca, kot je to natančneje opredeljeno v Pravilniku o načinu izdelave izjave o varnosti z oceno tveganja (Uradni list RS, št. 30/2000). Pogosto ugotovljena pomanjkljivost pa tudi je, da v skladu z 11. členom navedenega pravilnika delodajalec ne opredeli oziroma določi vseh potrebnih varnostnih ukrepov in odgovornosti odgovornih oseb. Ugotovljene pomanjkljivosti se tudi nanašajo še na nedefinirano izvajanje notranje kontrole nad izvajanjem potrebnih varnostnih ukrepov, na pomanjkljivosti glede opredelitve in izvajanja teoretičnega in praktičnega usposabljanja ter preverjanja znanja delavcev za varno delo in tudi na pomanjkljivo opredeljenost zagotavljanja in uporabe osebne varovalne opreme.

Ker delodajalci v mnogih primerih Izjave o varnosti ne dojemajo v ustreznem smislu, tudi ne čutijo potrebe po spremembah, dopolnitvah in revizijah ter se to zato pogosto ne izvaja. To je še posebno opazno pri malih delodajalcih, ki »naročijo« izdelavo Izjave o varnosti pri zunanji strokovni instituciji. Ta jim Izjavo o varnosti izdela brez njihovega ustreznega sodelovanja, nakar jo delodajalec plača in odloži v predal do morebitnega inšpekcijskega pregleda. S tem se praviloma tudi konča sodelovanje s strokovno institucijo.

V izjavi o varnosti se v mnogih primerih vse preveč prepisuje in vključuje neke splošne in za konkretnega delodajalca pogosto nepomembne vsebine, ki so sicer navedene v predpisih in jih zato ni smiselno prepisovati v interne akte.

Skupno število ugotovljenih kršitev v zvezi z internimi akti v letu 2003 je bilo 1.778, kar je precej manj kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 2.679. Temu je razlog predvsem ta, da je bil v preteklem letu opravljen na tem področju poseben poostren nadzor. Zato se lahko oceni, da je stanje v tem letu sicer nekoliko boljše, vendar ne toliko, kot to kaže razmerje ugotovljenih kršitev. Večinoma nepravilnosti in pomanjkljivosti se je nanašalo na Izjavo o varnosti z oceno tveganja, manjši delež pa tudi na druge interne akte.

2.4.2. Organiziranost izvajanja varnosti in zdravja pri delu

Delodajalci izvajajo zadovoljivo le predpisane strokovne naloge v smislu izogibanja zakonsko zagroženim prekrškom, v manjši meri pa zato, ker bi to smatrali za dejansko potrebno. V posledici se torej te naloge izvajajo preveč administrativno in brez ustreznega poudarka na realnih razmerah. Vsekakor izvajanja varnostnih ukrepov ni mogoče ločiti od delovnega procesa in jih izvajati na daljavo.

V večini podjetij nimajo zaposlenih lastnih strokovnjakov za varnost pri delu ali vsaj delavcev, ki bi imeli opravljen predpisan strokovni izpit. Naloge običajno izvajajo zunanji subjekti na podlagi pogodb, ustnih dogovorov ali naročilnic. Izvajanje strokovnih nalog iz varnosti pri delu s pogodbenimi izvajalci se izvaja preveč formalno in premalo vsebinsko, saj na primer zunanji strokovni delavci za varnost pri delu, ki izvajajo te strokovne naloge pogodbeno, ne posvetijo dovolj časa posameznemu delodajalcu ali pa njegovo problematiko premalo poznajo. Prav tako se dogaja, da so zunanji strokovni delavci, zaradi večjega števila delodajalcev, pri katerih opravljajo strokovne naloge, premalo prisotni pri posameznem delodajalcu, predvsem v smislu notranje kontrole.

Tudi po uveljavitvi Pravilnika o opravljanju strokovnega izpita iz varnosti in zdravja pri delu (Uradni list RS št. 21/01) se stanje ni izboljšalo, saj delodajalci še premalo izkoriščajo možnost, da bi vsaj enega od zaposlenih delavcev napotili na strokovni izpit in ga določili za opravljanje strokovnih nalog, predvsem notranje kontrole. Tako nastopi v večini primerov situacija, da se strokovne naloge iz varnosti pri delu ne opravljajo zadovoljivo, kot je to predpisano z 18. in 19. členom ZVZD pri delu, predvsem v smislu notranjega nadzora nad izvajanjem ukrepov za varno delo, kot to določata 3. in 9. člen Pravilnika o osnovah za opravljanje strokovnih nalog iz varstva pri delu (Uradni list SRS št. 27/ 87). V primerih, ko delavci kršijo predpise iz varnosti pri delu ter tako neposredno ogrožajo svoje življenje in zdravje ali življenje in zdravje drugih, ni v okviru gospodarskih subjektov, predvsem v njihovih poslovnih enotah, zagotovljenega takojšnjega ukrepanja. Tudi vodilni delavci v večini primerov še ne reagirajo in ne preprečijo nadaljevanja dela delavcu, ki ne upošteva pravil o varnem delu. Hierarhija odgovornosti za varnost pri delu tudi v ocenah tveganja praviloma ni ustrezno opredeljena.

V večini primerov imajo izvajalci strokovnih nalog ustrezno dovoljenje za delo za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu in predpisane zahteve vsaj formalno izpolnjujejo. Zasledili pa smo primere, ko so naloge s področja varnosti in zdravja pri delu izvajali delodajalci brez dovoljenja za delo. V takih primerih smo ukrepali v skladu s predpisi.

Kljub temu, da je bilo v tem letu ugotovljenih nekoliko več kršitev s tega področja ocenjujemo, da se stanje v primerjavi s preteklim letom ni poslabšalo, saj je bilo v tem letu opravljenih več inšpekcijskih pregledov, pri katerih se je izpolnjevanje te obveznosti ugotavljalo.

Inšpektorji so v letu 2003 ugotovili 566 kršitev na področju organiziranosti in dejanskega zagotavljanja ustreznih zdravstvenih razmer pri delu, kar je nekoliko več kršitev kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 447.

2.4.3. Prva pomoč in reševanje v primeru poškodbe pri delu ali nenadne obolelosti

Še vedno je velik problem v manjših novonastalih podjetjih, ker nimajo dovolj zaposlenih usposobljenih delavcev za reševanje v primeru poškodbe pri delu ali nenadne obolelosti.

Še izrazitejši problem je pri delodajalcih, ki zaposlujejo samo enega delavca, ker je praktično nemogoča stalna prisotnost neposredno odgovornega vodje in pomoč v takem primeru.

V večih primerih se ugotavlja, da delodajalci ne upoštevajo določil 24. člena Pravilnika o opremi in postopku za prvo pomoč in o organiziranju reševalne službe za primer nesreče pri delu (Uradni list SFRJ št. 21/71) in ne usposobijo 2% vseh delavcev, ki so zaposleni v posamezni delovni izmeni, predvsem pa delavcem, ki so zadolženi in usposobljeni za prvo pomoč, ne zagotavljajo občasnih tečajev za obnovitev znanja. Vendar se pojavlja tudi, da bi želeli posamezni manjši delodajalci v ta namen usposobiti katerega svojih delavcev,

vendar zdravniki medicine dela interno ne izvedejo usposabljanja, medtem ko določeni izvajalci organizirajo usposabljanja samo ko je prijavljeno določeno število kandidatov.

V manjših novonastalih podjetjih se premalo zavedajo pomembnosti zagotavljanja prve pomoči, saj v mnogih primerih delavci nimajo na razpolago niti minimalne opreme za prvo pomoč oziroma delavci ne vedo, kje se ta oprema nahaja.

V letu 2003 je bilo na tem področju ugotovljeno 292 kršitev, od tega kar 167 kršitev glede sredstev in opreme za nudenje prve pomoči in reševanja. Kršitev na tem področju je bilo precej več kot v letu 2002, ko je bilo ugotovljenih 195 kršitev. Glede na število kršitev in z ozirom na sistem nadzora v tem letu ocenjujemo, da je stanje slabše kot v preteklem letu.

2.4.4. Izvajanje zdravstvenega varstva delavcev

Nadzor nad varovanjem zdravja delavcev je neločljiv del tehničnega nadzora izvajanja ZVZD. V letu 2003 se je Inšpektorat posvetil tistim gospodarskim dejavnostim, ki so z negativnimi kazalniki zdravstvenega stanja (visok bolniški stalež in visoko število poškodb pri delu) odstopali od slovenskega povprečja. Posebej smo bili pozorni na to, kako je delodajalec poudaril ali opredelil dejavnike tveganja v zdravstvenih ocenah tveganja, ali je opredelil posebne zdravstvene zahteve za posamezna delovna mesta, ter izvajanje usposabljanja mladih delavcev oz. njihovo znanje glede na konkretne nevarne snovi, izvajanje preventivnih zdravstvenih pregledov, njihov obseg in mnenja pooblaščenih zdravnikov glede dela zmožnosti delavcev oz. delavk.

S stališča bolniškega staleža je najbolj odstopala od slovenskega povprečja tekstilna industrija, težave delavk oziroma delavcev se pretežno kažejo (zaradi prisilne drže) kot mišično kostne bolezni in kot odsotnost z dela zaradi psihičnih težav (verjetno kot reakcija na stres). Odsotnosti z dela zaradi poškodb so še vedno glavni razlog začasne nezmožnosti za delo. Potrebna bi bila resna analiza, saj se vedno bolj vsiljuje mnenje, da te odsotnosti naraščajo zaradi zasebnih odškodninskih zavarovanj, ki izplačujejo odškodnine glede na dolžino odsotnosti z dela. V letu 2003 so bili delavci na bolniškem staležu zaradi poškodb pri delu pretežno, kar v 60%, odsotni do 30 delovnih dni. Nadomestila za odsotnost z dela so se torej pokrivala predvsem na račun delodajalcev.

Glede zdravstvenih ocen tveganja se ugotavlja, da jih delodajalci praviloma nimajo oz. da pooblaščeni zdravniki pogosto kar s pisno izjavo izražajo svoje strinjanje ali seznanjenost z izjavo o varnosti z oceno tveganj, ki jo je pripravil strokovni delavec. Ugotavlja se tudi, da mnenja pooblaščenih zdravnikov v primerih delovne nezmožnosti delavcev niso konkretna oziroma jasna in kot taka ne nudijo realne podlage za možnosti premeščanja znotraj delovnega procesa. V letu 2003 je inšpektorat v primerih, ko delavci menijo, da je delo, ki ga opravljajo, v nasprotju z odločbo invalidske komisije začel z prakso, da delodajalcem in delavcem predlaga posvet s pooblaščenim zdravnikom o tem, kako v delovne naloge delavca oz. delavke vnesti primerno dinamiko aktivnosti, oz. kako delovni proces prilagoditi telesnim in duševnim zmožnostim delavca.

Ne glede na to, da 16. člen ZVZD določa, da mora delodajalec določiti posebne zdravstvene zahteve, ki jih morajo izpolnjevati delavci za določeno delo, se pogosto ugotavlja, da delodajalci ne zagotavljajo izvajanje tega pomembnega člena.

Glede izvajalcev preventivnih zdravstvenih pregledov delavcev ni več pojava, da bi preglede izvajali zdravniki, ki niso specialisti medicine dela oziroma nimajo pridobljene koncesije za izvajanje te dejavnosti. Sicer pa se preventivni zdravstveni pregledi delavcev izvajajo, upoštevanje predpisanih rokov pa je zelo različno in odvisno predvsem od osveščenosti in materialnega stanja delodajalcev.

Še zlasti za nevarna dela, na katera se lahko razporedi le delavce, ki izpolnjujejo posebne pogoje in katerih zdravje je potrebno še posebej pozorno spremljati, bi moral pooblaščeni zdravnik izdelati primerno strokovno oceno, da bi na njeni osnovi delodajalec lahko določil potrebne posebne zdravstvene zahteve. Pri večjih tveganjih bi moral pooblaščeni zdravnik resno pristopiti k strokovnemu ocenjevanju in predlagati delodajalcu ustrezne ukrepe in določiti primerne specialistične preglede za delavce, da se bodo lahko spremljale morebitne posledice na delavcih zaradi obremenitev na delovnem mestu.

Kot pomembno pomanjkljivost ocenjujemo tudi dejstvo, da stroka medicine dela vse premalo izvaja promocijo zdravja v zvezi z delom in tudi sicer premalo vzpodbuja in navaja delavce na zdrav način življenja. Za delo to pomeni upoštevanje zahtev in predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu kot npr. spoštovanje predpisanih delovnih postopkov, ustrezen način rokovanja z bremeni, uporabo predpisane osebne in druge varovalne opreme, občasni kratki odmori za sprostitev, zbranost in vestnost, ipd., za vsakdanje življenje pa več gibanja npr. v obliki vsakodnevne lahke telovadbe, manj uživanja nezdrave hrane, še posebno alkohola, opustitev kajenja ipd. Delavci se morajo zavedati dejstva, da morajo predvsem sami skrbeti za svoje zdravje, ne pa da ga z neustreznim načinom življenja in dela uničujejo potem pa tožijo, da so zdravje izgubili samo zaradi posledic opravljanja dela in izsiljujejo različne stopnje delovne nezmožnosti. Posledice tega so potem pogoste odsotnosti z dela, težja zaposljivost, različne stopnje invalidnosti, vse to pa veliko finančno breme za delodajalce, državo in tudi njih same.

Evidence s področja izvajanja zdravstvenega varstva delavcev se večinoma vodijo, vendar je bilo glede tega kljub temu ugotovljenih precej nepravilnosti. Najpogosteje ugotovljena pomanjkljivost je bila, da zahtevani podatki iz zdravniških spričeval niso vpisani.

Pri tujcih se ugotavlja, da imajo njihovi delodajalci zdravniška spričevala, ki so jih izdali zdravniki v tujini, ker so delodajalci morali vlogi za dovoljenje za zaposlitev priložiti dokazilo o delavčevem zdravstvenem stanju. Ta spričevala so za namen varnosti in zdravja pri delu neustrezna, saj pregledi niso izvedeni v skladu z našim pravilnikom o preventivnih pregledih in ker zdravnik ni imel na razpolago potrebnih podatkov iz izjave o varnosti.

Število ugotovljenih kršitev v letu 2003 je bilo 1.470, od tega se 7,6% kršitev nanaša na opredeljenost v internih aktih, 67% na ustreznost izvajanja zdravstvenih pregledov, 8,2% na pridobivanje in upoštevanje zdravniških mnenj in 17,2 % na evidence. V letu 2003 je bilo kršitev nekoliko več kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 1.287.

2.4.5. Obveščanje delavcev

Sorazmerno s pospešenim tehnološkim razvojem se pojavljajo tudi vedno nove oblike nevarnosti, ki pa jih delavci ne spoznavajo dovolj zgodaj. Delodajalci se prepogosto zanašajo na napačno miselnost, da je določeno preventivno ravnanje delavcev samo po sebi umevno. To pogosto ne drži, še posebno v primeru nevidnih nevarnosti in nevarnih snovi pa tudi prizadevni delavci brez ustreznega obveščanja ne morejo poznati nevarnosti in potrebnih varnostnih ukrepov.

Obveščanje delavcev pogosto tudi ni dovolj sistematično. Strokovni delavci v smislu 18. člena ZVZD praviloma niso vključeni ob načrtovanju, izbiri, nakupu in vzdrževanju sredstev za delo v skladu z določilom 1. točke 19. člena navedenega zakona in s tem zagotavljanju ustrezne tehnične dokumentacije in navodil za varno delo. Delodajalci prepočasi spoznavajo, da pomeni obveščanje delavcev o uvajanju novih tehnologij in sredstev za delo ter o nevarnostih za poškodbe in zdravstvene okvare tudi prenos dela odgovornosti na delavce, saj v primeru urejenih in konkretnih navodil za varno delo in opozorilnih napisov lahko pomeni neupoštevanje takšnih navodil tudi hujšo kršitev obveznosti iz delovnega razmerja.

Pri inšpekcijskih pregledih na navedeno problematiko delodajalce redno opozarjamo in v skladu z zakonom v kritičnih primerih tudi ukrepamo.

V primeru, kjer na istem delovišču opravljajo delo tudi še delavci drugega delodajalca, lahko ti le s prejemom ustreznih navodil ravnajo v skladu s predvidenimi ukrepi.

Pisni sporazum o predvidenih skupnih ukrepih za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu na deloviščih, kjer opravlja delo dvoje ali več delodajalcev, pojmujejo delodajalci predvsem kot predpisano obveznost in ne kot nujen ukrep za zagotavljanje varnega in zdravega dela na takem skupnem delovišču. Praviloma iz pisnih sporazumov ni razvidna in opredeljena odgovornost delavca, določenega za izvajanje teh ukrepov.

Obveščanje o varnem delu ter seznanjanje o vrstah nevarnosti na delovnih mestih ter varnostnih ukrepih, potrebnih za preprečevanje tveganj in zmanjšanje škodljivih posledic, se izvaja s pisnimi obvestili in navodili, izjemoma pa tudi ustno. V ta namen se med drugim

uporabljajo tudi varnostni znaki, ki so natančneje opredeljeni v Pravilniku o varnostnih znakih (Uradni list RS, št. 89/99). Ugotavlja se, da so uporabljani varnostni znaki v večini primerov ustrezni, da pa gredo delodajalci pogosto v dve skrajnosti. To pomeni, da z namestitvami pretiravajo in jih potem ne upoštevajo ali pa jih sploh ne namestijo.

Navodila za varno delo so v večini primerov preveč splošna in nenatančna. Konkretne prepovedi in zapovedi za ravnanje delavca v skladu z navodili proizvajalcev opreme so na strojih nameščene le izjemoma. Vedno več je primerov, da pri uvoženi opremi navodila za varno delo niso napisana v jeziku, ki ga delavec razume.

Nadzor nad ravnanjem delavcev glede dostopa na mesta, kjer delavcem preti neposredna in neizogibna nevarnost, je praviloma opuščen. Zato je tudi v tem poročevalskem obdobju prišlo do nekaj hujših nezgod pri delu.

Glede notranjega nadzora delodajalci pogosto nimajo ustrezno opredeljene hierarhije odgovornosti. Za vodje delovnih skupin delodajalci pogosto imenujejo delavce brez ustrezne strokovne izobrazbe in vodstvenih sposobnosti. Imenovanja teh delavcev opravijo delodajalci v večini primerov zgolj ustno, kar pri raziskavah nezgod pri delu otežuje ugotavljanje odgovornosti.

V letu 2003 so inšpektorji največ kršitev ugotovili glede opremljenosti z varnostnimi znaki ter njihovo ustreznostjo. Teh kršitev je bilo kar 209. V 148 primerih so kršitev ugotovili v zvezi s preprečevanjem dostopa na mesta, kjer delavcem preti neposredna in neizogibna nevarnost. Prav tako so inšpektorji ugotovili 95 kršitev v zvezi z obveščanjem delavcev drugega izvajalca in 28 kršitev v zvezi z obveščanjem lastnih delavcev.

2.4.6. Usposabljanje delavcev

Obveznost delodajalca, da mora delavce usposobiti za varno delo, je opredeljena v 23. in 24. členu ZVZD. Zakon poudarja dolžnost delodajalca, da zagotovi in občasno preizkusi delavčevo teoretično in praktično usposobljenost za varno delo na njegovem delovnem mestu. Pri inšpekcijskem nadzoru v letu 2003 se je v zvezi z navedenim ugotavljalo, da se je teoretični del usposabljanja večinoma izvajal, vendar ne ali pa pomanjkljivo glede na konkretno delovno mesto. Pomembna in zelo pogosta pomanjkljivost usposabljanja je bila ta, da pri procesu usposabljanja niso sodelovale ustrezne odgovorne osebe delodajalcev (neposredni nadrejeni) oziroma pri manjših delodajalcih sam delodajalec. Že kratek ustni preizkus znanja glede varnosti in zdravja pri delu, ki so ga inšpektorji v določenih primerih izvedli, je pokazal, da usposabljanje ni prilagojeno posebnostim delovnega mesta. To je bilo še posebno opazno pri mladih delavcih, ki nimajo predhodnih delovnih izkušenj. Med pogovori so inšpektorji pogosto ugotovili, da delavci niso dovolj poučeni o nevarnostih in škodljivostih, ki so jim občasno izpostavljeni pri delu. Tako na primer delavci uporabljajo pravilno označene kemikalije, vendar niso natančno seznanjeni s tem, da na ta način označene kemikalije škodljivo vplivajo na njihovo zdravje. To pomeni, da usposabljanje ni bilo prilagojeno posebnostim delovnega mesta in se zato lahko oceni kot neustrezno.

Slika 13. Praviloma so delavci še vedno prepričani, da na ta način označena kemikalija ni škodljiva za njihovo zdravje. Nasprotno! Tako označene kemikalije lahko ob zaužitju povzročajo takojšnje okvare zdravja.

Programi usposabljanja se pogosto tudi ne prilagajajo novim delovnim razmeram in tehnologiji, ampak so večkrat splošni glede na posamezne poklice.

Glede programov usposabljanja vodilnih in vodstvenih delavcev se ugotavlja, da večinoma ne vsebujejo obravnave osnovnih obveznosti in odgovornosti delodajalca ter predvsem to, kako lahko te svoje obveznosti in odgovornosti dejansko izvaja. Pri tem so npr. zelo pomembna nova določila v Zakonu o delovnih razmerjih glede vodenja disciplinskega postopka in o redni odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz krivdnih razlogov delavca ter o izredni odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Evidence o usposobljenosti za varno delo so pomanjkljive. Pomanjkljivost se nanaša predvsem na dokazila o preverjanju znanja in na programe usposabljanja.

Na področju usposabljanja delavcev je bilo ugotovljenih 1.318 kršitev, od tega kar 975 kršitev (74%) zaradi neustreznega ali pomanjkljivega usposabljanja delavcev, kar je manj kršitev kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 1.101. Ugotovljenih je bilo 243 kršitev (18,4%) zaradi neustreznih evidenc. Zelo se je zmanjšalo število kršitev v zvezi z neusposabljanjem predstavnikov delavcev, kjer smo v letu 2003 ugotovili samo 10 kršitev (0,8 %), medtem, ko smo v letu 2002 ugotovili 326 kršitev. Glede posebnih usposabljanj je bili ugotovljenih 33 kršitev (2,5%), kar je precej manj kot v letu 2002, ko je bilo ugotovljenih 98 kršitev. V primerjavi z letom 2002 so se precej zmanjšale tudi kršitve glede usposabljanja vodilnega osebja, ki jih je bilo 57 (4,3%) v letu 2003, medtem, ko jih je bilo v letu 2002 procentualno 19%.

2.4.7.Uporaba osebne varovalne opreme

Delodajalci osebno varovalno opremo zagotavljajo, vendar inšpektorji še vedno ugotavljajo, da zagotovljena osebna varovalna oprema pogosto ni prilagojena posebnostim delavcev (prevelika ali premajhna maske, rokavice idr.). Neustrezna osebna varovalna oprema se pojavlja predvsem na specifičnih, zahtevnih delovnih mestih kot so: delo na višini, delo s škodljivimi plini ali kemikalijami itd. V določenih dejavnostih (npr.gradbeništvo) so inšpektorji ugotovili, da delavci osebne varovalne opreme, ki je sicer na razpolago, ne samo, da jo občasno ne uporabljajo ampak je niti ne znajo uporabljati, kar pomeni, da je tudi nikoli ne uporabljajo.

Delavci osebno varovalno opremo največkrat imajo na razpolago, vendar se nad uporabo te opreme s strani delodajalca ne izvaja zadosten nadzor. Zadostnega nadzora ni niti glede same uporabe kot tudi ne glede ustrenosti in kvalitete te opreme. Zaposleni delavci niso motivirani in osveščeni za uporabo osebne varovalne opreme, saj se očitno ne zavedajo posledic neuporabe. Pri raziskavah nezgod pri delu kakor tudi pri rednih inšpekcijskih pregledih se ugotavlja, da delavci ne uporabljajo osebne varovalne opreme in da je neuporaba osebne varovalne opreme pogosto vzrok nezgod pri delu, predvsem v gradbeništvu.

Osebne varovalne opreme delodajalci ne vrednotijo ustrezno, predvsem pa v zadostni meri ne poznajo učinkov te opreme na zmanjšanje tveganj. Pregledi in preiskusi osebne varovalne opreme se praviloma ne izvajajo in tudi listin o skladnosti oziroma ustreznosti delodajalci za to opremo običajno nimajo.

Za osebno varovalno opremo se vodijo evidence v večjih družbah, medtem ko se vzpostavijo evidence pri manjših delodajalcih praviloma šele po inšpekcijskem pregledu. Evidence nad uporabo ter o pregledih in preizkušanju pa se vodijo v zelo redkih primerih.

Slika 14. Še vedno pogosta slika. Brez ograje, čelade, pasu... Višina 12 metrov!

V letu 2003 je bilo v zvezi z neuporabo osebne varovalne opreme ugotovljenih 353 kršitev, kar je skoraj enako kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 344. Število kršitev glede zagotavljanja osebne varovalne opreme (164) je v letu 2003 kar za 24 % višje kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 131. Nekoliko več kršitev v primerjavi z letom 2002 (222) je bilo v letu 2003 (233) ugotovljenih pri vodenju evidenc o osebni varovalni opremi.

2.4.8. Izvajanje preiskav delovnega okolja

Periodični pregledi in preiskave fizikalnih, kemičnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime se morajo izvajati v skladu s Pravilnikom o preiskavah delovnega okolja, pregledih in preizkusih sredstev za delo (Uradni list SRS, št. 25/88). Inšpektorji ugotavljajo, da se periodični pregledi izvajajo, vendar v mnogih primerih ne v zakonsko predpisanih rokih (roki ne smejo biti daljši od treh let). V zvezi z roki izvajanj teh pregledov so inšpektorji ugotovili 436 kršitev, kar predstavlja več kot 67 % od vseh ugotovljenih kršitev na tem področju.

Pri pregledu dejanskega stanja inšpektorji ugotavljajo, da so meritve obremenitve delovnega okolja, s katerimi razpolagajo delodajalci, pogosto nerealne glede na dejansko stanje in subjektivno ocenjene. Vzrok za to je, da se meritve ne izvajajo v času, ki je najbolj primeren za pravilen odraz stanja v določenem delovnem okolju.

Slika 15. Meritve prahu so potrebne. Inšpektorji še vedno ugotavljajo, da so delavci v lesni industriji prepričani, da prah bukovega in hrastovega lesa ne škodujeta njihovemu zdravju. Nasprotno! Oba sta rakotvorna.

Dolgoročne posledice neizvajanja periodičnih pregledov in preizkusov kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti se bodo z časovnim odmikom v mnogih primerih manifestirale v obliki poklicnih bolezni ter splošnim slabšim zdravstvenim stanjem predvsem starejših zaposlenih pa tudi upokojencev. Pogost izgovor, da se te obveznosti ne izvajajo ali pa se izvajajo z velikimi zamudami predpisanih rokov je, da se že dolgo ni v proizvodnih in pomožnih prostorih nič spremenilo ali pa so za to "krivi" finančni razlogi. Inšpektorji ugotavljajo, da so v internih aktih delodajalcev meritve opredeljene kot stalni ukrep, ki ga je potrebno izvajati skladno s predpisano periodiko, ni pa določeno, katere meritve se bodo izvajale, prav tako pa ne, kje se morajo izvajati. Tudi kontrolne meritve se po odpravi morebitno ugotovljenih neustreznostih praviloma ne izvajajo.

Tudi v letu 2003, kot v predhodnih letih se glede na vrsto škodljivosti ugotavlja največje pomanjkljivosti pri hrupu, ki v mnogih proizvodnih dejavnostih prekoračuje predpisano dovoljeno mejo. V manjšem obsegu so bile ugotovljene nepravilnosti pri toplotnem udobju, osvetljenosti delovnega mesta in koncentracijah škodljivih snovi. Iz opravljenih pregledov pa se ne ugotavlja večjih nepravilnosti v zvezi z vibracijami.

Inšpektorji so v letu 2003 na tem področju ugotovili 647 kršitev, kar je nekoliko manj kot v letu 2002, ko jih je bilo 672.

2.4.9. Izvajanje periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme

Skladno z veljavno zakonodajo mora delodajalec zagotavljati, da je delovna oprema, ki jo uporablja v delovnem procesu, pregledana s strani pristojne osebe, in to v periodičnih rokih ter pred prvim zagonom, po premestitvah na druga delovna mesta in po morebitnih izjemnih okoliščinah.

Zakonsko možnost, da lahko ob ustrezni izpolnitvi predpisanih pogojev tudi sami opravljajo preglede in preizkuse delovna opreme, izkoriščajo izključno veliki delodajalci pa še ti večinoma ne v celoti. To pomeni, da je ta obveznost v večini primerov prepuščena subjektom z ustreznim dovoljenjem za delo. Problematika, ki se v zvezi s tem pojavlja, je predvsem v zelo različnih pristopih in kriterijih posameznih izvajalcev. Tisti z višjo stopnjo tolerance in nižjo stopnjo strokovnosti so praviloma cenejši in zato za nekritične in neosveščene delodajalce zagotovo zanimivejši. V posledici je zato bilo že kar nekaj primerov, ko se je pri raziskavi nezgode ali drugem inšpekcijskem nadzoru ugotovilo, da je stroj s sicer izdanim pozitivnim poročilom o ustreznosti dejansko pomanjkljiv ali celo popolnoma neustrezen. Vendar so taki primeru glede na zelo veliko število opravljenih pregledov in preizkusov najrazličnejše delovne opreme precej redki, jih pa zaradi možnih zelo hudih posledic vsekakor ne kaže zanemarjati.

Opazna pa je s tem v zvezi tudi pomanjkljivost, da mnogi izvajalci teh pregledov ne sledijo ali vsaj ne sledijo v zadostni meri novim predpisom na tem področju, ki se izdajajo na podlagi novih zahtev glede skladnosti naše zakonodaje s pravnim redom Evropske unije.

Slika 16. Od 38 pregledanih garaž v 32 primerih instrumenti za detekcijo CO so delovali!

V letu 2003 je bilo na področju izvajanja periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme ugotovljeno 704 kršitev, kar je nekaj več kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 666.

2.4.10. Sodelovanje delodajalcev z delavci in njihovimi predstavniki in sindikati

Delavci imajo pravico, da aktivno sodelujejo v postopku ocenjevanja tveganja ter tako dajo svoj prispevek zagotavljanju svoje varnosti in zdravja pri delu. To svojo pravico lahko izvajajo preko sveta delavcev, če pa tega nimajo, lahko delavci določijo svojega zaupnika za varnost in zdravje pri delu. Kako delodajalci v proces izdelave in sprejemanja Izjave o varnosti vključujejo delavce, je v veliki meri odvisno od njih samih in tudi od izvajalca ocenjevanja tveganj. Delodajalec mora delavcem in njihovim predstavnikom to sodelovanje ne samo omogočiti ampak jih za to tudi ustrezno motivirati. Izjavo o varnosti mora delodajalec posredovati svetu delavcev in sindikatom, če so pri delodajalcu organizirani. Pri malih delodajalcih take organiziranosti pogosto ni, zato je sodelovanje lahko neposredno.

Pri inšpekcijskem nadzoru ugotovljena realnost pa je, da delavci svojih pravic ne izkoriščajo v obsegu, kot bi to lahko. Eden od razlogov je, da niso sindikalno in soupravno organizirani. Glede na veliko število brezposelnih in malo število razpoložljivih delovnih mest so delavci v težkem položaju in si sami ne upajo izpostavljati problemov in težav povezanih z njihovim delom, če zanimanja ne pokaže sam delodajalec. Delavci lažje posredujejo svoje pripombe delodajalcu tam, kjer imajo interno službo za varnost in zdravje pri delu, še posebno če imajo določenega zaupnika. Delavci redko odklonijo delo, če niso izvedeni predpisani varnostni ukrepi. Delavci tudi sami prevečkrat kršijo predpisane varnostne ukrepe, ker se ne zavedajo, da je izvajanje varnostnih ukrepov ne le njihova dolžnost ampak tudi pravica.

Notranji nadzor nad izvajanjem predpisanih ukrepov za varno delo delodajalci zelo slabo izvajajo. Ob nadzoru se ugotavlja, da delodajalci ob ugotovitvah kršitev ne izvajajo primernih ukrepov, s pomočjo katerih bi dodatno zagotavljali varno delo. Neposredno odgovorne osebe na deloviščih na kršitve varnostnih predpisov ne reagirajo in o njih ne obveščajo svojih predpostavljenih ali strokovnih delavcev. V posledici potem tudi delavci predpisanih varnostnih ukrepov ne upoštevajo dovolj resno in so zato te kršitve zelo pogoste. Najpogosteje so glede uporabe predpisane osebne varovalne opreme, odstranjevanja ali nenameščanja varnostnih naprav, uživanja alkohola, kajenja na mestih, kjer je to prepovedano, opuščanje dolžnega opozarjanja delodajalca na nevarne pojave, ki bi lahko ogrozili njihovo varnost in zdravje ipd.

Pri inšpekcijskih pregledih je bilo s tega področja v letu 2003 ugotovljenih 99 kršitev, od tega kar 70 kršitev v zvezi s sodelovanjem s predstavniki delavcev, predvsem zaradi neposredovanja dokumentacije. Kršitve s tega področja se iz leta v leto občutno povečujejo, saj je bilo v letu 2001 ugotovljenih le 19 kršitev, v letu 2002 je bilo ugotovljenih 65 kršitev in, kot je bilo že omenjeno, v letu 2003 kar 99 kršitev. Zato se bo v prihodnjem letu temu področju dalo še večji poudarek in bo s tega področja izvedena usmerjena akcija.

2. 5. DELOVNI POGOJI

Delovni pogoji, ki predstavljajo predvsem notranje in zunanje okolje, delovno opremo in delovne postopke, transport in skladiščenje, možnost gibanja ljudi ipd., pomenijo temeljne dejavnike, ki vplivajo na varno in zdravo delo zaposlenih. Izhajajoč iz omenjenega mora delodajalec z izvajanjem različnih ukrepov v delovnem okolju in na delovnih mestih z upoštevanjem temeljnih načel zagotoviti varnost in zdravje delavcev v zvezi z opravljanjem del. Le s korektnim vrednotenjem morebitnih nevarnosti in tveganj ter vpeljavo ustreznih ukrepov lahko zagotovi varne in zdrave delovne razmere, ki imajo za cilj manj delovnih nezgod in manj poklicnih obolenj ter izostankov z dela, kar so bistveni dejavniki za oceno ustreznosti urejenosti varnosti in zdravja pri delu.

2. 5. 1. Gradbeni objekti in delovni ter pomožni prostori

Pri inšpekcijskih pregledih v letu 2003 je bilo ugotovljeno, da so novozgrajeni objekti namensko prilagojeni posamezni dejavnosti in večinoma ustrezajo določbam predpisov za varno in zdravo delo. Navedena ugotovitev praviloma ne velja za starejše objekte, ki niso bili zgrajeni za namen, za katerega se uporabljajo sedaj. Problematični so starejši objekti, kjer opravljajo dejavnost gospodarske družbe, ki so nastale iz bivših velikih družbenih podjetij. Dejavnosti teh novih družb so praviloma dokaj različne kot so bile dejavnosti, za katere so bili objekti grajeni. Razen tega so ti objekti zaradi različnih razlogov pogosto tudi zelo slabo vzdrževani. Običajno navedeni razlogi so, da podjetje ni poslovno uspešno in imajo prioriteto druga področja, da ni dovolj sredstev, da so objekti še predmet stečajnega postopka, da so pod hipoteko idr. Pri ugotovljenih pomanjkljivostih gre najpogosteje za neustrezne talne površine, zamazane stene, dotrajana in/ali poškodovana okna, neustrezna stopnišča in ograje oziroma oprijemala za roke, neustrezne električne instalacije, neustrezno ogrevanje in ventilacija itd.

Ugotavlja se tudi, da so delovni prostori pogosto preveč zatrpani z delovno opremo in ni dovolj prostora za ustrezno odlaganje potrebnih materialov za delo in izdelkov, da je neurejen notranji transport predvsem z dvigali in viličarji, da ni ustreznega sprotnega vzdrževanja predvsem čiščenja, da ni ustreznega nadzora ipd. V posledici so potem delovna mesta založena z različnim materialom in opremo ter težko dostopna, v okolici in tudi na samih delovnih mestih so kupi opilkov, odrezkov, žagovine in prahu, kar vse povečuje tveganje za poškodbe in okvare zdravja. Pogosto se pomožni prostori (kurilnice, hladilnice…) uporabljajo nenamensko, in sicer kot priročna skladišča ali kot začasna delovna mesta.

Posebno delavnice, ki jih delodajalci namenijo za vzdrževanje opreme, so pogosto zatrpane z rezervnim materialom, poškodovano opremo ali pa jih uporabljajo za skladiščenje. Za take delavnice pogosto namenijo kar prostore kurilnic, ker vzdrževalci opravljajo še delo kurjačev.

Ob nadzoru se ugotavlja, da delavci kopalnice redko uporabljajo, včasih tudi zato, ker so slabo vzdrževane ali celo neuporabne. To pomeni, da so v tuš kabinah poškodovane pipe, zamašeni odtoki, poškodovane ploščice ali pa se ti prostori uporabljajo za hranjenje čistil in opreme za čiščenje. Stranišča so zagotovljena, so pa včasih kar oddaljena od delovnih mest. Predvsem pri malih in srednje velikih delodajalcih se ugotavlja, da zaposleni pogosto nimajo zagotovljenih ustreznih garderob.

V letu 2003 je bilo pri inšpekcijskem nadzoru gradbenih ter delovnih in pomožnih prostorov ugotovljenih 783 kršitev, kar je precej več kot v letu 2002, ko je bilo ugotovljenih 556 kršitev. Najbolj pogosto ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti na objektih se še vedno nanašajo na neustreznost strehe, poškodovana tla in stene, stabilnost in trdnost objekta, dotrajana okna, itd. Kar v 200 primerih so bile ugotovljene kršitve v zvezi z načrtom reševanja. V nekaj primerih je bil izrečen tudi ukrep prepovedi dela zaradi ogrožanja varnosti in zdravja delavcev.

2.5.2. Delovna oprema

Delovna oprema, predvsem novi stroji in naprave, morajo biti opremljeni z dokumentacijo, ki mora med drugim izkazovati tudi skladnost z bistvenimi varnostnimi zahtevami ter omogočati varno uporabo ter preizkušanje in vzdrževanje. Delovna oprema, ki že zapade periodičnim pregledom in preizkusom pa mora imeti razen začetne spremne dokumentacije (po starih ali že novih predpisih) tudi še dokument, ki izkazuje, da je tudi po že pretečenem obdobju še vedno varna za uporabo. Pomemben nov predpis na tem področju je Odredba o varnosti strojev, ki je bila izdana na podlagi pripadajoče Direktive Evropske unije in določa prej omenjene bistvene varnostne zahteve, katerih zagotovitev je pogoj za prost pretok tega blaga na skupnem evropskem trgu.

Glede delovne opreme v primerjavi s preteklim letom ni bilo ugotovljenih pomembnejših sprememb. Delodajalci se trudijo nadomeščati staro delovno opremo z novo, v kolikor jim to dopuščajo finančne možnosti, saj s staro delovno opreme ne morejo več dosegati niti

ustrezne kvalitete niti ustrezne kvantitete proizvodov. S tem v zvezi pa še vedno ostaja problem ustreznosti pridobljene dokumentacije. Število starejše delovne opreme se posebno v večjih in uspešnih družbah neprestano zmanjšuje. Prav tako se pri inšpekcijskih pregledih ugotavlja, da se delovna oprema dopolnjuje ter dograjuje, s čemer se doseže večja produktivnost in tudi večja varnost. Vendar pa temu ni vedno sledilo tudi ustrezno dopolnjevanje dokumentacije predvsem glede novih predpisov na tem področju. Veliko izboljšav je bilo izvedenih na podlagi realiziranih ukrepov iz procesa ocenjevanja tveganja in so rezultat sodelovanja delodajalca in delavcev pri oceni tveganja.

Pri inšpekcijskih pregledih ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti so se največkrat nanašale na odstranjene varnostne naprave, pretečene roke periodičnih pregledov in preizkusov, na neodpravo pri pregledih in preizkusih ugotovljenih napak, na pomanjkljivosti v zvezi s pripadajočo dokumentacijo (npr. navodila za varno delo in vzdrževanje), idr.

V zvezi z delovno opremo je bilo v obravnavanem obdobju ugotovljenih 738 kršitev, kar je v primerjavi z letom 2002 precej manj, ko je bilo teh kršitev 961.

2.5.3. Gibanje ljudi na delu in notranji transport

Za varno izvajanje del je pomembna tudi ustrezna ureditev poti za transport in hojo ter zagotovitev ustreznih površina za odlaganje in skladiščenje materiala in izdelkov. Vse to se mora zagotoviti vzporedno z urejanjem tehnološkega procesa in s postavitvijo delovne opreme.

Ugotavlja pa se, da temu vedno ni tako in da površine v mnogih primerih niso dovolj široke, velike, označene ter urejene, da bi ustrezno služile svojemu namenu. Pri spreminjanju tehnološkega procesa se pogosto vzporedno ne preuredi tudi transportni režim.

Pogosto ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti so:

- poti za hojo in transport so neustrezne to je preozke, neoznačene, založene, nepregledne, pregladke, neravne ipd.,
- ni nameščenih znakov za smer vožnje in omejitev hitrosti,
- skladiščni in odlagalni prostori niso zadostni po obsegu in so slabo ali sploh niso označeni,
- stopnišča so prestrma in nimajo ustrezni oprijemal,
- tla so luknjasta, neravna, nimajo ustrezne oprijemljivosti, nimajo talnih oznak ipd.

Slika 17. Dovolj prostora?

Število vseh ugotovljenih kršitev v letu 2003 je bilo 288, kar je nekoliko manj kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev 323. Največ kršitev (162) je bilo zaradi neustreznih poti za hojo in transport (širina, proste višine, nakloni, ravnost tal), kar je bistveno manj ugotovljenih kršitev, kot v preteklem letu (223). Sledi 70 kršitev v zvezi s spoštovanjem predpisanih zahtev in ukrepov (omejitve hitrosti, talne označbe, založenost), kar je v primerjavi z letom 2002 skoraj enako (74). Število kršitev glede ustreznosti nakladalnih, odlagalnih in skladiščnih površin se je v primerjavi z letom 2002 povečalo od 26 na 56.

2.5.4. Delovna mesta na prostem

Stalna delovna mesta na prostem so natančneje opredeljena v Pravilniku o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu delavcev na delovnih mestih (Ur.list RS št. 89/99). Delodajalci imajo stalna delovna mesta na prostem, če je to pogojeno s tehnološkim postopkom in zato nimajo značaja začasnosti. Na teh delovnih mestih mora biti zagotovljeno predvsem varovanje pred vremenskimi vplivi ter tudi škodljivim hrupom, vibracijami, plini, parami, meglo ali prahom ter padci z višine ali v globino.

Delodajalci stalna delovna mesta na prostem običajno nimajo posebej opredeljena. V Izjavi o varnosti z oceno tveganja ta delovna mesta običajno niso zadovoljivo analizirana in zato tudi niso celovito določeni ukrepi za zmanjšanje tveganj za poškodbe in zdravstvene okvare. Ta delovna mesta na prostem bi moral delodajalec posebej tehnološko opredeliti. Običajno pa le-to prepušča samoorganizaciji posameznemu delavcu ali skupini.

Ureditev delovnih mest na prostem, ki so znotraj območja pod nadzorom delodajalca, so inšpektorji v obravnavanem obdobju nadzirali predvsem v okviru rednih inšpekcijskih pregledov. Delovna mesta na prostem so največkrat povezana z nakladanjem in razkladanjem transportnih sredstev, upravljanjem s transportnimi sredstvi, delu v odprtih skladiščih, izvajanjem različnih vzdrževalnih del, idr.

Glede stalnih delovnih mest na prostem je bilo v letu 2003 ugotovljenih 13 kršitev, nanašale pa so se v glavnem na neizpolnjevanje določil v 94. členu prej navedenega pravilnika.

2.5.5. Začasna in premična gradbišča

S 1. januarjem 2003 se je v Sloveniji na osnovi implementacije Direktive Sveta Evropske unije 92/57EEC začel uporabljati nov predpis za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih in sicer Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list, RS št. 3/2002).

Navedena Uredba je prinesla bistvene novosti v sistem zagotavljanja varnosti in zdravja delavcev pri delu. Del odgovornosti v zvezi z varno gradnjo je dobil tudi naročnik oz. njegov projektant. Ta mora že v fazi projektiranja upoštevati temeljna načela zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu, in sicer ko se odloča o arhitektonskih, tehničnih, tehnoloških in organizacijskih rešitvah ter ko odloča o času potrebnem za gradnjo. V ta namen mora naročnik imenovati koordinatorja za varnost in zdravje pri delu, posebej za fazo projektiranja in posebej za fazo gradnje.

Pred začetkom gradnje mora zagotoviti poleg ostale projektne dokumentacije tudi varnostni načrt, s katerim dokazuje, da je temeljna načela varnosti in zdravja za fazo gradnje ustrezno upošteval. V njem predvsem določi preventivne ukrepe ter potreben čas, da bo objekt možno zgraditi na varen način. Za fazo uporabe mora izdelati dokumentacijo, iz katere je razvidno, da bo objekt možno uporabljati, vzdrževati in čistiti tako, da pri tem ne bosta ogrožena varnost in zdravje delavcev.

Po Uredbi mora naročnik oz. investitor s posebnim (predpisanim) obrazcem tudi prijaviti začetek gradnje večjega objekta ali obsežnejših vzdrževalnih del inšpekciji za delo najmanj 15 dni pred začetkom del.

Inšpektorji za delo ugotavljamo, da se prijave gradbišč s strani investitorja izvajajo le v manjšem obsegu, saj investitorji večinoma še ne poznajo novih določb, ki izhajajo iz Uredbe.

V začetku leta se je ugotavljalo, da varnostni načrti niso bili izdelani, vendar se je stanje do konca leta izboljšalo. Kljub temu ugotavljamo, da so za večja gradbišča izdelani varnostni načrti zelo splošni in niso odraz dejanskega stanja in potreb.

Kot je bilo že omenjeno, je Uredba prinesla tudi novost v zvezi z imenovanjem koordinatorja za varnost in zdravje pri delu. V začetku leta so inšpektorji ugotavljali, da koordinatorji za varnost in zdravje pri delu še niso imenovani, saj so bili prvi koordinatorji po posebnem pravilniku usposobljeni v marcu 2003. Ko pa so bili koordinatorji za varnost in zdravje pri delu imenovani, se je ugotavljalo, da v celoti ne obvladajo svojih nalog ali pa se jih ne zavedajo. Prav tako se tudi investitorji še v mnogih primerih ne zavedajo svojih obveznosti in odgovornosti s področja varnosti in zdravja pri delu predvsem pa dejstva, da teh svojih obveznosti in odgovornosti ne morejo prenesti na izvajalce. Zato tudi upoštevanje temeljnih načel zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih s strani investitorjev še ni skoraj nikjer v praksi ustrezno zaživelo.

Največ kršitev na tem področju, to je 139, so inšpektorji v letu 2003 ugotovili glede začasnih delovnih mest na višini (strehe, fasadni ali nosilni odri, različne konstrukcije). Precej kršitev, to je kar 132, je bilo ugotovljenih v zvezi z varnostnim načrtom, sledi 113 kršitev, ki so bile ugotovljene v zvezi z urejenostjo začasnih delovnih mest na prostem, 96 kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi z izvajanjem koordinacije, 84 kršitev je bilo ugotovljenih glede neustreznih pomožnih prostorov (garderobe, umivalniki, stranišča, prostor za počitek in ogrevanje, jedilnica), 45 kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi z dokumentacijo za uporabnika, 34 kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi z deli v globini (stabilnost brežin, razpiranje, zavarovanjem na zgornjem robu, idr.), 33 kršitev je bilo v zvezi s prijavo, 24 kršitev v zvezi z neupoštevanjem temeljnih načel preventive s strani investitorja itd.

2.6. NEVARNOSTI NA DELOVNEM MESTU

Delavci so na posameznih delovnih mestih izpostavljeni določenim nevarnostim in škodljivostim. Te se mora ustrezno identificirati in predstavljajo osnovo za proces ocenjevanja tveganja in negotovosti na posameznem delovnem mestu ali delovnem kraju. Naloga vsakega delodajalca je, da delavce z nevarnostmi in škodljivostmi na posameznem delovnem mestu tudi ustrezno seznani in če je stopnja tveganja previsoka, z dodatnimi ukrepi, tako tehničnimi kot organizacijskimi, zniža stopnjo tveganja in zagotovi, da delavčevo življenje in zdravje zaradi teh nevarnosti in škodljivosti ne bosta ogroženi.

2.6.1. Hrup in vibracije

Tudi v letu 2003 je v proizvodnji še vedno veliko starih strojev, ki povzročajo prekomeren hrup. Zamenjava z novejšimi stroji poteka, vendar počasi. Zato so inšpektorji v kritičnih primerih zahtevali dosledno uporabo osebne varovalne opreme. Ugotovljeno je, da delodajalci večinoma ta sredstva zagotavljajo, vendar jih delavci v mnogih primerih ne uporabljajo.

Na področju vibracij inšpektorji ugotavljajo, da delodajalci vpeljujejo v proizvodne procese take naprave, ki zaradi ustreznih blažilnikov na okolje ne prenašajo neugodnih nizko frekvenčnih vibracij. V zvezi s tem je potrebno omeniti najnovejšo Direktivo Evropskega parlamenta in Sveta 2003/10/EC o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti hrupu pri delu, s katero je Evropska unija znižala dovoljeno vrednost hrupa na 80dB. Dolgoročno bo imela ta Direktiva Evropske unije pomemben vpliv na delo naših delodajalcev. Vsa delovna mesta, kjer obremenjenost s hrupom presega 85 dB, bo potrebno zaradi prilagoditve evropski Direktivi sanirati najkasneje do 01.05.2005.

2.6. 2. Ročno premeščanje bremen

Inšpektorji pri inšpekcijskih pregledih med drugim tudi nadziramo, kako imajo delodajalci v oceni tveganja opredeljeno ročno premeščanje bremen. Pri manjših delodajalcih se ugotavlja, da imajo v oceni tveganja zelo nizko ocenjeno skupno obremenjenost, ki je pokazatelj obremenitve delavca z vsemi upoštevanimi parametri dela in okolja. Ti parametri dela in okolja vključujejo težo bremena, položaj telesa pri

premeščanju bremena, ergonomsko oceno razmer na delovišču, delovne izkušnje, temperaturo v delovnem okolju in število delovnih opravil v enem delovnem dnevu. Razmere glede ročnega premeščanja bremen so natančneje opredeljene v Pravilniku o zagotavljanju varnosti in zdravja pri ročnem premeščanju bremen (Uradni list RS, št. 30/2000), ki je tudi že sprejet na podlagi pripadajoče evropske direktive. Vendar pa predvsem manjši delodajalci pogosto neobjektivno ocenijo dejanske razmere in zato ne izvedejo potrebnih dodatnih ukrepov, ki bi jih sicer morali.

Stanje je drugačno pri večjih delodajalcih, ki vključijo v ocenjevanje tveganja glede ročnega premeščanja bremen večje število strokovnjakov. Ti običajno objektivno ocenijo skupno obremenjenost in v kolikor skupna obremenjenost doseže kriterije velike obremenitve oziroma zelo velike obremenitve, določijo ukrepe za sanacijo stanja z vključevanjem avtomatiziranih tehnoloških postopkov, z nabavo dodatnih dvigalnih naprav ipd. Pogosto prav inšpektor za delo z ureditveno odločbo pripomore, da se ukrepi za zmanjšanje ročnega prenašanja bremen pri delodajalcu prej realizirajo.

2.6. 3. Ergonomija

Ergonomska ureditev delovnega mesta je ukrep, s katerim delodajalec zagotovi, da na delovnem mestu ne pride do okvare zdravja. Ker se kažejo posledice neergonomsko urejenih delovnih mest šele po daljšem časovnem obdobju, se to pomembno področje v mnogih primerih nekoliko zanemarja. Vendar na Inšpektoratu Republike Slovenije za delo ocenjujemo, da se delodajalci vedno bolj zavedajo pomena kakovostne ergonomske ureditve delovnih mest, posebej pri formiranju novih delovnih mest oz. prenovi starih, saj jih v to »silijo« standardi proizvajalcev. Kot smo že omenili, je težje z obstoječimi delovnimi mesti, kjer se pojavlja problematika neusklajenosti tehnološkega procesa z objektom.

Slika 18. Ergonomsko ustrezen stol, vendar neergonomski položaj tipkovnice in miške. Počasi se bodo pojavile bolečine v rokah in vratni hrbtenici.

2.6. 4. Elektromagnetna sevanja

Prostor okoli nas je v zadnjem času vedno bolj obremenjen z elektromagnetnimi sevanji najrazličnejših frekvenc in moči. Na nizko frekvenčnem področju to vrsto sevanja ločimo na električno in magnetno, ki pa se ne širi posebno daleč v okolico. Taka sevanja nastajajo predvsem v bližini elektroenergetski objektov in postrojev npr. transformatorskih postaj, daljnovodov, nizko napetostnega razdelilnega omrežja ipd. Z naraščanjem frekvence pa

nastalih sevanj ne moremo več ločiti na električna in magnetna ampak govorimo o elektro-magnetnem sevanju, ki pa zaradi svojih posebnih lastnosti lahko iz izvora izstopijo in se potem zelo daleč širijo v prostor. Taka sevanja so sevanja telefonskih, radijskih in TV oddajnikov, radarjev ipd. Ker vse do sedaj morebitni škodljivi vplivi teh sevanj na žive organizme še niso natančno znani, je tudi realna ocena tveganj s tem v zvezi nemogoča. Ker pa se lahko z gotovostjo trdi, da pa ta sevanja vsaj v nekontroliranih razmerah koristna niso, se tako v običajnih življenskih in tudi delovnih razmerah poskuša izpostavljenost temu sevanju čim bolj omejiti. To se lahko doseže z npr. odklapljanjem naprav, ko se v njihovi bližini izvaja dela, s samo občasno prisotnostjo delavcev v območjih teh sevanj, z nameščanjem naprav na primerne lokacije ipd.

V letu 2003 in tudi prej kakih posebnih težav na tem področju nismo zaznali. So pa bile posamezne pritožbe delavcev, ki so se ustrezno uredile ali pa se je po opravljenem nadzoru izkazalo, da niso bile utemeljene.

2.6. 5. Nevarne snovi

V letu 2003 je bilo ugotovljeno, da nekateri delodajalci (predvsem mali) še vedno nimajo izdelanih seznamov snovi, ki jih uporabljajo v svojih tehnoloških procesih. Inšpektorji ugotavljajo, da nekateri dobavitelji še vedno ne posredujejo informacij o nevarnosti kemičnih snovi in jih morajo dodatno zahtevati delodajalci. Še vedno se zgodi, da uvoznik posreduje uporabniku varnostno tehnične podatke v tujem jeziku.

Glede obveščenosti delavcev o nevarnostih in škodljivostih snovi, ki jih uporabljajo ali so jim izpostavljeni pri svojem delu, je bilo ugotovljeno, da delavci pogosto nimajo varnostnih listov s podatki o kemikalijah, ki jih uporabljajo in tudi ne vedo, kje so shranjeni oziroma do tega mesta nimajo dostopa. Praviloma zato kljub formalno opravljenem usposabljanju za varno delo ne poznajo kemijskih lastnosti snovi, ki jih uporabljajo, pa tudi ne morebitnih nevarnosti in tveganj za njihovo zdravje. V letu 2003 so bile sprejete tudi Praktične smernice za delo z nevarnimi kemičnimi snovmi (Uradni list RS, št. 50/03), ki bodo v pomoč pri delu in seznanjanju delavcev z nevarnimi kemičnimi snovmi.

Slika 19. Nepravilno skladiščenje, navodila v tujem jeziku, kajenje na delavnem mestu……

Delodajalci sicer največkrat zadostijo zahtevi in izvedejo usposabljanje svojih delavcev, vendar pa sami v večini primerov Pravilnika o usposabljanju in preverjanju znanja delavcev, ki ravnajo z nevarnimi kemikalijami (Uradni list RS, št. 22/01) ne poznajo v zadostni meri.

V večini primerov so izvajalci usposabljanja delavcev za ravnanje z nevarnimi kemikalijami družbe z dovoljenjem za delo. Ugotavlja pa se, da so roki za izvajanje usposabljanj pogosto neusklajeni glede na zahteve pravilnika, ki določa, da se mora to opraviti enkrat letno.

Večkrat ugotovljene pomanjkljivosti se nanašajo tudi na skladiščenje kemikalij, ki pogosto ni usklajeno z veljavnimi predpisi.

V letu 2003 je bilo na tem področju ugotovljenih 314 kršitev. V 134 primerih je bilo ugotovljeno, da se ne vodijo predpisane evidence o nevarnih snoveh. V 60 primerih delodajalci niso imeli ustrezne dokumentacije za nevarne snovi (varnostni list, navodila za varno delo,…), v 58 primerih pa skladiščenje ni bilo urejeno z veljavnimi predpisi.

Iz primerjave kršitev na tem področju v letu 2002 in 2003 je razvidno, da je v letu 2003 ugotovljenih nekoliko več kršitev (314) kot v letu 2002 (294).

2.6.6. Nevarnost zaradi električnega toka

Zahteve s področja varnosti in zdravja pred nevarnostjo električnega toka določa Pravilnik o varstvu pri delu pred nevarnostjo električnega toka (Uradni list RS, št. 29/92) ter tudi pripadajoči tehnični predpisi in standardi. Električni tok predstavlja nevarnost predvsem z dveh vidikov. Prvi vidik predstavlja uporaba delovne opreme, ki jo poganja električni tok, drugi vidik pa predstavljajo nevarnosti, povezane z izvajanjem del na električnih napravah in opremi.

V zvezi z uporabo električne energije so pomembne predvsem različne električne instalacije, ki so prisotne skoraj povsod. Roke za periodične preglede in meritve električnih instalacij morajo delodajalci določiti v izjavi o varnosti glede na ugotovljena tveganja in druge okoliščine. Vendar pa največ ugotovljenih kršitev povezanih prav z izvajanjem oziroma neizvajanjem pregledov in meritev električnih instalacij, pogosto tudi v povezavi s pregledi in meritvami strelovodnih sistemov.

Fizične pomanjkljivosti, ki jih najpogosteje ugotavljajo inšpektorji med pregledom elektro naprav, pa so zelo različne. Največkrat gre za naslednje pomanjkljivosti: poškodovani so podaljški, manjkajo zaščitni pokrovi, elektro omarice so odklenjene, v omaricah ni načrtov, ipd.). Pogosto so nevarni tudi neustrezni priključki delovne opreme, pomanjkljiv nadzor nad zamenjavo in ustreznostjo talilnih vložkov, neupoštevanje določb projektov električnih instalacij glede predvidene opreme in materialov ter dejansko uporabljene ipd. Na začasnih delovišč na gradbiščih so okoliščine pogosto slabše, tveganja pa mnogo večja. Tu so gradbiščne električne omarice postavljene in njihova ustreznost preverjena z ustreznimi meritvami, vendar so instalacije lahko zelo nevarne, stanje (število bremen oziroma začasnih priključkov in položajev električnih porabnikov) pa se ves čas spreminja. Glavne vode električne napeljave do podrazdelilnikov se še položijo ustrezno, posamezni podaljški in priklopi delovnih priprav (mešalcev, dvigal, ročnega orodja, svetilk, ...) pa so položeni po pohodnih površinah, podaljški so popravljani z izolirnim trakom, vtičnice in vtikači so poškodovani idr. Za kontroliranje prisotnih tveganj je zelo pomembno, da se v varnostnih načrtih določijo ukrepi za varno delo pred nevarnostjo električnega toka in določi odgovorne osebe za njihovo izvajanje. Veliko vlogo pri tem imajo koordinatorji za varnost in zdravje pri delu, ki morajo poskrbeti, da se po potrebi določijo dodatni ukrepi, ki jih varnostni načrt ni predvidel, še posebej v primeru sovpadanj delovišč z zračnimi vodi ali kabli v zemlji.

Za izvajanje del na električnih napravah in opremi pa je pomembno, da lahko dela na električni opremi izvajajo le strokovni delavci elektro stroke, ki morajo biti za izvajanje takih del tudi ustrezno usposobljeni in imeti v določenih razmerah tudi posebna interna pooblastila. Pri izvajanju takih del so razen nevarnosti zaradi električnega udara zelo pogosto prisotne tudi nevarnosti zaradi del na višini ali v globini ter nevarnosti zaradi uporabe pogosto zahtevne delovne opreme.

Veliko nevarnost pa v proizvodnem procesu predstavljajo tudi kontrolne merilne naprave, ki jih delodajalci uporabljajo za preverjanje električnih parametrov končnih izdelkov. V veliki večini primerov se ugotavlja, da so električni prevodni deli naprav ali preizkušancev dokaj lahko dostopni, tudi v času ko poteka kontrolni postopek in je preizkušanec pod napetostjo. Delodajalci v takih primerih večinoma pozabljajo, da je tudi osebni nakit (prstani, verižice, ročne ure), ki ga delavci nosijo med delom, lahko zelo nevaren, če bi se z njimi preveč približali prevodnim električnim delom. Tudi v navodilih za varno delo s takimi napravami ta nevarnost ni omenjena oziroma se ne prepoveduje uporaba osebnega nakita, ki prevaja električni tok.

Veljalo pa bi poudariti tudi dejstvo, da se kljub dobremu poznavanju nevarnosti električnega toka, varnostnih ukrepov pogosto ne izvajajo starejši in zagotovo izkušeni delavci, kar vsekakor ne deluje vzgojno na mlade delavce, ki si izkušnje in delovne navade šele pridobivajo.

Glede na ugotovljeno stanje je nezgod kot posledica delovanja električnega toka na človeka sorazmerno malo. Vedeti pa je potrebno, da so posledice velikokrat zelo hude.

Slika 20. Odprta električna razdelilna omarica. Samo vprašanje časa je, kdaj se bo nekdo izmed 500 zaposlenih v stavbi slučajno dotaknil dela pod napetostjo.

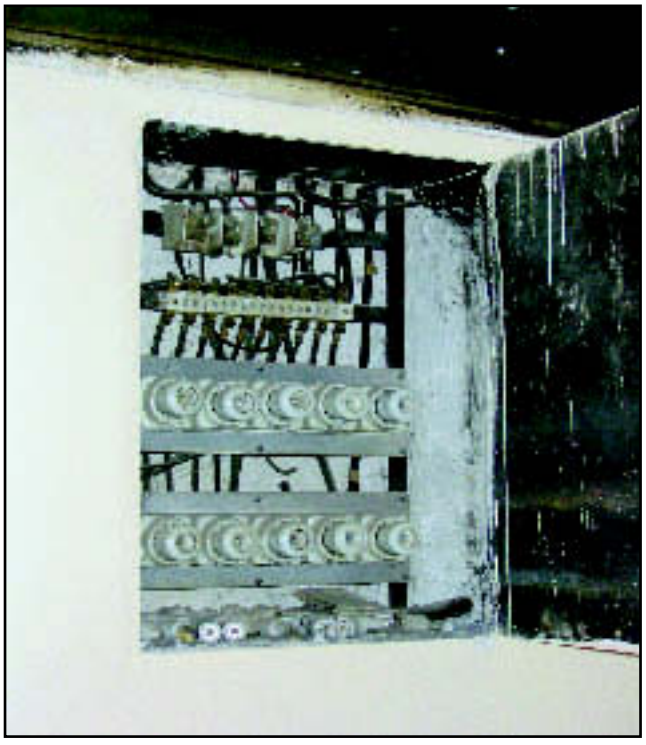

V letu 2003 je bilo pri inšpekcijskih nadzorih ugotovljenih 1.377 nepravilnosti na področju nevarnosti zaradi udara električnega toka. Izstopajo kršitve glede pregledov in meritev električnih inštalacij (51 %), potem pa sledijo neustreznosti pri ugotavljanju dejanskega stanja (24%), kršitve glede neustreznega vodenja evidenc (14%) ter pregledi in meritve strelovodnih sistemov (11 %). Skupno število ugotovljenih kršitev je v letu 2003 (1.377) precej manjše kot v letu 2002 (1.514).

2.6.7. Varstvo pred požarom

Požarni načrti so za objekte oziroma delovne prostore izdelani in sprejeti predvsem za tiste z uporabnim dovoljenjem novejšega datuma, starejši objekti pa tega pogosto nimajo. Običajno imajo ti objekti samo splošen požarni red. V večini primerov se dokumentacija požarne varnosti ne ažurira po spremembi tehnologije ali rekonstrukcije gradbenega objekta.

Pri požarnih načrtih je bilo v obravnavanem letu opaziti, da ne zajemajo nekatere osnovne zahteve v zvezi z evakuacijskim načrtom. Evakuacijski načrt, oziroma varno rešitev delavcev se mora upoštevati tudi glede na tehnologijo in ne samo glede na morebitno število zaposlenih.

Seveda pa se pogled varne rešitve glede na javne objekte (npr. kino dvorane, gledališča, večje prireditve ipd.) bistveno razlikujejo od tehnoloških zahtev za posamezne kategorije industrije (npr. delo z ekspolozivom, delo z vnetljivimi snovmi, nevarni kemijski procesi itd).

Gasilna oprema je v objektih na razpolago in običajno tudi pregledana z veljavnim datumom. Precej primerov je, da gasilni aparati niso nameščeni na običajnem mestu ali pa so založeni in jih zaposleni na zahtevo inšpektorja iščejo na raznih možnih lokacijah. Večkrat je bilo tudi ugotovljeno, da so bili gasilniki, ki so nameščeni v raznih prostorih, kamor imajo dostop samo določene osebe (npr. hišniki, kurjači, vzdrževalci, ipd), pri rednem pregledu izpuščeni.

V letu 2003 so bile na tem področju ugotovljene 203 kršitve, od tega 75 kršitev zaradi neustreznega požarnega načrta in 128 kršitev glede gasilne opreme. V letu 2003 beležimo nekoliko manj kršitev kot v letu 2002, ko je bilo kršitev 215.

2.7. OBVEZNOSTI V ZVEZI S PROSTIM PRETOKOM BLAGA NA SKUPNEM EVROPSKEM TRGU

Vstop naše države v Evropsko unijo, kar naj bi se zgodilo 01.05.2004, je že v letu 2003 zahteval izvajanje določenih postopkov, ki naj bi zagotovili ustrezno izvajanje evropskih predpisov glede prostega pretoka blaga na skupnem evropskem trgu tudi pri nas. Predpisi Evropske unije, ki s tem v zvezi zadevajo Inšpektorat RS za delo, se za sedaj nanašajo na varnost strojev, osebno varovalno opremo, dvigala, protieksplozijsko zaščito in tlačne posode. Pri teh predpisih gre predvsem za zagotovitev enega osnovnih evropskih načel skupnega trga, to je prostega pretoka blaga. Še posebno pomembno je zagotavljanje bistvenih varnostnih zahtev za proizvode, kar je pogoj za nemoteno dajanje proizvodov v promet na skupnem evropskem trgu. Nobena država v Evropske unije ne sme s svojimi internimi predpisi teh bistvenih varnostnih zahtev razširiti ali zaostriti ter tako na svojem območju ovirati dajanje v promet proizvodov iz drugih držav Evropske unije, ki morebiti teh njenih dodatnih zahtev ne bi izpolnjevali.

2.7.1.Varnost strojev

Skladno z novo zakonodajo je Inšpektorat za delo dobil tudi določene pristojnosti pri nadzoru prostega pretoka blaga. Med te pristojnosti spada tudi nadzor nad uporabo strojev, skladnih z Direktivami Evropske unije t.i. »novega pristopa« zagotavljanja varnosti strojev. Poleg neposrednega nadzora na delovnem mestu je Inšpektorat preko svojih predstavnikov aktivno udeležen v Odboru za nadzor trga za neživilske proizvode, ki deluje kot delovno telo inšpekcijskega sveta. Inšpektorji so na delovnem mestu večinoma preverjali označenost delovne opreme (CE znak), vsebino izjave o skladnosti, navodila ter dejansko stanje v času uporabe. Največ kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi z izjavo o skladnosti, saj delodajalec le te ni imel ali pa je bila vsebina neustrezna. Potrebno pa je poudariti, da stroji, ki morajo ustrezati direktivam »novega pristopa«, pri slovenskih delodajalcih ne predstavljajo velikega deleža, saj še vedno prevladuje delovna oprema, ki omenjenim zahtevam ni podvržena. Se pa ugotavlja, da tudi slovenski delodajalci s ciljem zagotavljanja konkurenčnosti na bodočem skupnem trgu Evropske unije postopoma v okviru zmožnosti posodabljajo svojo proizvodnjo z zmogljivejšo opremo, ki pa je praviloma nova in to pomeni, da mora ustrezati najnovejšim varnostnim zahtevam. Konkretnejši rezultati in tudi ugotovitve na tem področju se bodo pokazale šele v naslednjih nekaj letih.

V nadaljevanju bodo navedene kršitve, ki so bile ugotovljene pri inšpekcijskih pregledih pri nadzoru strojev, ki so se pričeli uporabljati v Republiki Sloveniji od 01.01.2002 dalje.

V letu 2003 je bilo ugotovljeno 22 kršitev, ker delodajalec ni razpolagal z dokumentacijo, ki bi izkazovala brezhibnost delovne opreme, 15 kršitev, ker delodajalec za delovno opremo ni pridobil izjave o skladnosti, in 11 kršitev, ker za delovno opremo ni bilo

navodil za uporabo. Nekaj kršitev je bilo ugotovljenih tudi glede neizvajanja periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme, neoznačevanja delovne opreme, neustrezne tehnične mape, nevodenja evidenc za delovno opremo idr.

2.7.2. Osebna varovalna oprema

Republika Slovenija je s sprejetjem Odredbe o osebni varovalni opremi (Uradni list RS, št. 97/2000) na zakonodajnem področju varnosti in zdravja pri delu implementirala evropsko Direktivo 89/686/EGS z dne 21. 12. 1989. Namen Odredbe o osebni varovalni opremi in Pravilnika o spremembi Odredbe o osebni varovalni opremi (Uradni list RS, št 73/03) je zagotoviti, da osebna varovalna oprema, ki je »dana» v promet in uporabo, ob pravilni namestitvi, uporabi in vzdrževanju varuje uporabnika pred eno ali več nevarnostmi in ne vpliva na uporabnikovo zdravje. Izraz »dajanje v uporabo» vključuje vse operacije, ki so potrebne, preden osebno varovalno opremo začne uporabljati končni uporabnik. Odredba o osebni varovalni opremi je izšla na podlagi Zakona o tehničnih zahtevah za proizvode in o ugotavljanju skladnosti (ZTZPUS) (Uradni list RS, št. 59/99), ki ureja načina predpisovanja tehničnih zahtev za proizvode in postopkov ugotavljanja skladnosti s predpisanimi zahtevami. Namen tega zakona je normativno zagotoviti izvajanje mednarodno sprejetih obveznosti Republike Slovenije z vidika preprečevanje oviranja mednarodne trgovine, ki izhajajo iz njenega članstva v Svetovno trgovinski organizaciji. Izvajanje postopkov ugotavljanje skladnosti je tako načeloma izven državne pristojnosti, ki z inšpekcijskim nadzorom zgolj ugotavlja skladnost proizvodov s predpisanimi zahtevami, in sicer šele potem, ko so ti že v prometu, samo skladnost pa mora zagotoviti dobavitelj.

Inšpektorji RS za delo so v letu 2003 nadzirali ustreznost tiste osebne varovalne opreme, ki so jo delodajalci kupili v času, ko je stopila v veljavo Odredba o osebni varovalni opremi. Elementi inšpekcijskega nadzora osebne varovalne, ki so jo delodajalci kupili na tržišču, se nanašajo na nadzor nad ustreznostjo: navodil za uporabnika in izjave o skladnosti. Rezultate navedenega nadzora smo predstavili na delavnici za izobraževanje inšpektorjev IRSD in TIRS - Twinning projekt SI2000/IB/FI-01 (Act.2.10.2.).

V letu 2003 je bilo ugotovljenih največ kršitev in sicer 53, ker delodajalci za osebno varovalno opremo niso imeli izjave o skladnosti. Sledi 44 kršitev, ki so bile ugotovljene, ker osebna varovalna oprema ni bila opremljena z navodili za uporabnika. Nekaj kršitev je bilo ugotovljenih tudi glede označevanja, tehnične mape, poročila o tipskem preizkusu idr.

2.7.3. Dvigala

Področje dvigal regulira Pravilnik o varnosti dvigal, ki je izšel ob koncu leta 2003 in vsebinsko povzema evropsko Direktivo 95/16/EC. Omenjeni pravilnik se v celoti prične uporabljati z vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Pristojnost je Inšpektoratu RS za delo dodeljena za nadzor nad dvigali v poslovnih stavbah. Pristojni inšpektorji za delo so v preteklem letu sodelovali pri pripravi Pravilnika o varnosti dvigal, prav tako pa so sodelovali v izvajanju Phare projekta, kamor je bila vključena tudi varnost dvigal ter oblike in načini nadzora nad izvajanjem predpisa. Glede na dejstvo, da je bil pravilnik uradno objavljen ob zaključku leta, so inšpektorji med samim inšpekcijskim nadzorom dvigala obravnavali kot vsako drugo delovno opremo, za katero mora delodajalec poskrbeti, da je brezhibna in mora to brezhibnost tudi zagotavljati. Dvigala s kabino, ki se pri delodajalcih uporabljajo za prevoz oseb in tovora, vodijo v svojih evidencah tudi izvajalci pregledov in preizkusov dvigal, ki so opravili zadnji pregled. Ti pravočasno obveščajo lastnike dvigal, da bo obratovalno dovoljenje poteklo in da je potrebno pregled ponoviti.

2.7.4. Protieksplozijska zaščita

Na področju protieksplozijske zaščite je bilo sprejetih nekaj sprememb zakonodaje in prilagajanja prihajajoči zakonodaji. S pristopom Slovenije k Evropski uniji bo začel v celoti veljati Pravilnik o protieksplozijski zaščiti (Uradni list RS, št. 102/00 in 91/02), ki je bil izdan v soglasju z Ministrom za delo, družino in socialne zadeve. Omenjen pravilnik je usklajen z zahtevami Direktive Evropske unije 94/9 ES o opremi in zaščitnih sistemih, namenjenih za

uporabo v potencialno eksplozivnih atmosferah. Usklajen je tudi z evropsko Direktivo 1999/92/ES o minimalnih zahtevah za izboljšanje varnosti in zdravja delavcev, ki so lahko ogroženi zaradi eksplozivnih atmosfer.

Trenutno, to je do vstopa v Evropsko unijo, je v veljavi še Pravilnik o tehničnih zahtevah za naprave, ki se uporabljajo v potencialno eksplozivnih atmosferah (Uradni list RS, št. 46/98, 48/99 in 91/02).

Dokumentacijo, ki se nanaša na protieksplozijsko zaščito – elaborat eksplozijske ogroženosti lahko izdelajo same strokovne službe delodajalca ali pa zanje zunanja služba, ki izpolnjuje posebne pogoje po posebnih predpisih požarne varnosti. Ob pregledih se ugotavlja, da tako dokumentacijo delodajalci pridobijo, ker je pogoj za požarno soglasje in tehnični pregled. Ugotavlja se tudi, da upravni organi, ki vodijo te postopke, pogosto ne poznajo vseh zahtev Pravilnika o protieksplozijski zaščiti in zato od investitorjev ne zahtevajo, da za elaborat eksplozijske ogroženosti pridobijo ustrezen certifikat.

Opremo, ki se vgrajuje v eksplozijsko ogroženih prostorih morajo predvideti že projektanti. Oprema mora izpolnjevati predpisane zahteve in biti ustrezno označena. Dokler je oprema blago, je pod nadzorom tržne inšpekcije, ob vgraditvi pod nadzorom elektroenergetske inšpekcije in po začetku uporabe pod nadzorom inšpekcije za delo. Pri delodajalcih, kjer je predvideno, da se morajo za opravljanje dejavnosti uporabljati eksplozijsko ogroženi prostori, je potrebno v postopku ocenjevanja tveganja ta tveganja določiti in oceniti, obenem pa tudi ukrepe in odgovorne osebe. Omenjeno stanje kontrolirajo inšpektorji za delo. V skladu s Pravilnikom o protieksplozijski zaščiti inšpektorji preverijo ali je certifikacijski organ izdal ustrezne certifikate za elaborat, vgraditev opreme, vzdrževanje instalacij in opreme v eksplozijsko ogroženih prostorih in ali so delavci ustrezno usposobljeni za varno in zdravo delo.

V letu 2003 je bilo ugotovljenih nekaj kršitev, ker delodajalec ni zagotovil elaborata eksplozijske ogroženosti. Prav tako smo v letu 2003 evidentirali 5 pojavov eksplozij.

2.7.5. Tlačne posode

Skladno z direktivami Evropske unije je bila tudi v slovenskem prostoru implementirana zakonodaja s področja enostavnih tlačnih posod in ostalo tlačno opremo. Za nadzor nad izvajanjem določb te zakonodaje je pristojen Tržni Inšpektorat Republike Slovenije. Nedvomno pa se tudi inšpektorji za delo pri delodajalcu srečujejo s to opremo. Tlačna oprema nedvomno spada med delovno opremo skladno z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu, saj se sem uvrščajo vsi stroji, naprave, aparati, orodje in tudi druga oprema, ki se uporablja za delo. Zato mora delodajalec za to opremo zagotavljati periodične preglede in preizkuse v rokih, ki ne smejo biti daljši od treh let. Vendar ugotavljamo, da pa se glede te opreme, ki jo nadzira tudi Tržni inšpektorat v izdani dokumentaciji pojavljajo roki za periodične pregled do 5 let, kar pa ni v skladu s predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu, ki, kot že omenjeno, določa za periodične preglede in preizkuse rok 3 let. Po 01. maju 2004 naj bi se v slovenskem prostoru pojavili organi za preglede teh naprav, ki bodo imeli dovoljenja s strani Ministrstva za gospodarstvo. Pravilnik, ki bo določal zahteve in pogoje za te izvajalce, je ta čas še v pripravi. Ne glede na določbe novega Pravilnika pa bodo poleg omenjenih organov obstajale tudi organizacije, ki lahko pregledujejo delovno opremo, torej tudi tlačno opremo, na osnovi dovoljenja, izdanega s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve. Nastalo situacijo bo potrebno rešiti v čim krajšem času, s sodelovanjem predstavnikov obeh ministrstev.

2.8. DELO V NOČNEM DELOVNEM ČASU

V letu 2003 se je nadaljeval trend večletnega zmanjševanja nočnega dela žensk. Po zbranih podatkih je v nočnem delovnem času delalo 9.311 žensk, medtem ko leto prej 10.775 žensk. Kljub vsem težavam je tekstilna industrija s 1.800 ženskami v nočnem delovnem času še vedno vodilna, vendar je tudi v tej dejavnosti opazen trend zmanjševanja nočnega dela žensk.

Zaradi narave dela in tehnologije, boljše izkoriščenosti strojne opreme, povečanega obsega naročil izdelkov v določenem letnem obdobju in hitro pokvarljivih surovin v nekaterih družbah ni mogoče opraviti vsega dela v dnevnem delovnem času. Ker pa so v nekaterih dejavnostih zaposlene večinoma ženske, delodajalci nimajo možnosti v nočno izmeno razporejati samo moških.

Novi Zakon o delovnih razmerjih, ki je stopil v veljavo 01.01.2003, je prinesel nekatere novosti tudi v zvezi z uvedbo nočnega dela žena v industriji in gradbeništvu. Medtem ko je po prejšnji ureditvi pri odločanju o nočnem delu sodeloval le sindikat pri delodajalcu, novi Zakon o delovnih razmerjih kot pogoj za uvedbo nočnega dela določa sodelovanje reprezentativnega sindikata dejavnosti in združenja delodajalcev.

Tako lahko delodajalec s področja industrije in gradbeništva uvede nočno delo delavk:

1. v določeni dejavnosti ali poklicu:
- na podlagi sporazuma ali soglasja reprezentativnega sindikata in združenja delodajalcev

2. pri enem ali več delodajalcih:
- na podlagi sporazuma med sindikati pri delodajalcu in delodajalcem ter
- na podlagi posvetovanja delodajalca, delodajalcev ter združenja delodajalcev in reprezentativnega sindikata dejavnosti

3. pri določenem delodajalcu:
- na podlagi zahtevanega mnenja sindikatov pri delodajalcu, reprezentativnega sindikata dejavnosti in združenja delodajalcev ter
- na podlagi predhodnega pregleda pogojev za uvedbo nočnega dela, ki ga opravi inšpektor za delo

V praksi je najpogosteje uporabljen prav zadnji primer. Delodajalec pridobi posebno soglasje za nočno delo delavk, ki ga izda Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, najdalj za obdobje enega koledarskega leta. Soglasje se izda na podlagi pisne vloge delodajalca, predhodnega inšpekcijskega pregleda glede izpolnjevanja pogojev za uvedbo nočnega dela, ki ga opravi inšpektor za delo, ter mnenja sindikatov pri delodajalcu, reprezentativnega sindikata dejavnosti in združenja delodajalcev.

Navedeno soglasje se izda samo ob izpolnjevanju zakonsko določenih pogojev, ki so opredeljeni v Zakonu o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/02) in jih nadzirajo inšpektorji za delo. V letu 2003 je Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve prejelo od delodajalcev 220 vlog, kar je v primerjavi z letom 2002, ko je bilo takih vlog 196, rahel porast. Izdanih je bilo 176 soglasij. Zaradi nepopolnih vlog je bilo kar 42 vlog zavrnjenih, kar je pripisati dejstvu, da se delodajalci z novimi obveznosti v zvezi z nočnim delom žensk, ki jih nalaga nov Zakon o delovnih razmerjih, še niso seznanili.

Inšpektorji smo v tem letu na področju nočnega dela žensk ugotovili 2 kršitvi, kar je 5 kršitev manj kot v letu 2002.

2.9. IZPOLNJEVANJE POGOJEV ZA OPRAVLJANJE DEJAVNOSTI

Delodajalci, ki imajo status pravne osebe, so v večini primerov ustrezno registrirani na sodišču, saj postopek registracije, razen finančnih obveznosti, ne predstavlja več posebnih težav. Je pa ovira pri delu inšpektorjev pomanjkljiva osebna identifikacija zakonitih zastopnikov oziroma odgovornih oseb delodajalcev v registrskih podatkih, saj listine iz sodnega registra ne vsebujejo vseh potrebnih osebnih podatkov teh oseb. Glede na predpise o tajnosti osebnih podatkov je, v posameznih primerih, pri pridobivanju osebnih podatkov odgovornih oseb inšpektorjevo delo zelo oteženo, saj jih osebe, ki kot stranke sodelujejo pri pregledih, niso vedno pripravljene posredovati inšpektorju.

Pri inšpekcijskih pregledih se ugotavlja, da se povečuje število primerov, ko gre registrirani subjekt v likvidacijo, zaposleni dobijo status brezposelnih oseb, dejavnost pa nadaljujejo, bodisi kot fizične osebe ali preko drugih subjektov.

Obrtna dovoljenja pri subjektih, ki opravljajo obrtne in obrti podobne dejavnosti, niso pridobljena praviloma le zaradi nevednosti subjektov. Če samostojni podjetnik ne izpolnjuje kadrovskih pogojev za opravljanje obrtne dejavnosti, je v takšnih primerih lahko nosilec obrti zaposleni delavec ali družinski član podjetnika.

Poseben problem pa so še vedno delodajalci, ki opravljajo predvsem gostinsko dejavnost, očitno na pridobiten način, registrirani pa so kot društva.

V letu 2003 je bilo ugotovljeno, da v treh primerih delodajalec ni bil registriran na sodišču, v 11 primerih ni bilo izdane odločbe o izpolnjevanju posebnih pogojev za opravljanje dejavnosti in v 5 primerih delodajalec ni imel pridobljenega obrtnega dovoljenja. Na nepravilnosti je bila opozorjena tržna inšpekcija.

2.10. IZPOLNJEVANJE OBVEZNOSTI DO ORGANOV NADZORA

V Zakonu o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS št. 56/99 in 64/01) so določene obveznosti do organov nadzora in sicer obveznost prijavljanja del, pri katerih so večje nevarnosti za poškodbe in zdravstvene okvare ter obveščanje inšpekcije za delo o poškodbah pri delu, nevarnih pojavih in poklicnih obolenjih. S 1. januarjem 2003 se je v Sloveniji začel uporabljati nov predpis, Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS št. 3/2002), ki tudi določa, da mora naročnik oz. investitor s posebnim (predpisanim) obrazcem prijaviti začetek gradnje večjega objekta ali obsežnejših vzdrževalnih del inšpekciji za delo najmanj 15 dni pred začetkom del.

2.10.1. Obveščanje o začetku del in evidenca

Upravni organi, ki sodelujejo pri priglasitvah in registracijah dejavnosti, ne opozorijo delodajalcev, da morajo prijaviti začetek del oziroma začetek opravljanja dejavnosti, pri katerih obstajajo večje nevarnosti za poškodbe in zdravstvene okvare delavcev. Ker tudi stranke same tega očitno ne vedo se taka dela praviloma ne prijavljajo. Stanje ni mnogo boljše tudi glede prijavljanja takih del, ki jih izvajajo že obstoječi delodajalci.

Obveščanje o začetku del po določilih ZVZD je najbolj uveljavljeno pri gradbenih podjetjih, kar je še dediščina iz preteklosti. Ta obveznost izvajalcev nevarnih del še vedno ostaja kljub temu, da je z novo Uredbo o zagotavljanju varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št.3/2002) obveznost prijavljanja začetka del na gradbišču prenesena na naročnika oziroma investitorja.

V letu 2003 je bilo ugotovljenih 96 kršitev glede prijave začetka del v skladu s 26. členom Zakona o varnosti in zdravju pri delu in 33 kršitev, ker naročnik oz. investitor ni prijavil začetka gradnje večjega objekta ali obsežnejših vzdrževalnih del v skladu z Uredbo o zagotavljanju varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št.3/2002).

2.10.2. Obveščanje o poškodbah pri delu, kolektivnih nezgodah in poklicnih bolezni ter evidenca

Ker je večina delodajalcev strokovne naloge na področju varnosti pri delu zaupala zunanjim strokovnim delavcem in službam, so se zelo izboljšale razmere na področju vodenja evidenc in obveščanja inšpekcije za delo o poškodbah pri delu in kolektivnih nezgodah. Vendar s trenutnim stanjem na tem področju nismo zadovoljni in bomo zato v prihodnjem letu na tem področju nadzor občutno poostrili.

Pri izvajanju nadzora inšpektorji občasno še ugotavljajo, da delodajalci ne vedo, da morajo prijaviti tudi delovne nezgode z lažjimi poškodbami delavcev, ki so imele za posledico izostanek z dela več kot tri dni.

Ugotovljenih kršitev v letu 2003 je bilo 165, kar je mnogo več kot v letu 2002, ko je bilo teh kršitev samo 37. Izjemno povečano število ugotovljenih kršitev je rezultat že omenjenega poostrenega nadzora v decembru tega leta.

2.10.3. Obveščanje o nevarnih pojavih

V letu 2003 smo dobili obvestila le o 14 nevarnih pojavih. Lahko ugotovimo, da obvestil o nevarnih pojavih in stanjih skoraj ni, kar ne more ustrezati dejanskemu stanju. Obstoj takih stanj in pojavov, ki so se nekje zgodili pa jih nihče ne prijavi, je zelo težko ugotoviti in dokazati, če je delodajalec dokaze odstranil, prijavitelja pa ni ali je anonimen. Če gre za nevarne pojave, ko so zaradi določenih aktivnosti pravnih in fizičnih oseb ogrožene tretje osebe in ne zaposleni, so pristojni drugi organi (policija, inšpekcija za okolje in prostor, …).

Težave se dodatno pojavijo še pri prijavljanju požarov in morebitnih eksplozij, kar ni enotno rešeno, kajti delodajalci menijo, da je zadostna prijava požara ali morebitne eksplozije samo centru za obveščanje. Prijavljanje eksplozij in požarov ter drugih nevarnih pojavov v skladu z 27. členom Zakona o varnosti in zdravju pri delu pa spregledajo.

2.11. IZPOLNJEVANJE DOLOČIL ZAKONA O OMEJEVANJU UPORABE TOBAČNIH IZDELKOV

Inšpektorji za področje varnosti in zdravja pri delu so v 20. členu Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov (Uradni list RS, št. 57/96) določeni za nadzor nad izvajanjem 17. in 18. člena tega zakona. Inšpektorji za delo so v letu 2003 ugotovili le nekaj kršitev navedenega zakona in lahko tudi z zadovoljstvom ugotovimo, da v Sloveniji prihaja do spremembe kulturnih navad glede kajenja na delovnem mestu, saj vse manj ljudi kadi na delovnem mestu.

Večina delodajalcev ima v internem aktu določeno, kateri so prostori, kjer je dovoljeno kajenje. Prav tako imajo nekateri delodajalci v internih aktih opredeljene sankcije za neupoštevanje Zakona o omejevanju uporabe tobačnih izdelkov, vendar pa se te sankcije večinoma ne izvajajo.

Glede izvajanja tega zakona ocenjujemo, da je delodajalec svojo obveznost izpolnil, če je v internem aktu določil prostore, v katerih je kajenje dovoljeno. Ker kriterijev o številu teh prostorov, o njihovi velikosti in opremljenosti, o njihovi oddaljenosti od delovnih mest ipd. ni, je število določenih prostorov lahko od nič do poljubno mnogo ob pogoju, da zaradi kajenja v teh prostorih nihče od nekadilcev ni prizadet. To pa tudi pomeni, da je kajenje lahko povsod prepovedano, če je število določenih prostorov enako nič.

V zvezi s kajenjem v delovnih in pomožnih prostorih je bilo na naš inšpektorat posredovanih približno enako število pritožb tistih, ki jih ogroža kajenje drugih in tistih, ki jih je prizadelo, da jim kajenje ni omogočeno. V vse primerih smo upoštevali stališče, ki je navedeno v prejšnjem odstavku.

Slika 21. V Sloveniji prihaja do spremembe kulturnih navad glede kajenja na delovnem mestu. Vse manj ljudi kadi na delovnem mestu.

2.12. OMEJEVANJE UŽIVANJA ALKOHOLA

Zakon o omejevanju porabe alkohola (Uradni list RS, št. 15/2003) glede nadzora Inšpektorata RS za delo določa glede alkoholnih pijač samo, da je prepovedana prodaja oz. ponudba alkoholnih pijač med delovnim časom na delovnem mestu. Inšpektorji za delo v letu 2003 skoraj nismo dobili pritožb v zvezi s kršitvijo navedenega zakona.

V začetku letu 2003 je stopil v veljavo Zakon o omejevanju porabe alkohola (Uradni list RS, št. 15/2003), ki določa ukrepe in načine omejevanja porabe alkohola ter ukrepe za preprečevanje škodljivih posledic rabe alkohola. Nadzor nad omenjenim Zakonom poleg Inšpektorata RS za delo izvajajo še Zdravstveni inšpektorat RS, Tržni inšpektorat RS, Policija in Inšpektorat RS za šolstvo in šport.

Alkoholne pijače na delovnem mestu oz. zdravstveni pregled, če obstaja sum na bolezni odvisnosti, omenjata od izvršilnih predpisov v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu le naslednja pravilnika:

- Splošni pravilnik o higienskih in tehničnih varnostnih ukrepih pri delu (Uradni list FLRJ, št. 16/47), ki se še uporablja, določa v 48. členu, da je prepovedano v delovnem času nositi v podjetje alkoholne pijače in jih uživati. Pijanim ni dovoljen vstop v delavnico in na delovne kraje.
- Pravilnik o preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev (Uradni list RS, št. 87/2002) določa v 10. členu, da je delodajalec v določenih primerih upravičen delavce poslati tudi na druge usmerjene preventivne zdravstvene preglede, in sicer med drugim tudi:
  - če obstaja sum na bolezni odvisnosti, ki lahko vplivajo na delovno zmožnost delavca.

Drugi usmerjeni preventivni zdravstveni pregled obsega: dopolnitev anamneze in klinične slike, usmerjeni klinični pregled, usmerjene preglede in preiskave glede na napotitveni razlog.

2.13. NADZOR NAD ORGANIZACIJAMI Z DOVOLJENJEM ZA DELO

Minister, pristojen za delo, izda pravni osebi ali samostojnemu podjetniku, če izpolnjuje kadrovske, organizacijske, tehnične in druge pogoje, dovoljenje za opravljanje naslednjih strokovnih nalog:

- opravljanje periodičnih preiskav kemijskih, fizikalnih in bioloških škodljivosti v delovnem okolju,
- opravljanje periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme,
- izdelovanje strokovnih podlag za izjavo o varnosti,
- pripravljanje in izvajanje usposabljanja delavcev za varno delo.

Kako kvalitetno pa organizacije z dovoljenjem za delo opravljajo te strokovne naloge ugotavljajo inšpektorji pri inšpekcijskih nadzorih.

Vsekakor velja splošna ocena, da pravne oseb in samostojni podjetniki z dovoljenjem za delo na področju varnosti in zdravja pri delu svoje delo v veliki večini primerov opravljajo vestno in odgovorno. Ob inšpekcijskem nadzoru, še posebno pa pri obravnavi nezgod pri delu in nevarnih pojavov, se sicer pojavijo primeri, da so ugotovljene določene pomanjkljivosti in nepravilnosti, vendar je teh primerov glede na ogromen obseg opravljenega dela relativno malo. So pa bili ugotovljeni tudi primeri, ko so bili dokumenti za različne zadeve izdani tudi brez opravljenih pregledov in preizkusov, brez opravljenih meritev, brez dejansko izvedenega teoretičnega in praktičnega usposabljanja na delovnem mestu, bili celo antidatirani ipd.

Še največ pa je bilo ugotovljenih nepravilnosti, ki pa dejansko niso vse sodile v kategorijo prekrškov, glede izdelave in sprejetja Izjave o varnosti. Šlo je predvsem za to, da so bile Izjave podatkovno nepopolne, da niso ustrezale dejanskemu stanju, da predvideni ukrepi niso bili ustrezni, da pri izdelavi niso sodelovali ali predstavniki delodajalca ali ni sodelovala medicina dela ali niso sodelovali delavci oziroma njihovi predstavniki ali tudi nihče od navedenih, da Izjava o varnosti ni bila posredovana svetu delavcev in predstavnikom sindikatov, da se izjava o varnosti ni dopolnjevala oziroma revidirala, da niso bile evidentirane in ocenjene dejanske nevarnosti in škodljivosti ipd. Da pa je prihajalo do določenih nepravilnosti prav pri izdelavah Izjav o varnosti in ocenjevanju tveganj je povsem razumljivo, saj je to nova obveznost delodajalcev, ki jo mnogi še niso povsem dojeli. Še dodaten razlog za nepopolnost teh aktov pa tudi ta, da je večina delodajalcev to pripravljala in sprejemala v časovni stiski in je bilo predvsem pomembno, da je bil ta akt pridobljen, ni pa bila v ustrezni meri pomembna kvaliteta njegove vsebine.

2.14. ZAGOTAVLJANJE VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU V NEKATERIH PANOGAH DEJAVNOSTI

Problematika varnosti in zdravja pri delu v nekaterih panogah dejavnosti se bistveno ne razlikuje od problematike iz preteklih let. Inšpektorji predvsem še vedno izpostavljajo elemente, ki so posledično povezani z nastankom nezgod pri delu in poklicnih bolezni:

- neizvedeno ali neustrezno izvedeno praktično usposabljanje delavcev na delovnih mestih,
- neuporaba ali nepravilna uporaba osebne varovalne opreme,
- uporaba nenamenske osebne varovalne opreme,
- uporaba delovne opreme, ki ni periodično pregledana in preizkušena ter zato nevarna za uporabo,

- uporaba delovne opreme brez nameščenih varnostnih naprav,
- delo v neustreznih delovnih pogojev (hrup, vibracije, klimatske razmere, prah, nevarne snovi, sevanja, ergonomija, …),
- neustrezno ročno dvigovanje bremen,
- neupoštevanje predpisanih delovnih postopkov in navodil,
- delo preko polnega delovnega časa in v posledici preutrujenost delavcev,
- slab nadzor s strani nadrejenih odgovornih oseb itd.

2.14.1 Kmetijstvo, gozdarstvo, lov in ribolov

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 2.630**
- **število zaposlenih: 36.093**

Kmetijstvo

Odnos do varnosti in zdravja pri delu se pri večjih družbah v tej dejavnosti izboljšuje. Te družbe praviloma imajo določenega strokovnega delavca za področje varnosti, zagotovljeno zdravstveno varstvo delavcev in tudi sprejete Izjave o varnosti z oceno tveganj. Kljub izboljševanju razmer pa se določene pomanjkljivosti in nepravilnosti še vedno pojavljajo. Ugotavlja se npr. da se preventivni zdravstveni pregledi pogosto izvajajo z zamudo, da se sicer zagotovljena osebna varovalna oprema ne uporablja dosledno, da se periodični pregledi in preiskave fizikalnih, kemičnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime v mnogih primerih ne izvajajo v predpisanih rokih idr. Opazno pa je tudi, da ima vse več družb skladiščenje kemikalij urejeno v skladu z veljavnimi predpisi. Večji problem so odpadne snovi in embalaže, v katerih je bila nevarna snov, saj se ti odpadki sproti ne odvažajo na uničenje.

Poseben problem v tej dejavnosti je tudi stara in slabo opremljena in vzdrževana delovna oprema.

Inšpektorji so ugotovili, da je bilo v letu 2003 v tej dejavnosti posebno pri malih delodajalcih, pomanjkljivo obveščanje o nezgodah in nevarnih pojavih. Poseben problem glede prijavljanja in obdelave podatkov o nezgodah oz. poškodbah pri delu ter sploh zagotavljanja predpisanih zahtev in ukrepov s področja varnosti in zdravja pri delu in nadzora nad tem predstavlja dejstvo, da je status kmeta - delodajalca še vedno dokaj neurejen in zamegljen. Še vedno ni jasno kdo dejansko je "kmet" in za koga predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu veljajo in za koga ne. Znani so primeri zelo velikih kmetij, katerih lastniki zagotovo niso kmetje, saj so redno zaposleni pri drugih delodajalcih. Postavlja se vprašanje, kdo in na kakšnih pravnih podlagah na teh kmetijah dejansko dela ter kdo, če sploh, prijavlja poškodbe, ki se dogodijo pri njihovem delu. Na IRSD je bilo v letu 2003 prijavljenih zanemarljivo malo primerov nezgod pri delu na kmetijah. Vsekakor pa ta problem ni zanemarljiv, saj se na podlagi znanih podatkov lahko oceni, da je kmetij z nejasnim statusom približno 50 tisoč. Tudi še ni prav jasno, kdaj neka poškodba na kmetiji je in kdaj ni poškodba pri delu.

V letu 2003 so inšpektorji opravili 106 pregledov, izdali 45 odločb in podali 5 predlogov sodniku za prekrške. Raziskane so bile 4 težje poškodbe pri delu in 2 smrtni nezgodi pri delu.

Gozdarstvo

V gozdarstvu so problemi varnosti in zdravja pri delu podobni kot v kmetijstvu, saj se prav mali delodajalci - kmetje, ki so glede tega še posebno problematični, pogosto ukvarjajo z obema dejavnostima. Pri večjih delodajalcih je stanje precej boljše, saj imajo družbe v večini primerov strokovnega delavca zaposlenega, zagotovljeno pa tudi ustrezno zdravstveno varstvo delavcev. Vse bolj pa se ugotavlja, da družbe zmanjšujejo število nadrejenih delavcev oziroma vodij delovnih procesov, kar se odraža predvsem v vse bolj pomanjkljivem notranjem nadzoru na deloviščih izven in v gozdu. V posledici se dela izvajajo na neustrezen način, pomanjkljiva je uporaba osebne varovalne opreme ipd.

Slika 22. V gozdarstvu se odnos do področja varnosti in zdravja pri delu izboljšuje

V gozdarstvu se delovna oprema hitreje zamenjujejo z novo, pregledi in preizkusi se opravljajo bolj redno kot v kmetijstvu, boljša pa je tudi opremljenost s predpisano dokumentacijo. Čeprav je gozdarstvo kot dejavnost glede poškodb pri delu na dokaj visokem mestu pa se ugotavlja, da usposabljanja predpisanega števila delavcev za dajanje prve pomoči večina delodajalcev ne zagotavlja.

V letu 2003 so inšpektorji opravili 19 pregledov, izdali 10 odločb in podali 1 predlog sodniku za prekrške. Izrečena je bila 1 mandatna kazen. Raziskanih je bilo 7 težjih poškodb pri delu.

2.14.2 Predelovalne dejavnosti

2.14.2.1 Proizvodnja hrane, pijač in tobačnih izdelkov

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 1.243**
- **število zaposlenih: 19.702**

Večje družbe so pri ocenjevanju tveganj na delovnih mestih pritegnile poleg zunanjih strokovnjakov tudi lasten tehnični kader in na ta način ocenile tveganja z vseh zornih kotov. Je pa precej ocen tvegan že zastarelih predvsem zaradi reorganizacij ali uvajanja novih delovnih procesov. Večje družbe imajo organizirano svojo strokovno službo za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu, vendar opažamo, da število strokovnih delavcev ni sorazmerno s številom zaposlenih, z obsežnostjo delovnega procesa in ostalimi dejavniki, ki jih opredeljuje Zakon varnosti in zdravju pri delu. Specifičnost te dejavnosti je, da so strokovni delavci za področje varnosti in zdravja zadolženi še za druge strokovne naloge npr. na področju stalne kakovosti prehrambnih surovin, polizdelkov in izdelkov po najnovejših standardih Evropske unije (HACCP sistem).

V letu 2003 je Inšpektorat nadziral delodajalce, če so osebno varovalno opremo kupovali skladno z zahtevami prostega pretoka blaga. Delodajalci so se praviloma pritoževali, da z nakupom osebne varovalne opreme dobijo listine o skladnosti le, če jih od dobavitelja tudi zahtevajo. Pri pregledu dejanskega stanja v proizvodnji inšpektorji ugotavljajo, da so meritve mikroklime, kemičnih in bioloških škodljivosti narejene, vendar v mnogih primerih dvomljive glede na dejansko stanje. V prehrambni industriji je bilo opaziti, da delodajalec pošlje ustrezno napotnico za oceno delovne zmožnosti delavca, vendar pooblaščeni zdravniki ne pošljejo

spričevala o oceni delovne zmožnosti, temveč v sanitarne knjižice vpisujejo, da je delavec sposoben za opravljanje dela glede na posebne zdravstvene zahteve. Zato so inšpektorji zahtevali od delodajalcev ustrezno potrdilo – zdravniško spričevalo o oceni delovne zmožnosti.

Eno najpogostejših talnih transportnih sredstev tudi v tej dejavnosti je viličar. Ugotavljamo, da so ti pogosto slabo vzdrževani, nenamensko uporabljani ter neustrezni po tipu oz. vrsti.

Ravnanje, skladiščenje nevarnih snovi in hranjenje varnostnih listov za nevarne snovi imajo družbe prehrambne dejavnosti opredeljene že v dokumentih HACCP sistema. Vendar smo v letu 2003 kljub temu ugotovili nekaj lažjih poškodb povzročenih z nevarnimi snovmi.

V letu 2003 je bila večkrat ugotovljena problematika določitve ustreznega delovnega mesta za invalidne osebe. Opaženo je bilo, da je delodajalec našel ustrezno delovno mesto za delovnega invalida, vendar ga po premestitvi ni praktično usposobil za varno opravljanje dela glede na njegove zdravstvene zmožnosti.

Slika 23. V prehrambeni industriji se kljub računalniško dovršeni tehnologiji še vedno ohranja pečat domačega izročila

Na področju prehrambne dejavnosti je bilo v letu 2003 opravljenih 140 inšpekcijskih pregledov. Raziskanih je bilo 11 težjih nezgod pri delu (18 v letu 2002 in 25 v letu 2001). V zvezi z ugotovljenimi pomanjkljivostmi je bilo izdanih 62 ureditvenih odločb. Izdani sta bili tudi dve prijavi sodniku za prekrške.

2.14.2.2 Proizvodnja tekstilij, tekstilnih in krznenih izdelkov

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 2.063**
- **število zaposlenih: 26.866**

V letu 2003 so delodajalci v tekstilni industriji s težavo zagotavljali sredstva za zadovoljivo raven varnosti in zdravja pri delu predvsem na področju, ki zahtevajo določena finančna sredstva kot npr. izvajanje periodičnih preiskav delovnega okolja, izvajanje preventivnih zdravstvenih pregledov ter pregledi in preizkusi delovne opreme. Vzpodbudno pa je, da se je izboljšalo zagotavljanje in uporaba osebne varovalne opreme. Pri nadzoru manjših delodajalcev, ki opravljajo dejavnost proizvodnje tekstilij, je bilo ugotovljeno, da jih približno 1/3 ni izvajala ustreznega usposabljanja delavcev v skladu z določbami Zakona o varnosti in zdravju pri delu.

Slika 24. Nočno delo žensk je prisotno predvsem v tekstilni dejavnosti.

Ugotovljeno je bilo tudi, da nekaj delavk ni opravilo niti prvega usposabljanja za varno delo. Nepravilnosti so inšpektorji ugotovili tudi v zvezi s pregledi in meritvami električnih instalacij in strelovodnih naprav. Gradbeni objekti ter pomožni prostori v tekstilni industriji so pogosto dotrajani in slabo vzdrževani. Mikroklimatske razmere so neugodne predvsem v poletnem obdobju, ko se temperatura v proizvodnih obratih poviša preko dovoljene vrednosti.

V letu 2003 je bilo v tej dejavnosti raziskanih 7 težjih poškodb pri delu. Vzroki za poškodbe so bili predvsem na strani delavcev, ker niso upoštevali navodil za varno delo. V eni od raziskanih nezgod pa je bila ugotovljena odgovornost delodajalca. Opravljenih je bilo 159 inšpekcijskih pregledov, izdanih bilo 73 ureditvenih odločb, vloženih 6 predlogov sodniku za prekrške in podani 2 kazenski ovadbi.

2.14.2.3 Proizvodnja usnja in usnjenih izdelkov

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 365**
- **število zaposlenih: 6.811**

V navedeno dejavnost uvrščamo obutveno industrijo ter predelavo usnja in usnjene galanterije. Izjemno težke ekonomske razmere v tej dejavnosti narekujejo, da je izguba delovnih mest iz leta v leto večja.

Vse v letu 2003 pregledane družbe so imele izdelano in sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Bilo pa je ugotovljeno, da zdravstvena ocena v večih primerih ni bila popolna.

Pomembnejša ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti so:

- omarice za prvo pomoč so pogosto založene in niso napolnjene s predpisano vsebino,
- ni usposobljenega ustreznega števila oseb za dajanje prve pomoči ob nezgodi pri delu ali nenadni obolelosti delavca,
- pomanjkljivo je nameščanje varnostnih znakov,
- pomanjkljivo je praktično usposabljanje delavcev na njihovem delovnem mestu, predvsem pri premestitvah,
- nedosledna uporaba osebne varovalne opreme,
- problematične mikroklimatske razmere predvsem pri predelavi usnja,
- zamujanje rokov za izvajanje meritev kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime,
- zamujanje pri opravljanju preventivnih zdravstvenih pregledov,

- neizvajanje meritev električnih instalacij in strelovodnega sistema,
- zamujanje rokov pri periodičnih pregledih in preizkusih delovne opreme.

V dejavnosti je zaposlenih precejšnje število žensk. V glavnem je delo organizirano v dveh izmenah. Pri predelavi usnja pa je zaposlovanje žensk v nočni izmeni povezano s tehnološkim postopkom dela in pomanjkanjem moške delovne sile.

V zvezi z osebno varovalno opremo se je izvajal nadzor v večjem obsegu. Ugotavlja se, da delodajalci pri nabavi te opreme v večini primerov ne dobijo ustrezne izjave o skladnosti od dobavitelja ali od proizvajalca te opreme. V manjšem obsegu se je ugotavljalo, da so tudi pomanjkljiva navodila v zvezi z uporabo te opreme. V vseh primerih so bile delodajalcu posredovane ureditvene odločbe, s katerimi so ti prisilili dobavitelje, da so zagotovili vso dokumentacijo, ki jo predpisuje zakonodaja.

V letu 2003 je bilo v tej dejavnosti opravljenih 5 rednih pregledov, 5 kontrolnih pregledov in 7 izrednih pregledov. V sklopu usmerjenih akcij so bili opravljeni še 4 pregledi. Inšpektorji so izdali 9 odločb po 15. členu Zakona o inšpekciji dela in izrekli 1 mandatno kazen. Težjih poškodb v dejavnosti ni bilo.

2.14.2.4 Obdelava in predelava lesa

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 2.055**
- **število zaposlenih: 11.548**

Večje družbe v tej dejavnosti so v glavnem vezane na prodajo končnih izdelkov na zunanjem trgu, kjer pa je vse večja konkurenca. Težave povzroča tudi padec dolarja in vlaganje sredstev v reševanje ekoloških problemov. Glede na to se pomanjkljivo vzdržujejo proizvodni objekti, počasi pa se tudi zamenjujejo stari stroji z novim in bolj varnimi.

Pri inšpekcijskih pregledih so bile ugotovljene naslednje večje pomanjkljivosti:

- nesprejeta ali neustrezna Izjava o varnosti z ocenjevanjem tveganja,
- neopravljeni periodični pregledi strojev,
- neustrezno usposabljanje delavcev (teoretično in praktično),
- ne opravljeni zdravstveni pregledi delavcev,
- ne pregledane in izmerjene električne instalacije ter strelovodni sistemi,
- neustrezno vzdrževane električne instalacije,
- neustrezno opremljeni in vzdrževani stroji,
- neuporaba osebne varovalne opreme.

Iz gornjega je razvidno, da je stanje varnosti in zdravja v tej dejavnosti nezadovoljivo saj v eni šestini primerov delodajalci še niso imeli izdelane in sprejete ustrezne izjave o varnosti. Kar precej pa je tudi drugih ugotovljenih pomanjkljivosti in nepravilnosti.

V tej dejavnosti je bilo v letu 2003 skupno opravljenih 199 inšpekcijskih pregledov. Raziskanih je bilo 30 težjih nezgod, od tega ena s smrtnim izidom in en nevaren pojav zastrupitve z ogljikovim monoksidom. Skupno je bilo izdanih 90 ureditvenih odločb ter 5 odločb o prepovedi uporabe delovne opreme. Podana je bila ena ovadba in podanih je bilo 6 predlogov sodniku za prekrške ter izrečenih 14 mandatnih kazni.

2.14.2.5 Proizvodnja vlaknin, papirja ter založništvo in tiskarstvo

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 2.113**
- **število zaposlenih: 14.677**

Dejavnost vlaknin, papirja ter založništvo in tiskarstvo zajema proizvodnjo vlaknin, papirja, kartona, proizvodnjo izdelkov iz papirja in kartona, založništvo in tiskarstvo ter razmnoževanje posnetih nosilcev zapisa.

Slika 25. V takih pogojih ocena tveganja pomeni temeljit pregled vseh dejavnikov, ki lahko delavcu škodujejo: hrup, vibracije, nevarne snovi, delo na višini itd.

V navedeni dejavnosti je ena izmed največjih težav, s katero se srečujejo delodajalci kot tudi delavci, prekomeren nivo hrupa. Zato imajo predpisano osebno varovalno opremo, ki pa se običajno ne uporablja dosledno.

Periodične preiskave kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime se običajno izvajajo šele po pretečenih rokih ali po izdani ureditveni odločbi. Isto velja tudi za izvajanje preventivnih zdravniških pregledov.

V tiskarnah se pogosto ugotavlja, da so nevarne snovi večinoma neprimerno skladiščene, saj za skladiščenje ni urejenega posebnega skladiščnega prostora za take snovi, ki bi bil ločen od delovnega procesa. Zato se v okolici strojev nahaja večja količina nevarnih snovi, ki presega dnevno porabo.

Usposabljanje delavcev za varno delo se izvaja običajno le teoretično, praktično pa se usposabljanje običajno izvaja le pri prvi razporeditvi na delovno mesto.

Izjavo o varnosti z oceno tveganja imajo večinoma sprejeto vsi delodajalci.

V letu 2003 je bilo je bilo v tej dejavnosti opravljenih 42 rednih pregledov, 25 kontrolnih pregledov in 29 izrednih pregledov. Še 7 pregledov je bilo opravljenih v sklopu usmerjenih akcijah. Inšpektorji so izdali 54 odločb po 15. členu Zakona o inšpekciji dela in 2 odločbi na podlagi 17. člena Zakona o inšpekciji dela. Izrečene so bile 3 mandatne kazni in podani 3 predlogi za uvedbo postopka o prekršku. Opravljene so bile raziskave 4 težjih nezgod pri delu in 2 nevarnih pojavov.

2.14.2.6 Proizvodnja kemikalij, kemičnih izdelkov in plastičnih mas

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 1.624**
- **število zaposlenih: 25.236**

Dejavnost proizvodnje kemikalij, kemičnih izdelkov in plastičnih mas zajema proizvodnjo kemikalij, kemičnih izdelkov, umetnih vlaken, proizvodnjo pesticidov in drugih agrokemičnih izdelkov, proizvodnjo kritnih barv, lakov, kitov in podobno, proizvodnjo farmacevtskih izdelkov, proizvodnjo mil, čistilnih sredstev, parfumov in podobo, proizvodnjo kemičnih izdelkov, proizvodnjo umetnih vlaken ter proizvodnjo izdelkov iz gume in plastičnih mas.

Pri delodajalcih navedene dejavnosti se ugotavlja, da imajo izdelane in sprejete Izjave o varnosti, ki so večini primerov izdelane v skladu s pravilnikom.

Večina delodajalcev ima še vedno svoje lastne strokovne službe ali vsaj posamezne strokovne delavce za varnost pri delu. Le nekatera manjša podjetja imajo pogodbe z zunanjimi pooblaščenimi strokovnimi organizacijami.

Slika 26. Stara mešalnica. Delavci so še vedno izpostavljeni škodljivim učinkom nevarnih snovi na njihovo zdravje.

Preventivni zdravstveni pregledi delavcev se glede na periodičnost izvajajo zelo različno, odvisno od osveščenosti in materialnega stanja delodajalcev. Zelo različno pa so jih do sedaj izvajali izvajalci. Tudi predlagani roki v ocenah tveganja so bili zelo različni .

Delodajalci osebno varovalno opremo zadovoljivo zagotavljajo. Kljub temu, da imajo delavci osebno varovalno opremo na razpolago, je ne uporabljajo dosledno, ker se nad uporabo te opreme ne izvaja zadosten nadzor. Zaposleni delavci niso motivirani in osveščeni glede uporabe osebne varovalne opreme, saj se očitno ne zavedajo posledic neuporabe. Pregledi in preiskusi osebne varovalne opreme se ne izvajajo in tudi listin o ustreznosti delodajalci za osebno varovalno opremo pogosto nimajo. Stanje se nekoliko izboljšuje po izvedeni akciji nadzora, kjer se je ugotavljala tudi ustreznost te opreme.

Periodične meritve kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti se običajno izvajajo, vendar so pogosto roki za ponovne meritve že potekli. V kolikor je iz rezultatov meritev ugotovljeno, da so prekoračene mejne vrednosti, se je zahtevala sanacija delovnih mest, če pa to ni bilo možno, se je morala zagotoviti redna uporaba osebne varovalne opreme.

Pomembnejše ugotovljene pomanjkljivosti so bile še:

- varnostni listi za nevarne snovi pogosto še niso napisani v slovenskem jeziku,
- usposabljanje delavcev za varno delo se ne izvaja v prepisanem enoletnem roku,
- pomanjkljivo je obveščanje Inšpektorata RS za delo glede izvajanja nevarnih delovnih procesov,
- pogosto je bil ugotovljen prevelik hrup na delovnih mestih, še posebno če se upošteva priporočenih 80 dB.

Slika 27. Nova mešalnica. V tej dejavnosti vse več delodajalcev avtomatizira svojo proizvodnjo.

V letu 2003 je bilo v tej dejavnosti opravljenih 66 rednih pregledov, 35 kontrolnih pregledov in 81 izrednih pregledov. Še 23 pregledov je bilo opravljenih v sklopu planiranih akcij. Inšpektorji so izdali 66 odločb po 15. členu Zakona o inšpekciji dela, 2 odločbi na podlagi 16. člena Zakona o inšpekciji dela in 1 odločbo na podlagi 17. člena Zakona o inšpekciji dela. Izrečenih je bilo 11 mandatnih kazni, podani 3 predlogi za uvedbo postopka o prekršku ter podan 1 sum kaznivega dejanja. Opravljene so bile raziskave 12 težjih nezgod pri delu.

2.14.2.7 Proizvodnja drugih nekovinskih in mineralnih izdelkov

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 633**
- **število zaposlenih:10.511**

Dejavnost proizvodnje drugih nekovinskih in mineralnih izdelkov zajema proizvodnjo stekla, steklenih izdelkov, proizvodnjo keramike, proizvodnjo keramičnih zidnih in talnih plošč, proizvodnjo keramičnih strešnikov, opeke, proizvodnjo cementa, apna, mavca, obdelavo naravnega kamna in proizvodnjo brusilnih sredstev.

Večinoma se v navedeni dejavnosti srečujejo z neustreznimi mikroklimatskimi razmerami.

Delodajalci se trudijo staro tehnološko opremo zamenjati z novejšo, vendar jim to zaradi slabih finančnih razmer ne uspeva najboljše.

Večina delodajalcev ima še vedno svoje lastne strokovne službe za varnost ali tudi svoje lastne strokovne delavce. Vendar se ugotavlja, da se zasedenost delovnih mest strokovnih delavcev zmanjšuje.

Še druge pomembnejše ugotovljene pomanjkljivosti so:

- periodične preiskave kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime se običajno izvajajo šele po pretečenih rokih,
- zamuja se pri izvajanju preventivnih zdravniških pregledov,
- neustrezno je usposabljanje delavcev za varno delo,
- neustrezno je zagotavljanje zdravstvenega varstva delavcev.

V letu 2003 je bilo je bilo v tej dejavnosti opravljenih 24 rednih pregledov, 16 kontrolnih pregledov in 17 izrednih pregledov. Še 9 pregledov je bilo opravljenih v sklopu planiranih akcij. Inšpektorji so izdali 22 odločb po 15. členu Zakona o inšpekciji dela, 2 odločbi na

podlagi 16. člena Zakona o inšpekciji dela in 1 odločbo na podlagi 17. člena Zakona o inšpekciji dela. Izrečena je bila 1 mandatna kazen in podana 2 predloga za uvedbo postopka o prekršku. Opravljene so bile raziskave 3 težjih nezgod pri delu in 1 nevarnega pojava.

2.14.2.8 Proizvodnja kovin in kovinskih izdelkov

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 5.078**
- **število zaposlenih: 39.467**

V tej dejavnosti se srečujemo od taljenja in ulivanja različnih kovin, predvsem jekla, do končne proizvodnje kovinskih izdelkov.

Največje nevarnosti so pri taljenju in ulivanju jekla. V tehnologijo so delodajalci vlagali znatna sredstva, vendar je še veliko opreme zastarele in dotrajane. Posebno nevarnost predstavlja predvsem prevoz taline saj so za to namenjena dvigala stara, velikokrat pa se tudi namerno preobremenjujejo. Prav tako se preobremenjujejo ponve in pomožna nosilna sredstva, ki so pogosto tudi nepregledana s stališča varnega dela.

Še druge pomembnejše ugotovljene pomanjkljivosti so:

- slabi delovni pogoji (visoke temperature, zaprašenost, hrup, dimni plini),
- neustrezno ročno prenašanje in premeščanje bremen.

V letu 2003 so inšpektorji opravili 433 pregledov, izdali 189 odločb in podali 13 predlogov sodniku za prekrške. V 4 primerih so bile podane prijave suma kaznivega dejanja, izrečenih pa je bilo tudi 46 mandatnih kazni. Raziskanih je bilo 49 težjih nezgod pri delu, 3 smrtne nezgode pri delu in 4 nevarni pojavi.

2.14.2.9 Proizvodnja strojev in naprav

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 1.634**
- **število zaposlenih: 24.589**

Vsi pregledani delodajalci so imeli sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Pri raziskavah nezgod pa se je velikokrat pokazalo, da so te nepopolne, da so tveganja neustrezno ocenjena, itd. Preventivni zdravstveni pregledi se izvajajo, vendar pri nekaterih delodajalcih z določeno zamudo. Večja težava je z usposobljenostjo ustreznega števila delavcev za nudenje prve pomoči, kar pa se v sodelovanju s pooblaščenimi zdravniki že ureja.

Delavci imajo praviloma navodila o varnem delu samo za starejšo tehnologijo. Problem je nekoliko večji pri novejših tehnologijah, ko oprema že deluje, navodila pa še niso prevedena.

Teoretični del usposabljanja delavcev za varno delo poteka zadovoljivo, čeprav je vsebina izobraževanja včasih močno vprašljiva. Osebna varovalna oprema je večinoma zagotovljena, več nepravilnosti je pri njeni (ne)uporabi.

V zadnjem letu je problemov na področju preventivnih zdravstvenih pregledov vse manj. Pri nekaterih delodajalcih se še pojavlja prekoračitev roka zdravstvenih pregledov, vendar so to le krajše zamude.

Zaradi spremenjenih tehnologij v starih objektih so transportne poti velikokrat neustrezne, ozke in tudi založene z materialom. Precej delovne opreme je zastarele. Največji problem je oprema, ki povzroča prekomerni hrup (preko 85 db/A).

V letu 2003 so inšpektorji opravili 134 pregledov, izdali 60 odločb in podali 1 predlog sodniku za prekrške ter izrekli 6 mandatnih kazni. Raziskanih je bilo 29 težjih nezgod pri delu in 1 smrtna.

2.14.2.10 Proizvodnja električne in optične opreme

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 1.940**
- **število zaposlenih: 28.780**

Izjava o varnosti z oceno tveganja je bila izdelana in sprejeta v vseh primerih inšpekcijskega nadzora. Ugotavlja pa se, da velika večina teh aktov, ne glede na to, kdo jih je izdal, v celoti ne povzema zahtev pravilnika glede obvezne vsebine ocene tveganja.

Ocenjevanje tveganj velikokrat izhaja iz napačnih, za delodajalca ugodnejših izhodišč, kar pripelje do ugotovitve, da ni potrebno izpeljati potrebnih ukrepov. Prav tako delodajalci ne naredijo dopolnitev in popravkov izjave o varnosti v primerih, ko je to potrebno. Glede organiziranosti izvajanja varnosti in zdravja pri delu se situacija glede na preteklo leto ni bistveno spremenila. Vsa podjetja z večjim številom zaposlenih imajo ali organizirano strokovno službo varnosti pri delu ali pa imajo v ta namen določenega strokovnega delavca. Trenutno velika večina podjetij sodeluje z zunanjimi strokovnimi institucijami samo na zahtevnejših področjih, kot so periodični pregledi sredstev za delo in meritve fizikalnih, bioloških in kemičnih škodljivosti. V nekoliko manjših podjetjih strokovni delavci poleg dela na področju varnosti in zdravja pri delu opravljajo tudi še različna druga dela in naloge, kar pa jim vzame precej delovnega časa. Vsi delodajalci so na določen način sodelovali s pooblaščenim zdravnikom specialistom medicine dela, prometa in športa, vendar izstopa predvsem sodelovanje na področju izvajanja preventivnih zdravstvenih pregledov. Bolj obsežno sodelovanje pa ni vzpostavljeno. V zelo malo primerih je bilo ugotovljeno, da bi pooblaščeni zdravnik izdelal zdravstveno analizo, zaključke katere bi moral delodajalec vključiti v lastno oceno tveganja. V večini primerov zdravniki dobijo izjavo z oceno na vpogled, potrdijo da so seznanjeni z njo in jo vrnejo delodajalcu. Opremljenost delovnih mest z varnostnimi znaki še vedno predstavlja določen problem, saj jih ni možno najti povsod.

Slika 28. Delodajalci v tej dejavnosti veliko pozornost posvečajo izobraževanju oz. usposabljanju delavcev. Zasrbljujoče pa je dejstvo, da se delavci, ki so pri svojem delu ogroženi ali zaradi padcev ali zaradi dotika napetosti, kljub znanju, ki ga pri preizkusih pokažejo, dejansko v praksi obnašajo popolnoma drugače in kršijo varnostna pravila.

Nekatere pomembnejše ugotovljene pomanjkljivosti so:

- nedosledna uporaba osebne varovalne opreme,
- opravljanje periodičnih preiskav delovnega okolja v internih aktih ni ustrezno opredeljeno,
- preventivni zdravstveni pregledi se izvajajo z zamudo,
- slabo izvajanje ukrepov za varovanje pred udarom električnega toka.

V letu 2003 je bilo s strani inšpektorjev za delo opravljenih 106 inšpekcijskih pregledov. Izdanih je bilo 53 ureditvenih odločb. Prijavljenih in raziskanih je bilo 7 težjih nezgod, od katerih je bila ena smrtna. Vzroki za nastanek težjih poškodb so v večini primerov neupoštevanje navodil in opozoril s strani delavcev, kar kaže na pomanjkljiv nadzor nad njihovim delom.

2.14.2.11 Proizvodnja vozil in plovil

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 254**
- **število zaposlenih: 9.996**

Proizvodnjo vozil lahko štejemo med eno bolj urejenih dejavnosti. Tudi nezgod je malo, pa še te so običajni vrezi ali padci.

V proizvodnji plovil sta dve različni področji: proizvodnja plovil iz jekla ali aluminija ter proizvodnja plovil iz umetnih smol.

Največji izdelovalec jeklenih plovil pretežno izvaja remontna in vzdrževalna dela na plovilih. Pri tem delu so nevarnosti podobne kot v kovinsko predelovalni industriji. V vseh primerih pa so posebno pri izdelavi ali remontih večjih plovilih lahko problematična delovna mesta na višini.

Izdelovalcev plovil iz umetnih smol pa je veliko, predvsem manjših. Povsod pa so nevarnosti enake (stiren, organska topila, steklena tkanina in prah) ter težko obvladljive. Možnih različnih zaščitnih ukrepov je sicer precej, vendar so običajno ali zelo zahtevni in dragi ali pa neučinkoviti. Klasična zaščita so ventilacijske naprave, ki pa so običajno premalo učinkovite in zaradi razmeroma velikih razsežnosti plovil tudi tehnično težko izvedljive. Zamenjava omenjenih nevarnih snovi z manj nevarnimi, razen pri tkanini, ni mogoča.

Zadnji zaščitni ukrep običajno preostane uporaba osebne varovalne opreme, ki pa je razmeroma neudobna in jo zato delavci neradi uporabljajo.

Tudi v tej dejavnosti se v podobnem obsegu pojavljajo tudi še druge pomanjkljivosti in nepravilnosti kot v drugih panogah dejavnosti.

V letu 2003 je bilo s strani inšpektorjev za delo opravljenih 40 inšpekcijskih pregledov. Izdanih je bilo 20 ureditvenih odločb. Prijavljenih in raziskanih je bilo 10 težjih nezgod pri delu. V 2 primerih je bil podan predlog sodniku za prekrške, v 1 pa prijava suma kaznivega dejanja. Izrečena je bila 1 mandatna kazen.

2.14.2.12 Proizvodnja pohištva, druga predelovalna dejavnost in reciklaža

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 2.207**
- **število zaposlenih: 15.788**

Večina izdelkov iz tej dejavnosti se proda na zunanjem trgu, kjer pa so zahteve vse večje ter finančne in druge razmere vse slabše. Proizvodni objekti v tej dejavnosti so pogosto stari in tudi slabo vzdrževani. Novogradenj skoraj ni bilo. Tudi delovna oprema je večinoma stara in zato tudi lahko zelo nevarna.

Pri inšpekcijskih pregledih so bile ugotovljene naslednje večje pomanjkljivosti:

- nedokončana ali neustrezna izjava o varnosti z ocenjevanjem tveganja,
- neizvajanje periodičnih pregledov strojev,

- pomanjkljivo vzdrževanje delovne opreme (odstranjena varnostna zaščita),
- zamujanje rokov za preventivne zdravstvene preglede delavcev,
- neizvajanje pregledov in meritev električne instalacije in strelovodnega sistema,
- neizvajanje preiskav delovnega okolja in mikroklimatskih razmer v delovnih prostorih,
- neustrezno usposabljanje in preverjanje usposobljenosti delavcev,
- zagotavljanje osebne varovalne opreme in njene uporabe te opreme.

Stanje varnosti in zdravja pri delu v tej dejavnosti se lahko oceni kot nezadovoljivo. Veliko je še primerov, kjer nimajo izdelane in sprejete Izjave o varnosti z izvedenim ocenjevanjem tveganj. Zelo veliko je primerov, kjer je slabo vzdrževana električna instalacija in se meritve instalacij ne opravljajo, četudi je v tej dejavnosti velika nevarnost požarov in eksplozij. Več je primerov tudi slabega odsesavanja prahu, tudi hrastovega in bukovega.

V tej dejavnosti je bilo v letu 2003 skupno opravljenih 194 inšpekcijskih pregledov. Raziskanih je bilo 20 težjih nezgod, od katerih je bila ena kolektivna. Veliko nezgod je bilo pri čiščenju stroja med njegovim obratovanjem. Skupno je bilo izdanih 88 ureditvenih odločb, od tega 2 odločbi o prepovedi uporabe delovne opreme. Podana je bila 1 ovadba ter 6 predlogov sodniku za prekrške in izrečene 3 mandatne kazni.

2.14.3. Oskrba z električno energijo, plinom in vodo

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 508**
- **število zaposlenih: 11.235**

Sprejetje energetskega zakona in pa tudi nove tržne razmere na slovenskem trgu narekujejo delodajalcem določeno reorganizacijo. Ta sprememba se kaže tudi v tej smeri, da se hočejo delodajalci s področja prenosa in distribucije električne energije ukvarjati samo s trženjem, izvajalska dela pa bi postopoma prenesli na druge subjekte. To se je v večini primerov že dogodilo pri izvajanju gradbenih del, pojavlja pa se trend, da bi tudi montažna dela in dela na elektroenergetskih objektih in postrojih prenesli na pogodbene kooperante. To pa lahko pomeni veliko nevarnost, saj bi se izvajanje zelo nevarnih del preneslo na trg in bi delo verjetno dobil najboljši ponudnik, ki pa lahko tudi ni ustrezno usposobljen in nima praktičnih izkušenj s tega področja, kar lahko pomeni večje število nezgod. Določena rešitev vseh omenjenih problemov se gotovo pojavlja v obliki neposrednega inšpekcijskega nadzora delavcev na terenu. Vendar je to praktično težko izvesti, saj v veliki večini primerov inšpektor o lokacijah del ni obveščen, če pa bi se o tem pozanimal pri delodajalcu, nadzor ne bi imel pravega učinka, saj bi bili delavci o nameravanem nadzoru že v naprej obveščeni.

Delodajalci se trudijo in z zakonom predvidene zahteve tudi korektno in v rokih izvajajo, se pa pojavljajo nepravilnosti pri izdajanju dokumentov, za delovne skupine za delo na terenu. Ta dokumentacija se nekako še izdaja, ugotavlja pa se, da je v večjem številu primerov izdelana neustrezno, saj ne vsebuje vseh zahtevanih podatkov, pomembnih za varno delo. Vse to pa vodi v nezgode, ki imajo zaradi nevarnosti udara električnega toka lahko zelo hude posledice.

V tej dejavnosti je bilo opravljenih 125 inšpekcijskih pregledov in izdanih 62 ureditvenih odločb. Raziskane so bile 3 težje nezgode pri delu.

2.14.4 Gradbeništvo

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 14.311**
- **število zaposlenih: 57.424**

Izjavo o varnosti z izdelano oceno tveganja imajo skoraj vsi pregledani delodajalci. Problem pa je, da vsebino ocene tveganja ne poznajo v zadostni meri niti odgovorne osebe niti delavci. V gradbeni dejavnosti se še naprej zmanjšuje število redno zaposlenih

strokovnih delavcev za področje varnosti pri delu ter vse bolj pogosto sklepajo pogodbe o izvajanju teh nalog z zunanjimi izvajalci z dovoljenjem za delo. S tem v zvezi se ugotavlja, da so storitve pogodbenih strokovnih delavcev zaradi direktnih finančnih relacij na bistveno nižji ravni in v samo najnujnejšem obsegu. Zato praviloma izostane ustrezen strokovni notranji nadzor, svetovanje pri izdelavi navodil za varno delo, svetovanje pri nabavi sredstev za delo in osebne varovalne opreme ipd.. Usposabljanje predpisanega števila delavcev za dajanje prve pomoči opravljajo v gradbeni dejavnosti samo večji delodajalci. Pisna navodila za varno izvajanje posameznih del imajo urejena in tudi delavcem dostopna na gradbiščih običajno tudi le večje družbe. Manjši delodajalci pisnih navodil skoraj po pravilu nimajo ali pa so izdelana le okvirno in za samo nekatera dela. Pri tipsko izdelanih odrih na kolesih, ki so na gradbiščih največ v uporabi, delavci nimajo navodil za montažo na gradbišču, zato pogosto niti ne vedo, kako mora biti oder sestavljen in kako se ga lahko uporablja.

Slika 29. Pisna navodila za varno delo imajo urejena in tudi delavcem dostopna na gradbiščih večinoma le večje družbe

Večino usposabljanja izvajajo pogodbeni strokovni delavci, njihovi programi pa niso na voljo na gradbišču. Zato je nadzor nad kakovostjo usposabljanja težko izvedljiv. V konkretnem praktičnem preizkusu, ki ga inšpektor lahko izvede se pogosto pokaže, da delavci ne poznajo osnovnih zahtev za varno izvajanje del. Zagotovitev uporabe osebne varovalne opreme predvsem varovalne čelade še vedno ostaja eden od večjih problemov v gradbeništvu. Stanje se izboljšuje, vendar še zdaleč ni zadovoljivo.

Ugotavlja se tudi, da se poslabšuje izvajanje preventivnih zdravstvenih pregledov predvsem zaradi vse daljših rokov. Roki za preglede praviloma tudi niso opredeljeni v internem aktu, četudi bi morali biti. V gradbeni dejavnosti se na večini delovnih mest zahteva tudi zdravstvena sposobnost za delo v posebnih pogojih (delo na višini, v prisiljeni drži itd). Teh pogojev pa vse več, predvsem ostarelih delavcev, ne izpolnjuje več. Zato se pojavljajo problemi, na katera delovna mesta take delavce razporediti. Urejenost delovnih mest je stalen problem. Najslabše oz. najpogosteje neurejena in za delavce nevarna so delovna mesta v globini (v izkopih) in na višini (odri, strehe itd.). Medtem ko v izkopih pogosto ni poskrbljeno za zavarovanje brežin pred porušitvijo, pa na višini kljub novemu predpisu, ki zahteva kolektivno varovanje delavcev, ni urejenih primernih varovalnih ograj ali npr. lovilnih mrež.

Nevarne in škodljive snovi se na gradbiščih v glavnem hrani samo v manjših količinah, zato ne predstavljajo večjih vzrokov za nezgode. Nevarnosti in tveganja za poškodbe z električnim tokom se na gradbišču pogosto podcenjuje. Delovna oprema je na gradbiščih

vse sodobnejša, četudi si predvsem manjši delodajalci pogosto pomagajo z uvozom rabljenih strojev, ki pa so pogosto že dotrajani ali pa slabo vzdrževani.

Prepovedi dela do odprave pomanjkljivosti so pogost ukrep ob pregledih gradbišč, saj delavci še vedno pogosto opravljajo predvsem delo na zelo nevaren način. Na višini običajno ni izvedenega zavarovanja proti padcu v globino ali pa je izvedba le-tega pomanjkljiva. Stanje se tudi v letu 2003 še ni izboljšalo, najbolj problematično je delo na strehah in montaža jeklenih konstrukcij, ki jih je zaradi popularnosti med projektanti v zadnjem času tudi v Sloveniji vse več. Padec z višine je bil tako v letu 2003 usoden kar za 3 delavce, enega delavca je zasulo v izkopu, kar trije pa so umrli zaradi stisnjenja med stroj in objekt. En delavec je pri izvajanju gradbenih del umrl zaradi udara z električnega toka, eden zaradi slabe koordinacije in padcu bremena z dvigala, eden zaradi porušitve zidu v gradnji, en delavec pa je padel v vodo in se utopil.

V letu 2003 so inšpektorji v tej dejavnosti opravili 1.589 pregledov, izdali 558 ureditvenih odločb, podali 80 predlogov sodniku za prekrške, izrekli 279 mandatnih kazni in podali 12 sumov kaznivih dejanj. Raziskano je 68 težjih poškodb pri delu in 12 smrtnih nezgod pri delu.

2.14.5 Trgovina in popravilo motornih vozil

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 39.925**
- **število zaposlenih: 100.559**

V dejavnosti trgovine precej delodajalcev nima izdelane Izjave o varnosti v skladu s pripadajočim pravilnikom, kar nekaj delodajalcev pa Izjave o varnosti sploh nima sprejete. Predvsem so bile te kršitve izrazitejše v trgovinah na drobno. Pogostejše kršitve glede samega ocenjevanja tveganja za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar na delovnih mestih pa so bile ugotovljene v trgovinah na debelo.

V trgovinski dejavnosti zakonsko določene strokovne naloge, ki se nanašajo tako na določitev strokovnega delavca za varnost in zdravje pri delu kot tudi na izvedbo pregledov, preizkusov in preiskav delovne opreme in delovnega okolja, opravijo v glavnem institucije z dovoljenjem za to delo.

Večina delodajalcev je v pogodbenem odnosu z pooblaščenim zdravnikom medicine dela, ki opravlja predvsem preventivne zdravniške preglede glede ocene delovne zmožnosti zaposlenih. Redkeje pa se poglobijo v oceno tveganja na delovnih mestih.

Omarice za prvo pomoč so v trgovinski dejavnosti precej dobro vzdrževane, le v redkih primerih je bilo zaslediti nepopolno vsebino in neustrezno označenost teh omaric.

Usposabljanje vodilnega osebja na področju varnosti in zdravja pri delu je boljše organizirano v trgovinah na drobno. Pri nadzoru nad usposabljanjem delavcev za varno delo je bilo ugotovljeno mnogo več kršitev v trgovinah na drobno v primerjavi s trgovinami na debelo. Praktično usposabljanje delavcev za varno delo se vse prevečkrat zanemarja in se izvede pomanjkljivo.

Najpogosteje ugotovljene pomanjkljivosti so:

- ne zagotavlja se ustrezna osebna varovalna oprema,
- ne izvajajo se preiskave in pregledi kemičnih, fizikalni in bioloških škodljivosti in mikroklime oziroma se tudi ne odpravljajo pomanjkljivosti, ki so bile pri teh preiskavah in pregledih ugotovljene, če so bile izvedene,
- pomanjkljivi so preventivni zdravniški pregledi delavcev,
- pomanjkljivo je izvajanje pregledov in meritev električnih instalacij in strelovodnega sistema.

V dejavnosti trgovine je bilo v letu 2003 opravljenih 416 rednih pregledov, 1.090 izrednih pregledov in 300 kontrolnih pregledov. Raziskanih je bilo 24 težjih nezgod in 1 nevarni pojav. Inšpektorji so izdali 772 ureditvenih odločb ter 8 odločb po 16. in 17. členu Zakona o inšpekciji dela. Izdanih je bilo 42 prijav sodniku za prekrške in izrečenih 29 mandatnih kazni.

2.14.6 Gostinstvo

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 12.068**
- **število zaposlenih: 28.864**

Večina gostinskih družb ima sprejeto Izjavo o varnosti. V dejavnosti gostinstva je bila skoraj desetina kršitev posledica nepopolne obvezne vsebine Izjave o varnosti z oceno tveganja, prav toliko kršitev pa je bilo ugotovljenih zaradi neustrezno ocenjenega tveganja nastanka poškodb in zdravstvenih okvar na posameznih delovnih mestih. Skoraj polovico manj kršitev pa so inšpektorji ugotovili pri pregledu ostalih internih aktov s področja varnosti in zdravja pri delu.

Pri večini družb v gostinski dejavnosti je izvajanje varnosti in zdravja pri delu dobro organizirano. Družbe imajo zagotovljene strokovne delavce za varnost in zdravje pri delu, ki pa so večinoma zunanji izvajalci. Le v nekaj primerih je bilo zaslediti, da strokovni delavci ne izpolnjujejo zakonskih zahtev za izvajanje strokovnega dela na področju varnosti in zdravja pri delu.

Sodelovanje delodajalcev s pooblaščenim zdravnikom medicine dela se v praksi izvaja, tako pri izvedbi zdravniških pregledov kot pri ocenjevanju tveganj na delovnih mestih in v delovnem okolju, saj so inšpektorji zasledili le dve kršitvi na tem področju.

Vsi pregledani delodajalci so imeli nameščene omarice za prvo pomoč na vidnem mestu, vendar so bile v nekaj primerih na pol prazne. Ključi se hranijo pri odgovorni osebi, ki se jo običajno tudi obvesti o nastali nezgodi ali nenadni obolelosti delavca. Premalo poudarka v tej dejavnosti posvečajo usposabljanju ustreznega števila oseb za nudenje prve pomoči.

Usposabljanje delavcev za varno delo izvajajo organizacije z dovoljenjem za delo. Delodajalci v gostinstvu so premalo pozorni na praktično usposabljanje delavcev za varno delo, večji poudarek pa posvečajo požarni varnosti.

Le v malem številu primerov so inšpektorji ugotovili, da delodajalec ne zagotavlja osebne varovalne opreme delavcem, delavci pa v večini primerov zagotovljeno osebno varovalno opremo tudi uporabljajo. Delodajalci v tej dejavnosti prepogosto zamenjujejo osebno varovalno opremo z zaščitno opremo, ki jo morajo delavci nositi zaradi preprečevanja kontaminacije hrane. Navedeno zaščitno opremo tudi opredelijo v Izjavi o varnosti kot eden izmed ukrepov za zmanjševanje tveganja nastanka poškodb in zdravstvenih okvar. Vendar pa to ne sodi v interni akt za varnost in zdravje pri delu. Inšpektorji so v manjšem številu tudi ugotovili uporabo nenamenske osebne varovalne opreme.

Precej delodajalcev nima v zakonsko določenem roku oz. v roku, ki ga določijo v Izjavi o varnosti, pregledane delovne opreme, ki jo delavci uporabljajo pri delu. Od delovne opreme so problematični manjši cvrtniki, ki so odprti in dostopni nezavarovanim delom telesa delavcev. Vendar je nezgod, ki bi bile vzročno povezane s cvrtniki, malo. Pri šestini pregledanih gostinskih objektov so bile ugotovljene neustrezne mikroklimatske razmere. Pri enem delodajalcu je prišlo celo do eksplozije.

Le manjše število delodajalcev nima v Izjavi o varnosti opredeljenih zdravstvenih ocen delovnih mest. Večje število kršitev je bilo ugotovljeno glede ustreznosti izvajanja zdravniških pregledov za različno rizične skupine delavcev.

Manjše število kršitev pri notranjem transportu je pripisati založenosti transportnih poti z blagom, predvsem v manjših gostinskih objektih.

V dejavnosti gostinstva skoraj ni bilo ugotovljenih kršitev, ko delodajalec za nevarne snovi ni imel pridobljenega varnostnega lista. Izjemno majhno število kršitev gre pripisati tudi dejstvu, da delavci v gostinstvu nevarne snovi uporabljajo zelo redko.

Skoraj četrtina pregledanih delodajalcev ni imela opravljenih pregledov in izvedenih meritev električnih inštalacij tako, kot se to zakonsko zahteva. Dejansko stanje električne inštalacije pri šestini delodajalcev ni bilo ustrezno.

Delodajalci zagotavljajo preglede delovne opreme, ti so vedno opravljeni pred tehničnim prevzemom gostinskega objekta, kasneje pa se periodika pregledov in preizkusov delovne opreme večinoma izvaja v daljših časovnih rokih, kot delodajalec to opredeli v

Izjavi o varnosti z oceno tveganja. Delodajalcem je bila v šestih primerih izrečena prepoved dela, bodisi zaradi nevarne delovne opreme ali nevarnega delovnega procesa.

V dejavnosti gostinstva je bilo v letu 2003 opravljenih 197 rednih pregledov, 120 izrednih pregledov in 103 kontrolni pregledi. Raziskanih je bilo 8 težjih nezgod in 1 nevarni pojav. Inšpektorji so izdali 194 ureditvenih odločb ter 6 odločb po 16. in 17. členu Zakona o inšpekciji dela. Izdano je bilo 25 prijav sodniku za prekrške in izrečenih 12 mandatnih kazni.

2.14.7 Promet, skladiščenje in zveze

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 11.471**
- **število zaposlenih: 49.317**

Železniški promet

V letu 2003 se je družba Slovenske železnice d.d., preoblikovala v holdinško družbo, ki se ukvarja s prevozom blaga in potnikov v notranjem in mednarodnem prometu. Vzdrževanje vlečnih sredstev in vagonov opravlja samostojna pravna oseba SŽ – Centralne delavnice s sedežem v Ljubljani. Stanje na področju varnosti in zdravja je zadovoljivo. Družbi imata organizirano strokovno službo za varnost pri delu s sedežem v Ljubljani in izpostave, ki so zadolžene za opravljanje strokovnih nalog s tega področja po posameznih sekcijah in proizvodnjah. Še vedno so velik problem Slovenskih železnic in Centralnih delavnic gradbeni objekti ter s tem v zvezi delovni ter pomožni prostori. Ti so stari in dotrajani do te mere, da v mnogih primerih ne ustrezajo veljavnim predpisom v zvezi z varnim in zdravim delom. V mnogih primerih se je pokazalo, da je sanacija teh objektov dražja kot novogradnja. Glede neustreznih delovnih pogojev je v ospredju problem visokih poletnih temperatur v pisarnah, v katerih delajo zaposleni, ki urejajo vlakovni promet. Isto velja tudi za delo v lokomotivah ali motornikih, kjer se v kabinah zaradi slabe izolacije v poletnih mesecih pojavljajo izjemno visoke temperature, ki dosežejo tudi do 40° C. Spodbudno je, da se je v letu 2003 začelo intenzivno opremljanje lokomotiv z klimatskimi napravami.

Slika 30. Poleti v kabini tudi do 42°C. V letu 2003 se je nadaljevalo intenzivno opremljanje lokomotiv z klimatskimi napravami. Ukrep, ki bo pomembno prispeval k višji varnosti v železniškem prometu

Slovenske železnice in Centralne delavnice zagotavljajo svojim delavcem osebno varovalo opremo, vendar pogosto z zamudo (delavec potrebuje zimske zaščitne čevlje, delodajalec jih naroči šele decembra, delavec pa jih dobi marca). Ugotavlja se, da zagotovitev uporabe

varovalne opreme še vedno ostaja eden od večjih problemov. Usposabljanje delavcev za varno in zdravo delo poteka v predpisanih rokih, vendar je to usposabljanje vsebinsko pomanjkljivo.

Avtobusni prevozi, cestni prevozi blaga in skladiščenje

V tej specifični dejavnosti je stanje glede zagotavljanja varnega in zdravega dela zadovoljivo. Delodajalci voznike redno pošiljajo na zdravniške preglede, osebna varovalna oprema je zagotovljena, prav tako se izvaja tudi ustrezno usposabljanje. Delavnice za popravila vozil so opremljene in urejene ustrezno. Družbe, ki se ukvarjajo z distribucijo in skladiščenjem imajo skladišča zgledno urejena. Transportne poti so v večini primerov ustrezno označene.

V letu 2003 so inšpektorji opravili v dejavnosti kopenskega prometa, ki obsega železniški promet, avtobusne prevoze, cestni prevozi blaga in skladiščenja, 639 pregledov, izdali 232 odločb in podali 22 predlogov sodniku za prekrške. Izrečenih je bilo 16 mandatnih kazni. Raziskano je bilo 9 težjih poškodb pri delu in prijavljena dva primera začetka postopka verifikacije poklicne bolezni – azbestoze. Povečanje števila pregledov gre na račun akcije, ki je bila v mesecu avgustu in septembru 2003.

2.14.8 Javna uprava, obramba, socialno zavarovanje

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 3.879**
- **število zaposlenih: 48.955**

Inšpekcijski nadzor v teh dejavnostih se na nekaterih področjih opravlja pod posebnimi pogoji in na podlagi posebnih pooblastil. Ta pooblastila so izdana za nadzor na Ministrstvu za obrambo, na Ministrstvu za notranje zadeve in Ministrstvu za pravosodje. Več o tem nadzoru je razvidno v podpoglavju 2.15 – POSEBNO NADZORSTVO.

V tej panogi dejavnosti je bilo opravljeno večje število pregledov na Upravnih enotah in sicer v dveh primerih zaradi pritožb delavcev in v 47 primerih, ko so Upravne enote nastopale kot naročniki oziroma investitorji pri graditvi objektov.

V dejavnosti javna uprava, obramba, socialno zavarovanje je bilo v letu 2003 opravljenih skupno 85 inšpekcijskih pregledov, raziskana je bila 1 težja nezgoda pri delu. Inšpektorji so izdali 23 ureditvenih odločb, 1 prijavo sodniku za prekrške in izrekli 6 mandatnih kazni.

2.14.9 Izobraževanje

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 3.494**
- **število zaposlenih: 55.750**

Na področju izobraževanja sodi pod inšpekcijski nadzor Inšpektorata RS za delo predvsem nadzor nad zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu zaposlenih ter tudi zagotavljanje varnosti in zdravja učencev pri praktičnem pouku in proizvodni praksi ter na strokovnih ekskurzijah. Ker smo pri naključnem inšpekcijskem nadzoru v nekaterih izobraževalnih ustanovah ugotovili, da stanje na tem področju ni povsem zadovoljivo, bomo v prihodnjem letu v tej dejavnosti opravili poseben poostren nadzor z namenom, da se ugotovi dejansko stanje in tudi zagotovi ustrezen nivo zagotavljanja varnosti in zdravja v tej dejavnosti.

V letu 2003 so inšpektorji opravili 90 pregledov in izdali 35 odločb, podali 1 predlog sodniku za prekrške ter izrekli 1 mandatno kazen. Raziskane so bile 3 težje poškodbe pri delu.

2.14.10 Zdravstvo in socialno varstvo

Splošni podatki o dejavnosti:

- **število subjektov: 3.819**
- **število zaposlenih: 47.182**

Vsi pregledani subjekti, teh je bilo v letu 2003 skupno 525, so imeli Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Izvajanje varnosti in zdravja pri delu je zagotovljeno z lastnimi strokovnimi delavci ali pa pogodbeno z zunanjimi institucijami, ki imajo ustrezno dovoljenje za delo.

Predpisane obveznosti se v glavnem izvajajo, se pa ugotavljajo tudi določene pomanjkljivost predvsem glede spoštovanja določenih rokov. To velja predvsem za izvajanje pregledov in preiskav kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime se v zdravstvenih zavodih. Tudi delovna oprema je eden izstopajočih problemov, saj je ta oprema večinoma stara in dotrajana. Vendar pa ta oprema praviloma ni taka, da bi lahko bila razlog za nastanek fizičnih poškodb delavcev. V mnogih primerih pa ni ustreznih pomagal za lajšanje težkega fizičnega dela pomožnega osebja pri manipulacijah z nepokretnimi bolniki. V posledici se potem na daljša časovna obdobja pojavljajo že omenjene kostno-mišične težave predvsem pri medicinskih sestrah.

V tej panogi dejavnosti je bilo v leti 2003 opravljeno skupno 527 inšpekcijskih pregledov. Za odpravo ugotovljenih pomanjkljivosti in nepravilnosti je bilo delodajalcem izdanih 282 ureditvenih odločb. Podani so bili 3 predlogi za uvedbo postopka o prekršku in podana 1 kazenska ovadba.

2.15. POSEBNO NADZORSTVO

Posebno nadzorstvo se opravlja v Ministrstvu za notranje zadeve, v Ministrstvu za obrambo, v Ministrstvu za pravosodje in v Nuklearni elektrarni Krško.

2.15.1.Ministrstvo za notranje zadeve

Ministrstvo ima izdelano Izjavo o varnosti z oceno tveganja, ki jo je izdelala interna strokovna služba s sodelovanjem lastne stroke medicine dela. V Izjavi o varnosti so opredeljene pravice, obveznosti in odgovornosti s tega področja ter se vse to v glavnem tudi redno in ustrezno izvaja. Občasno sicer prihaja tudi do pritožb delavcev zaradi domnevnih nepravilnosti na področju varnosti in zdravja pri delu, vendar se težave ali takoj uredijo ali pa so za njihovo odpravo dogovorjeni roki za ureditev.

Inšpekcijski nadzor na tem ministrstvu je obsegal predvsem inšpekcijski nadzor v Policiji, kjer je zaradi posebnosti del in nalog, ki jih ta organ izvaja, tudi največ problematike na področju varnosti in zdravja pri delu. Najbolj izpostavljene so bile predvsem težave zaradi pomanjkljivosti glede delovnih in pomožnih prostorov, kar je predvsem posledica povečanja števila delavcev zaradi potreb poostrenega nadzora na južni meji. Gre predvsem za to, da je teh prostorov premalo, da se nahajajo v nenamenskih objektih ter da so v več primerih tudi neustrezno urejeni. Še dodatno je problematiko v zvezi z delovnimi prostori zaostrilo letošnje zelo vroče poletje, kar je imelo za posledico, da so temperature v delovnih prostorih pogosto krepko prešle maksimalno predpisanih 28 stopinj Celzija. Glede na veliko in dolgotrajno poletno vročino so povzročali slabo voljo med policisti tudi nekateri službeni avtomobili starejših letnikov, ki nimajo vgrajenih klimatskih naprav. To je glede na posebnost policijskega dela povsem razumljivo.

2.15.2.Ministrstvo za pravosodje

Inšpekcijski nadzor na tem ministrstvu je obsegal predvsem nadzor v zavodih za prestajanje kazni zapora, kjer pa je velik problem premajhno število delavcev, predvsem paznikov. To je v zadnjem času zaradi posebnega režima v zvezi z zasliševanji zapornikov še posebno problematično. V posledici so potem delavci fizično in psihično preobremenjeni, saj morajo prepogosto delati preko rednega polnega delovnega časa. Problem se bo poskušal rešiti s prerazporeditvijo določenega števila delavcev carine, ki bodo postali odvečni zaradi ukinitve meje z Evropske unije.

Zaradi neustreznih delovnih razmer, ki so se nanašale predvsem na velikost delovnih prostorov (predvsem dvoran za razprave) in klimatske razmere v njih (poletna vročina), je bilo več pritožb s strani delavcev sodišč in tudi strank v postopkih.

2.15.3.Ministrstvo za obrambo

Z zakonom o varnosti in zdravju pri delu predpisani interni akt, to je Izjava o varnosti, je že izdelan, za določene dejavnosti pa je tudi že izvedeno ocenjevanje tveganj in negotovosti. Zaradi zahtevnosti in obsežnosti tega procesa ocenjevanje na nekaterih področjih še poteka. Ocenjevanje tveganj se izvaja s pomočjo zunanje institucije, ki ima pridobljeno ustrezno dovoljenje za delo. Ima pa ministrstvo tudi lastno strokovno službo za varnost in zdravje pri delu.

V obravnavanem obdobju je bilo na Inšpektorat RS za delo posredovanih nekaj pritožb delavcev ministrstva, ki so se večinoma nanašale na področje delovnih razmerij, nekaj pa jih je bilo tudi s področja varnosti in zdravja pri delu. V zvezi s temi pritožbami je bil opravljen inšpekcijski nadzor, pri tem pa niso bile ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti, ki bi zahtevale posebno ukrepanje.

2.15.4.Nuklearna elektrarna Krško

V NE Krško v obravnavanem obdobju na področju varnosti in zdravja zaposlenih ni bilo nobenih negativnih ugotovitev. Tudi v tem obdobju ni prišlo do nobene težje nezgode pri delu, ki bi zahtevala posebno obravnavo. Zakonsko predpisane in tudi v Izjavi o varnosti opredeljene obveznosti se ustrezno in redno izvajajo. V tem obdobju tudi ni bilo s strani zaposlenih ali kogarkoli drugega nobene pritožbe, ki bi se nanašala na zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu zaposlenih ali drugih, ki izvajajo pogodbene dejavnosti na njenem področju.

Za izvajanje strokovnih nalog s področja varnosti in zdravja pri delu ima NE Krško organizirano posebno strokovno službo ter zagotovljeno izvajanje nalog zdravstvenega varstva preko pooblaščenega zdravnika.

Glede na to, da se v NE Krško pogosto izvajajo dejavnosti, ki jih ureja Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih, je zagotovljeno, da koordinacijo na teh gradbiščih izvaja ustrezno usposobljen lasten kader.

2.16. SODELOVANJE INŠPEKTORJEV V PROJEKTIH IN PRIPRAVI PODZAKONSKIH IN ZAKONSKIH AKTOV

V letu 2003 se je Inšpektorat vključil v projekte in aktivnosti s področja varnosti in zdravja pri delu. Delavci inšpektorata so pripravili strokovna gradiva.

Zaposleni na Inšpektoratu so sodelovali v naslednjih mednarodnih projektih, odborih, komisijah in pripravah strokovnih podlag:

- Phare project: Multi-Beneficiary Programme for statistical Co-operation on Health and Safety at Work. - Accidents at work (ESAW) and occupational disease (EODS) statistics;
- Phare Twinning Project: Free Movement of Goods – Market surveillance, Conformity Assessment Bodies;
- Phare Twinning Project: Free Movement of Goods – ATEX;
- Phare Twinning Covenant Project SI 2000/IB/F1-01;
- Agencija za varnosti in zdravje pri delu Bilbao: sodelovanje pri izvedbi tekmovanja delodajalcev glede kemijske varnosti v okviru tedna varnosti
- Inšpekcijski Svet – Odbor za nadzor trga za neživilske proizvode - skupina za nadzor strojev;
- Komisija za opravljanje strokovnih izpitov s področja varnosti in zdravja pri delu
- Komisija za obravnavo vlog za izdajo in odvzem dovoljenj za delo glede opravljanja strokovnih nalog varnosti pri delu;
- Komisija za preverjanje strokovne usposobljenosti za delo z eksplozivi;
- Komisija za preizkus usposobljenosti koordinatorjev za varnost in zdravje na gradbiščih;

Priprava zakonskih in podzakonskih aktov:

- Zakona o splošni varnosti proizvodov;
- Pravilnika o pogojih in postopkih za pridobitev dovoljenja za delo za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu;
- Pravilnika o preiskavah delovnega okolja, pregledih in preizkusih delovne opreme;
- Pravilnika o posebnih zahtevah za objekte, v katerih so eksplozivi;
- Pravilnika o strokovni usposobljenosti za delo z eksplozivi.

2.17. POSEBNE AKTIVNOSTI INŠPEKTORATA RS ZA DELO

2.17.1. Prva konferenca inšpektorata RS za delo

V letu 2003 je Inšpektorat organiziral konferenco na temo: Postopki ugotavljanja invalidnosti delavcev – obveznosti, pravice in možnosti delavca in delodajalca. Na to konferenco so bili povabljeni predstavniki Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve s področja delovnih razmerij in pravic iz dela ter sektorja za invalide, predstavniki Urada za varnost in zdravje pri delu, predstavniki Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije ter Zavoda za zdravstveno zavarovanje, predstavniki stroke medicine dela (Katedra za medicino dela, prometa in športa, Združenje za medicino dela, prometa in športa in Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa) ter predstavniki stroke varnosti pri delu (Zbornica varnosti in zdravja pri delu).

Na konferenci je bilo sprejetih nekaj pomembnih dogovorov in sugestij predvsem glede sodelovanja osebnih in pooblaščenih zdravnikov, glede delovanja invalidskih komisij, glede sodelovanja strokovnih delavcev s področja varnosti pri delu pri iskanju primernih delovnih mest za delavce z omejitvami, glede sodelovanja med obema resornima ministrstvoma idr.

Inšpektorat je dal pobudo zato, ker je v zadnjem času, še bolj izrazito pa v letu 2003, prihajalo na naslov IRSD vedno več pritožb delavcev, ki jim je bila priznana določena kategorija invalidnosti, vendar so mnenja, da jih delodajalec ni razporedil na delovno mesto, ki bi ustrezalo zahtevam izvedenskega mnenja invalidske komisije. Zagovor delodajalcev na te pritožbe je skoraj vedno enak: delovnih mest, ki bi prizadetim po njihovem mnenju ustrezala, preprosto nimajo. Problem pa je tudi v tem, da so opredelitve \ustreznosti\ v izvedenskih mnenjih v toliki meri nejasne, da si jih razlaga vsak po svoje oziroma da prizadeti delavec v zvezi s ponujenim drugim delovnim mestom skoraj vedno lahko najde nekaj, kar mu po njegovem mnenju ne ustreza.

Pogoste so tudi pritožbe delavcev, ker delodajalci ne upoštevajo mnenja o njihovi zmožnosti za delo, ki jih podajo pooblaščeni zdravniki.

2.17.2. Prvo tekmovanje za nagrado »DOBRA PRAKSA NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003«

V tem letu smo tudi aktivno sodelovali pri izvajanju tekmovanja delodajalcev s področja kemijskih dejavnosti, saj je Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu k omenjenemu tekmovanju prvič povabila tudi Slovenijo. Slogan tekmovanja je bil NEVARNE SNOVI – RAVNAJ SKRBNO! Priznanja so bila podeljena vsem tistim podjetjem, ki so dosegla izjemne inovativne dosežke na področju varnega ravnanja z nevarnimi snovmi.

Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu iz Bilbaa organizira v sodelovnaju z državami članicami Evropske unije in EFTA vsako leto v oktobru Evropski teden varnosti in zdravja pri delu in tekmovanje Dobra praksa na področju varnosti in zdravja pri delu z namenom, da bi dvignili raven vedenja o določeni temi s področja varnosti in zdravja pri delu in izmenjali informacije o dobrih paksah.

Inšpektorat RS za delo je v omenjenem tekmovanju aktivno sodeloval, saj je imel nalogo, da je Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve posredoval predloge dobrih praks,

sodeloval je v skupinah, ki so opravljale oglede predlaganih primerov dobrih praks in sodeloval je tudi v komisiji za ocenjevanje kandidatov za nagrado.

V Sloveniji so od 20. do 24. oktobra potekale razne aktivnosti, pri katerih je sodeloval tudi Inšpektorat RS za delo in sicer na okroglih mizah, vršila so se predavanja o nevarnih snoveh in sodelovali smo na tiskovni konferenci ministra.

Zaključna prireditev tedna varnosti in zdravja pri delu je bila v Portorožu, kjer je minister za delo, družino in socialne zadeve podelil nagrade za dobro prakso na področju varnosti in zdravja pri delu.

2. 18. ZAKLJUČEK

Zakon o varnosti in zdravju pri delu pomeni novo poglavje v razvoju delovnega in socialnega prava na področju varnosti in zdravja pri delu. Ta zakon na enem mestu združuje tehnični in medicinski vidik varnega ter zdravega dela. Od delodajalcev pa tudi delojemalcev zahteva spremembo tako kulturnih navad in medčloveških odnosov kot tudi tehničnih in tehnoloških pristopov na tem področju.

Trenutno dejansko stanje na področju varnosti in zdravja pri delu se lahko oceni kot zadovoljivo, vendar še vedno ne v takšni meri, da bi lahko bili z njim v celoti zadovoljni. Delodajalci so sicer v zelo veliki meri navidezno izpolnili eno od temeljnih zahtev Zakona o varnosti in zdravju pri delu, da morajo imeti izdelano in sprejeto Izjavo o varnosti. Vendar pa je pomembna težava predvsem v tem, da tako delodajalci kot tudi delojemalci ne razumejo ali vsaj ne razumejo v ustrezni meri namena in pomena tega temeljnega akta s področja varnosti in zdravja pri delu. Zelo pogosto niti enim niti drugim tudi ni jasno, da mora ta akt, ki je dejansko lahko kar zajeten sklop različnih dokumentov, vsebovati prav vse, kar se nanaša na zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu pri nekem delodajalcu. To pomeni, da mora biti v tem aktu navedenih nekaj osnovnih podatkov o delodajalcu (predvsem npr. glede njegove dejavnosti, števila in strukture njegovih zaposlenih, značilnostih delovnih procesov in delovne opreme, …), opredeljena mora biti politika in organiziranost izvajanja varnosti in zdravja pri delu (npr. zagotavljanje zahtev Zakona o varnosti in zdravja pri delu glede strokovnega delavca in pooblaščenega zdravnika), izvedeno mora biti ocenjevanje tveganj in negotovosti (predvsem glede delovnih mest, delovnih krajev, delovne opreme, delovnih procesov, …), opredeljene morajo biti zahteve tega zakona glede usposabljanja, obveščanja in seznanjanja delavcev in njihovih predstavnikov, opredeljene morajo biti zahteve tega zakona glede izvajanja pregledov in preizkusov delovne opreme ter preiskovanja in meritev delovnega okolja, opredeljene morajo biti zahteve tega zakona glede zagotavljanja prve pomoči in evakuacije ter izvajanja zdravniških pregledov, opredeljene morajo biti pravice, obveznosti in odgovornosti (delodajalca in njegovih odgovornih oseb ter tudi delavcev in njihovih predstavnikov) in lahko tudi še kaj drugega. Izjava o varnosti mora imeti tudi nekaj obveznih prilog, kot so npr. predpisane evidence s področja varnosti in zdravja pri delu, lahko pa so to še tudi morebitne metodologije, programi, navodila, postopki, ipd., s katerimi lahko razpolaga delodajalec.

Zelo pomemben sestavni del Izjave o varnosti je ocena tveganja. Mnogi še vedno ne razumejo, da je to proces, ki ga mora izvesti delodajalec ob obveznem sodelovanju stroke varnosti pri delu (strokovni delavec), stroke zdravja pri delu (pooblaščeni zdravnik) ter delavcev in njihovih predstavnikov (svet delavcev, delavski zaupnik za varnost in zdravje pri delu ter predstavniki reprezentativnih sindikatov). Ta proces obvezno vsebuje opredelitev del in nalog (ko se ocenjuje delovno mesto), določitev vseh nevarnosti in škodljivosti, ki lahko kogarkoli ali tudi karkoli ogrozijo, zatem opredelitev (lahko izračun, ocena, presoja, …) verjetnosti, da te nevarnosti dejansko privedejo do neželenih posledic in končno opredelitev možnih resnosti teh neželenih posledic. Tveganje, ki se mora oceniti, pa predstavlja nek funkcijski odnos (največkrat je to kar produkt) med predhodno opredeljenima verjetnostjo in resnostjo. Oceniti tveganje pa predvsem pomeni, da se opredeli, ali je neko določeno tveganje preveliko (potem je potrebno določiti ukrepe za njegovo zmanjšanje ali pa prenehati z dejavnostjo), ali je sprejemljivo (ob zagotovitvi

določenih zahtev in ukrepov), ali je morda zanemarljivo in ni potrebno nadaljne obravnave. Vsekakor pa je ena od najpomembnejših posledic tega procesa, da se natančno določi vse zahteve in ukrepe za odpravo ali vsaj ustrezno zmanjšanje tveganj v zvezi z delom. Te zahteve in ukrepi se lahko nanašajo na npr. organiziranost izvajanja določenih dejavnosti, na izvajanje pregledov, preiskav in meritev, na zagotavljanje osebne varovalne opreme, na usposabljanje, seznanjanje in obveščanje delavcev, na obveznosti in odgovornosti, na časovne opredelitve za izvedbo določenih aktivnosti, idr.

Iz navedenega se lahko zaključi, da je tako izdelava Izjave o varnosti kot tudi proces ocenjevanja tveganj nekaj, česar ni mogoče izvesti po pošti, telefonu, internetu, ali še enostavneje kar kupiti od neke "strokovne" institucije (ki praviloma celo ima dovoljenje za delo) ter potem odložiti v predal in pustiti tam ležati do morebitnega prihoda inšpektorja za delo. Tudi varianta, ko je Izjava o varnosti (in vse z njo v zvezi) sicer izdelana na ustrezen način, vendar pa jo potem delodajalec zopet samo odloži v predal in do morebitnega inšpekcijskega nadzora ne pogleda več, ni kaj dosti boljša. V vsakem primeru nastanejo le neki (primarni) stroški za pridobitev tega dokumenta, nato pa zelo verjetno še (sekundarni) stroški, ko inšpektor ob nadzoru ugotovi, da je tako stanje neustrezno in nezakonito. Ravno navedeno pa je bilo v obravnavanem časovnem obdobju mnogo prevečkrat ugotovljeno.

Kratko se lahko iz navedenega zaključi, da mora delodajalec ali njegov ustrezen predstavnik (to ni njegova strokovna oseba, ampak njegova odgovorna oseba) v procesu izdelave Izjave o varnosti (še posebno pa v procesu ocenjevanja tveganj) obvezno aktivno sodelovati in da mora delodajalec vsebino tega dokumenta jasno razumeti in jo znati ustrezno predstaviti in zagovarjati. Tudi mora biti ta dokumentacija, seveda v delih, ki to zahtevajo, neprestano v obravnavi ter se sprotno in tudi obdobno dopolnjevati in nadgrajevati. Vsekakor pa delodajalec že v osnovi ne sme imeti popolnoma napačnega stališča, da je izjava o varnosti samo sama sebi namen in je torej nekaj, kar je zanj nepotrebno in mu zato predstavlja samo nepotrebno izgubo časa in denarja. Če ne prej, bo delodajalec to dejstvo lahko tudi zelo neprijetno občutil ob prvi resnejši nezgodi pri delu oziroma v zvezi z njegovo dejavnostjo. Vsekakor s tem v zvezi ne gre pozabiti na Kazenski zakonik in Obligacijski zakonik ter na kazenske in materialne odgovornosti in posledice, ki jih določata.

Pri primerjavi poročil za to in pretekla leta smo ugotovili, da iz razpoložljivih podatkov ni mogoče ustrezno prikazati trendov izpolnjevanja vsaj osnovnih obveznosti delodajalcev do zagotavljanja predpisanih zahtev s področja varnosti in zdravja pri delu. Zato bomo za prihodnje leto pripravili poseben postopek za izvajanje rednega inšpekcijskega nadzora, ki bo to zagotavljal. Predvidevamo, da bomo v ta namen v prihodnje letno opravili približno 1.500 rednih inšpekcijskih pregledov, ki bodo opravljeni pri naključno izbranih delodajalcih v okviru posameznih dejavnosti. Za izvajanje tega nadzora bo pripravljena posebna metodologija, ki bo vsebovala opis namenov in ciljev, pravne podlage, obrazložitev vsebine pregledov ter poenoteno vsebino in obliko zapisnika, ki bo omogočala ustrezno računalniško obdelavo dobljenih podatkov.

Na podlagi ugotovitev inšpekcijskega nadzora v tem letu ter tudi dobljenih usmeritev in sugestij določenih institucij Evropske unije (npr. Agencija za varnost in zdravje pri delu Bilbao, SLIC, Arbeidsinspectie Netherlands) bo v prihodnjem letu izveden poostren nadzor v nekaterih posebej izpostavljenih dejavnostih, kot so gradbeništvo, obdelava lesa, šolske delavnice, gostinstvo in turizem, frizerski saloni ter servisi za tehnične preglede motornih vozil, na nekaterih področjih zagotavljanja zahtev glede prostega pretoka blaga v sladu z direktivami EU s tega področja, kot so varnost strojev, osebna varovalna oprema, protieksplozijska zaščita in dvigala ter tudi glede izvajanja zahtev nekaterih evropskih direktiv s področja varnosti in zdravja pri delu npr. direktive o ročnem dviganju bremen.

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/1a

ŠIFRA	DEJAVNOST	I. DELO IN UKREPI ORGANOV INŠPEKCIJE DELA																			
		POSLOVNI SUBJKEKTI IN ZAPOSLENI			ŠTEVILO PREGLEDOV		RAZISKAVE NEZGOD						UKREPI					POROČILA OBVESTILA				
		ŠTEVILO VSEH SUBJEKTOV	ŠTEVILO ZAPOSLENIH DELAVCEV	ŠTEVILO PREGLEDANIH SUBJEKTOV	REDNI PREGLEDI	KONTROLNI PREGLEDI	IZREDNI PREGLEDI	SMRTNE	KOLEKTIVNE	TEŽJE	NEVARNI POJAVI	POKLICNA OBOLENJA	ODLOČBE	OVADBE	PRIJAVE SODNIKU ZA PREKRŠKE	IZREČENE MANDATNE KAZNI	PREPOVED DELA	VARUHU ČLOVEKOVIH PRAVIC	DRŽAVNEMU TOŽILSTVU	POLICIJI	DRUGIM INŠPEKCIJAM	SVETU DELAVCEV, DEL. ZAUP. IN REP. SIND.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	2.032	33.718	85	30	34	42	2	0	4	0	0	45	0	5	0	0	0	0	0	0	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	332	2.179	20	13	3	3	0	0	7	0	0	10	0	1	1	1	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	266	196	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	7	3.676	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	174	1.019	8	3	5	5	0	0	0	0	0	8	0	1	0	0	0	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	1.242	19.702	92	35	25	80	0	0	11	0	1	68	0	2	2	3	0	1	0	0	7
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	1	0	1	0	0	4	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	706	13.313	118	20	18	121	0	0	6	1	0	73	2	6	4	0	0	0	0	0	32
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	1.357	13.553	151	30	28	133	0	0	0	0	0	107	0	5	6	0	0	0	0	0	10
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	365	6.811	13	5	5	11	0	0	0	0	0	9	0	0	1	0	0	0	0	0	8
DD/20	Obdelava in predelava lesa	2.055	11.548	143	103	40	56	1	1	29	0	0	90	1	6	14	10	0	0	0	0	0
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	240	5.871	28	18	13	16	0	0	3	2	0	25	0	2	0	0	0	0	0	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	1.873	8.806	43	24	12	20	0	0	1	0	0	31	0	1	3	0	0	0	0	0	1
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	4	254	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	272	12.457	38	19	10	32	0	0	2	0	0	17	0	0	2	0	0	0	0	0	32
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	1.352	12.779	95	47	25	72	0	0	10	0	0	52	1	3	9	2	0	0	2	0	10
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	633	10.511	48	24	16	26	0	0	3	1	0	25	0	2	1	1	0	0	0	0	7
DJ/27	Proizvodnja kovin	143	8.521	23	17	4	24	1	0	9	2	0	22	1	1	0	0	0	0	0	0	4
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	4.935	30.946	280	151	84	153	2	0	40	2	0	167	3	12	46	10	0	0	0	0	6
DK/29	Proizv. strojev in naprav	1.634	24.589	105	39	27	68	1	0	29	0	0	60	0	1	6	3	0	1	0	0	5
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	146	752	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	861	14.219	38	21	8	22	1	0	5	0	0	26	3	2	6	0	0	0	0	0	13
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	401	6.408	25	13	5	14	0	0	1	0	0	18	0	0	3	0	0	0	0	0	7
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	532	7.401	19	10	5	8	0	0	0	0	0	9	0	1	0	0	0	0	0	0	4
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	121	7.041	18	7	6	10	0	0	6	0	0	10	1	2	0	0	0	0	0	0	1
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	133	2.955	12	4	5	8	0	0	4	0	0	10	0	0	1	0	0	0	0	0	3
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	2.097	14.924	150	90	39	65	0	1	19	0	0	88	1	6	3	3	0	0	0	0	3
DN/37	Reciklaža	110	864	5	3	0	0	1	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/2a

ŠIFRA	DEJAVNOST	I. DELO IN UKREPI ORGANOV INŠPEKCIJE DELA																			
		POSLOVNI SUBJKEKTI IN ZAPOSLENI			ŠTEVILO PREGLEDOV		RAZISKAVE NEZGOD						UKREPI					POROČILA OBVESTILA				
		ŠTEVILO VSEH SUBJEKTOV	ŠTEVILO ZAPOSLENIH DELAVCEV	ŠTEVILO PREGLEDANIH SUBJEKTOV	REDNI PREGLEDI	KONTROLNI PREGLEDI	IZREDNI PREGLEDI	SMRTNE	KOLEKTIVNE	TEŽJE	NEVARNI POJAVI	POKLICNA OBOLENJA	ODLOČBE	OVADBE	PRIJAVE SODNIKU ZA PREKRŠKE	IZREČENE MANDATNE KAZNI	PREPOVED DELA	VARUHU ČLOVEKOVIH PRAVIC	DRŽAVNEMU TOŽILSTVU	POLICIJI	DRUGIM INŠPEKCIJAM	SVETU DELAVCEV, DEL. ZAUP. IN REP. SIND.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	435	7.842	9	0	57	68	0	0	3	0	0	62	1	0	1	0	0	0	0	0	1
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	73	3.393	15	4	4	16	0	0	2	0	0	9	0	0	1	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	14.311	57.424	920	345	236	1.008	12	0	68	3	0	558	12	80	279	38	0	4	0	0	7
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	5.230	15.033	284	97	64	181	0	0	3	1	0	159	0	7	2	2	0	0	0	0	0
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	15.194	33.694	404	148	92	307	0	0	13	0	0	248	1	15	8	4	0	1	0	0	0
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	19.501	51.832	729	171	144	602	0	0	8	0	0	373	1	20	19	2	0	2	0	0	2
H/55	Gostinstvo	12.068	28.864	306	197	103	120	0	0	8	1	0	194	0	25	12	6	0	0	0	0	0
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	8.222	23.126	500	46	83	510	0	0	9	0	0	232	0	22	16	1	0	0	0	0	3
I/61	Vodni promet	53	156	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	39	584	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	1.939	14.099	53	25	19	42	0	0	2	0	0	40	2	0	4	0	0	1	0	0	14
I/64	Pošta in telekomunikacije	1.218	11.352	5	1	0	5	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	1.089	13.264	7	1	1	8	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	190	5.271	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	938	1.447	4	4	0	1	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	1
K/70	Poslovanje z nepremičninami	1.787	2.609	37	8	1	43	0	0	0	0	0	18	0	0	0	1	0	0	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	480	326	5	4	0	2	0	0	0	0	0	4	0	0	2	1	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	2.236	6.040	14	7	4	8	0	0	0	0	0	6	0	1	0	0	0	0	0	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	713	4.723	7	1	2	6	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	1
K/74	Druge poslovne dejavnosti	17.468	41.258	234	72	54	213	0	0	9	0	0	114	1	14	13	3	0	0	0	0	2
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	3.879	48.955	51	4	10	71	0	0	1	0	0	23	0	1	6	0	0	0	0	0	0
M/80	Izobraževanje	3.494	55.750	66	15	24	51	0	0	3	0	0	35	0	1	1	0	0	0	0	0	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	3.819	47.182	458	33	27	467	0	0	6	0	0	282	1	3	0	0	0	0	0	0	0
O/90	Dejavnosti javne higiene	236	3.172	21	3	3	24	0	0	2	0	0	7	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	15.750	2.594	16	1	4	14	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	12.561	14.451	43	13	13	29	0	0	2	1	0	24	0	1	1	0	0	0	0	0	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	4.039	6.816	61	39	11	27	0	0	0	0	0	33	0	4	2	0	0	0	0	0	0
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	499	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	**170.997**	**777.247**	5.812	1.968	1.373	4.819	21	2	330	14	1	3.411	33	254	475	92	0	10	2	0	185

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/1b

ŠIFRA	DEJAVNOST	IZPOLNJEVANJE POGOJEV ZA OPRAVLJANJE DEJAVNOSTI			INTERNI SPLOŠNI AKTI			ORGANIZIRANOST IZVAJANJA VARNOSTI PRI DELU		ORGANIZIRANOST IZVAJANJA ZDRAVJA PRI DELU		PRVA POMOČ IN REŠEVANJE V PRIMERU POŠKODBE PRI DELU ALI NENADNE OBOLELOSTI			OBVEŠČANJE DELAVCEV O VARNEM DELU TER NOVIH TEHNOLOGIJAH				USPOSABLJANJE DELAVCEV ZA VARNO DELO				
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2	6.3	6.4	7.1	7.2	7.3	7.4	7.5
1	2	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	0	0	0	19	13	4	7	1	6	0	0	0	3	0	1	1	1	0	11	1	0	1
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	4	0	0	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	1
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	0	0	0	12	5	4	1	0	0	1	0	2	4	1	1	4	1	2	12	3	0	2
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	0	0	0	17	11	4	1	0	1	1	0	2	9	0	0	2	18	0	22	0	0	0
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	0	0	0	32	14	2	10	0	6	0	0	4	10	1	0	4	16	0	39	0	1	1
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	2	1	0	0	3	0	0	4	0	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	0	0	0	24	8	5	5	2	13	0	2	1	4	0	3	6	3	2	28	3	0	7
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	3	4	2	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	2
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	1	0	0	3	4	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	7	0	0	3
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	5	3	0	0	0	2	0	0	3	0	0	0	0	0	0	6	2	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	0	0	0	10	11	3	7	1	5	1	0	3	5	1	0	10	2	0	17	0	0	4
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	0	0	11	3	3	3	0	2	0	0	0	1	0	1	3	0	1	9	1	0	4
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	0	0	1	4	0	0	0	5	1	0	0	0	1	0	3	1	0	3	1	0	3
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	0	2	1	41	23	19	11	1	21	4	2	0	2	2	4	12	10	2	32	3	0	16
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	0	0	12	6	3	4	0	5	0	1	0	2	0	2	10	1	0	15	3	0	6
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	0	0	8	0	5	0	0	1	0	0	0	2	0	0	3	4	1	4	0	0	3
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	7	3	2	0	0	0	0	1	0	3	0	0	0	4	0	5	1	0	1
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	6	3	5	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	1	1	2	0	0	1	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	3	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	0	0	0	17	13	2	4	0	5	1	2	1	1	2	0	5	2	0	20	0	0	5
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/2b

ŠIFRA	DEJAVNOST	IZPOLNJEVANJE POGOJEV ZA OPRAVLJANJE DEJAVNOSTI			INTERNI SPLOŠNI AKTI			ORGANIZIRANOST IZVAJANJA VARNOSTI PRI DELU		ORGANIZIRANOST IZVAJANJA ZDRAVJA PRI DELU		PRVA POMOČ IN REŠEVANJE V PRIMERU POŠKODBE PRI DELU ALI NENADNE OBOLELOSTI			OBVEŠČANJE DELAVCEV O VARNEM DELU TER NOVIH TEHNOLOGIJAH				USPOSABLJANJE DELAVCEV ZA VARNO DELO				
		1.1	1.2	1.3	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	4.1	4.2	5.1	5.2	5.3	6.1	6.2	6.3	6.4	7.1	7.2	7.3	7.4	7.5
1	2	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	25	0	0	38	0	0	0
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	0	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	2	1	0	0
F/45	Gradbeništvo	0	5	2	136	90	60	63	1	45	3	2	11	30	10	61	42	44	4	139	1	5	51
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	1	1	33	60	4	8	0	11	2	0	1	23	1	1	7	4	19	49	0	0	12
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	1	2	0	64	89	12	12	2	17	0	2	5	14	0	4	9	5	13	78	5	1	27
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	0	0	0	97	59	21	32	1	29	4	1	3	17	4	2	25	7	2	143	1	0	28
H/55	Gostinstvo	0	0	0	58	51	23	15	2	25	2	2	0	11	0	0	9	1	6	72	2	2	7
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	0	0	0	104	53	9	13	1	21	4	1	2	0	2	2	3	5	3	82	1	0	13
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	0	0	0	6	2	3	0	2	0	0	1	0	5	0	1	4	4	0	5	0	0	1
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	0	7	1	2	1	0	2	1	0	0	0	0	0	5	3	0	2	0	0	2
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	4	3	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	2
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	0	0	42	26	10	7	1	11	1	1	0	10	1	5	2	4	0	24	2	0	15
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	0	0	5	3	0	1	0	1	0	0	1	2	0	0	1	0	1	0	0	0	1
M/80	Izobraževanje	0	0	0	6	5	0	4	0	8	1	0	0	0	0	0	0	0	0	11	0	0	4
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	1	0	0	34	76	24	13	1	22	1	63	0	2	0	1	1	0	1	63	0	0	16
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	4	1	0	2	0	0	0	0	0	1	0	1	1	0	0	2	0	0	2
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	0	0	0	7	8	4	3	0	4	0	0	0	0	0	1	1	1	0	8	0	0	1
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	1	12	7	1	1	1	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	7	0	0	1
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	3	11	5	860	674	244	241	17	279	29	81	44	167	28	95	209	148	57	975	33	10	243

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/1c

ŠIFRA	DEJAVNOST	OSEBNA VAROVALNA OPREMA							IZVAJANJE PREISKAV KEMIČNIH, FIZIKALNIH IN BIOLOŠKIH ŠKODLJIVOSTI TER MIKROKLIME					ZDRAVSTVENI NADZOR				DELOVNA MESTA V OBJEKTIH						
		8.1	8.2	8.3	8.4	8.5	8.6	8.7	9.1	9.2	9.3	9.4	9.5	10.1	10.2	10.3	10.4	11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7
1	2	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	1	2	0	0	0	0	2	0	5	0	1	1	0	11	1	1	0	2	1	1	0	1	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	3	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	4	3	0	0	1	0	2	0	6	0	1	1	2	11	2	2	4	2	0	0	2	2	1
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	1	2	0	1	0	0	0	0	5	0	0	0	2	24	0	0	1	1	0	1	0	1	1
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	1	2	0	1	0	0	1	1	13	0	0	2	4	49	4	2	0	0	0	1	0	3	3
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	5	17	0	0	0	0	5	0	15	0	1	5	8	26	3	7	3	1	0	2	1	9	0
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	1	0	0	2	0	1	0	0	2	0	1	1	1	0	1	1	4	2	4	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	0	2	0	0	0	0	3	0	12	0	0	2	0	8	2	2	0	1	0	2	0	1	1
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	1	1	0	0	0	0	0	5	0	1	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	1	8	1	0	1	0	5	1	14	6	0	4	1	13	1	5	2	3	1	2	3	5	3
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	1	0	2	0	0	3	0	3	1	1	3	2	8	2	4	2	1	2	4	0	1	1
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	1	0	1	0	0	1	0	4	1	1	1	2	3	1	2	1	0	0	2	0	2	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	13	26	0	1	0	1	10	0	35	6	1	7	4	43	10	14	3	6	0	5	1	13	4
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	5	0	0	0	0	5	1	7	0	0	4	1	15	1	6	1	3	0	0	0	3	2
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	3	0	2	0	0	2	1	9	1	0	3	1	6	0	2	0	4	0	0	0	1	1
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	1	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	0	5	0	1	0	0	1	1	1	1	1
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	2	4	0	0	1	0	0	0	0	1	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	1	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	1	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	6	10	0	0	0	0	4	2	16	0	0	2	2	23	0	6	5	2	0	2	0	13	6
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/2c

ŠIFRA	DEJAVNOST	OSEBNA VAROVALNA OPREMA							IZVAJANJE PREISKAV KEMIČNIH, FIZIKALNIH IN BIOLOŠKIH ŠKODLJIVOSTI TER MIKROKLIME					ZDRAVSTVENI NADZOR				DELOVNA MESTA V OBJEKTIH						
		8.1	8.2	8.3	8.4	8.5	8.6	8.7	9.1	9.2	9.3	9.4	9.5	10.1	10.2	10.3	10.4	11.1	11.2	11.3	11.4	11.5	11.6	11.7
1	2	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	34	188	3	4	0	0	37	1	27	0	2	26	15	149	20	59	7	7	2	2	1	7	4
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	2	1	17	17	0	33	1	21	0	0	9	8	53	1	13	0	37	0	0	0	4	31
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	4	8	0	3	5	0	34	0	37	0	0	22	4	71	11	27	9	19	1	1	2	21	26
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	55	15	0	2	1	0	22	0	64	2	2	22	20	130	20	35	11	13	1	4	1	46	25
H/55	Gostinstvo	1	5	0	1	2	0	8	0	27	0	0	4	11	57	15	10	4	4	0	1	1	38	37
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	27	15	1	4	1	0	11	0	7	0	0	10	3	109	13	11	3	1	0	0	0	3	2
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	2	6	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	2	0	2	7	2	4	5	1	1	0
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	0	1	0	0	2	0	1	0	0	2	0	4	0	2	0	0	0	0	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	1	0	3	0	0	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	4	11	0	1	1	0	12	0	24	1	2	11	3	39	3	14	2	4	1	2	3	5	2
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	3	0	0	0	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0	1	0
M/80	Izobraževanje	0	1	0	0	0	0	4	0	4	0	0	4	2	8	3	4	4	1	0	2	0	3	1
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	2	8	0	1	0	0	14	0	43	1	0	11	7	63	5	13	14	13	0	4	9	63	49
O/90	Dejavnosti javne higiene	1	0	0	1	0	0	2	0	1	0	0	2	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	1	1	0	0	0	0	1	0	7	1	0	1	1	6	0	1	4	3	1	0	0	1	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0		0	0	0	0	3	0	4	0	0	1	2	10	0	2	0	0	0	0	0	2	4
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	164	353	7	45	29	1	233	8	436	23	14	166	112	985	120	253	91	134	17	48	28	259	206

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/1d

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELOVNA MESTA NA PROSTEM											GIBANJE IN NOTRANJI TRANSPORT			NEVARNE IN ŠKODLJIVE SNOVI						ELEKTRIČNI TOK				
		12.1	12.2	12.3	12.4	12.5	12.6	12.7	12.8	12.9	12.10	12.11	13.1	13.2	13.3	14.1	14.2	14.3	14.4	14.5	14.6	15.1	15.2	15.3	15.4	15.5
1	2	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	4	1	1	0	0	0	1	16	11	13	0	1
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	4	0	0	0	0	1	2	0	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	1	0	0	1
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	0	0	0	0	0	0	4	3	1	0	0	3	1	7	0	1	0	0	2	0	8	6	8	0	1
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2	0	0	0	0	24	13	2	0	1
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	0	0	1	3	0	0	0	1	39	21	5	0	1
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	1	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	1	2	0	0	1	0	1	0	0	0	0	9	2	12	1	8	0	0	4	5	26	10	23	0	6
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	3	2	1	0	0	0	2	2	0	2	0	2
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	1	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	2	5	1	1	0	2
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4	3	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	4	0	4	0	2	1	0	2	3	16	6	5	0	3
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	0	3	0	1	0	1	0	0	1	2	6	0	2	0	3
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	2	0	1
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	0	11	10	1	2	1	4	3	1	3	1	12	2	2	3	2	0	0	9	5	27	4	18	0	6
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	2	4	0	0	0	2	2	1	1	0	1	2	0	1	4	0	0	5	5	8	2	3	0	4
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	2	2	4	0	4	0	2
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2	0	3	0	0
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0	2	1	3	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	0	1	0	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	9	0	5	0	0	3	2	23	5	12	1	4
DN/37	Reciklaža	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/2d

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELOVNA MESTA NA PROSTEM											GIBANJE IN NOTRANJI TRANSPORT			NEVARNE IN ŠKODLJIVE SNOVI						ELEKTRIČNI TOK				
		12.1	12.2	12.3	12.4	12.5	12.6	12.7	12.8	12.9	12.10	12.11	13.1	13.2	13.3	14.1	14.2	14.3	14.4	14.5	14.6	15.1	15.2	15.3	15.4	15.5
1	2	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	57	0	1	0	14
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	1	1	0	2	0	2	2	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0
F/45	Gradbeništvo	6	70	111	30	72	18	48	26	12	20	23	41	12	7	0	5	1	0	8	18	48	5	58	2	27
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	0	0	0	0	1	1	4	0	3	0	3	17	1	1	2	1	0	4	8	30	9	12	0	9
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	0	4	1	0	1	0	6	4	2	1	2	14	3	5	1	3	4	4	3	19	47	8	14	0	23
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	0	4	1	0	0	0	3	2	1	1	2	27	4	2	0	3	0	24	2	19	108	19	61	1	24
H/55	Gostinstvo	0	2	2	0	1	0	4	3	0	1	0	10	1	0	0	1	0	0	0	1	65	8	26	0	3
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	1	1	4	0	0	0	3	1	0	0	2	0	1	2	0	4	0	0	1	10	13	3	1	1	11
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	1	0	0	0	0	2	2	2	0	1	0	5	2	5	0	0	0	0	0	0	7	3	5	0	2
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	1	1	0	0	1	1	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	2	7	0	2	0	2
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	1
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	6	2	1	2	2	10	12	2	4	9	5	2	1	0	1	0	0	1	9	18	2	11	0	10
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	1	1	0	0	1	5	20	16	2	3	3	1	1	0	0	0	0	0	1	0	3	1	3	0	1
M/80	Izobraževanje	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	3	3	3	5	0	4
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0	4	0	0	2	6	14	0	3	10	52	2	11	0	8
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	2	0	2	0	2
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	0	1	0	0	0	1	4	2	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	6	3	3	0	1
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	1	13	0	4	0	1
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	13	114	139	34	84	33	132	96	24	45	45	162	56	70	14	60	22	28	58	134	707	153	331	5	181

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/1e

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELOVNA OPREMA				OBVEZNOSTI V ZVEZI S PROSTIM PRETOKOM BLAGA NA SKUPNEM EVROPSKEM TRGU																		
						OSEBNA VAROVALNA OPREMA					VARNOST STROJEV										PROTI-EKSPLOZIJSKA ZAŠČITA		DVIGALA S KABINO		
		16.1	16.2	16.3	16.4	17.1	17.2	17.3	17.4	17.5	18.1	18.2	18.3	18.4	18.5	18.6	18.7	18.8	18.9	19.1	19.2	20.1	20.2	20.3
1	2	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	3	13	13	2	0	0	0	0	0	4	1	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	5	13	6	2	5	2	4	0	0	3	0	2	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	1	23	3	0	7	11	11	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	4	40	7	1	6	3	6	0	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	2	2	0	1	2	3	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	8	30	20	5	0	0	3	0	0	2	0	3	1	2	0	2	2	0	0	0	0	0	0
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	3	6	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	1	9	1	3	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	1	8	1	0	2	2	1	1	0	1	0	2	0	1	1	1	0	0	0	0	0	2	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	7	23	14	7	3	2	4	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	4	5	4	3	0	0	0	0	0	1	0	1	1	1	2	1	2	0	0	0	0	0	0
DJ/27	Proizvodnja kovin	2	7	6	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	14	64	26	10	2	3	4	0	0	1	0	2	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
DK/29	Proizv. strojev in naprav	5	17	7	6	2	0	3	0	0	0	0	1	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	4	6	7	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	4	3	3	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	2	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	1	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	5	28	16	5	1	1	1	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/37	Reciklaža	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/2e

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELOVNA OPREMA				OBVEZNOSTI V ZVEZI S PROSTIM PRETOKOM BLAGA NA SKUPNEM EVROPSKEM TRGU																		
						OSEBNA VAROVALNA OPREMA					VARNOST STROJEV									PROTI-EKSPLOZIJSKA ZAŠČITA		DVIGALA S KABINO		
		16.1	16.2	16.3	16.4	17.1	17.2	17.3	17.4	17.5	18.1	18.2	18.3	18.4	18.5	18.6	18.7	18.8	18.9	19.1	19.2	20.1	20.2	20.3
1	2	94	95	96	97	98	99	100	101	102	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	1	4	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	53	71	64	43	3	1	3	1	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	14	50	7	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	20	54	7	29	3	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	0	0	2	0	1	1	0	0
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	11	54	8	29	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
H/55	Gostinstvo	6	58	14	6	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	3	13	2	11	0	0	4	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	2	3	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	1	3	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	2	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	8	13	13	12	1	1	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M/80	Izobraževanje	2	3	2	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	15	53	17	20	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/90	Dejavnosti javne higiene	1	0	0	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	1	5	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	2	8	2	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	212	709	293	228	44	30	53	10	1	22	4	15	3	11	5	6	6	2	2	5	1	2	1

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/1f

ŠIFRA	DEJAVNOST	SODELOVANJE DELAVCEV PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI IN ZDRAVJA			SODELOVANJE S PREDSTAVNIKI DELAVCEV IN SINDIKATI		POSEBNO VARSTVO DELAVCEV		IZPOLNJEVANJE OBVEZNOSTI DO ORGANOV NADZORA			UREJENOST STATUSA DELAVCA		IZVAJANJE DOLOČIL ZAKONA O OMEJEVANJU UPORABE TOBAKA			NADZOR NAD ZAKONOM O OMEJEVANJU PORABE ALKOHOLA	VARSTVO PRED POŽAROM		NADZOR NAD ORGANIZACIJAMI Z DOVOLJENJEM ZA DELO			OSTALE POMANKLJIVOSTI
		21.1	21.2	21.3	22.1	22.2	23.1	23.2	24.1	24.2	24.3	25.1	25.2	26.1	26.2	26.3	27.1	28.1	28.2	29.1	29.2	29.3	30.1
1	2	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	0	0	0	1	0	0	0	1	6	1	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0	0	3
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	1	0	0	0	1	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	5
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	1	0	0	0	0	0	1	4	0	0	0	1
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	0	0	0	1	0	0	0	0	2	20	0	0	0	1	0	0	4	9	0	0	0	1
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DD/20	Obdelava in predelava lesa	1	0	0	6	0	0	0	3	4	3	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	5
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	4
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	3
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	3	0	0	3	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	3	0	2	1	6
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	0	0	1	0	1	0	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	1
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	1	0	1	4	1	0	0	4	11	5	2	0	0	1	0	1	3	5	0	0	0	9
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	0	0	4	1	0	0	2	4	4	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	1	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	0	2	0	0	0	0	1	0	1	0	0
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	1	0	0	4	1	0	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	5	2	0	0	0	5
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU 2003 TABELA1/2f

ŠIFRA	DEJAVNOST	SODELOVANJE DELAVCEV PRI ZAGOTAVLJANJU VARNOSTI IN ZDRAVJA			SODELOVANJE S PREDSTAVNIKI DELAVCEV IN SINDIKATI		POSEBNO VARSTVO DELAVCEV		IZPOLNJEVANJE OBVEZNOSTI DO ORGANOV NADZORA			UREJENOST STATUSA DELAVCA		IZVAJANJE DOLOČIL ZAKONA O OMEJEVANJU UPORABE TOBAKA			NADZOR NAD ZAKONOM O OMEJEVANJU PORABE ALKOHOLA	VARSTVO PRED POŽAROM		NADZOR NAD ORGANIZACIJAMI Z DOVOLJENJEM ZA DELO			OSTALE POMANKLJIVOSTI
		21.1	21.2	21.3	22.1	22.2	23.1	23.2	24.1	24.2	24.3	25.1	25.2	26.1	26.2	26.3	27.1	28.1	28.2	29.1	29.2	29.3	30.1
1	2	117	118	119	120	121	122	123	124	125	126	127	128	129	130	131	132	133	134	135	136	137	138
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
F/45	Gradbeništvo	5	0	0	7	1	0	0	21	39	19	18	4	0	0	0	1	3	14	1	0	0	56
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	0	0	3	0	0	0	4	6	9	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0	0	4
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	3	0	0	9	0	0	0	12	14	20	2	0	2	1	0	0	10	15	0	0	0	9
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	1	0	0	11	2	0	0	8	13	12	3	0	1	8	0	0	19	19	0	0	0	8
H/55	Gostinstvo	1	0	0	0	0	0	0	2	3	1	3	1	0	0	0	0	14	3	0	0	0	8
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	0	0	0	3	0	0	0	9	14	59	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	2
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	0	3
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	1	0	2	0	0	1	6	8	7	1	1	0	0	0	0	5	5	0	0	0	8
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0	3
M/80	Izobraževanje	0	0	0	2	0	0	0	1	1	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	0	0	0	3	0	0	0	8	19	9	0	0	0	0	0	0	3	16	0	0	0	23
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	0	0	0	0	2	2	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	1	0	0	3	0	0	0	1	2	1	0	0	2	1	0	0	0	2	0	0	0	3
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	0	0	0	0	0	1	5	1	1	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0	5
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	19	1	2	70	7	2	1	96	165	201	35	6	8	12	2	2	75	128	1	3	1	193

LEGENDA

1.1 registracija na sodišču
1.2 odločba o izpolnjevanju posebnih pogojev za opravljanje dejavnosti (če so ti predpisani s posebnim zakonom (delo z azbestom...)
1.3 obrtno dovoljenje
2.1 izjava o varnosti – obvezna vsebina (14.člen ZVZD in pravilnik)
2.2 ocena tveganja (14.člen ZVZD in pravilnik)
2.3 drugi interni akti (programi usposabljanja, metodologije, elaborati, navodila za varno delo, pravila oz. pravilniki, sistemizacija, pooblastila, ...)
3.1 izvajanje ukrepov varnosti pri delu (izvajalec, strokovna neodvisnost, časovni obseg, dostop do podatkov, ...)
3.2 izpolnjevanje predpisanih zahtev za izvajanje teh dejavnosti
4.1 izvajanje ukrepov zdravja pri delu (izvajalec, ocenjevanje tveganj (metodologija in pripadajoča dokumentacija), seznanjanje delavcev, ...)
4.2 izpolnjevanje predpisanih zahtev za izvajanje teh dejavnosti
5.1 organiziranost (20/6. člen ZVZD)
5.2 usposobljenost internih izvajalcev prve pomoči (pravilnik)
5.3 sredstva in oprema za nudenje prve pomoči in reševanja
6.1 obveščanje lastnih delavcev (15/4.in 23. člen ZVZD)
6.2 obveščanje delavcev drugega izvajalca (pisni sporazum, gradbiščni red (24/7. in 25. člen ZVZD, Uredba))
6.3 preprečevanje dostopa na mesta, kjer delavcem preti neposredna in neizogibna nevarnost (navodila, dokumenti, pooblastila, nadzor,...)
6.4 opremljenost z varnostnimi znaki ter njihova ustreznost (znaki za prepovedi, opozorilni znaki, znaki za obvezno ravnanje, ... (23/5. člen ZVZD in pravilnik))
7.1 usposabljanje vodilnega osebja (izvajalci, program)
7.2 izvajanje teoretičnega in praktičnega usposabljanja delavcev (izvajalci, program, preizkus znanja, izvajanje v delovnem času in brezplačno, ...)
7.3 usposabljanje predstavnikov delavcev (izvajalci, program)
7.4 usposobljenost delavcev v posebnih primerih (žerjavisti, viličaristi, šoferji, kurjači, kompresoristi, delavci, ki ravnajo z nevarnimi snovmi, delavci, ki opravljajo dezinfekcijo in deratizacijo... (predpisano s pravilniki))
7.5 evidenca (39/4. člen ZVZD)
8.1 zagotavljanje OVO
8.2 zagotavljanje uporabe te opreme
8.3 pregledi in preiskave te opreme
8.4 opredeljenost v internem aktu (izjava o varnosti in ocena tveganja, interni akt skladen z Pravilnikom)
8.5 namenska OVO
8.6 prilagojena uporabniku
8.7 evidenca (39/3. člen ZVZD)
9.1 opredelitev v internem aktu
9.2 izvajanje teh preiskav (izvajalci, metode, merilni instrumenti, dokumentacija, ..)
9.3 rezultati preiskav in odprava morebitnih ugotovljenih pomanjkljivosti in nepravilnosti (poročilo, zapisnik o internem kontrolnem pregledu, ..)
9.4 ocena stanja ob pregledu (prosta presoja)
9.5 evidenca (39/1. člen ZVZD)
10.1 opredeljenost v internem aktu (izjava o varnosti in ocena tveganja ter pravilniki - rakotvorne in mutagene snovi, azbest, slikovni zasloni, ..)
10.2 ustreznost izvajanja zdravstvenih pregledov (izvajalci, vsebina in obseg pregleda, roki,)
10.3 pridobivanje in upoštevanje zdravniških mnenj, strokovnih ocen in priporočil
10.4 evidenca (39/5. in 39/6. člen ZVZD in pravilniki)
11.1 ustreznost objekta (stabilnost in trdnost; tla, stene, stropi; streha; stenska in strešna okna; vrata; električne inštalacije)
11.2 ustreznost delovnih prostorov (površina, višina, volumen, urejenost, opremljenost...)
11.3 posebni prostori (prostori za počitek, aktivno rekreacijo, odmor, kajenje, za vzdrževanje opreme, za nosečnice in doječe matere, ...)
11.4 sanitarni prostori (garderobe, kopalnice, stranišča, ...)
11.5 ergonomske in druge posebne zahteve (npr. delo z računalniki, ...)
11.6 mikrolimatske razmere (prezračevanje, temperatura, vlaga, hrup, zaprašenost, prepih, razsvetljava, ...)
11.7 načrt reševanja
12.1 stalna delovna mesta na prostem (20.pogl. pravilnika, ...)
12.2 začasna delovna mesta na prostem (gradbišča, začasna in premična delovišča,…)
12.3 začasna delovna mesta na prostem - na višini (na strehi, na fasadnem ali nosilnem odru, ... – stabilnost, zavarovanje, načrti, pregledi)
12.4 začasna delovna mesta na prostem – v globini (stabilnost brežin, razpiranje, zavarovanje na zgornjem robu, ...)
12.5 pomožni prostori na gradbišču (garderobe, umivalniki, stranišča, prostor za počitek in ogrevanje, jedilnica,...)
12.6 prijava gradbišča s strani investitorja (kadar je potrebna, kopija na gradbišču, ažurirana s podatki o vseh izvajalcih)
12.7 varnostni načrt (izdelan, na gradbišču)
12.8 koordinatorji za varnost in zdravje pri delu (imenovanje, izpolnjevanje pogojev)
12.9 upoštevanje temeljnih načel preventive s strani investitorja (sprejete rešitve v projektu objekta in ob terminskem planiranju ter izvajanju – ogrožanje zaradi istočasnega izvajanja različnih del, ...)
12.10 dokumentacija za uporabnika (izdelana, na gradbišču)
12.11 izpolnjevanje nalog koordinatorja (opravljanje nalog, vodenje knjige ukrepov za varno delo, usklajevanje del, nadzor ...)
13.1 poti za hojo in transport, izhodi, prehodi, evakuacijske poti, stopnice, tekoče stopnice in proge, ...(širine, proste višine, nakloni, ravnost tal,...)
13.2 nakladalne, odlagalne in skladiščne površine (ravnost tal, ...)
13.3 spoštovanje predpisanih zahtev in ukrepov (omejitve hitrosti, talne označbe, prepovedi, založenost, ...)
14.1 seznam nevarnih snovi
14.2 dokumentacija za nevarne snovi (varnostni list, navodila za varno delo,…)
14.3 posebne zahteve glede usposobljenosti delavcev (po pravilniku)
14.4 izpolnjevanje zahtev po posebnih predpisih (rakotvorne in mutagene snovi (prijava uporabe – 11.člen Pravilnika), azbest, ...)
14.5 skladiščenje in količine na delovnih mestih
14.6 evidenca (39/9. člen ZVZD in 39.člen pravilnika)
15.1 pregledi in meritve električnih instalacij (pravilnik, tehnični predpisi in standardi)
15.2 pregledi in meritve strelovodnega sistema
15.3 ugotovljeno dejansko stanje ob pregledu (vizuelno)
15.4 ustreznost organiziranosti in izvajanja del (pravilnik)
15.5 evidenca (39/2. člen ZVZD in 135.člen pravilnika)
16.1 dokumentacija, ki na ustrezen način izkazuje brezhibnost
16.2 izvajanje periodičnih pregledov in preizkusov (izvajalci, metodologije, instrumenti, zapisniki, ..., (15/7. člen ZVZD))
16.3 ugotovljeno dejansko stanje v času pregleda (namestitev, urejenost, opremljenost, ...)
16.4 evidenca (39/2. člen ZVZD)
17.1 navodila z potrebnimi podatki za uporabnika (shranjevanje,čiščenje, vzdrževanje, roki zastaranja,sestavljiva OVO...)
17.2 označevanje OVO (CE oznaka, identifikacijska številka organa za ugotavljanje skladnosti za III. Kategorijo
17.3 izjava o skladnosti (navedba standarda, št. certifikata tipskega preiskusa (za II. in III. kategorijo OVO)
17.4 ostala dokumentacija (tehnična mapa, poročilo o tipskem preiskusu...)
17.5 ugotovljeno dejansko stanje v času pregleda (bistvene varnostne in zdravstvene zahteve)
18.1 dokumentacija, ki na ustrezen način izkazuje brezhibnost (poročila)
18.2 izvajanje periodičnih pregledov in preizkusov (izvajalci, metodologije, instrumenti, zapisniki, ..., (15/7. člen ZVZD))
18.3 izjava o skladnosti (EC deklaracija)
18.4 označevanje
18.5 navodilo za uporabo
18.6 CE znak
18.7 ostala dokumentacija (tehnična mapa, poročilo o tipskem preizkusu,...)
18.8 ugotovljeno dejansko stanje v času pregleda
18.9 evidenca (39/2. člen ZVZD)
19.1 elaborat eksplozijske ogroženosti dokumentacija (19. člen PPZ)
19.2 pojav eksplozije (25. člen PPZ)
20.1 dokumentacija, ki na ustrezen način izkazuje brezhibnost (poročila)
20.2 izvajanje periodičnih pregledov in preizkusov (izvajalci, metodologije, instrumenti, zapisniki, ..., (15/7. člen ZVZD))
20.3 ugotovljeno dejansko stanje v času pregleda
21.1 izvajanje obveznosti delodajalca (28.in 29. člen ZVZD)
21.2 izvajanje pravic delavca (32., 33., 33. in 35. člen ZVZD)
21.3 izvajanje obveznosti delavcev (36. in 37. člen ZVZD)
22.1 sodelovanje s predstavniki delavcev (delavski zaupnik, svet delavcev, posredovanje dokumentacije (28., 29. in 30. člen ZVZD)
22.2 sodelovanje s sindikati (28/3. člen ZVZD)
23.1 varstvo žena (materinstvo (delovni čas, dopust, težja, nevarna in zdravju škodljiva dela, nočno delo)
23.2 varstvo starejših delavcev in invalidov
24.1 obveščanje o začetku del in evidenca (26. in 39/8. člen ZVZD)
24.2 obveščanje o poškodbah pri delu, kolektivnih nezgodah in poklicnih boleznih ter evidenca (27. in 39/7. člen ZVZD)
24.3 obveščanje o nevarnih pojavih ter evidenca (27. in 39/7. člen ZVZD)
25.1 akt o zaposlitvi ali delu (11., 12. in 107. člen ZDR)
25.2 delovno dovoljenje za tujce (ZZDT)
26.1 opredeljenost v internem aktu (17. člen ZOUTI)
26.2 realizacija predvidenih ukrepov (18. člen ZOUTI)
26.3 spoštovanje v internem aktu predvidenih ukrepov
27.1 prepoved prodaje oz. ponudbe alkoholnih pijač med delovnim časom na delovnem mestu (tretja alinea 12. člena v povezavi z 15. členom ZOPA)
28.1 požarni načrt
28.2 gasilna oprema (veljavnost, namestitev, založenost, ...)
29.1 pomanjkljivosti pri pregledih in preizkusih delovne opreme
29.2 pomanjkljivosti pri programih usposabljanja
29.3 pomanjkljivosti pri izdelanih strokovnih podlagah za izjavo o varnosti z oceno tveganja
30.1 vse ostale ugotovljene pomanjkljivosti in nepravilnosti

3. INŠPEKCIJSKO NADZORSTVO NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ

3.1. SPLOŠNO

Poročevalsko obdobje je prelomno leto z vidika pravnega urejanja delovnih razmerij tako v zasebnem kot tudi v javnem sektorju. Leto 2003 sovpada z uveljavitvijo novega Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002 – v nadaljevanju ZDR), ki je prinesel korenite spremembe, ki posegajo tudi v pristojnosti ter pooblastila nadzornega organa, to je Inšpektorata RS za delo. V javnem sektorju ureja delovna razmerja tudi Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/2002 – v nadaljevanju ZJU), ki uvaja novi nadzorni organ, to so inšpektorji za sistem javnih uslužbencev.

V letu 2003 so inšpektorji za delo s področja delovnih razmerij opravili 9.095 inšpekcijskih nadzorstev, pri čemer so ugotovili skupno 3.475 kršitev delovne zakonodaje. Po številu kršitev najbolj izstopajo dejavnosti trgovina, gradbeništvo in gostinstvo. V poročevalskem obdobju smo največ kršitev ugotovili na segmentu zaposlovanja na črno. Inšpektorji so najpogosteje ukrepali z mandatno kaznijo. V nekaterih primerih so uporabili novo pooblastilo ter zadržali učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi. V manjšem obsegu, vendar zelo uspešno so delovali kot posredniki v sporu med delavcem in delodajalcem. Inšpektorji so v smislu generalne prevencije prizadevno nudili strokovno pomoč delavcem, delodajalcem, sindikatom ter mnogim drugim vlagateljem.

Leto 2003 zaznamujejo številne spremembe na področju delovne zakonodaje tako v zasebnem kot tudi v javnem sektorju. Leto 2003 sovpada z uveljavitvijo novega Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 42/2002 – v nadaljevanju ZDR), ki je prinesel korenite spremembe tako z vidika pravnega urejanja delovnih razmerij kot tudi z vidika pristojnosti ter pooblastil nadzornega organa, to je Inšpektorata RS za delo. ZDR za razliko od prej veljavne zakonodaje ureja le individualna delovna razmerja. Zakon temelji na dvostranskem pogodbenem razmerju. Vsekakor pa upošteva dejstvo, da je delavec šibkejša stranka v pogodbenem razmerju, saj je v podrejenem položaju v razmerju do delodajalca. Z namenom zaščite delavca kot šibkejše stranke v pogodbenem razmerju zakon ureja t.i. zakonske minimume delovnopravnih garancij na splošno in posebej za nekatere kategorije delavcev, ki po zakonu uživajo posebno varstvo.

Novi ZDR je prinesel nekatere spremembe tudi na področju pristojnosti in pooblastil Inšpektorata RS za delo. S tem ko je ZDR poudaril pogodbeno urejanje delovnih razmerij, je obenem okrepil tudi vlogo delovnega sodišča. Sočasno pa je tudi izrecno določil, v primeru katerih kršitev tega zakona lahko inšpektor za delo ukrepa z ureditveno odločbo. S tem je zakon bistveno omejil možnosti ukrepanja inšpektorja za delo z izdajo ureditvene odločbe, po drugi strani pa je jasneje razmejil pristojnosti Inšpektorata RS za delo od pristojnosti delovnega sodišča. ZDR tako izrecno določa, v katerih primerih lahko inšpektor izda ureditveno odločbo ter kdaj lahko delodajalca kaznuje zaradi storjenega prekrška. Poleg navedenega zakon določa tudi nekatere nove pristojnosti ter pooblastila Inšpektorata RS za delo. Inšpektor za delo je po novem ZDR tako pristojen odločati o dovoljenju za delo otrok; v primerih odpovedi pogodbe o zaposlitvi delavcem, ki so varovani zaradi starševstva, je pristojen podati predhodno soglasje k odpovedi; zadržati učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi ter posredovati za mirno rešitev spora med delavcem in delodajalcem.

Z vidika inšpekcijskega nadzora v javnem sektorju je številne spremembe prinesel tudi Zakon o javnih uslužbencih (Uradni list RS, št. 56/2002 – v nadaljevanju ZJU), ki se je pričel uporabljati dne 28. 6. 2003. ZJU ureja skupna načela in druga skupna vprašanja sistema javnih uslužbencev. Ta zakon celovito ureja sistem javnih uslužbencev v državnih organih in lokalnih skupnostih ter posebnosti delovnih razmerij javnih uslužbencev v državnih organih in upravah lokalnih skupnosti. Pri tem je potrebno poudariti, da ZJU odstopa od delovnega prava le toliko, kolikor je to potrebno zaradi zavarovanja javnega interesa. ZJU izrecno določa, da nadzor nad izvajanjem tega zakona opravljajo inšpektorji za sistem javnih uslužbencev. Inšpektorat RS za delo pa v javnem sektorju opravlja nadzor nad izvajanjem vseh tistih predpisov, ki sodijo v njegovo stvarno pristojnost in se obenem bodisi deloma bodisi v celoti uporabljajo v javnem sektorju. Ocenjujemo, da delovnopravna ureditev v javnem sektorju predstavlja še posebno specifiko. V letu 2003 so bila na tem področju odprta številna vprašanja, zaradi česar je opravljanje nalog inšpekcijskega nadzora v javnem sektorju še posebej zahtevno.

Inšpektorat RS za delo je tudi v letu 2003 ohranil enak način izvajanja nadzorstev. Gre namreč za utečene oblike izvajanja nadzorstva, ki po naši oceni prinašajo dobre rezultate. Nadzorstvo se je izvajalo v obliki:

- rednih inšpekcijskih pregledov naključno izbranih subjektov;
- rednih in izrednih pregledov subjektov, izvedenih na podlagi pobud;
- kontrolnih inšpekcijskih pregledov v primerih naložene odprave nepravilnosti;
- usmerjenih akcij s področja delovnih razmerij;
- koordiniranih akcij ugotavljanja in preprečevanja zaposlovanja na črno, ki jih izvajamo skupaj s Tržnim inšpektoratom RS, Davčno upravo RS, Prometnim inšpektoratom RS, Policijo in po potrebi z Zdravstvenim inšpektoratom RS ter z drugimi inšpektorati.

Inšpekcijski pregledi, ki so opravljeni po uradni dolžnosti, se pretežno izvajajo na podlagi različnih pobud. Med pobudniki pogosto najdemo Policijo, Prometni inšpektorat RS, Davčno upravo RS. Še vedno je največ pobud vloženih s strani delavcev in drugih fizičnih oseb, pri čemer se poslužujejo tudi avtomatskega odzivnika, namenjenega za prijavo zaposlovanja in dela na črno. V letu 2003 smo zabeležili **76 podanih anonimnih prijav na avtomatski odzivnik (telefonska številka avtomatskega odzivnika je 01 436 14 11),** od tega **10 nepopolnih.** Vse pogosteje se srečujemo tudi s pobudami sindikatov. Vsekakor je razveseljivo dejstvo, da se krepi vloga sindikatov, saj obenem predstavljajo tudi pomembne partnerje v socialnem dialogu, vendar pa se njihove pobude v nekaterih primerih nanašajo tudi na kršitve, za katere nismo pristojni. Ko to poskušamo pojasniti sindikatom, včasih naletimo na njihov odpor, tako da se inšpektorji neupravičeno soočajo z očitki o neučinkovitosti. Inšpektorji na podlagi pobud opravijo izredni inšpekcijski nadzor, pri čemer se osredotočijo le na tiste kršitve, ki so izpostavljene v prijavah in smo jih obenem pristojni obravnavati. Glede na vse večji obseg podanih prijav imajo inšpektorji vse manj možnosti za opravljanje rednih inšpekcijskih pregledov, pri katerih opravijo nadzor nad vsemi elementi delovne zakonodaje. Inšpektorji za delo s področja delovnih razmerij so v letu 2003 opravili **9.095 inšpekcijskih nadzorstev**, pri čemer so ugotovili skupno **3.475 kršitev delovne zakonodaje.** Največ kršitev smo zabeležili v **dejavnosti trgovina, gradbeništvo in gostinstvo.** Na tem mestu je potrebno pripomniti, da smo glede na spremembe pristojnosti, ki jih je prinesla nova zakonodaja, temu ustrezno spremenili tudi način vodenja statističnih podatkov o ugotovljenih kršitvah, zaradi česar število ugotovljenih kršitev v letu 2003 ni primerljivo z ugotovljenimi kršitvami v preteklih letih. Razkorak med ugotovljenimi kršitvami je najbolj razviden na segmentu plač. Menimo, da bo poročilo za leto 2003 v primerjalnem smislu predstavljalo podlago za vsa nadaljnja poročila.

Poleg izvajanja inšpekcijskih pregledov so inšpektorji glede na številne spremembe, ki jih prinaša nova delovnopravna ureditev, v številnih primerih nudili strokovno pomoč tako delavcem in delodajalcem, kot tudi drugim vlagateljem. Gre za velik obseg opravljenega dela, ki mu namenjamo posebno podpoglavje (glej podpoglavje Strokovna pomoč v skladu s 4. členom Zakona o inšpekciji dela).

V poročevalskem obdobju smo največ kršitev ugotovili na segmentu zaposlovanja na črno. Zaposlovanje na črno predstavlja poseben tematski sklop, ki mu namenjamo posebno poglavje

(glej poglavje Zaposlovanje na črno). V le-tem so podrobneje predstavljene aktivnosti inšpektorjev na tem področju, ugotovljene kršitve, pojavne oblike kršitev ter ukrepi inšpektorjev.

Po številu kršitev zasedajo drugo mesto kršitve v zvezi s pogodbo o zaposlitvi, od tega se je največ kršitev nanašalo na opustitev izročitve fotokopije prijave v zavarovanje. Ocenjujemo, da so tovrstne kršitve najverjetneje pokazatelj nepoznavanja zakonodaje, saj gre za novo obveznost delodajalca (glej podpoglavje Pogodba o zaposlitvi).

Precejšnje število kršitev smo ugotovili tudi na področju zaposlovanja tujcev, največ v zvezi s prijavo in odjavo dela tujcev, precej manj pa smo jih zasledili v zvezi s sklepanjem pogodbe o zaposlitvi s tujci, ki niso pridobili delovnega dovoljenja (glej podpoglavje Zaposlovanje tujcev).

Kljub dejstvu, da so inšpektorji v letu 2003 na področju plač zasledili bistveno manj kršitev v primerjavi s preteklim letom, stanje na tem segmentu po naši oceni še vedno ostaja precej problematično. Največ kršitev se je nanašalo na neizplačilo plače na vnaprej določen plačilni dan (glej podpoglavje Plačilo za delo).

Zelo pogosto so kršene tudi določbe delovne zakonodaje, ki se nanašajo na delovni čas in odmore, počitke in letne dopuste ter evidence na področju dela.

Posredovanje dela učencem in dijakom je še vedno precej donosen posel, zaradi česar število agencij za zaposlovanje, ki jim je bila podeljena koncesija, še vedno narašča. Inšpektorji poročajo, da je konkurenca na tem področju tako huda, da je vsak koncesionar deležen posebne pozornosti, ne le od državnih organov, temveč tudi od konkurenčnih agencij, ki vsako ugotovljeno ali domnevno nepravilnost kaj hitro sporočijo resornemu ministrstvu ali inšpekciji za delo. Tako je bilo tudi v primerih izdajanja napotnic dijakom in študentom, ki so bili vključeni v programe izobraževanja odraslih, kar je dokončno opredeljeno kot posredovanje dela v nasprotju s predpisi.

Ugotavljamo, da je izvajanje instituta odpovedi pogodbe o zaposlitvi delodajalcem povzročilo nemalo težav predvsem v zvezi s postopkom pred odpovedjo ter v zvezi z zakonsko določenimi roki za podajo odpovedi, še posebno pri izredni odpovedi (glej podpoglavje Prenehanje pogodbe o zaposlitvi).

Slika 31. Število ukrepov v letih 2002 in 2003

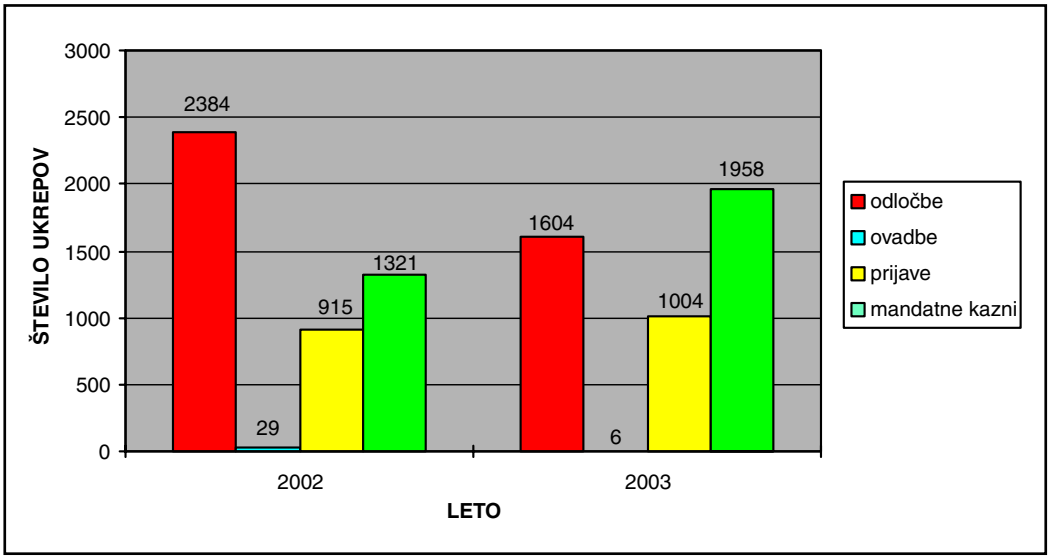

Inšpektorji so predvsem v začetku poročevalskega obdobja delodajalce opozarjali na kršitve, predvsem na tiste, ki so bile povezane z nekaterimi novimi obveznostmi delodajalcev. Inšpektorji na področju delovnih razmerjih so na opisani način ukrepali v **110 primerih.** Sicer pa so inšpektorji v letu 2003 v **1.257** primerih odpravo nepravilnosti naložili z **ureditveno odločbo.** V **300 primerih** so ukrepali z izdajo odločbe o prepovedi opravljanja delovnega procesa oz. uporabe sredstev za delo na podlagi **17. člena** Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/2000 – v nadaljevanju **ZID**). V **7 primerih** so inšpektorji zaradi onemogočanja nemotenega opravljanja inšpekcijskega nadzora ukrepali

skladno s **16. členom ZID.** V letu 2003 je bil podan **1 predlog** po **21. členu ZID.** Inšpektorji so se v ***1.958*** primerih odločili za ***mandatno kaznovanje,*** v **1.004 primerih** pa zoper delodajalce podali **predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Kaznivo dejanje** so prijavili v **6 primerih.** Inšpektorji so v **24 primerih** uporabili pooblastilo na podlagi tretjega odstavka 227. člena ZDR ter **zadržali učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi.** V kolikor primerjamo število ukrepov z letom 2002, ugotovimo, da se je v poročevalskem obdobju občutno zmanjšalo število ureditvenih odločb, in sicer s 1.728 na 1.257, kar je logična posledica nove ureditve delovnih razmerij. Slednje potrjuje tudi porast števila izrečenih mandatnih kazni v primerjavi s preteklim poročevalskim obdobjem, in sicer s 1.321 na 1.958, saj ZDR za določene prekrške predvideva denarno kaznovanje na kraju ugotovljenega prekrška.

V manjšem obsegu, vendar zelo uspešno so inšpektorji delovali kot posredniki v sporu med delavcem in delodajalcem (glej podpoglavje Posredovanje inšpektorja v sporu med delavcem in delodajalcem.

3.2. POGODBA O ZAPOSLITVI

Novi Zakon o delovnih razmerjih, ki je začel veljati s 1. 1. 2003, je delovno razmerje med delavcem in delodajalcem jasno opredelil kot dvostransko razmerje med dvema pogodbenima strankama – delodajalcem in delavcem. Pogodba o delu za opravljanje začasnih oz. občasnih del v ZDR ni več urejena. Kot pogodba civilnega prava je pogodba o delu v celoti urejena v Obligacijskem zakoniku (Uradni list RS, št.83/01). V ZDR pa so natančno določeni elementi delovnega razmerja in če v konkretnem primeru le-ti obstajajo, mora biti med delavcem in delodajalcem sklenjena pogodba o zaposlitvi in ne pogodba o delu. V ZDR pa so v zvezi s sklepanjem pogodbe o zaposlitvi določene številne druge novosti. Novost novega ZDR je tudi obveznost delodajalca, da delavcu izroči fotokopijo prijave v zavarovanje in da mu posreduje pisni predlog pogodbe o zaposlitvi praviloma tri dni pred predvideno sklenitvijo.

V zvezi z neupoštevanjem določb, ki urejajo pogodbo o zaposlitvi, je bilo v letu 2003 skupno ugotovljenih 585 kršitev. Pri inšpekcijskih nadzorih so največ kršitev evidentirali pri obveznosti izročitve fotokopije prijave v zavarovanje, in sicer 125.

3.2.1. Kršitve v zvezi s prepovedjo diskriminacije

Novi Zakon o delovnih razmerjih, za razliko od Zakona o temeljnih pravicah iz delovnih razmerij in starega Zakona o delovnih razmerij, vsebuje posebno določbo v zvezi z prepovedjo diskriminacije pri iskalcih zaposlitve in delavcih, ki so že v delovnem razmerju. Skladno z določbo 6. člena ZDR delodajalec ne sme iskalca zaposlitve pri zaposlovanju ali delavca v času trajanja delovnega razmerja in v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi postavljati v neenakopraven položaj zaradi spola, rase, barve kože, starosti, zdravstvenega stanja oziroma invalidnosti, verskega, političnega ali drugega prepričanja, članstva v sindikatu, nacionalnega in socialnega porekla, družinskega statusa, premoženjskega stanja, spolne usmerjenosti ali zaradi drugih osebnih okoliščin. Ženskam in moškim morajo biti dane enake možnosti in jih v primerih določenih z ZDR enako obravnavati. Prepovedana je tako neposredna kot posredna diskriminacija.

Inšpektorji so v letu 2003 v zvezi s prepovedjo diskriminacije iz 6. člena ZDR podali kar nekaj strokovnih pomoči, vendar pa so konkretne prijave zelo redke, zato smo na tem področju nadzora skupno evidentirali le **4 kršitve,** od tega **2** glede neenakovrednega položaja iskalca zaposlitve in **2 kršitvi** glede neenakovrednega položaja delavca.

Vzrok nizkemu številu prijav je morda v tem, da iskalci zaposlitve pogosto za te kršitve niti ne vedo, zaposleni delavci pa se prijavam v času trajanja pogodb o zaposlitvi

izogibajo, saj ne želijo zaradi prijave izgubiti delovnega mesta. Primeroma smo prejeli nekaj informacij delavcev o neenakopravnem obravnavanju, ki jim je pogodba o zaposlitvi že prenehala, kršitve pa so se nanašale zgolj na njihov primer. V primeru spora, v katerem kandidat oziroma delavec navaja dejstva, ki opravičujejo domnevo, da je kršena prepoved diskriminacije je ZDR naložil dokazno breme delodajalcu, delodajalec pa je delavcu tudi odškodninsko odgovoren.

Kot kažejo dejanske ugotovitve inšpektorjev, delodajalci praviloma upoštevajo določbo, po kateri morajo biti ženskam in moškim zagotovljene enake možnosti in enaka obravnava pri zaposlovanju. Kot ugotavljamo, delodajalci pri javnih objavah prostih delovnih mest praviloma ne določajo spola kot pogoja za opravljanje določenega dela.

Kot zanimivost naj navedemo, da so inšpektorji v posamičnih primerih ugotovili, da je delodajalec v razpisu za delovno mesto podal starostno omejitev, vendar se je delodajalec po opozorilu inšpektorja na zakonsko določbo odločil, da starostne omejitve pri izbiri kandidata ne bo upošteval.

V primeru kršitev 6. člena ZDR, je zakon v 204. členu uredil možnost, da v kolikor neizbrani kandidat meni, da je bila pri izbiri kršena zakonska prepoved diskriminacije, v roku 30 dni po prejemu obvestila delodajalca zahteva sodno varstvo pred pristojnim delovnim sodiščem. Že zaposleni delavec, ki meni, da je deležen diskriminacije, pa ima najprej dolžnost uveljavljati varstvo svojih pravic pri delodajalcu, v kolikor pa tam ne uspe, lahko uveljavlja sodno varstvo pred pristojnim delovnim sodiščem. Pristojnost delovnih sodišč je podana tudi v primerih nezakonitega prenehanja pogodbe o zaposlitvi in disciplinskega ukrepa.

Inšpektorji so v primerih kršitev ukrepali s predlogom sodniku za prekrške.

3.2.2. Neizročitev fotokopije prijave v zavarovanje

Novost novega ZDR je tudi obveznost delodajalca, da delavcu izroči fotokopijo prijave v zavarovanje. Do sprejema novega ZDR je bila ta obveznost urejena v Zakonu o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št.81/00), kjer je ta institut še urejen. Inšpektorji so v zvezi s tem glede na vse ugotovljene kršitve določb o pogodbi o zaposlitvi ugotavljali največ kršitev.

Pri sklepanju pogodb o zaposlitvi se je v **125 primerih** ugotovilo, da delodajalci delavcem ne izročajo fotokopij obrazca prijave v zavarovanje. Ocenjujemo, da delodajalci kršijo to določbo zaradi nepoznavanja predpisov. Glede na ugotovitve delodajalci v nekaterih primerih kršitev delavcem niso izročali fotokopije v zavarovanje niti v zakonitem 15 dnevnem roku od nastopa dela, niti kasneje.

Največ nepravilnosti je bilo ugotovljenih pri delodajalcih v dejavnosti gradbeništva, in sicer **28** ter **16** v dejavnosti trgovine na drobno. Več pomanjkljivosti glede neizročanja prijav v zavarovanja smo ugotovili tudi v dejavnosti gostinstva in kopenskega prometa.

Prijav glede te kršitve ni bilo veliko. Obravnavan je bil primer, v katerem je delodajalec na zapisnik podal izjavo, da fotokopij ni vročil. Po izreku mandatne kazni pa je zoper plačilni nalog ugovarjal in se skliceval na nepravilno ugotovljeno dejansko stanje ter predložil izjavo delavca, iz katere je izhajalo, da je listino vročil tako, kot zahteva zakon.

Nekateri delodajalci, zlasti manjši, po mnenju inšpektorjev z veljavo novega Zakona o delovnih razmerjih niso bili seznanjeni in tako je prihajalo v letu 2003 do kršitev neizročanja fotokopij prijav v zavarovanje. Delodajalci so po opozorilu praviloma odpravili kršitev.

Inšpektorji so ob ugotovitvah tovrstnih kršitev velikokrat ukrepali z opozorilom v skladu z ZIN in delodajalcu naložili, da naj upošteva predpise in fotokopijo prijave takoj izroči delavcu. Zaradi kršitev so izrekali tudi ukrep plačila mandatne kazni. Pri ukrepanju so inšpektorji upoštevali načelo sorazmernosti in izrekli tisti ukrep, ki je za zavezanca ugodnejši, če je bil s tem dosežen namen predpisa.

3.2.3. Delo na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z 2. odstavkom 11. člena ZDR

Pogodba o delu za opravljanje občasnega in začasnega dela v novem ZDR ni več urejena. Obligacijski zakonik ureja pogodbo o delu oz. podjemno pogodbo kot pogodbo civilnega prava. Ocenjujemo, da so delodajalci večinoma kršili to določbo zaradi nepoznavanja novosti novega ZDR, kjer so v 4. členu poudarjeni elementi delovnega razmerja. Delo se ne sme opravljati na podlagi civilnopravne pogodbe – npr. pogodbe o delu, če so v konkretnem primeru podani elementi delovnega razmerja. Inšpektorji so pri nadzoru zaznavali zgolj delo na podlagi pogodb o delu, drugih pogodb civilnega prava niso zasledili (npr. pogodba o naročilu in drugih). Ugotavljali pa so sklepanje avtorskih pogodb, ko so obstajali elementi delovnega razmerja.

Kot ugotavljajo inšpektorji, je pogost razlog za to kršitev ZDR nepoznavanje predpisov s strani delodajalcev. Na tem področju je bilo ugotovljeno **105 kršitvev**. Najpogosteje so se kršitve dogajale v gostinstvu, kjer so inšpektorji zaznali **22 kršitev.** Pri delodajalcih, ki imajo registrirano dejavnost kopenskega prometa, se je ugotovilo **14 kršitev,** v dejavnosti gradbeništva so zasledili **11 kršitev** ter v trgovini na drobno je bilo ugotovljenih **13 kršitev.**

Primeri nezakonitega sklepanja pogodb o delu so bili pogosto ugotovljeni pri nadomeščanju delavcev, ki nenadoma ne pridejo na delo, delodajalec pa zaradi nemotenega nadaljevanja dejavnosti sklene pogodbo o delu. Po mnenju nekaterih delodajalcev je to lažje, kot v zelo kratkem času najti delavca in ga zaposliti. Ta pojav so inšpektorji zasledili tudi v dejavnosti opravljanja prevozov, kjer Zakon o prevozih v cestnem prometu (ZPCP-1, Uradni list RS, št.59/01 in 76/2003) izrecno določa, da morajo biti vozniki pri delodajalcu zaposleni in torej ne morejo delati na podlagi pogodbe o delu. Zasledili so tudi primere, ko so delodajalci menili, da so pogodbe o delu sklenjene zakonito, če jih sklepajo za dela, ki niso sistemizirana kot delovno mesto in opredeljena v aktu o sistemizaciji delovnih mest. Tako se je pojavljalo, da so se pogodbe o delu na tak način sklepale za pomožna dela v strežbi, v gostinstvu.

Pri nadzorih so se zasledili tudi primeri, ko delavci z delodajalci niso hoteli skleniti pogodb o zaposlitvi, ker so le-ti prejemali prejemke iz naslova brezposelnosti in jih niso želeli izgubiti. V teh primerih so delodajalci delavce zaposlili na črno ali pa so z njimi sklenili pogodbe o delu v smislu določb Obligacijskega zakonika. Ko so v določenih primerih inšpektorji ugotovili, da je pogodba o delu sklenjena v nasprotju z ZDR, so takšno kršitev obravnavali kot zaposlovanje na črno in ukrepali v skladu s predpisom, ki ureja to področje. Inšpektorji so ugotavljali, da so nekateri delodajalci sklepali podjemne pogodbe, da bi se izognili zaposlovanju na črno.

Inšpektorji so ugotavljali, da je v teh primerih velikokrat prihajalo do očitnih kršitev predpisov, in sicer da so v konkretnih primerih obstajali elementi delovnega razmerja, za opravljanje dela pa je bila sklenjena pogodba o delu. Ugotovljeno je bilo, da se je delavec prostovoljno vključil v organiziran delovni proces delodajalca in v njem za plačilo, osebno in nepretrgano opravljal delo po navodilih in pod nadzorom delodajalca. Inšpektorji ocenjujejo, da nekateri delodajalci menijo, da je civilnopravna podjemna pogodba nadomestila pogodbo o delu po prejšnjem ZDR. Delodajalci so se v določenih primerih sklicevali, da so jim delo na podlagi pogodbe o delu svetovale zbornice in zavodi.

Nekateri inšpektorji so največ kršitev v zvezi z zaposlovanjem delavcev na podlagi pogodbe o delu ugotavljali v prvem trimesečju. Ugotavljali so tudi, da se veliko pogodb o delu sklepa z upokojenci, ki se ne želijo reaktivirati in vstopati v delovni proces. Predpisi namreč omejujejo delo upokojencev, ki prejemajo denarne prejemke iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Glede na to, da Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije pri prijavah delavcev v zavarovanje ne preverja zakonitost pogodb o zaposlitvi, so lahko tako v zavarovaje prijavljeni tudi delavci, ki so sklenili pogodbo o zaposlitvi v nasprotju z ZDR.

Inšpektorji so v 96 primerih delodajalcu, pri katerem delavec opravlja delo na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z drugim odstavkom 11. člena ZDR, izrekli mandatno kazen na kraju storitve prekrška. Delodajalce so tudi opozarjali na upoštevanje predpisov glede obstoja elementov delovnega razmerja in sklepanja pogodb o delu ter pogodbe o zaposlitvi.

Ocenjujemo, da je težko preverjati, če v določenem primeru obstajajo elementi delovnega razmerja, ki so določeni v 4. členu ZDR. Kot kažejo ugotovitve, so bile kršitve največkrat storjene zaradi neupoštevanja v ZDR določenega elementa delovnega razmerja: nepretrganost dela. Glede na dejstvo, da so v novem ZDR poudarjeni elementi delovnega razmerja in da pogodba o delu za opravljanje začasnih oziroma občasnih del ni več urejena v ZDR, sodne prakse na področju obstoja elementov delovnega razmerja še ni.

3.2.4. Neizročitev pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi

Obveznost delodajalca, da mora delavcu posredovati pisni predlog pogodbe o zaposlitvi praviloma tri dni pred predvideno sklenitvijo, je novost ZDR, ki jo je zakon uvedel z namenom, da se lahko delavec seznani z določili pogodbe o zaposlitvi. Pri inšpekcijskih pregledih je bilo ugotovljeno, da delodajalci velikokrat niso bili seznanjeni s to obveznostjo.

Inšpektorji za delo so preverjali, če imajo delodajalci izkazano, da je bil pisni predlog pogodbe dejansko vročen delavcu. Če tega delodajalci niso izkazali, so šteli, kot da predlog pogodbe ni bil vročen in ukrepali v skladu s pooblastili. Kršitve so inšpektorji ugotavljali na podlagi prijav in v okviru izvajanja nadzora pri akcijah.

Tovrstne kršitve so inšpektorji ugotovili v **36 primerih.** Največ, in sicer **8**, jih je bilo ugotovljenih v gradbeništvu. V **5 primerih** so kršitve ugotovili v proizvodnji oblačil, strojenja in dodelave krzna, **5 kršitev** pa je bilo evidentiranih tudi v trgovini na drobno.

3.2.5. Neizročitev pisne pogodbe o zaposlitvi

Glede izročitve izvoda pogodbe o zaposlitvi ob njeni sklenitvi se je v preteklem letu ugotovilo manj kršitev kot glede izročanja pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi delavcu. V zvezi s tem smo ugotovili **23 kršitev,** od tega se je največ kršitev in sicer 5, ugotavljalo v gradbeništvu.

Inšpektorji so ugotavljali, da se v praksi dogaja, da delodajalci vzamejo vse izvode pogodbe o zaposlitvi, delavec pa ostane praznih rok. Nekateri delodajalci so inšpektorjem s pisno vročilnico izkazali, da so svojo obveznost izpolnili. Prijave delavcev, da jim delodajalec ni izročil izvoda pogodb o zaposlitvi, so bile redke. Zasledili so tudi primer, ko je delavec podal prijavo šele eno leto po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi. Po mnenju inšpektorjev delavci podajo prijave, šele ko pride do spora z delodajalcem.

3.2.6. Sklenitev pogodbe o zaposlitvi z osebo, ki še ni dopolnila 15. let

Določbo o ničnosti sklenitve pogodbe o zaposlitvi z osebo, ki še ni dopolnila 15 let, so v lanskem letu, kot kažejo ugotovitve, nadzirani subjekti upoštevali. V zvezi z sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi z osebo, ki še ni dopolnila 15 let, v poročevalskem obdobju **ni bilo** ugotovljenih kršitev.

3.2.7. Sklenitev pogodbe o zaposlitvi z osebo, ki ne izpolnjuje pogojev za opravljanje dela

Inšpektorji so glede sklenitve pogodbe o zaposlitvi z osebo, ki ne izpolnjuje pogojev za opravljanje dela, evidentirali **7** kršitev. Izmed teh so bile 4 kršitve evidentirane v dejavnosti izobraževanja. Teh kršitev je glede na druge kršitve glede pogodbe o zaposlitvi malo, pojavljajo pa se večinoma pri deficitarnih poklicih. Obravnavali so več prijav, predvsem so bili prijavitelji neizbrani kandidati, delodajalci pa so bili v teh primerih največkrat šole. Obravnavan je bil primer delodajalca (srednje šole), ki je z osebo, ki ne izpolnjuje pogojev za opravljanje dela, sklenil pogodbo o zaposlitvi, hkrati pa je kršil tudi obveznost, da napoti delavca na predhodni zdravstveni pregled. Kršil pa je tudi določbo ZDR, ker je sklenil pogodbo o zaposlitvi za določen čas izven primerov, določenih v ZDR in Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI-UPB3, Uradni list RS, št. 115/03)

Inšpektorji so v primerih kršitev ukrepali s predlogom sodniku za prekrške.

3.2.8. Splošni akt - nedoločitev pogojev za opravljanje dela po 2. odst. 20. čl. ZDR

Kot kažejo ugotovitve je bilo v letu 2003 kar precej evidentiranih kršitev v zvezi z neupoštevanjem določbe o določitvi pogojev za opravljanje dela na posameznem delovnem mestu. Inšpektorji so zaznali **103** kršitve. Največ kršitev v zvezi z nedoločitvijo pogojev je bilo ugotovljenih v gradbeništvu, in sicer **26**.

Najpogosteje so inšpektorji ugotavljali kršitve pri večjih delodajalcih, ki so sicer imeli izdelano izjavo o varnosti, v kateri so imeli delovna mesta opisana. Kot poročajo inšpektorji, so delodajalcem pojasnjevali, da sta akt o sistemizaciji delovnih mest in izjava o varnosti dva različna akta ter da morajo imeti glede na predpise sprejeta oba akta. Delodajalec je dolžan s splošnim aktom določiti pogoje za opravljanje dela na posameznem delovnem mestu. Za manjše delodajalce ta obveznost ne velja.

V okviru pregledov so inšpektorji zaznali primere, ko delodajalci, ki zaposlujejo malo delavcev, pa vendar več kot 10, niso določili pogojev za opravljanje dela na posameznem delovnem mestu in niso sprejeli splošnega akta, ali delodajalci niso sprejeli spremembe splošnega akta v skladu s spremenjeno organizacijo delovnega procesa.

3.2.9. Objava prostega delovnega mesta v nasprotju s 1. odst. 23. čl. ZDR

Glede na ugotovitve delodajalci prosta delovna mesta večinoma objavljajo na Zavodu RS za zaposlovanje.V zvezi z objavo prostega delovnega mesta je bilo v letu 2003 zaznati **11 kršitev,** od tega največ in sicer 5 v dejavnosti izobraževanja. Prijav s tega področja je bilo malo.

Obravnavan je bil primer, ko delodajalec ni objavil prostega delovnega mesta oziroma potrebe po delavcu pred zaposlitvijo temveč kasneje. Prisotni so bili še primeri ponovne zaposlitve brez ponovne objave potrebe ter objava potreb, ki je bila objavljena po sklenitvi pogodb o zaposlitvi, tudi po datumu prijave v zavarovanje.

3.2.10. Objava prostega delovnega mesta v nasprotju s 4. odst. 23. čl. ZDR (obvestilo za delavce)

V poročevalskem letu 2003 so inšpektorji v zvezi z novostjo ZDR o obveznosti delodajalca, ki ima delavce zaposlene za določen čas ali s krajšim delovnim časom in zaposluje na prosta delovna mesta za nedoločen čas oziroma s polnim delovnim časom, da o prostih delovnih mestih oziroma o javni objavi prostih delovnih mest pravočasno obvesti delavce na oglasnem mestu na sedežu delodajalca, ugotovili **7 kršitev**, od tega so jih največ, in sicer 4, ugotovili v gostinstvu. Ob tem pa so inšpektorji ugotavljali, da je bilo ponovno sklenjenih nekaj pogodb za določen čas.

3.2.11.Objava delovnega mesta v nasprotju s 25. členom ZDR (enaka obravnava glede na spol)

V zvezi z objavo delovnega mesta v nasprotju s 25. členom ZDR so bile v poročevalskem letu 2003 kršitve redke. (glej točko Kršitve v zvezi s prepovedjo diskriminacije)

3.2.12. Kršitve v zvezi z materinstvom kot eno izmed ravnanj v nasprotju s 26. čl. ZDR

V zvezi s tem ni bilo evidentiranih kršitev. Inšpektorji niso ugotavljali primerov, ko bi delodajalci pogojevali sklenitev pogodbe o zaposlitvi s prepovedjo nosečnosti oz. materinstva.

Inšpektorji pa so prejeli nekaj vprašanj delavk o tem, ali je pogojevanje zaposlovanja s prepovedjo nosečnosti oz. materinstva dovoljeno. Delavkam je bilo pojasnjeno, da takšno početje ni zakonito in se lahko v tem primeru obrnejo na pristojne organe ter da lahko podajo prijavo na pristojni enoti Inšpektorata RS za delo. V nekaterih primerih so delavke izjavile, da tega ne želijo storiti, ker jim je pogodba o zaposlitvi že prenehala.

Prav tako kot pri prepovedi materinstva, ki je kršitev s strani delodajalca in kjer ni bilo evidentiranih kršitev, tudi glede pogojevanja sklenitve pogodbe o zaposlitvi z odlogom materinstva v letu 2003 s strani delodajalcev ni bilo ugotovljenih kršitev.

Menimo pa, da se v praksi te kršitve dogajajo, vendar delavci zaradi strahu pred izgubo zaposlitve teh kršitev ne prijavljajo. V zvezi s tem pa se obračajo na inšpektorje po strokovno pomoč. (glej podpoglavje Strokovna pomoč)

3.2.13. Vnaprejšnji podpis odpovedi pogodbe o zaposlitvi s strani delavca (bianco odpoved) kot eno izmed ravnanj v nasprotju s 26. členom ZDR

Kršitev glede bianco odpovedi inšpektorji v letu 2003 **niso ugotavljali.**

Inšpektorji pa so zaznali primere, ko so delavci pri inšpektorjih iskali informacije glede vnaprejšnje odpovedi pogodbe o zaposlitvi. V smislu strokovne pomoči smo delavcem posredovali odgovore, in sicer, da je vsakršno podpisovanje bianco odpovedi nezakonito. Svetovali smo jim, da lahko v primeru delodajalčeve bianco odpovedi predložijo listino na Inšpektorat RS za delo v hrambo. V primeru dejanskega upoštevanja te listine s strani delodajalca ima lahko delavec s tem dokaz, da je bila odpoved napisana vnaprej. Delavci se hrambe listine že poslužujejo.

V eventuelnih delovnih sporih pa bo v sodnem postopku lahko inšpektor zaslišan kot priča.

3.2.14. Vsa ostala ravnanja v nasprotju s 26. čl. ZDR (predložitev raznih dokazil, zahtevanje raznih podatkov, preizkusi znanja in sposobnosti, zdravstveni pregledi in drugo)

V letu 2003 so glede na ugotovitve inšpektorjev delodajalci v **8 primerih** kršili delovno pravne predpise v zvezi z ravnanji iz 26. člena ZDR (predložitev raznih dokazil, zahtevanje raznih podatkov, preizkusi znanja in sposobnosti, zdravstveni pregledi in drugo). Od tega so bile **3 kršitve** ugotovljene v dejavnosti trgovine na debelo. Ugotovili so, da delodajalci kot v preteklem letu še vedno v nekaterih primerih kandidate in delavce napotijo na predhodni zdravstveni pregled, stroške pa si morajo plačati le-ti sami. To je v veliko primerih težko dokazljivo, ker delavci redko prijavljajo kršitve. Kot razlog navajajo, da se ne želijo izpostavljati in nočejo tvegati zaposlitve. Predhodno opisano ravnanje delodajalcev ni v skladu s predpisi s področja varnosti in zdravja pri delu, te kršitve so bile obravnavane in evidentirane kot kršitve varnosti in zdravja pri delu (glej 2. poglavje o varnosti in zdravju pri delu).

Primera, da bi se ugotavljale zdravstvene zmožnosti kandidata, ki bi se nanašale na okoliščine, ki niso v neposredni zvezi z delom, za katerega se sklepa pogodba o zaposlitvi, inšpektorji, ki so opravljali nadzor nad delovnimi razmerji, niso ugotovili.

Inšpektorji niso ugotovili, da bi delodajalci zahtevali razne podatke o družinskem oziroma zakonskem stanu, podatkih o nosečnosti, o načrtovanju družine oziroma drugih podatkov, ki niso v neposredni zvezi z delovnim razmerjem. Pri nadzorih tudi niso ugotovili, da bi delodajalec pri sklepanju pogodbe o zaposlitvi preizkušal znanje oziroma sposobnosti, ki niso pomembne za opravljanje dela na delovnem mestu, za katerega se sklepa pogodba o zaposlitvi.

3.2.15. Obvestilo neizbranemu kandidatu

V zvezi z obveznostjo ZDR, da mora delodajalec v 8 dneh od sklenitve pogodbe o zaposlitvi z izbranim kandidatom, pisno obvestiti druge kandidate, da niso bili izbrani, je bila ugotovljena le **1 kršitev**.

Kršitve se najverjetneje pojavljajo v primerih, ko neizbran kandidat, ki izpolnjuje pogoje za zasedbo delovnega mesta, pozna osebo, ki je bila izbrana.

Obravnavana je bila prijava delavca, ki s strani delodajalca ni bil obveščen, da ni bil izbran na določeno delovno mesto. Pri nadzoru je bilo ugotovljeno, da delodajalec v dejavnosti šolstva po izbiri kandidata z njim ni takoj sklenil pogodbe o zaposlitvi. Izbrani kandidat naj bi sklenil pogodbo z novim šolskim letom. Neizbrane kandidate pa delodajalec ni obvestil o tem, da niso bili izbrani.

3.2.16. Vrnitev dokumentov neizbranemu kandidatu

Kot kažejo ugotovitve v letu 2003 na tem področju **ni bilo ugotovljenih kršitev.**

3.2.17. Zagotovitev varstva pred spolnim nadlegovanjem na delovnem mestu

Delodajalec je v skladu z ZDR dolžan delavcu zagotavljati takšno delovno okolje, v katerem noben delavec ni izpostavljen neželenemu ravnanju spolne narave, ki vključuje neželeno fizično, verbalno ali neverbalno ravnanje, ali drugemu na spolu temelječemu vedenju, ki ustvarja zastrašujoče, sovražne ali ponižujoče delovne odnose in okolje ter žali dostojanstvo moških in žensk pri delu s strani delodajalca, predpostavljenih ali sodelavcev. V preteklem letu inšpektorji v zvezi z navedenim niso ukrepali. S strani delavcev pa so prejeli vprašanja glede pravnega varstva v primeru spolnega nadlegovanja na delovnem mestu. Inšpektorji ocenjujejo, da primeri, ko delodajalci kršijo to določbo, najverjetneje obstajajo, vendar v zvezi s tem ne morejo ukrepati, ker delavci kršitev ne prijavljajo.

3.2.18. Sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven primerov iz 1. odst. 52. čl. ZDR

Glede na ugotovitve v letu 2002, je v lanskem letu redkeje prihajalo do kršitev v zvezi s sklepanjem pogodbe o zaposlitvi za določen čas. V **96 primerih** so inšpektorji ugotovili, da delodajalci niso upoštevali primerov določenih v zakonu, v katerih je možna sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

Ocenjujemo, da so se pogodbe o zaposlitvi za določen čas sklepale večinoma zaradi:

- (začasno) povečanega obsega dela,
- zaposlitve tujca,
- opravljanja sezonskega dela,
- opravljanja pripravništva,
- nadomeščanja začasno odsotnih delavcev.

Kršitve so se ugotavljale predvsem v novih trgovskih centrih, trgovinah in lokalih. Pri nadzorih se je ugotovilo, da nekateri delodajalci v pogodbe o zaposlitvi za določen čas ne navajajo ustreznih razlogov za sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas, kot so navedeni v ZDR. Pri razlogu povečanega obsega dela delodajalci pogosto opuščajo navedbo o začasnosti, nekateri pa trajanja določenega časa ne opišejo. Delodajalci večkrat navedejo, da traja začasnost eno ali dve leti. Inšpektorji ocenjujejo, da je pri presoji zakonitosti pogodbe o zaposlitvi za določen čas težko opredeliti začasno povečan obseg dela, ker imajo podjetja v obdobju poslovnega leta nihanja proizvodnje.

Obravnavani so bili primeri pogodb o zaposlitvi za določen čas, ki so trajale več let (npr. tri leta, šest let). V nekaterih primerih so delodajalci upoštevali navodila inšpektorjev in sklenili pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas. Glede na ugotovitve manjši delodajalci zaposlujejo praviloma večji odstotek delavcev za določen čas kot večji delodajalci.

Inšpektorji menijo, da so nekateri delodajalci s sklepanjem pogodb o zaposlitvi za določen čas nadomeščali institut poskusnega dela. S tem se skušajo izogniti postopku izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi delavcu ob neuspešno zaključenem poskusnem obdobju. V teh pogodbah je bil velikokrat kot razlog za sklenitev tovrstne pogodbe navedeno poskusno obratovanje ali prilagoditveno obdobje. Študentski servisi so kot razlog sklenitve take pogodbe navajali tudi trajanje koncesijske pogodbe. Pri nadzoru v čistilnih servisih pa se je ugotavljalo, da se je trajanje pogodbe nanašalo na poslovno pogodbo o opravljanju storitev. Še več primerov je bilo ugotovljenih, ko so delodajalci opustili navedbo razloga sklenitve pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Ugotavljalo se je tudi, da delodajalci zaradi odsotnosti delavca (bolezen, porodniški dopust) sklepajo pogodbe o zaposlitvi za določen čas s časovno omejitvijo in ne določijo trajanja pogodbe o zaposlitvi glede na vrnitev odsotnega delavca. Delodajalci niso navedli imena delavca, ki ga

nadomešča delavec, ki so ga zaposlili s pogodbo o zaposlitvi za določen čas. Ugotovili so tudi primere, ko delodajalci niso navedli časa trajanja pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

Ocenjujemo, da delavci te kršitve prijavljajo praviloma šele ob prenehanju pogodbe o zaposlitvi za določen čas, velikokrat pa tudi takrat, ko se želijo zadolžiti, ker banke zahtevajo pri odobritvi kredita praviloma delovno razmerje za nedoločen čas.

Nekateri inšpektorji ocenjujejo, da je v nekaterih primerih težko ugotavljati sklenitev pogodbe za določen čas izven razlogov naštetih v ZDR, ker delodajalci poznajo primere, določene v zakonu, in v pogodbo zapišejo samo, da je v konkretnem primeru podan zakoniti razlog, ne navedejo pa, za kateri razlog gre.

3.2.19 Sklenitev ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas v nasprotju s 53. čl. ZDR

Novi ZDR je določil časovno omejitev sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas. Pri sklepanju teh pogodb je potrebno upoštevati, da se sklene za omejen čas, ki je potreben, da se delo v primerih, navedenih v zakonu, opravi. ZDR določa v 53. členu, da delodajalec ne sme skleniti ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas z istim delavcem in za isto delo, katerih neprekinjen čas trajanja bi bil daljši kot dve leti, razen v primerih, ki jih določa zakon. V določenih primerih pa je s kolektivno pogodbo na ravni dejavnosti lahko določeno drugače. Pomembno je tudi to, da trimesečna ali krajša prekinitev ne pomeni prekinitve neprekinjenega dveletnega obdobja.

ZDR predvideva postopno uveljavitev določbe o časovno omejitvi sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas. Dveletna časovna omejitev sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas po določbi drugega odstavka 53. člena tega zakona se začne uporabljati 1. 1. 2007 oziroma za manjše delodajalce 1. 1. 2010. V prehodnem obdobju, od uveljavitve ZDR – 1. 1. 2003 do omenjenih rokov, delodajalec ne sme skleniti ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas z istim delavcem in za isto delo, katerih neprekinjen čas trajanja bi bil daljši kot tri leta, razen v primerih, ki jih določa zakon.

3.2.20. Transformacija pogodbe o zaposlitvi po 54. čl. ZDR

V poročevalskem obdobju je bilo v zvezi posledicami nezakonito sklenjene pogodbe o zaposlitvi za določen čas ugotovljenih **45 primerov.** Delodajalci so v teh primerih ravnali v nasprotju s 54. členom ZDR.

Inšpektorji so ugotovili primere, ko delodajalec ni pravočasno predložil v podpis nove pogodbe o zaposlitvi ali ni imel izkazanega prejema predloga pogodbe o zaposlitvi, delavec pa je delo opravljal še naprej tudi po poteku roka ali datuma iz pogodbe o zaposlitvi. Pri tem pa delodajalec ni upošteval zakonskih posledic.

Inšpektorji so pogosto prejeli vprašanja glede časovne omejitve sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas, in sicer o tem kolikokrat jo je dopustno skleniti. Delavcem so inšpektorji nudili strokovno pomoč, da lahko delavci s tožbo pred delovnim sodiščem zahtevajo od delodajalca, da upošteva posledice nezakonito sklenjene pogodbe o zaposlitvi za določen čas - transformacijo v pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas.

Dogajalo se je, da so delodajalci po posredovanju in ukrepanju inšpektorja sklenili pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas z delavci, ki so ostali na delu po poteku pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

V nekaterih primerih so delavci prijavljali to kršitev šele po tem, ko niso več delali pri njem. Inšpektorji so jih v okviru strokovne pomoči napotili na sodno varstvo.

3.2.21. Zagotavljanje dela delavca uporabniku v nasprotju z 59. členom ZDR (časovna omejitev)

V zvezi s časovno omejitvijo zagotavljanja dela delavca uporabniku v nasprotju z 59. členom ZDR v letu 2003 **ni bilo ugotovljenih kršitev**.

Slika 32. Kršitve v zvezi s pogodbo o zaposlitvi

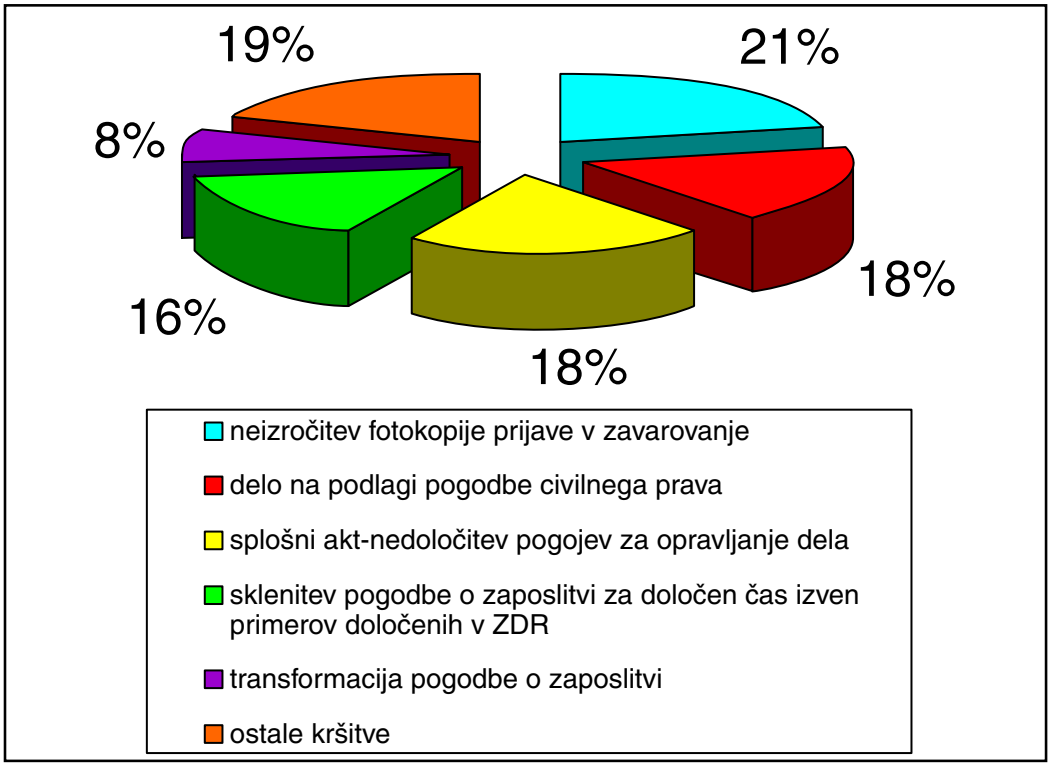

3.3. DELO NA DOMU

V letu 2003 smo na Inšpektorat RS za delo prejeli približno 20 obvestil o delu na domu, vendar še vedno ugotavljamo, da je delo na domu precej redko uporabljen institut, zato imamo v zvezi z njim tudi zelo malo prijav. V 3 primerih smo ugotovili, da delodajalec obvestila o delu na domu ni posredoval, v enem primeru pa je bila izdana prepoved dela na domu v skladu z določbo 70. člena ZDR.

Institut dela na domu je poznala že prejšnja ureditev delovnega prava. Novi ZDR določa, da morajo delodajalci, ki nameravajo organizirati delo na domu, še pred začetkom opravljanja dela na domu o sklenitvah pogodb o zaposlitvi za opravljanje dela na domu obvestiti inšpekcijo za delo. Inšpektorji za delo so bili na podlagi te določbe v letu 2003 **obveščeni o približno 20 sklenjenih pogodbah o zaposlitvi za opravljanje dela na domu.** Za delo na domu se šteje delo, ki se opravlja na delavčevem domu ali v prostorih po delavčevi izbiri, ki so izven delovnih prostorov delodajalca.

Na podlagi prejetih obvestil ugotavljamo, da so delodajalci v tem letu sklepali pogodbe o zaposlitvi za opravljanje dela na domu za prevajanje, izdelavo arhitekturnih rešitev, vodenje marketinga, vzdrževanje opreme, pripravo ponudb za končne uporabnike, delo komercialista, prodajnega inženirja, delo v kovinsko predelovalni industriji, šivanje izdelkov ali za računalniško programiranje. Zanimiv je tudi primer, ko je delodajalec invalidu II. kategorije, ki mu na delovnem mestu ni mogel omogočiti primernega delovnega okolja, omogočil opravljanje dela, in sicer pakiranje sukanca na domu.

Ker delo na domu ni pogosto, so prijave zelo redke, zato so inšpektorji za delo nepravilnosti dela na domu ugotavljali bolj med rednimi in izrednimi inšpekcijskimi nadzori. V okviru nadzorov so bile v letu 2003 ugotovljene **3 kršitve** v zvezi s dolžnostjo obveščanja inšpekcije za delo o delu na domu in **1 kršitev** v zvezi z zagotavljanjem varnih pogojev za delo na domu. Izrečena je bila tudi **ena prepoved dela na domu v skladu z določbo 70. člena ZDR,** saj delodajalec v zvezi z tem delovnim mestom ni ugotovil možnih vrst nevarnosti in škodljivosti na delovnem mestu in v delovnem okolju na predvideni lokaciji, ocenil tveganja za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar ter ugotovil, da eventualne nevarnosti ne morejo postati škodljive za delavca.

3.4. PRENEHANJE POGODBE O ZAPOSLITVI

Novi ZDR je na področju prenehanja pogodb o zaposlitvi uvedel številne novosti, najpomembnejša med njimi pa je uvedba instituta odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Prenehanje pogodb o zaposlitvi je pomemben institut, zato inšpektorji poročajo, da so v tem poročevalskem letu na to temo prejeli največ vprašanj, in sicer tako od delodajalcev kot od delavcev. V zvezi s to problematiko je bilo s strani delavcev in sindikatov prejetih veliko prijav, tako da smo v zvezi z določbami ZDR o prenehanju pogodbe o zaposlitvi ugotovili kar 141 kršitev. Od teh se jih je skoraj polovica nanašala na izvedbo postopka pred odpovedjo s strani delodajalca. Inšpektorji so v 24 primerih uporabili pooblastilo na podlagi tretjega odstavka 227. člena ZDR ter zadržali učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi.

Novi ZDR je na področju prenehanja pogodb o zaposlitvi uvedel mnogo novosti. V skladu z določbami novega ZDR lahko pogodba o zaposlitvi preneha veljati na več različnih načinov, največjo novost pa predstavlja institut redne ali izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Tako redno kot izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi lahko podata bodisi delavec bodisi delodajalec, vendar le v primerih, ki so določeni z ZDR. Temeljna razlika med njima je, da je pri redni odpovedi predviden odpovedni rok, pri izredni odpovedi pa odpovednega roka ni, saj učinkuje že s trenutkom vročitve odpovedi nasprotni strani.

ZDR je pri izredni odpovedi delavca določil dodatno obveznost, po kateri mora delavec o izredni odpovedi pogodbe o zaposlitvi pisno obvestiti Inšpektorat RS za delo. **Skladno s to določbo 112. člena ZDR smo na Inšpektorat RS za delo v letu 2003 prejeli skupno približno 340 obvestil o izredni odpovedi delavcev.** V zvezi s temi obvestili inšpektorji ugotavljajo, da mnogo delavcev ne pozna ZDR in da ne upoštevajo postopkov in rokov pri podani odpovedi.

Skladno z določbami ZDR delodajalec **ne sme** odpovedati pogodbe o zaposlitvi **delavkam v času nosečnosti ter ves čas, ko dojijo otroke, in staršem, v času ko izrabljajo starševski dopust v obliki polne odsotnosti z dela** – lahko pa to stori ob **predhodnem soglasju inšpektorja za delo,** in še to le če so podani razlogi za izredno odpoved ali zaradi uvedbe postopka za prenehanje delodajalca. Ta institut so delodajalcu uporabili le enkrat, zato smo **v letu 2003 na temelju tega 3. odstavka 115. člena ZDR podali le 1 soglasje.**

Kot poročajo inšpektorji, je prenehanje pogodb o zaposlitvi pomemben institut tako za delodajalce kot za delavce, zato so v zvezi s to tematiko v letu 2003 podali ogromno pojasnil in strokovnih pomoči (glej podpoglavje Strokovna pomoč v skladu s 4. členom Zakona o inšpekciji dela). Mnogokrat so pojasnjevali tudi svoje pristojnosti, saj prijavitelji, med katerimi so pogosto tudi sindikati, v večini primerov od inšpektorjev pričakujejo vsebinsko rešitev spora. Večina prijaviteljev meni, da imajo inšpektorji za delo tudi pristojnost ugotavljanja nezakonitosti odpovedi, vendar to ne drži, saj že iz določbe 204. člena ZDR izhaja, da sodijo spori v zvezi z ugotovitvijo nezakonitosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi in drugih načinov prenehanja veljavnosti pogodbe o zaposlitvi v pristojnost delovnih sodišč. Pristojnost delovnih sodišč za te t.i. individualne delovne spore izhaja tudi iz določil Zakona o delovnih in socialnih sodiščih.

Inšpektorji imajo po novem tudi še eno zelo pomembno vlogo: kadar so izpolnjeni zakonski pogoji, navedeni v ZDR, lahko zadržijo učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi. Zadržanje je v skladu s 3. odstavkom 227. člena ZDR mogoče ob dveh kumulativno izpolnjenih pogojih, in sicer, da se z zadržanjem prepreči samovoljno ravnanje in odvrne nenadomestljiva škoda. Inšpektor lahko zadrži učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi samo določen čas, in sicer do poteka roka za arbitražo oziroma sodno varstvo, oziroma do izvršljive arbitražne odločitve, oziroma če delavec v sodnem postopku najkasneje ob vložitvi tožbe zahteva izdajo začasne odredbe, do odločitve sodišča o predlogu za izdajo začasne odredbe. V letu 2003 so inšpektorji **zadržali učinkovanje prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi v 24 primerih.**

Na podlagi različnih situacij, s katerimi se srečujemo, predstavljajo poseben problem tisti delavci, ki jim delodajalci brez seznanitve delavca o kršitvi prekinejo delovno razmerje in jih pri tem odjavijo iz vseh zavarovanj ter jim zaključijo delovno knjižico. V teh primerih menimo, da podlage za zadržanje učinkovanja odpovedi nimamo, saj ocenjujemo, da lahko ta institut uporabimo le v primerih, ko je delavec še v delovnem razmerju. Razlog za zadržanje je lahko tudi na primer nezagotovitev zagovora po 83. členu ZDR, vendar mora biti sočasno izkazana tudi možnost za nastanek nenadomestljive škode.

V zvezi s postopkom odpovedi pogodbe o zaposlitvi naj omenimo, da je eden izmed inšpektorjev opozoril, da ZDR ne predvideva instituta, ki bi ga lahko delodajalec uporabil, če delavec ne pride na delo in o razlogih ne obvesti delodajalca oziroma se nikoli več ne oglasi pri delodajalcu. V teh primerih delodajalci običajno čakajo nekaj dni, da se delavec vrne na delo ali da se oglasi, nato pa ga poskušajo poiskati, ga vabijo na razgovor, vendar vabila ne morejo vročiti, prav zaradi tega pa mu tudi ne morejo vročiti odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Tako se zgodi, da poteče od prvega dneva delavčeve odsotnosti tudi dva meseca.

V enem primeru sporazumne razveljavitve pogodbe o zaposlitvi je bilo ugotovljeno, da sporazum ni bil odraz prave in resnične volje delavke in da je delodajalec od delavke podpis izsilil, prav tako pa sporazum ni vseboval vseh določil, predvidenih z zakonom. V skladu z navodili inšpektorja je delodajalec sporazum razveljavil, delavko pa ponovno zaposlil.

V letu 2003 je bilo v zvezi s prenehanjem pogodb o zaposlitvi ugotovljenih **141 kršitev,** inšpektorji pa so na podlagi opravljenih nadzorov kot zanimivost navedli, da so ugotovili dve skrajnosti, in sicer:

- da so mnogi delodajalci postopek odpovedi pogodbe o zaposlitvi zakonito izpeljali s pomočjo odvetnikov, oziroma
- da so nekateri delodajalci odjavili delavce iz invalidskega in pokojninskega zavarovanja ter zdravstvenega zavarovanja brez postopka prenehanja pogodbe o zaposlitvi oziroma da je bila tem delavcem odpoved podana ustno, delovna knjižica pa zaključena.

Slika 33. Kršitve v zvezi s prenehanjem pogodbe o zaposlitvi

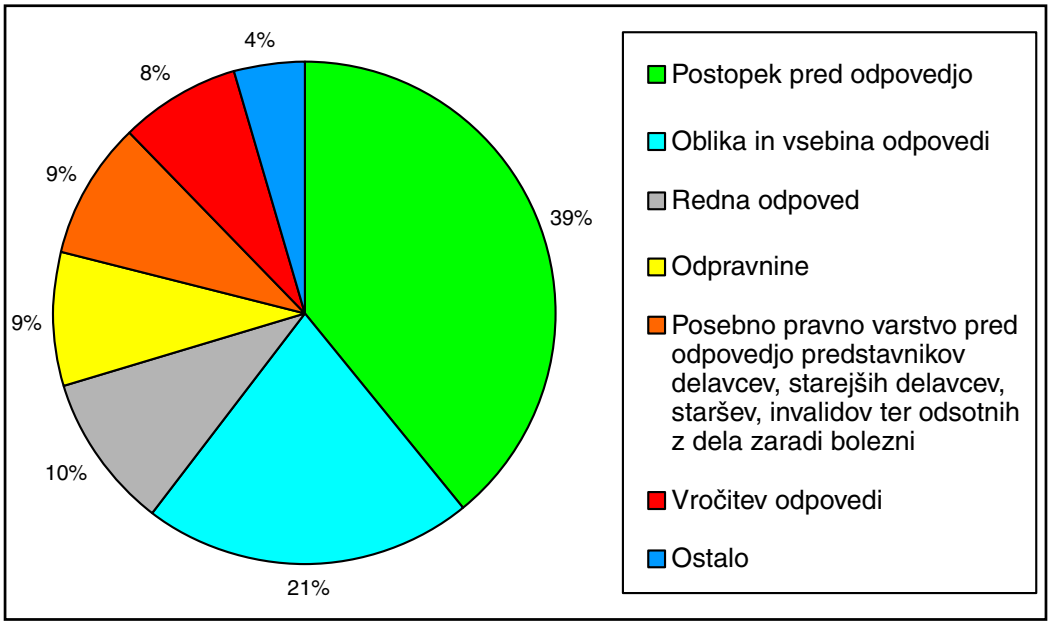

3.4.1. Postopek pred odpovedjo s strani delodajalca

Določba 83. člena ZDR, ki je bila pri prenehanju pogodbe o zaposlitvi največkrat kršena, predstavlja za delodajalce veliko novost v delovni zakonodaji, saj določa postopek, ki ga mora delodajalec opraviti pred samo odpovedjo pogodbe o zaposlitvi. Ker je poseben postopek pred odpovedjo nova določba, delodajalci z njo še niso dobro seznanjeni, ugotovljenih pa je bilo kar **55 kršitev**. V primerih, ko so inšpektorji ugotovili to

nepravilnost in je še obstajala možnost, da delodajalci to procesno napako odpravijo, so to takoj storili. V nekaterih primerih so delodajalci postopek razveljavili in ga ponovili. Najpogosteje so se kršitve nanašale na pisno obvestilo delavcu o nameravani redni odpovedi iz poslovnega razloga ali na primere, ko delodajalec delavca ni povabil na zagovor, veliko primerov pa je bilo tudi z neupoštevanjem določbe o predhodnem pisnem opozorilu pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi iz krivdnega razloga. Ugotovljeni so bili tudi primeri, ko je delodajalec delavcu omogočil zagovor, vendar brez poprejšnje obdolžitve ter določitve kraja in časa zagovora, na podlagi katerih bi se lahko delavec pripravil na zagovor.

3.4.2. Obveščanje sindikata

V zvezi s kršitvijo, da delodajalec o nameravani odpovedi na zahtevo delavca ne želi obvestiti sindikata, so dobili inšpektorji zelo malo prijav, ugotovljena pa je bila le **1 kršitev.**

3.4.3. Oblika in vsebina odpovedi

Pri pregledu vsebin pisnih odpovedi so inšpektorji pretežno ugotavljali, da so delodajalci izdajali odpovedi, ki so tako po vsebini kot po obliki ustrezale 86. členu ZDR. Odpovedi niso bile ustrezne oblike oziroma vsebine v **30 primerih.** V teh primerih so inšpektorji ukrepali bodisi s predlogom sodniku za prekrške, če so bili izpolnjeni zakonski pogoji, pa tudi z zadržanjem učinkovanja prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi. V nekaterih primerih je bila odpoved podana ustno, pri odpovedih, ki so bile podane v pisni obliki, pa se je največ kršitev nanašalo na primere, ko delodajalci v pisni odpovedi niso navedli odpovednega razloga, ga niso pisno obrazložili ali pa so ga obrazložili le delno, ko niso navedli odpovednega roka oziroma določbe o odpravnini, ali pa delavca niso opozorili na pravno varstvo in na njegove pravice iz naslova zavarovanja za primer brezposelnosti. Praviloma so delodajalci po ugotovljenih kršitvah, v kolikor je to bilo mogoče, napake takoj odpravili.

3.4.4. Vročitev odpovedi

V zvezi vročanjem odpovedi pogodb o zaposlitvi, ki je urejeno v 87. členu ZDR, je bilo ugotovljenih **11 kršitev.** Na podlagi opravljenih nadzorov inšpektorji ugotavljajo, da se delavci pogosto izmikajo vročitvi odpovedi na delovnem mestu, tako da so morali delodajalci odpovedi vročati po pošti. V nekaterih od teh primerov delavci niso hoteli prevzeti poštne pošiljke niti od pooblaščenega delavca pošte. Inšpektorji so ugotovili, da mnogo delodajalcev ne pozna določil o nadomestni vročitvi po določbah Zakona o pravdnem postopku (uradno prečiščeno besedilo Uradni list RS, št. 12/2003 in sprememba Uradni list RS, št. 2/2004), na uporabo katerega napotuje ZDR. Ugotovljen je bil **en primer,** ko je delodajalec delavki, ki je z dela neopravičeno izostala, zaključil delovno knjižico in jo odjavil iz zavarovanja, ne da bi pri tem izdal in vročil pisno odpoved.

3.4.5. Redna odpoved

Na podlagi nadzorov v zvezi z določbami o redni odpovedi pogodb o zaposlitvi so inšpektorji v letu 2003 ugotavljali malo primerov redne odpovedi iz razloga nesposobnosti in krivdnega razloga, saj so delodajalci večinoma odpovedovali pogodbe iz poslovnega razloga. Nekateri delodajalci so inšpektorjem izjavili, da si postopkov redne odpovedi iz razloga nesposobnosti in krivdnega razloga »ne upajo« izpeljati, ker ne vedo, kakšna bo sodna praksa in kako bi v konkretnem primeru odločilo delovno sodišče.

Delodajalci so v zvezi z obveznostjo, da morajo v primeru odpovedi pogodbe o zaposlitvi iz razloga nesposobnosti ali poslovnega razloga preveriti (to ne velja za primere, ko gre za manjšega delodajalca ali če pogodba o zaposlitvi, ki se odpoveduje, ni trajala šest mesecev), ali je možno zaposliti delavca pod spremenjenimi pogoji ali na drugih delih oziroma, ali ga je mogoče dokvalificirati za delo, ki ga opravlja, oziroma prekvalificirati za drugo delo, pogostokrat navajali, da delavcu ne morejo ponuditi zaposlitve pod spremenjenimi pogoji oziroma na drugih delih, saj bodisi takšnih del nimajo, ali pa so zasedena. Inšpektorji v zvezi s temi navedbami navajajo, da težko ugotovijo, ali formalna ugotovitev ustreza tudi dejanskemu stanju, zato so te kršitve težko ugotovljive.

Nekateri delodajalci tudi niso upoštevali določbe, da je potrebno podati redno odpoved v 30 dneh od seznanitve z razlogi za redno odpoved in najkasneje v šestih mesecih od nastanka razloga, ampak so odpoved podali po poteku teh rokov.

V zvezi z določbo 3., 4. in 5. odstavka 88. člena ZDR, ki se nanaša na postopek redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, je bilo v poročevalskem letu ugotovljenih **14 kršitev.**

3.4.6. Postopek odpovedi večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov

Inšpektorji so v letu 2003 obravnavali zelo malo primerov odpovedi večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov, tako da so v zvezi z vodenjem postopka odpovedi večjemu številu delavcev iz poslovnih razlogov v nasprotju z določili od 96. do 101. člena ZDR ugotovili le **1 kršitev.** Inšpektorji ugotavljajo kot razlog manjšega števila teh postopkov, da so nekateri delodajalci namesto bolj zapletenega postopka pri odpovedi večjemu številu delavcev raje večkrat v letu odpustili manjše število delavcev in s tem obšli postopek sprejema programa za razreševanje presežnih delavcev.

3.4.7. Plačilo odpravnine zaradi odpovedi pogodbe o zaposlitvi

V primeru redne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki jo poda delodajalec iz poslovnih razlogov in razloga nesposobnosti, ter v primeru izredne odpovedi delavca je delodajalec delavcu dolžan plačati odpravnino. Odpravnina pripada tudi delavcem, ki jim je odpovedana pogodba zaradi stečajnega postopka, likvidacije, ki jo je izvedlo sodišče, in v primeru potrjene prisilne poravnave. V zvezi s postopkom prisilne poravnave ZDR določa izjemo, po kateri se lahko delavec in delodajalec pisno sporazumeta o načinu izplačila ter obliki ali zmanjšanju višine odpravnine, če bi bil zaradi izplačila odpravnine ogrožen obstoj večjega števila delovnih mest pri delodajalcu. Višina odpravnine ne sme presegati 10-kratnika osnove, razen če v kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti ni določeno drugače; osnova za izračun odpravnine pa je povprečna mesečna plača, ki jo je ali bi jo delavec prejemal, če bi delal, v zadnjih treh mesecih pred odpovedjo.

Prijav v zvezi z neplačanimi odpravninami je bilo v letu 2003 malo. Ugotovljenih je bilo **12 kršitev,** v zvezi s katerimi so inšpektorji skladno z določbo 231. člena ZDR izrekli mandatne kazni. Inšpektorji poročajo, da so izrečene mandatne kazni v primerjavi z višinami neizplačanih odpravnin, ki jih imajo zaposleni skupaj, pogosto zelo majhne.

Po opravljenem izrednem inšpekcijskem pregledu delodajalci običajno odpravnino plačajo. Razlog za neizplačilo odpravnine je bodisi zavestno kršenje teh določb ali pa nelikvidnost gospodarskih subjektov. Inšpektorji so celo ugotovili primer, ko je delodajalec namesto izplačanih odpravnin raje celo uvedel postopek prisilne poravnave, v kateri se lahko z delavci sporazume o zmanjšanju ali neplačilu odpravnin.

3.4.8. Izredna odpoved - kršitev v zvezi z 2. odstavkom 110. člena ZDR

Pri izredni odpovedi sodi v okvir nadzora Inšpektorata RS za delo spoštovanje določbe, ki določa samo uvedbo izredne odpovedi. Po tej določbi morata tako delavec kot delodajalec izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi podati najkasneje v 15 dneh od seznanitve z razlogi, ki utemeljujejo izredno odpoved, in najkasneje v šestih mesecih od nastanka razloga (časovna omejitev je drugače urejena samo če so podani znaki kaznivega dejanja). V zvezi s spoštovanjem te določbe so bile ugotovljene **4 kršitve,** pri ugotovitvah teh kršitev pa smo večkrat ukrepali z zadržanjem učinkovanja prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi.

ZDR predvideva možnost izredne odpovedi delavcev, vendar inšpektorji poročajo, da se ta institut ne uporablja pogosto, v kolikor pa se, je najpogostejši razlog za odpoved neizplačilo ali zamuda izplačila plač oz. nadomestil. Veliko primerov je bilo ugotovljenih, ko so delavci želeli podati izredno odpoved iz razloga nezagotavljanja plač, vendar so že zamudili predpisani rok. V teh primerih je bilo delavcem pojasnjeno, da lahko odpovedno izjavo podajo le v določenem roku po predvidenem plačilnem dnevu. Pomembna novost, ki se nanaša na izredno odpoved delavcev, pa je ta, da lahko delavec poda izredno odpoved šele

v osmih dneh po tem, ko predhodno pisno opomni delodajalca na izpolnitev obveznosti in o kršitvah pisno obvesti inšpektorja za delo. V zvezi z računanjem rokov, ali 8-dnevni rok všteti znotraj 15-dnevnega roka iz 110. člena ZDR ali ne, so se pojavile različne razlage.

V primeru izredne odpovedi delavcev inšpektorji ugotavljajo, da se pojavljajo že prve zlorabe tega instituta, saj so delavci že ugotovili, da je mogoče s tem postopkom doseči takojšnjo prekinitev delovnega razmerja. Po mnenju inšpektorjev je šlo v nekaterih primerih dejansko za zlorabe, vendar v teh primerih delodajalec ni imel velike možnosti, da take odpovedi ne bi sprejel, tudi če razlogi dejansko niso obstajali - na primer pri razlogu nasilnega in žaljivega obnašanja. Zoper delavca bi lahko delodajalec le vložil tožbo za povzročeno škodo, pri tem je potrebno upoštevati določbo 2. odstavka 82. člena ZDR, po kateri mora razlog, ki opravičuje izredno odpoved dokazati tista stranka, ki izredno odpoveduje pogodbo o zaposlitvi (v tem primeru delavec).

V teh primerih se pogosto kasneje pojavi problem, ko delodajalec delavcu noče vrniti delovne knjižice in delavca odjaviti iz zavarovanja. V enem izmed takšnih primerov je bilo ugotovljeno, da je nato delodajalec zoper istega delavca začel svoj postopek izredne odpovedi, zaradi česar delodajalec ni želel vrniti delavcu delovne knjižice in ga odjaviti iz zavarovanja, saj njegov postopek še ni bil končan. V posledici izredne odpovedi delodajalca tako delavcu ne bi pripadala pravica do denarnega nadomestila iz zavarovanja za primer brezposelnosti na Zavodu za zaposlovanje, kar pa je bil najbrž tudi namen tovrstnega ravnanja delodajalca. V izogib tovrstnim primerom je zato potrebno poudariti, da je zelo pomembno, da so izredne odpovedi delavcev pravočasne in popolne, in da delavci dejansko o podani izredni odpovedi pogodbe o zaposlitvi obvestijo Inšpektorat RS za delo.

3.4.9. Posebno pravno varstvo pred odpovedjo predstavnikov delavcev, starejših delavcev, staršev, invalidov ter odsotnih z dela zaradi bolezni

V zvezi z določbami od 113. do 116. člena ZDR, na podlagi katerih imajo predstavniki delavcev, starejši delavci, starši, invalidi ter odsotni z dela zaradi bolezni posebno varstvo pred odpovedjo je bilo v letu 2003 ugotovljenih **12 kršitev, in sicer 2 kršitvi** določbe 113. člena ZDR, **1 kršitev** v zvezi z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi starejšim delavcem (114. člen ZDR), **2 kršitvi** v zvezi z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi staršem (115. člen ZDR), ter največ, in to **7 kršitev** v zvezi z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi invalidom in odsotnim z dela zaradi bolezni (116. člen ZDR). V primeru nekaterih kršitev je bilo s strani inšpektorjev podano tudi zadržanje učinkovanja prenehanja pogodbe o zaposlitvi zaradi odpovedi. Na območnih enotah inšpektorata so obravnavali nekaj prijav v zvezi z nameravanimi odpovedmi starejšim delavcem brez upoštevanja določb, vendar delodajalci na podlagi inšpekcijskega nadzora odpovedi niso izvedli.

3.5. PLAČILO ZA DELO

Kršitev pravice delavca do plačila za delo so inšpektorji v letu 2003 ugotovili skupno v 331 primerih. Tovrstne nepravilnosti še vedno izstopajo v dejavnostih gradbeništva, trgovine in gostinstva. Najpogostejše kršitve se nanašajo na plačilni dan (225 kršitev). Najpogostejši vzrok za tovrstne kršitve je nelikvidnost delodajalcev. Po številu kršitev drugo mesto zasedajo pomanjkljivosti v zvezi s krajem in načinom izplačevanja plače. Nekoliko manj kršitev pa smo ugotovili v zvezi z neupoštevanjem minimuma pri določitvi plače ter v zvezi z nadomestili plače.

Novi Zakon o delovnih razmerjih v primerjavi s prej veljavno zakonodajo obravnavanemu segmentu delovne zakonodaje posveča bistveno več pozornosti. Zakon plačilo za delo uvršča med elemente delovnega razmerja ter med temeljne obveznosti delodajalca. ZDR uvaja nov termin – plačilo za delo, ki je sestavljeno iz plače in morebitnih drugih vrst plačil, če je tako določeno s kolektivno pogodbo. Precizira tudi pojem plače, ki je sestavljena iz osnovne plače, dela plače iz naslova delovne uspešnosti in dodatkov.

V zvezi zakonsko ureditvijo plačila za delo pa je potrebno opozoriti na vprašanje sorazmernosti ukrepov, ki jih zakon predvideva v primeru ugotovljenih kršitev, glede na težo posamezne kršitve. V kolikor delodajalec ne upošteva minimuma pri izplačilu plače, je tovrstno ravnanje delodajalca opredeljeno kot prekršek, za katerega je predvidena najvišja kazen (v višini najmanj 1,000.000 tolarjev za delodajalca-pravno osebo). V kolikor delodajalec delavcem sploh ne izplačuje plače, s čimer občutno poseže v osnovno pravico delavca do eksistence, pa je zakon predvidel mandatno kazen (v višini 300.000 tolarjev za delodajalca-pravno osebo), s čimer je tovrstni prekršek najblažje sankcioniran. Glede na to, da je vzrok neizplačila plače pogosto posledica nelikvidnosti delodajalca, se zastavlja tudi vprašanje, ali je mandatna kazen v teh primerih sploh primerna, saj po mnenju inšpektorja ne doseže zaželenega učinka. Inšpektorji menijo, da bi bilo v opisanem primeru mogoče ustrezneje ukrepati z ureditveno odločbo, ki pa je Zakon o delovnih razmerjih na segmentu plačila za delo ne predvideva. Vsekakor pa delavci ne ostanejo brez varstva pravic, saj lahko denarne terjatve iz delovnega razmerja uveljavljajo neposredno pri pristojnem delovnem sodišču.

V letu 2003 je bilo ob večjemu številu inšpekcijskih nadzorov na tem področju ugotovljenih bistveno manj kršitev. Kršitev pravice delavca do plačila za delo so inšpektorji v letu 2003 ugotovili skupno v **331 primerih.** Največ kršitev še vedno beležimo v dejavnostih gradbeništva, trgovine in gostinstva.

Ocenjujemo, da upad ugotovljenega števila kršitev ne predstavlja v tolikšni meri izboljšanja stanja, temveč je posledica spremenjenih pristojnosti in pooblastil Inšpektorata RS za delo na tem področju. V število kršitev so zajete le tiste kršitve, za katere je Inšpektorat RS za delo v skladu z novim Zakonom o delovnih razmerjih pristojen ukrepati, ne pa tudi tiste kršitve, za obravnavo katerih je pristojno delovno sodišče (npr. kršitve v zvezi z neizplačilom regresa za letni dopust, jubilejnih nagrad, i.t.d.).

Slika 34. Kršitve v zvezi s plačilom za delo

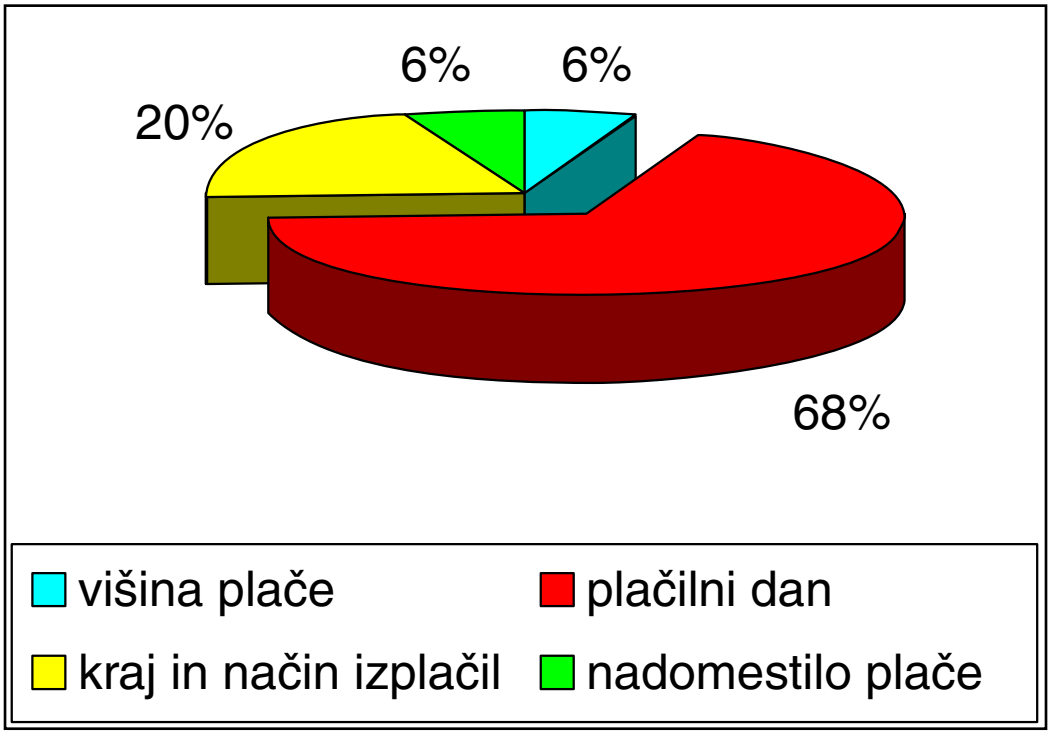

3.5.1. Višina plače

Inšpektorji ugotavljajo, da je delodajalcem že dobro poznana obveznost, da morajo delavcem izplačevati najmanj minimalno plačo, zaradi česar tudi kršitev 126. člena ZDR, ki narekuje upoštevanje minimuma pri določitvi plače, ni bila pogosto ugotovljena. Inšpektorji so ugotovili **19 tovrstnih kršitev.**

Kljub vsemu so inšpektorji zasledili primere, ko delodajalci ne zagotavljajo minimalne plače delavcem. Pri tem gre za različne pojavne oblike kršitev. V nekaterih primerih je do kršitev prihajalo, ker delodajalci niso spremljali uskladitve zneska minimalne plače. Nekateri delodajalci ne zagotavljajo minimalne plače tistim delavcem, ki ne dosežejo pričakovanih delovnih rezultatov. Obravnavali smo tudi primere, ko so delodajalci delavce kaznovali za izkazano nedisciplino tako, da so jim odvzeli določen znesek od plače, zaradi česar je bila izplačana plača nižja od zneska minimalne plače. Še kot posebej nedopustno pa ocenjujemo ravnanje tistih delodajalcev, ki so od delavcev zahtevali, da so morali opravljali nadurno delo z namenom, da bodo dosegli minimalno plačo. Po ugotovitvah inšpektorjev je namreč seštevek ur v posameznem mesecu pri posameznem delavcu izkazal opravljanje dela preko polnega delovnega časa in šele s takšno delovno obveznostjo je delavec dosegel minimalno plačo.

V zvezi z višino plače inšpektorji ugotavljajo tudi druge pojavne oblike kršitev. Inšpektorji še vedno ugotavljajo primere, ko delovna mesta niso ustrezno razvrščena v tarifne razrede. Nadalje ugotavljajo, da delodajalci ne spoštujejo določbe o višini plače, ki je dogovorjena v pogodbi o zaposlitvi, temveč izplačujejo plačo po tarifnih razredih, če je to zanje bolj ugodno. Glede na ugotovitve inšpektorjev številni delodajalci ne uskladijo gibanja plač v skladu z Zakonom o izvajanju dogovora o politiki plač za obdobje 2002 do 2004 (Uradni list RS, št. 59/2002).

Nekateri delodajalci ne izplačujejo dela plače iz naslova delovne uspešnosti, prav tako ne izplačujejo dodatkov, ki izhajajo iz posebnih obremenitev pri delu (nevarnost pri delu, vplivi okolja, delovni čas).

3.5.2. Plačilni dan

Zakon o delovnih razmerjih posebej obravnava plačilni dan, in sicer v 134. členu. V zvezi s tem med drugim določa, da se plača plačuje za plačilna obdobja, ki ne smejo biti daljša od enega meseca in se izplača najkasneje 18. dan po preteku plačilnega obdobja. Kršitve v zvezi s plačilnim dnevom predstavljajo največji delež kršitev pravice delavca do plačila za delo. Inšpektorji so v zvezi z obravnavano tematiko v letu 2003 evidentirali **225 kršitev.**

Po ugotovitvah inšpektorjev se omenjene kršitve največkrat nanašajo na zamudo delodajalcev pri izplačilu plače, nič manj pa ne zaostajajo primeri, ko delodajalci plače sploh ne izplačujejo (po več mesecev).

3.5.3. Kraj in način izplačila plače

Zakon o delovnih razmerjih v 135. členu zelo precizno ureja tudi kraj in način izplačila plače, kar predstavlja novost v primerjavi s prej veljavno zakonodajo. Namen teh določb je omogočiti delavcu ustrezen dostop do zaslužka. V zvezi z navedenim smo zabeležili **67 kršitev.**

Inšpektorji še vedno ugotavljajo, da delodajalci delavcem izplačujejo plačo brez pisnega obračuna, torej »na roko«. Nekaj nepravilnosti smo ugotovili tudi v zvezi s sestavo plačilne liste. Nekateri delodajalci so še vedno imeli plačilne liste sestavljene tako, da je bila iz le-teh razvidna plača za delo po opravljenih urah, ni pa bilo razvidno, ali so v ta znesek vključeni tudi dodatki. Inšpektorji so zasledili tudi pojav, da so bile plačilne liste ob inšpekcijskem nadzoru na razpolago inšpektorjem, pri čemer je bilo ugotovljeno, da delavcem sploh niso bile izročene, prav tako tudi ne obračun plače in nadomestila plače za preteklo koledarsko leto, ki predstavlja osnovo za odmero dohodnine.

Inšpektorji so v zvezi s prispevki za socialno varnost ugotovili kar nekaj kršitev. Inšpektorji so tudi ugotavljali, da je bila nekaterim delavcem dejansko izplačana višja plača (ter jim izstavljen drug obračun), kot jo delodajalec izkazuje davčnemu organu in od katere plačuje prispevke za socialno varnost. V teh primerih gre največkrat za ustni dogovor med delavcem in delodajalcem, zato inšpektorji v inšpekcijskih postopkih višine dejanskega izplačila ne morejo dokazati.

V nekaterih primerih delodajalci niso odvajali prispevkov za socialno varnost.

3.5.4. Nadomestilo plače

V skladu z ZDR so delavci upravičeni do nadomestila plače za različne vrste odsotnosti, ki imajo razloge bodisi na strani delavca ali delodajalca. Zavezanci za plačilo nadomestila so različni. Pri tem velja omeniti novost, da se v breme delodajalca izplačuje bolniška odsotnost le do 30 dni (če ni povezana z delom, največ za 120 dni v koledarskem letu).

Inšpektorji so v zvezi z nadomestili plače v poročevalskemu obdobju ugotovili kršitve v **20 primerih.** Kršitve so se nanašale predvsem na izplačevanje nadomestil za čas, ko delodajalec delavcem ni zagotavljal dela. V posamičnih primerih so bile ugotovljene kršitve v zvezi z nadomestilom za čas odsotnosti zaradi bolezni.

3.5.5. Izplačilo plače delavcu pripravniku

V zvezi z izplačilom plače delavcu pripravniku v letu 2003 nismo ugotovili kršitev. Ocenjujemo, da je takšno stanje tudi posledica dejstva, da opravljanje pripravništva po novem Zakonu o delovnih razmerjih ni več obvezno. Inšpektorji namreč poročajo, da se s tovrstno obliko dela tudi v praksi vse manj srečujejo.

3.6. DELOVNI ČAS

V zvezi z institutom delovnega časa je bilo v letu 2003 ugotovljenih skupno 312 kršitev, od tega največ (147) v zvezi s prekoračitvijo časovne omejitve nadurnega dela, saj je bilo v teh primerih ugotovljeno, da so delavci delali preko 8 nadur na teden, 20 nadur na mesec oz. 180 nadur na leto. Nočno delo z vidika nadzora delovnih razmerij ni problematično, saj so bile ugotovljene v poročevalskem letu le 3 kršitve s tega področja.

3.6.1. Določitev polnega delovnega časa

Inšpektorji večinoma poročajo, da določitev polnega tedenskega delovnega časa v trajanju 40 ur v pogodbah o zaposlitvi ni problematična. Je pa opaziti pri nekaterih pogodbah o zaposlitvi starejšega datuma (sklenjenih pred 1. 1. 2003), da je delovni teden določen v trajanju 42 ur.

Poseben problem pa so inšpektorji zaznali pri delodajalcih, pri katerih delavci delajo po normah. Da delavci dosežejo tedensko normo, morajo pogosto delati dlje kot 40 ur na teden, kar je v nasprotju z zakonom. Glede določitve polnega tedenskega delovnega časa so inšpektorji ugotovili skupno **44 kršitev**, največ kršitev pa je bilo ugotovljenih v dejavnostih trgovine in gostinstva.

3.6.2. Nadurno delo

Največ ugotovljenih kršitev v zvezi z delovnim časom je povezanih z delom preko polnega delovnega časa. Kršitev časovne omejitve, ki je določena v tretjem odstavku 143. člena Zakona o delovnih razmerjih, je bilo ugotovljenih **154,** medtem ko so delodajalci v **22** ugotovljenih primerih kršili zakonsko prepoved opravljanja dela preko polnega delovnega časa (da se nadurno delo ne sme uvesti, če je delo možno opraviti v polnem delovnem času z ustrezno organizacijo dela, in da se nadurno delo ne sme naložiti določenim kategorijam delavcev).

Ugotavljanje kršitev v zvezi z delom preko polnega delovnega časa je, kot kažejo ugotovitve inšpektorjev, zelo težko. Evidence, ki jih delodajalci ob inšpekcijskem pregledu predložijo, so najpogosteje prirejene in ne kažejo na nepravilnosti; ure, ki jih opravi posamezni delavec, so prikazane le do višine, ki jo dovoljuje zakon. Inšpektorji opažajo, da delodajalci neredko vodijo dvojne evidence o prisotnosti delavcev na delu: eno, ki je prirejena za inšpektorje, in drugo, ki kaže dejansko prisotnost delavcev na delu. V takih primerih je inšpektorju brez pomoči samega prijavitelja kršitev skoraj nemogoče ugotoviti. V zvezi s tem je težko dokazati tudi kršitve glede izplačevanja dodatka za delo preko polnega delovnega časa, ki jih inšpektorji marsikdaj zasledijo.

Glede evidenc delovnega časa pri delodajalcu pa inšpektorji tudi opažajo, da se te marsikdaj sploh ne vodijo ali pa so neažurirane. Inšpektorji tako lahko ugotovijo kršitve v zvezi z nadurnim delom le pri tistih delodajalcih, ki evidence vodijo pravilno in jih tudi predložijo ob samem pregledu, če evidenc (uradno) ne vodijo, pa jih lahko kaznujejo samo po Zakonu o evidencah na področju dela, ki za to kršitev predvideva milejše kazni.

Inšpektorji opažajo, da delodajalci delavcem pogosto odrejajo delo preko polnega delovnega časa samo ustno. V posameznih ugotovljenih primerih so inšpektorji zasledili izdajanje kar mesečnih odredb delavcem za nadurno delo.

Inšpektorji so opažali večje število kršitev v dejavnosti trgovine in gradbeništva, kjer kratki roki izpolnitve naročil pripomorejo k pogostemu delu delavcev preko polnega delovnega časa.

V zvezi s kršitvijo časovne omejitve nadurnega dela so inšpektorji ukrepali z izdajo predloga sodniku za prekrške. Sicer pa so ukrepali tudi z izdajo ureditvenih odločb in - v skladu z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru - opozoril.

V času od uveljavitve novega Zakona o delovnih razmerjih inšpektorji opažajo na splošno porast sklepanja pogodb o zaposlitvi **za krajši delovni čas.** Nekateri delodajalci npr. sklepajo z delavci pogodbe o zaposlitvi tudi samo za 5 ali 10 ur na teden, kar je sicer v skladu z zakonom, vendar pa takšni delavci dejansko marsikdaj delajo preko dogovorjenega delovnega časa, kar zakon izrecno prepoveduje, če ni posebej določeno v pogodbi o zaposlitvi (razen če gre za dodatno delo v primerih naravne ali druge nesreče). Te kršitve so glede na poročila inšpektorjev težko ugotovljive, saj se delavci po navadi strinjajo s takšnim nadurnim delom, delodajalec pa jim plača dodatne ure brez obračuna in mimo evidenc o delovnem času. Navedene kršitve so inšpektorji ugotovili v **11 primerih.**

3.6.3. Razporeditev delovnega časa

Inšpektorji poročajo, da razporeditev in pogoji za začasno prerazporeditev delovnega časa pri marsikaterem delodajalcu niso določeni že v pogodbah o zaposlitvi, kot to določa zakon. Pri tem gre največkrat za pogodbe o zaposlitvi, ki so bile sklenjene še pred začetkom uporabe Zakona o delovnih razmerjih, torej pred 1. 1. 2003.

Zlasti pri manjših delodajalcih so inšpektorji zasledili, da niso imeli izdelanega letnega razporeda delovnega časa v skladu s 147. členom Zakona o delovnih razmerjih.

V več primerih delodajalci tudi niso upoštevali, da se mora obvestiti delavce o začasni prerazporeditvi in neenakomerni razporeditvi delovnega časa v pisni obliki.

V posameznih primerih so inšpektorji obravnavali tudi kršitve v zvezi s prekoračitvijo tedenskega delovnega časa 56 ur pri neenakomerni razporeditvi in začasni prerazporeditvi polnega delovnega časa – predvsem v gradbeništvu, trgovini in gostinstvu.

Glede na rezultate inšpekcijskih nadzorstev se delodajalci marsikdaj odločijo za uporabo institutov neenakomerne razporeditve oz. začasne prerazporeditve delovnega časa, da bi se s tem izognili strogi časovni omejitvi nadurnega dela in določb o 40-urnem delovnem tednu. Več neenakomerne razporeditve in začasne prerazporeditve delovnega časa se pojavlja v dejavnostih, ki imajo sezonski značaj. Inšpektorji tako poročajo, da imajo zaradi določil v splošnih aktih delodajalcev in določil v kolektivnih pogodbah dejavnosti, ki v nekaterih primerih določajo razporeditev delovnega časa drugače, kot je ta urejena v Zakonu o delovnih razmerjih (sploh glede povprečne delovne obveznosti v obdobju, ki ne sme biti daljše od šest mesecev), več težav pri nadzoru razporeditve delovnega časa.

Poleg tega inšpektorji poročajo, da nekateri delodajalci zamenjujejo institut neenakomerne razporeditve oz. prerazporeditve delovnega časa z institutom nadurnega dela. Marsikdaj niti delavci sami ne vedo, ali opravljajo nadurno delo ali je njihov delovni čas samo neenakomerno razporejen. Zato je toliko pomembnejše, da delodajalec določi razporeditev in pogoje za začasno prerazporeditev delovnega časa že v pogodbi o zaposlitvi in pred začetkom koledarskega oz. poslovnega leta določi letni razpored delovnega časa ter o tem obvesti delavce in sindikate pri delodajalcu.

V zvezi z razporeditvijo delovnega časa v nasprotju z Zakonom o delovnih razmerjih so inšpektorji ugotovili skupno **78 kršitev.**

3.6.4. Nočno delo

Glede zagotavljanja pravic delavcev, ki delajo ponoči (posebno varstvo, daljši dopust, ustrezna prehrana med delom, strokovno vodstvo, periodična izmenjava delavcev, ki delajo tudi v nočni izmeni itd.), je bila ugotovljena le ena kršitev. Inšpektorji poročajo o pojavu, da delodajalci ustrezno prehrano med delom zagotavljajo kot povrnitev stroškov malice, dejansko pa je ne zagotovijo.

V **dveh primerih** je bila ugotovljena kršitev, da se delodajalec pred uvedbo nočnega dela ni posvetoval s sindikati pri njem o določitvi časa, ki se šteje kot čas nočnega dela, in o potrebnih ukrepih glede organizacije nočnega dela v skladu z zakonom.

Delodajalec s področja industrije ali gradbeništva lahko na nočnem delu zaposluje delavke v skladu s tretjo alineo prvega odstavka 153. člena Zakona o delovnih razmerjih tudi v primeru, ko je tako delo nujno potrebno zaradi višje sile ali da se prepreči škoda na surovinah ali drugem hitro pokvarljivem materialu, vendar pa mora o takem nočnem delu v 24 urah po uvedbi obvestiti pristojnega inšpektorja za delo. Na inšpektorat smo v letu 2003 prejeli približno 20 tovrstnih obvestil.

3.7. ODMORI IN POČITKI

V letu 2003 je bilo glede odmorov in počitkov ugotovljenih skupno 174 kršitev, od tega 37 kršitev v zvezi z zagotavljanjem odmora med delovnim časom, 49 kršitev v zvezi z zagotavljanjem počitka med zaporednima delovnima dnevoma in 88 kršitev v zvezi z zagotavljanjem tedenskega počitka. Inšpektorji ugotavljajo porast kršitev na tem področju, saj se je v primerjavi z letom 2002 število ugotovljenih kršitev, ki se nanašajo na odmore in počitke, podvojilo.

3.7.1. Odmor med delovnim časom

Inšpektorji ocenjujejo, da delodajalci pogosto zagotavljajo delavcem odmor med delovnim časom v skladu z zakonom. Težave z zagotavljanjem odmora pa se v več primerih kažejo zlasti v dejavnosti trgovine in zobozdravstva, ko ima delodajalec zaposlenega le enega ali dva delavca, od katerih dela v posamezni izmeni (oz. v ordinacijskem oz. obratovalnem času) le en delavec, ki v tem času ne more zapustiti delovnega mesta. Posamezne kršitve se dogajajo tudi v proizvodnji, če je delo normirano, kjer delavci, da dosežejo normo, med malico ne zapuščajo delovnega mesta.

V nekaterih primerih so inšpektorji zasledili, da delavci, namesto da bi izrabili odmor med dnevnim delom šele po eni uri dela oz. najkasneje eno uro pred koncem dela, odhajajo z dela pol ure pred iztekom delovnega časa in s tem izrabijo odmor na koncu dela.

Inšpektorji ene od enot so zasledili primer, ko delodajalec odmora med delovnim časom ni vštevал v delovni čas, čeprav to zakon izrecno določa. Pojavlja pa se tudi vse več t.i. deljenega delovnega časa, ki ga delodajalci marsikdaj uredijo tako tudi zato, da se izognejo vštevanju odmora v delovni čas.

Inšpektorji relativno nizko število ugotovljenih kršitev v zvezi z zagotavljanjem odmorov pripisujejo dejstvu, da je le-te težko ugotoviti in dokazati; pri nadzoru tega področja so inšpektorji večinoma odvisni od izjav oz. prijav zaposlenih.

3.7.2. Počitek med zaporednima delovnima dnevoma

Inšpektorji opozarjajo na težavno ugotavljanje kršitev zagotavljanja počitka med zaporednima delovnima dnevoma predvsem zaradi pomanjkljivega evidentiranja delovnega časa pri delodajalcih.

Kršitve se pojavljajo zlasti pri delodajalcih, ki nimajo zaposlenih dovolj delavcev, da bi lahko ob nemotenem delovnem procesu zaposlenim zagotovili dnevni počitek. Največ kršitev so inšpektorji ugotovili v dejavnosti gostinstva in trgovine, ko npr. posamezen delavec začne delati v dopoldanski izmeni, medtem ko je prej delal v popoldanski (do tega prihaja zlasti v primerih, ko je obratovalni čas trgovine podaljšan v noč, naslednjega dne pa se trgovina odpre že v jutranjih urah).

3.7.3. Tedenski počitek

Med ugotovljenimi kršitvami še posebej izstopa dejavnost trgovine, saj je bilo tam ugotovljenih kar **40** od skupno ugotovljenih **88 kršitev** v zvezi z zagotavljanjem tedenskega počitka. Kljub medijski odmevnosti obravnavanega področja (predvsem v času pred referendumom o nedeljskem odpiralnem času trgovin) pa inšpektorji v zvezi z zagotavljanjem tedenskega počitka ne beležijo večjega števila prejetih prijav.

Do kršitev zagotavljanja tedenskega počitka je po ugotovitvah inšpektorjev neredko prihajalo zaradi nepredvidenih odsotnosti delavcev (najpogosteje zaradi bolezni oz. poškodbe), zaradi sezonske narave dela ali podaljšanja obratovalnega časa, vendar pa bi v večini takšnih primerov delodajalci lahko zagotovili vsem delavcem tedenski počitek v skladu z zakonom, če bi zaposlili več delavcev.

Pri nekaterih delodajalcih so inšpektorji naleteli tudi na takšno razlago določb o tedenskem počitku, ki ni upoštevala, da je potrebno k tedenskemu počitku prišteti še dnevni počitek, tako da so ti delodajalci delavcem zagotavljali le en dan tedenskega počitka, ne da bi všteli tudi dnevni počitek prejšnjega delovnega dne.

Inšpektorji ene od enot poročajo tudi o primeru, ko so delavci delali brez tedenskega počitka 17 dni zapored tudi po 12 ur na dan. Ob takšnih okoliščinah nista vprašljiva samo varnost in zdravje delavcev pri delu, ampak tudi kvaliteta opravljenega dela.

3.8. LETNI DOPUST

V poročevalskem letu so inšpektorji ugotovili skupno 102 kršitev v zvezi z letnim dopustom, kar je več kot dvakrat manj kot v letu 2002. Od teh kršitev so se samo 4 nanašale na nezagotavljanje sočasne izrabe letnega dopusta pri več delodajalcih, pri katerih je delavec zaposlen s krajšim delovnim časom.

Kot ugotavljajo inšpektorji, je največjo težavo delodajalcem povzročalo določanje trajanja letnega dopusta. Inšpektorji so obravnavali veliko kršitev prav v zvezi z določitvijo minimalnega števila dni letnega dopusta, neredko pa tudi z upoštevanjem dodatnih dni dopusta ob izpolnjevanju kriterijev iz zakona. Delodajalci so si v začetku veljavnosti novega Zakona o delovnih razmerjih namreč zelo različno razlagali določbe zakona in večkrat niso znali pravilno odmeriti letnega dopusta, posebej še ob upoštevanju kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki v tem segmentu še niso bili usklajeni z zakonom. Tako so minimalni letni dopust, ki ga določa Zakon o delovnih razmerjih v prvem odstavku 159. člena, na različne načine kombinirali z določbami o dodatnih dnevih dopusta po Zakonu o delovnih razmerjih in dodatnih dnevih, ki jih določajo kolektivne pogodbe oz. splošni akti delodajalca. Nekateri pri odmeri sploh niso upoštevali dodatnih dni dopusta po zakonu, ampak samo po kolektivnih pogodbah ali celo samo po splošnih aktih, spet drugi so upoštevali minimum, določen v kolektivnih pogodbah, in k temu prišteli dodatne dni iz zakona, tako da je šele seštevek minimalnih in dodatnih dni prinesel minimalno število dni letnega dopusta po zakonu. V enem primeru je delodajalec z veliko zaposlenimi delavci sicer vedel za pravico delavca do enega dodatnega dne dopusta za vsakega otroka, mlajšega od 15 let, vendar tega delavcem ni odmeril. To je utemeljeval z argumentom, da zaposluje pretežno moške, ki do sedaj niti v skladu s kolektivnimi pogodbami niso imeli pravice do dodatnih dni dopusta iz tega naslova in bi jih s tem veliko dobilo dodatni dopust. Inšpektor mu je z odločbo odredil, da mora zagotoviti izvajanje zakona, in delodajalec jo je takoj izvršil.

Po ugotovitvah inšpektorjev predvsem manjši delodajalci neredko delavcem ne izdajajo odločb oz. sklepov ali obvestil o letnem dopustu, pri odmeri pa ne upoštevajo zakonskih določb. Marsikdaj delodajalci določijo trajanje letnega dopusta ob sklenitvi pogodbe o zaposlitvi v minimalnem številu dni, kasneje oz. ob izpolnjevanju kriterijev, za katere že zakon predvideva dodatne dneve dopusta, pa letnega dopusta ne odmerijo ponovno in uskladijo s trajanjem, ki ga določa zakon. S tega vidika so zlasti problematične pogodbe o zaposlitvi, sklenjene pred uveljavitvijo novega Zakona o delovnih razmerjih. Dogaja pa se

tudi, da predvsem manjši delodajalci razporedijo v pogodbi o zaposlitvi delovni čas na pet dni v tednu, medtem ko delavci dejansko opravljajo delo šest dni, in s tem delavce prikrajšajo za štiri dni letnega dopusta.

Največ kršitev je bilo ugotovljenih prav v dejavnostih, kjer je delovni proces pogosto razporejen na vse dni v tednu: trgovina, gostinstvo, gradbeništvo in kopenski promet.

Inšpektorji opažajo, da se delodajalci in delavci v praksi redko dogovarjajo o izrabi letnega dopusta, pogosteje je izraba odrejena s strani delodajalca, upoštevajoč zgolj potrebe delovnega procesa, ne pa tudi možnosti za počitek in rekreacijo ali družinskih potreb delavca. Niso redki primeri, ko delodajalci delavcem vsilijo izrabo letnega dopusta, ko jim ne morejo zagotoviti dela, čeprav gre v takšnem primeru v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih za okoliščino, ko bi morali delavcu zagotoviti nadomestilo plače v višini njegove povprečne plače iz zadnjih treh mesecev oz. iz obdobja dela v zadnjih treh mesecih, ne pa za izrabo letnega dopusta.

Inšpektorji tudi ocenjujejo, da delavci najpogosteje ne izrabijo celotnega letnega dopusta v tekočem koledarskem letu. V večini tovrstnih primerov jim delodajalci tega ne omogočijo, z delavci pa tudi pogosto nočejo skleniti dogovora o izrabi preostanka letnega dopusta do 30. junija naslednjega leta. Tudi izplačilo odškodnine za neizrabljen letni dopust delavec marsikdaj težko doseže. Poleg tega se glede izrabe letnega dopusta ugotavljajo tudi kršitve, ko delavci ne morejo izrabiti dela letnega dopusta v skupnem trajanju dveh tednov, kot to določa zakon.

V praksi se pojavljajo tudi primeri, ko delodajalci delavcu, s katerim sklenejo pogodbo o zaposlitvi za določen čas, krajši od šestih mesecev, ne priznajo pravice do sorazmernega dela letnega dopusta in mu ne omogočijo izrabe le-tega. To je še posebej problematično v dejavnostih sezonskega značaja. Po drugi strani pa so inšpektorji zasledili tudi primer, ko je delavka delala neprekinjeno od začetka leta do konca septembra, pa ji je delodajalec odmeril zgolj sorazmerni del letnega dopusta.

Kot kažejo ugotovitve inšpektorjev, je tudi pri ugotavljanju kršitev v zvezi z letnim dopustom zaradi pomanjkljivih ali prirejenih evidenc prisotnosti delavcev na delu kršitve težko ugotoviti.

3.9. DISCIPLINSKA ODGOVORNOST

V tem poročevalskem obdobju je bilo ugotovljeno, da so disciplinski postopki in prijave v zvezi s kršitvami le-teh po uveljavitvi novega ZDR zelo redki. Takšno stanje je zlasti posledica ukinitve disciplinske sankcije prenehanja delovnega razmerja, saj je novi ZDR v primeru kršitev pogodbenih ali drugih obveznosti iz delovnega razmerja predvidel institut redne oziroma izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Ne glede na to smo v letu 2003 ugotovili, da delodajalci v disciplinskih postopkih najpogosteje izrekajo opomine. Ugotovljeni sta bili 2 kršitvi v zvezi z izrekom disciplinske sankcije ter 4 kršitve v zvezi s nevročitvijo pisne obdolžitve delavcu.

Kot ugotavljajo inšpektorji, so disciplinski postopki po 1. 1. 2003, ko je začel veljati nov ZDR, pri delodajalcih zelo redki, vendar pa so inšpektorji v zvezi s temi postopki podali kar nekaj strokovnih pomoči. Vzrok upada uporabe tega postopka je potrebno poiskati v spremembi pomena disciplinskega postopka, po katerem delodajalec v primeru ugotovljene kršitve pogodbene in druge obveznosti iz delovnega razmerja disciplinsko odgovornem delavcu ne more odpovedati pogodbe o zaposlitvi (z izjemo javnih uslužbencev po Zakonu o javnih uslužbencih), ampak mu lahko izreče le opomin ali druge disciplinske sankcije, kot so npr. denarna kazen ali odvzem bonitet, vendar le pod pogojem, če so določene v kolektivni pogodbi na ravni dejavnosti. Prenehanje delovnega razmerja kot disciplinski ukrep, ki je bil v preteklosti pogosto uporabljen institut, tako po ZDR ni več mogoč, še vedno pa je mogoče v smislu disciplinskega ukrepa odpovedati pogodbo o zaposlitvi javnim uslužbencem, saj velja zanje kot specialni zakon Zakon o javnih uslužbencih.

V letu 2003 sta bili ugotovljeni **2 kršitvi** v zvezi z izrekom disciplinske sankcije ter **4 kršitve** v zvezi s nevročitvijo pisne obdolžitve delavcu.

3.10. VARSTVO NEKATERIH KATEGORIJ DELAVCEV

V letu 2003 so inšpektorji ugotovili 28 kršitev določb Zakona o delovnih razmerjih, ki zagotavljajo posebno varstvo nekaterih kategorij delavcev. Največ (11) kršitev se nanaša na varstvo v času nosečnosti in starševstva v zvezi z nočnim in nadurnim delom, v 8 primerih pa so bile ugotovljene kršitve v zvezi z nadurnim in nočnim delom starejšega delavca. V posameznih primerih so bile kršitve ugotovljene tudi v zvezi s prepovedjo opravljanja del v času nosečnosti in dojenja, v zvezi s pravico do odmora za dojenje in v zvezi s prepovedjo opravljanja nočnega dela za delavce, ki še niso dopolnili 18 let.

3.10.1. Varstvo delavcev zaradi nosečnosti in starševstva

Glede prepovedi opravljanja del v času nosečnosti in dojenja je bila v letu 2003 ugotovljena le **1 kršitev.** Tako malo ugotovljenih kršitev pa najbrž ne gre pripisati samo pravilnemu izpolnjevanju zakonskih norm delodajalca, pač pa tudi slabšemu poznavanju navedenih varstvenih določb delavcev.

Več kršitev **(11)** je bilo ugotovljenih v zvezi z opravljanjem nadurnega in nočnega dela v času nosečnosti, dojenja in starševstva. Do kršitev je prišlo predvsem v primerih, ko so delodajalci delavcem in delavkam, ki negujejo otroka, starega do treh let, naložili opravljanje nadurnega ali nočnega dela brez njihovega predhodnega pisnega soglasja. Nadurno in nočno delo pa so nekateri delodajalci, tudi kadar je to bilo v nasprotju z zakonom, odrejali delavkam v času nosečnosti, v času enega leta po porodu in v času, ko so še dojile. Ugotovljeni so bili tudi primeri kršitev, ko je bilo nadurno in nočno delo brez njegovega pisnega soglasja naloženo delavcu, ki sam skrbi za vzgojo in varstvo otroka, mlajšega od sedmih let, ali hudo bolnega otroka ali otroka s telesno ali duševno prizadetostjo. Inšpektorji pripisujejo ugotovljene kršitve večinoma nepoznavanju zakonskih varstvenih določb. To pojasni tudi ugotovitev, da je npr. eden izmed delodajalcev pridobil pisno soglasje k nadurnemu delu delavke, ki spada v varovano kategorijo, šele po inšpekcijskem pregledu. Dogajalo pa se je tudi, da je delodajalec imel ustno soglasje, ne pa tudi pisnega soglasja delavca oz. delavke za nadurno ali nočno delo. V enem primeru kršitve se je ugotovilo, da delodajalec takrat, ko je naložil delavki nočno delo, še ni bil seznanjen z njeno nosečnostjo.

Inšpektorji poročajo o redkih primerih, ko bi delavka uveljavila pri delodajalcu pravico do odmora za dojenje in se tudi dogovorila o načinu izrabe le-tega. V zvezi z načinom zagotavljanja te nove pravice, ki jo je uvedel Zakon o delovnih razmerjih, se je med delodajalci pojavljalo več dilem: npr. kje naj bi delavka dojila (v službi ali doma), če bi dojila v službi, kako pripraviti prostor za dojenje, kako organizirati prevoz, če dojenje v službi ni mogoče, kdo bo kril stroške tega prevoza, kako organizirati delovni proces, če bi hkrati želelo dojiti več mater npr. z iste proizvodne linije, itd. V praksi pa se je pojavil tudi problem nadomestila plače za čas odmora za dojenje, saj zakon napotuje glede tega vprašanja na predpise, ki urejajo starševski dopust, ti predpisi pa tega ne določajo. V zvezi z vprašanjem nadomestila za čas odmora za dojenje se je na inšpektorat po strokovno pomoč obrnil tudi sindikat pri delodajalcu, kjer je delavka uveljavljala pravico do tega odmora.

3.10.2. Varstvo delavcev, ki še niso dopolnili 18 let starosti

V poročevalskem obdobju ni bilo ugotovljenih kršitev zakona, ki bi se nanašale na prepoved opravljanja določenih del za delavce, ki še niso dopolnili 18 let starosti.

Po ugotovitvah inšpektorjev prihaja do kršitev v zvezi z varstvom pravic delavcev, mlajših od 18 let, v zvezi z delovnim časom, odmori in počitki, pri delu teh oseb na podlagi napotnice študentskega servisa. Ob inšpekcijskih pregledih so bile namreč navedene kršitve, ki se nanašajo na to starostno skupino, ugotovljene v primerih, ko dijaki in študentje delajo preko napotnic pooblaščenih organizacij (npr. študentskih servisov). Delodajalci, za katerih delo jim študentski servisi posredujejo dijake in študente, namreč pogosto niso pozorni na strožje določbe glede delovnega časa, odmorov in počitkov za dijake in študente, ki so mlajši od 18 let.

Inšpektorji so obravnavali **7 primerov** kršitev prepovedi opravljanja nočnega dela za delavce, mlajše od 18 let, od tega kar tri v dejavnosti gostinstva. Število ugotovljenih kršitev je v letu 2003 precej višje kot leto poprej, ko je bila ugotovljena le ena tovrstna kršitev.

V zvezi s pravico delavcev, ki še niso dopolnili 18 let starosti, do povečanega letnega dopusta nismo obravnavali kršitev.

3.10.3. Varstvo invalidov

Inšpektorji zlasti opažajo, da delodajalci pogosto ne upoštevajo dokončnih odločb, s katerimi so delovnim invalidom priznane pravice na podlagi II. ali III. kategorije invalidnosti, predvsem če gre za pravico do razporeditve na drugo ustrezno delo. Ob tem delodajalci največkrat navajajo, da za invalida nimajo primernega delovnega mesta, ki bi ustrezalo pogojem iz odločbe. Do uveljavitve določb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradno prečiščeno besedilo objavljeno v: Uradni list RS, št. 20/2004), ki bodo omogočile odpoved pogodbe o zaposlitvi delovnemu invalidu zaradi invalidnosti in iz poslovnega razloga (za ta razlog bi lahko šlo v primeru, če delodajalec ne razpolaga z delovnim mestom, ki bi ustrezalo pogojem dela iz odločbe invalidske komisije), in vzpostavitve komisije, ki bo ugotavljala podlago za odpoved pogodbe o zaposlitvi delovnemu invalidu, odpoved pogodbe o zaposlitvi delovnemu invalidu (zaradi invalidnosti ali iz poslovnega razloga) namreč še ni mogoča. Izjema velja za delodajalca, ki ima manj kot pet zaposlenih.

Če torej delodajalec ne razpolaga z delovnim mestom, kamor bi lahko razporedil delovnega invalida v skladu z odločbo Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje RS, bi mu moral zagotavljati nadomestilo plače v skladu s 137. členom Zakona o delovnih razmerjih, saj delovni invalid ne more delati iz razlogov na strani delodajalca. V zvezi z zagotavljanjem ustreznega nadomestila so inšpektorji ugotovili posamezne kršitve, ki so zajete v poglavju o plačilu za delo.

Inšpektorji ene od enot so obravnavali tudi primer, ko delavci invalidskega podjetja daljše časovno obdobje niso prejemali plač in nadomestil plače, zaradi česar so v končni fazi izredno odpovedali pogodbe o zaposlitvi. V tem primeru so inšpektorji ukrepali z vložitvijo ovadbe zaradi suma storitve kaznivega dejanja kršitve temeljnih pravic delavcev.

V zvezi z varstvenimi določbami za invalide glej podpoglavje Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju.

3.10.4. Varstvo starejših delavcev

V zvezi s prepovedjo nadurnega in nočnega dela brez pisnega soglasja starejšega delavca je bilo ugotovljenih **8 kršitev**.

Delodajalci so v primerih ugotovljenih kršitev odredili delavcu, ki je imel v skladu z Zakonom o delovnih razmerjih status starejšega delavca (pogosto je šlo za starejše delavke), nočno ali nadurno delo brez njegovega pisnega soglasja. V več primerih pa so delavke iskale na inšpektoratu strokovno pomoč, kdaj jim gre varstvo pred odpovedjo, zaradi nejasnosti v zvezi s prehodno določbo 236. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki določa postopno zviševanje starosti za pridobitev statusa starejše delavke.

3. 11. DELO OTROK, MLAJŠIH OD 15 LET, VAJENCEV, DIJAKOV IN ŠTUDENTOV

V poročevalskem letu 2003 smo v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let, na Inšpektorat RS za delo prejeli 6 zahtev za izdajo dovoljenja za delo otrok, na podlagi katerih so inšpektorji nato izdali 3 dovoljenja za delo teh otrok. Gre za nov institut, po katerem lahko otroci, mlajši od 15 let, delajo, saj je sicer delo otrok, mlajših od 15 let, v Sloveniji prepovedano. O kršitvah v zvezi z delom vajencev, mlajših od 15 let, inšpektorji ne poročajo. V zvezi z začasnim in občasnim delom dijakov in študentov pa je bilo v tem poročevalskem letu največ kršitev ugotovljenih v zvezi delovnim časom, saj je bilo skupno ugotovljenih 10 kršitev. Na tem segmentu nadzora so bile ugotovljene še posamične kršitve glede upoštevanja določb o odmorih in počitkih dijakov in študentov, glede nadurnega dela dijakov in študentov, pri zaposlovanju vajencev ter v zvezi z delom volonterskih pripravnikov. Ena kršitev je bila evidentirana tudi v zvezi z delom dijakov in študentov brez napotnice (zaposlitev na črno).

Skupno je bilo v zvezi s spoštovanjem določb 214., 215 in 217. člena ZDR ugotovljenih 16 kršitev.

3.11.1. Delo otrok, mlajših od 15 let

Določbe ZDR v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let, predstavljajo novost v slovenski delovni zakonodaji, saj delo otrok, mlajših od 15 let, v prejšnji delovni zakonodaji sploh ni bilo urejeno - kar pa ni pomenilo, da se takšno delo tudi ni opravljalo (npr. nastopanje v nadaljevankah in filmih, nastopanje v reklamah). Novi ZDR je določil, da je delo otrok, mlajših od 15 let, prepovedano, ne glede na to, pa je v določbi 214. člena določil tri izjeme, in sicer:

- otrok, ki je mlajši od 15 let, lahko izjemoma, proti plačilu sodeluje pri snemanju filmov, pripravi in izvajanju umetnostnih, scenskih in drugih del s področja kulturne, umetniške, športne in oglaševalne aktivnosti,
- otrok, ki je dopolnil starost 13 let, lahko opravlja lažje delo najdalj 30 dni v posameznem koledarskem letu v času šolskih počitnic tudi v drugih dejavnostih na način, v obsegu in pod pogojem, da dela, ki jih bo opravljal, ne ogrožajo njegove varnosti, zdravja, morale, izobraževanja in razvoja. Vrste lažjih del so določene s Pravilnikom o varovanju zdravja pri delu otrok, mladostnikov in mladih oseb (Uradni list RS, št. 82/2003) in
- praktično izobraževanje vajencev, dijakov in študentov, ki so dopolnili starost 14 let (do 15 let) v okviru izobraževalnih programov.

Delo otrok, mlajših od 15 let, je omejeno s številnimi ovirami tako v smislu prepovedi vsebine dela kot v trajanju dela in počitka, omejitve pa so določene v določilih 214. in 217. člena ZDR.

ZDR je v zvezi z delom otrok, ki sodelujejo pri snemanju filmov, pripravi in izvajanju umetnostnih, scenskih in drugih del s področja kulturne, umetniške, športne in oglaševalne aktivnosti ter pri opravljanju lažjih počitniških del, določil, da mora zakoniti zastopnik še pred pričetkom dela od inšpektorja za delo pridobiti dovoljenje za delo otroka, mlajšega od 15 let. Tovrstnih zahtev po izdaji dovoljenja za delo otrok, mlajših od 15 let, v letu 2003 ni bilo veliko – le 6, na podlagi zahtev pa so inšpektorji za delo izdali 3 dovoljenja in sicer 1 za pomoč pri vzdrževanju in servisiranju in 2 za pomoč pri prodaji sadja na stojnici za čas poletnih počitnic.

Glede na to, da je delo otrok, mlajših od 15 let, v delovni zakonodaji nov institut, so inšpektorji za delo v poročevalskem letu 2003 v zvezi z določbo 7. odstavka 214. člena ZDR ugotovili **1 kršitev**, v zvezi z določbo 217. člena ZDR pa nobene. Omenjena kršitev se je nanašala na delo otroka, mlajšega od 15 let, ki je nadomeščal očeta, ki je prodajal sadje na stojnici. Podan je bil **predlog sodniku za prekrške** in **izdana ureditvena odločba.**

3.11.2. Delo vajencev

O kršitvah v zvezi z delom vajencev, mlajših od 15 let, inšpektorji ne poročajo. V zvezi z upoštevanjem določb ZDR v zvezi z zaposlovanjem vajencev, starejših od 15 let, pa so inšpektorji ugotovili le **1 kršitev.**

3.11.3. Začasno in občasno delo dijakov in študentov

V zvezi z delovnim časom dijakov in študentov je bilo skupaj ugotovljenih **10 kršitev.** V zvezi s tem je bilo **6 kršitev** ugotovljenih v dejavnosti gostinstva. V poročevalskem letu 2003 je bila v zvezi z odmori in počitki dijakov in študentov ugotovljena **ena kršitev** in sicer v dejavnosti trgovine na debelo. Nadurno delo je bilo v letu 2003 odrejeno v nasprotju z ZDR tudi osebam, ki se šolajo. V zvezi z nadurnim delom dijakov in študentov je bila ugotovljena **ena kršitev.**

V zvezi z zaposlovanjem dijakov in študentov na črno je bila ugotovljena **ena kršitev,** in sicer v dejavnosti trgovine na drobno. Te kršitve so evidentirane tudi v okviru poglavja o zaposlovanju na črno. (glej poglavje Zaposlovanje na črno)

V poročevalskem obdobju so se dogajale tudi kršitve v zvezi z zaposlovanjem študentov, za katere delodajalci niso predložili napotnic oziroma so bile napotnice neveljavne. Inšpektorji so v teh primerih zaradi zaposlovanja na črno ukrepali z mandatno kaznijo. Dogajalo se je tudi, ko so delavci pri delodajalcu delali, delodajalec pa je zagotavljal, da bo napotnico naknadno pridobil.

Ugotavljalo se je, da so dijaki ali študentje začeli delati že pred izdajo študentske napotnice ali pa so študenti delali brez napotnice. Nekaj kršitev so inšpektorji ugotovili na podlagi obvestila servisa, da delodajalec ni vrnil napotnice po končanem delu in študentu ni plačal. Inšpektorji so ukrepali z mandatno kaznijo ter prepovedjo opravljanja dela s študentom.

Inšpektorji menijo, da si nekateri delodajalci začasno in občasno delo študentov razlagajo zelo široko. Dogaja se namreč, da nekateri delodajalci, zlasti v gostinstvu, nimajo zaposlenih delavcev, delajo le študentje.

V zvezi z izplačevanjem plačila za opravljeno delo študentom je bilo v okviru nadzora ugotovljeno, da nekateri delodajalci študentom ne izplačajo plačila za opravljeno delo.

3.11.4. Delo volonterskih pripravnikov

V določbi ZDR, ki ureja delo otrok, mlajših od 15 let, vajencev, dijakov in študentov, je urejeno tudi delo volonterskih pripravnikov. ZDR določa, da se v primerih volonterskega opravljanja pripravništva, uporabljajo določbe tega zakona o delovnem času, odmorih in počitkih, o posebnem varstvu delavcev, ki še niso dopolnili 18 let starosti, ter o odškodninski odgovornosti. Kršitev v zvezi z delom volonterskih pripravnikov ni bilo veliko, ugotovljena je bila le **ena kršitev.**

3.12. DELOVNA KNJIŽICA

V zvezi z vrnitvijo delovne knjižice se je v preteklem letu v 13 primerih ugotovilo, da delodajalci le-te niso vrnili takoj po prenehanju pogodbe o zaposlitvi. Od teh je bilo največ kršitev, in sicer 3, ugotovljenih v gostinstvu. V zvezi s hrambo delovne knjižice pa so inšpektorji v letu 2003 ugotovili le 2 kršitvi. Glede na ugotovitve preteklih let se je število ugotovljenih kršitev na tem področju znižalo. Ne glede na ugotovitve pa je bilo glede vrnitve delovne knjižice precej prijav.

Ugotavljalo se je, da nekateri delodajalci niso vračali delovnih knjižic zaradi neporavnanih obveznosti delavcev do delodajalcev ali pa zaradi omejevanja zaposlitve pri drugem delodajalcu. Inšpektorji so delodajalcem v zvezi z vrnitvijo delovne knjižice nudili strokovno pomoč.

3.12.1. Hramba delovne knjižice

Delodajalec ima delovno knjižico delavca med trajanjem delovnega razmerja v hrambi, na izrecno zahtevo delavca pa mu jo mora proti podpisu o prejemu izročiti. Poleg kršitev v zvezi z neizročitvijo delovne knjižice po prenehanju pogodbe o zaposlitvi, sta bili v letu 2003 ugotovljeni **2 kršitvi** v zvezi s hrambo delovne knjižice. Od teh je bila ena pri delodajalcu v dejavnosti proizvodnje kovinskih izdelkov, ena pa v dejavnosti popravila in trgovine z motornimi vozili.

3.12.2. Vrnitev delovne knjižice

V zvezi z vrnitvijo delovne knjižice smo v preteklem letu v **13 primerih** ugotovili, da delodajalci delavcem niso vrnili delovne knjižice takoj po prenehanju pogodbe o zaposlitvi. Izmed teh so bile **3 kršitve** ugotovljene v gostinstvu.

Inšpektorji so ugotavljali, da so nekateri delodajalci iz različnih razlogov zadrževali delovno knjižico delavca, na primer zaradi neporavnanih obveznosti delavca do delodajalca (npr. zaradi odškodninske odgovornosti, obveznosti iz pogodbe o izobraževanju, denarnih dolgov, vrnitve obleke), ali da je delodajalec želel preprečiti zaposlitev pri drugem delodajalcu. Inšpektor je v tem primeru ukrepal z izrekom denarne kazni. Inšpektorji so obravnavali tudi primer, ko delavec ni želel osebno priti k delodajalcu in prevzeti knjižice, ker je želel doseči vročitev delovne knjižice po pošti. V enem primeru je delodajalec poslal delovno knjižico kar na Inšpektorat za delo RS.

Inšpektorji so v zvezi z vročanjem delovne knjižice prejeli veliko vprašanj s strani delodajalcev in delavcev, posebej v primerih, ko delavec ne prevzame delovne knjižice oz. ko jo delodajalec pošlje po pošti.

3.13. ZAKON O STARŠEVSKEM VARSTVU IN DRUŽINSKIH PREJEMKIH

V letu 2003 inšpektorji niso ugotovili nobene kršitve s področja, ki ga zajema Zakon o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradno prečiščeno besedilo objavljeno v: Uradni list RS, št. 110/2003). V več primerih pa so se delavci in delodajalci obračali na inšpektorat po strokovno pomoč.

Inšpektorji so v poročevalskem letu opažali predvsem veliko število vprašanj, ki so se nanašala na pravice delavcev do krajšega delovnega časa zaradi starševstva po Zakonu o starševskem varstvu in družinskih prejemkih, pravice do odsotnosti z dela matere, očeta ali druge osebe po določbah tega zakona. Na ta vprašanja so inšpektorji pretežno delavcem nudili odgovore v smislu strokovne pomoči v skladu s 4. členom Zakona o inšpekciji dela.

Ena od enot poroča, da je v zvezi s pravico do krajšega delovnega časa delavke zaradi starševstva opravila inšpekcijski pregled, kjer pa ni ugotovila nepravilnosti.

V zvezi z ureditvijo nadomestila plače za čas odmora za dojenje, za katero Zakon o delovnih razmerjih napotuje na predpise, ki urejajo starševski dopust, glej podpoglavje Varstvo nekaterih kategorij delavcev.

3.14. KOLEKTIVNA POGODBA

V poročevalskem obdobju so inšpektorji v zvezi z izvajanjem določb Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS-stari, št. 14/1990, 5/91, 71/93 in 2/94) in Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ, št. 60/1989, 42/90, Uradni list RS št.4/91 in 66/93), ki ostajajo v veljavi, ugotovili 3 kršitve.

Določbe starega Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja, ki urejajo vsebino in postopke sklenitve kolektivnih pogodb ter registracijo le-teh so ostale v veljavi do sprejema zakona, ki bo urejal kolektivne pogodbe.

V zvezi z obravnavano problematiko so inšpektorji v letu 2003 ugotovili 3 kršitve. V zvezi s kršitvami glede normativnega in obligacijskega dela kolektivne pogodbe (112. člen starega ZDR Uradni list RS-stari, št. 14/1990) sta bili ugotovljeni **2 kršitvi,** in sicer v dejavnosti gradbeništva in v dejavnosti popravil in trgovine z motornimi vozili. V zvezi z določbama 86. in 87. člena Zakona o temeljnih pravicah iz delovnega razmerja (Uradni list SFRJ, št. 60/1989, 42/90, Uradni list RS št. 4/91 in 66/93) je bila v letu 2003 ugotovljena **ena kršitev,** in sicer pri delodajalcu, ki se ukvarja z dejavnostjo proizvodnje hrane, pijač in krmil. V zvezi z obvezno vsebino in postopkom sprejemanja kolektivne pogodbe (od 113. - 119. člen starega ZDR) v letu 2003 ni bilo ugotovljenih kršitev.

Sicer pa so inšpektorji v poročevalskem obdobju ugotovili številne nepravilnosti v zvezi z izvajanjem kolektivnih pogodb, ki pa so zajete v drugih poglavjih.

3.15. ZAPOSLOVANJE TUJCEV

Na segmentu zaposlovanja tujcev še vedno ugotavljamo trend naraščanja števila ugotovljenih kršitev. V zvezi z obravnavano tematiko smo zasledili skupno 463 kršitev. Ugotavljamo, da so delodajalci mnogo bolj dosledni pri izvajanju določb, ki določajo obveznost pridobitve delovnih dovoljenj za tujce, precej manj pa pri izvajanju določb, ki urejajo prijavo dela tujca. Zabeležili smo bistven upad kršitev v zvezi s hrambo dokumentacije, nekoliko več kršitev pa ugotavljamo zvezi z vrnitvijo delovnih dovoljenj. V letu 2003 smo evidentirali nekatere primere prepuščanja tujcev.

3.15.1. Splošno

Na segmentu zaposlovanja tujcev še vedno beležimo trend naraščanja števila ugotovljenih kršitev, saj so inšpektorji v poročevalskem obdobju v zvezi z obravnavano tematiko zasledili skupno **463 kršitev.** Od tega se 77 kršitev nanaša na Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, s čimer se te kršitve uvrščajo v tematski sklop zaposlovanja na črno (glej poglavje Zaposlovanje na črno). V nadaljevanju se bomo omejili le na tiste kršitve v zvezi z zaposlovanjem tujcev, zaradi katerih so inšpektorji ukrepali po **Zakonu o zaposlovanju in delu tujcev.** Slednjih smo v letu 2003 zabeležili **386,** med tem ko smo jih v preteklem poročevalskem obdobju ugotovili 281. Menimo, da je povečanemu številu ugotovljenih kršitev nekoliko botrovalo tudi večje število inšpekcijskih pregledov, ki so jih inšpektorji opravili v okviru izvajanja različnih akcij (tako koordiniranih, kot tudi usmerjenih) na tem področju.

3.15.2. Delovna dovoljenja

Inšpektorji ugotavljajo, da so delodajalci mnogo bolj dosledni pri izvajanju določb, ki določajo obveznost pridobitve delovnih dovoljenj za tujce, kar je pred leti predstavljalo posebno problematiko. Vse manj je primerov, ko delodajalci sklenejo pogodbo o zaposlitvi oz. pogodbo o delu s tujcem in zanj ne pridobijo delovnega dovoljenja. V primeru tovrstne kršitve inšpektorji zoper delodajalce ukrepajo na podlagi Zakona o zaposlovanju in delu tujcev. V poročevalskem obdobju so inšpektorji tako ukrepali v **30 primerih.** Inšpektorji ugotavljajo, da delodajalci bodisi s tujcem sklenejo ustrezno pogodbo in zanj pridobijo delovno dovoljenje v skladu s predpisi ali pa tujca zaposlujejo brez ustreznega dovoljenja in z njim sploh ne sklenejo pogodbe o zaposlitvi oz. pogodbe o delu. Inšpektorji obravnavajo takšno kršitev kot zaposlovanje na črno.

Ocenjujemo, da je umirjanje problematike v zvezi z delovnimi dovoljenji rezultat večletnega prizadevanja tako inšpektorjev za delo kot tudi vseh tistih, ki aktivno sodelujejo pri ugotavljanju in preprečevanju tovrstnih kršitev.

- Osebno delovno dovoljenje

V skladu z 10. členom Zakona o zaposlovanju in delu tujcev pridobi tuj državljan osebno delovno dovoljenje, ki mu v času veljavnosti le-tega omogoča prost dostop do trga dela.

Inšpektorji so naleteli na primere, ko so pridobili tujci osebno delovno dovoljenje za opravljanje gospodarske dejavnosti, kot samostojni podjetniki. Dejansko pa so opravljali delo, za katerega niso pridobili statusa samostojnega podjetnika oz. ki ga niso priglasili pristojnemu davčnemu organu, npr. delavci so opravljali dejavnost posredništva pri prodaji raznovrstnih izdelkov, kar pa ni ekvivalentno s prodajo na drobno. Inšpektorji ocenjujejo, da gre vzroke za takšne kršitve pripisati prej zavestni zlorabi predpisov kot pa njihovem nepoznavanju.

V posamičnih primerih smo ugotovili kršitve v zvezi s pridobitvijo delovnega dovoljenja za begunca ter za ožjega družinskega člana.

Sicer pa smo v poročevalskem obdobju v zvezi z obravnavano tematiko ugotovili kršitve in ukrepali na podlagi ZZDT le v **5 primerih.**

Inšpektorji so v letu 2003 obravnavali primer znatnega povečanja števila tujcev, ki so se pri davčnem organu priglasili kot samostojni podjetniki in si pridobili ustrezno delovno dovoljenje, tako da so bili postopki formalno pravno izpeljani v skladu s predpisi. Tako so ugotovili, da ima **na istem naslovu sedež** več kot 170 samostojnih podjetnikov. Inšpektorji so že pristopili k reševanju omenjene problematike v sodelovanju z drugimi pristojni organi na tem področju.

- Dovoljenje za zaposlitev

Iz 11. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev izhaja, da je dovoljenje za zaposlitev oblika delovnega dovoljenja, vezana na stalne zaposlitvene potrebe delodajalcev na podlagi sistemiziranih delovnih mest. S tem dovoljenjem se sme tujec zaposliti le pri delodajalcu, ki je zaprosil za izdajo dovoljenja in ne sme opravljati storitev za druge delodajalce. V zvezi s pridobitvijo dovoljenja za zaposlitev so inšpektorji ugotovili kršitve in ukrepali po ZZDT v skupno **12 primerih.** Tudi tovrstne kršitve smo najpogosteje zasledili v dejavnosti gradbeništva.

V zvezi s tem je potrebno pripomniti, da inšpektorji v postopkih ugotavljajo, da so podatki o sedežu nekaterih delodajalcev, ki zaposlujejo tujce, netočni oz. fiktivni, kar bistveno otežuje inšpekcijski nadzor. Delodajalci kot naslove sedeža navajajo naslove stanovanjskih objektov, kjer se ne nahajajo. Nihče tudi ne ve, kje se nahaja dejanski sedež teh delodajalcev, niti ni znano, kje dejansko opravljajo dejavnost. Inšpektorji so zasledili primere, ko ima delodajalec formalno sedež na območju ene enote Inšpektorata RS za delo, živi na območju druge enote, dela pa po vsej državi. V takšnih primerih inšpektorji pristojni organ zaprosijo za pravno pomoč organa organu.

- Dovoljenje za delo

Dovoljenje za delo je v skladu z Zakonom o zaposlovanju in delu tujcev oblika delovnega dovoljenja z vnaprej določeno časovno omejitvijo, na podlagi katerega se tujec lahko začasno zaposli ali dela v Sloveniji v skladu z namenom, za katerega je bilo izdano. V poročevalskem obdobju so inšpektorji le v **10 primerih** ugotovili, da je delodajalec sklenil pogodbo o zaposlitvi oz. pogodbo o delu s tujcem, ki nima pridobljenega dovoljenja za delo.

Delovno dovoljenje je po namenu vezano na:

- delo z napotenimi delavci,
- usposabljanje in izpopolnjevanje tujcev,
- sezonsko delo tujcev,
- delo tujih poslovodnih delavcev ter
- individualne storitve tujcev.

V zvezi z napotenimi delavci je bilo ugotovljenih 5 kršitev. Od tega so se tri kršitve nanašale na nameščene delavce, po ena pa na napotene delavce za čezmejno izvajanje storitev ter na gibanje oseb znotraj družb. V zvezi z nameščenimi delavci smo v enem primeru ugotovili, da jim tuji delodajalec ni zagotavljal minimalnih pravic v zvezi s plačo.

V zvezi z dovoljenji za delo za poslovodne delavce smo zabeležili 2 kršitvi. Pri tem navajamo primer tujca - odgovorne osebe družbe, ki v družbi ni bil zaposlen, delovno

dovoljenje mu je bilo izdano za delo v drugi družbi, pri čemer sta družbi sklenili medsebojno pogodbo o poslovodenju.

V zvezi s pridobitvijo dovoljenj za delo za usposabljanje in izobraževanje ter za sezonsko delo smo ugotovili kršitev le v enem primeru.

- Prijava dela

V X. poglavju Zakona o zaposlovanju in delu tujcev zakon predvideva izjeme, na podlagi katerih lahko določene kategorije tujcev ob upoštevanju zakonsko določenih časovnih omejitev, opravljajo delo brez delovnega dovoljenja, zadošča le prijava dela.

Izjeme se nanašajo na naslednje primere:

- pogodbene storitve tujih umetnikov in poklicnih ustvarjalcev;
- sejemske storitve;
- storitve vezane na dobavo blaga in servisiranje ter
- interventne storitve.

V poročevalskem obdobju smo v zvezi z obravnavano tematiko ugotovili skupno le **4 kršitve.** Kršitve se nanašajo pretežno na pogodbene storitve tujih estradnih umetnikov in ustvarjalcev, le v enem primeru so bile ugotovljene kršitve povezane s servisnimi storitvami.

3.15.3. Prijava začetka dela tujca

Inšpektorji so zasledili precejšnjo nedisciplino delodajalcev pri izvajanju določbe 29. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev, ki ureja obveznosti prijave dela tujca. Zelo pogosto ugotavljamo, da delodajalci sicer pridobijo delovna dovoljenja za tujce, zatakne pa se, ko je delo tujca potrebno prijaviti na Zavodu za zaposlovanje. V zvezi z obravnavano tematiko so inšpektorji ugotovili **246 kršitev,** kar predstavlja največji delež kršitev na segmentu zaposlovanja tujcev. Pri tem pripominjamo, da je bilo v zvezi z obravnavano tematiko od skupnega števila kršitev 115 ugotovljenih v okviru usmerjene akcije, ki jo je Inšpektorat RS za delo v letu 2003 izvajal v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje (glej 4. Poglavje).

V številnih primerih so inšpektorji ugotovili, da so delodajalci pridobili delovno dovoljenje za tujce, slednji pa niso nastopili dela. Nekateri tujci so izdano dovoljenje za zaposlitev v skladu z navodili svojega delodajalca izkoristili za prehod čez Slovenijo v druge države.

Ob inšpekcijskih nadzorih so nekateri delodajalci inšpektorjem pojasnjevali, da ne razpolagajo z izvirniki delovnih dovoljenj, ker so jih posredovali na konzularna predstavništva za pridobitev dovoljenj za začasno prebivanje.

Soočili smo se tudi z zlorabo delovnih dovoljenj, da bi tujci pridobili dovoljenja za bivanje. V teh primerih so delodajalci pridobili delovna dovoljenja za tujce. Tujci so pri njih dejansko nastopili delo, pri čemer delodajalci niso prijavili njihovega dela. Delodajalci so jih najprej prijavili (da so tujci lahko dobili dovoljenje za bivanje), nato pa takoj odjavili iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, plačo pa so jim izplačevali brez pisnega obračuna.

Zabeležili smo tudi primere, ko so prijavo dela opustili tujci, ki so pridobili osebna delovna dovoljenja. Inšpektorji ocenjujejo, da so kršitve v teh primerih posledica nepoznavanja predpisa.

3.15.4. Vrnitev delovnega dovoljenja

V skladu z določbo 11. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev mora delodajalec, ki iz kakršnihkoli razlogov ne sklene delovnega oz. pogodbenega razmerja s tujcem, ali prekine delovno oz. pogodbeno razmerje s tujcem pred iztekom veljavnosti delovnega dovoljenja, delovno dovoljenje vrniti organu, ki ga je izdal. Glede na dejstvo, da se, v kolikor delodajalec dela tujca ne prijavi v roku 60 dni, šteje, da s tujcem ni bilo sklenjeno delovno razmerje, smo zavzeli stališče, da je delodajalec po preteku 60 dni v takšnem primeru dolžan vrniti tudi delovno dovoljenje. Iz navedenega izhaja, da kršitve v zvezi s prijavo dela tujca vplivajo tudi na nedosledno izvajanje določbe Zakona o zaposlovanju

in delu tujcev, ki ureja vrnitev delovnega dovoljenja. Inšpektorji so v letu 2003 zabeležili **57 kršitev** v zvezi z vrnitvijo delovnih dovoljenj. Zaradi omenjenih kršitev so nekateri tujci na ta način ostali v Sloveniji in delali na črno za istega ali za drugega delodajalca. Da bi odpravili tovrstne kršitve so inšpektorji delodajalce napotili na Zavod za zaposlovanje in zahtevali predložitev dokazila o odpravi nepravilnosti.

3.15.5. Hramba dokumentacije

V nasprotju z našimi pričakovanji smo v primerjavi s preteklim poročevalskim obdobjem zabeležili bistven upad kršitev v zvezi s hrambo dokumentacije, ki je poleg prijave dela predstavljala bistveno novost Zakona o zaposlovanju in delu tujcev. V zvezi s hrambo dokumentacije so inšpektorji ugotovili skupno **30 kršitev.** Inšpektorji ugotavljajo, da so kršitelji pogosteje tujci, kot njihovi delodajalci. Večinoma je šlo za primere, da tujci ob nadzoru niso razpolagali z delovnimi dovoljenji, pri sebi so imeli le potni list in prijavo začasnega bivališča. Le v posamičnih primerih se je zgodilo, da tujci inšpektorju delovnega dovoljenja namenoma niso hoteli predložiti. V vseh primerih so inšpektorju ukrepali v skladu s pooblastili.

3.15.6. Prepuščanje tujcev

V letu 2003 smo zabeležili **14 primerov** prepuščanja tujcev, kar ne odstopa bistveno od ugotovitev v letu 2002. Inšpektorji poročajo, da se s prepuščanjem tujcev v nasprotju s predpisi ukvarjajo tako subjekti, ki imajo koncesijo za opravljanje dejavnosti posredovanja dela kot tudi tisti subjekti, ki le-te nimajo. Slednji so največkrat brez kakršnihkoli proizvodnih sredstev, imajo le pisarno ter 1 ali 2 zaposlena delavca, kar zadošča za izvajanje vseh formalnosti za opravljanje dejavnosti posredovanja delovne sile drugim uporabnikom. Pojav prepuščanja tujcev smo najpogosteje zasledili v dejavnosti gradbeništva. Inšpektorji ocenjujejo, da se prepuščanje pogosteje pojavlja, kot ga dejansko ugotavljamo in se najverjetneje skriva za domnevno navideznimi poslovnimi pogodbami, sklenjenimi v verigi med delodajalci, ki se pojavljajo pri nekem gradbenem projektu in si med seboj posojajo delavce. Prepuščanje je v praksi namreč težko ugotoviti, zato menimo, da bi moral že sam zakon jasneje določiti definicijo prepuščanja.

3.15.7. Opravljanje dela v skladu z delovnim dovoljenjem

Kljub zakonski ureditvi, po kateri lahko tujec opravlja samo delo, za katero mu je bilo izdano delovno dovoljenje, v zvezi s tem še vedno ugotavljamo kršitve. V letu 2003 smo zabeležili **6 tovrstnih kršitev.** Gre za primere, ko so imeli tujci dovoljenja za opravljanje poslovodne funkcije ali pa delo za prokurista, opravljali pa so delo v neposrednem delovnem procesu (kuharji, prodajalci na stojnici, gradbena dela). Ali pa so tujci prejeli delovna dovoljenja za sezonsko delo v gradbeništvu, nato pa so opravljala druga dela (npr. v lesni ali strojni proizvodnji), za kar je potrebna tudi ustrezna izobrazba.

3.15.8. Zdravstveno zavarovanje tujcev

Inšpektorji so ugotovili tudi **2 kršitvi** v zvezi z zdravstvenim zavarovanjem tujcev. Domnevamo pa, da delodajalci pogosto prijavijo delavce v zdravstveno zavarovanje kasneje, kot so delavci dejansko nastopili delo.

3.16. SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU

V zvezi z kršitvami določb Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (Uradni list RS, št. 42/1993 in 56/2001) ugotavljamo, da teh kršitev ni veliko in da število teh kršitev upada. Prijav v zvezi s temi kršitvami je zelo malo, ugotovljeni pa sta bili le 2 kršitvi določb tega zakona.

V zvezi z določbami Zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju so inšpektorji za delo v letu 2003 opravili le nekaj posamičnih inšpekcijskih pregledov. Ugotovljeni sta bili

le **2 kršitvi,** ki pa sta se obe nanašali na določbo 95. člena tega zakona, po katerem mora delodajalec predložiti predloge nekaterih odločitev v soglasje svetu delavcev (npr. v zvezi z osnovami za odločanje o izrabi letnega dopusta in odločanje o drugih odsotnostih z dela, merili za ocenjevanje delovne uspešnosti delavcev, itd.), svet delavcev pa mora te predloge obravnavati in se do njih opredeliti v osmih dneh od predložitve v soglasje. Na podlagi teh ugotovljenih kršitev sta bila podana **2 predloga sodniku za prekrške.** V letu 2002 so bile v zvezi s spoštovanjem določb tega zakona ugotovljene 3 kršitve, v letu 2001 pa skupaj 5 kršitev.

3.17. STAVKE

Ob inšpekcijskem nadzoru je bila ugotovljena le 1 kršitev v zvezi z določbami Zakona o stavki (Uradni list RS, št. 23/1991). Inšpektorji so ukrepali z izdajo predloga sodniku za prekrške.

V poročevalskem letu je inšpektorat za delo obravnaval nekaj primerov stavk. V večini primerov je inšpektorat prejel samo obvestilo o nameravanem organiziranju stavke. Večkrat pa so bile stavke potem odpovedane ali odložene.

Inšpektorji na splošno poročajo, da jih delavci oz. delodajalci o stavkah zelo redko obvestijo. Če po obvestilu o stavki opravijo inšpekcijski pregled, običajno ne ugotovijo nepravilnosti, ki bi se nanašale na samo zakonitost stavke, pač pa lahko ugotovijo kršitve delodajalca, zaradi katerih delavci stavkajo (npr. neizplačevanje plače, nezakonito zaposlovanje tujcev).

Z ene od enot poročajo o primeru stavke, s katero so delavci želeli doseči, da bi jim delodajalec odpovedal pogodbo o zaposlitvi, ker niso več želeli delati pri njem zaradi njegovih likvidnostnih težav.

3.18. POSREDOVANJE ZAPOSLITVE OZ. DELA

Pri posredovanju dela je bilo v poročevalskem obdobju ugotovljenih 17 kršitev. V zvezi z zakonitostjo opravljanja dela organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja zaposlitve oz. dela, je bilo ugotovljenih 12 kršitev, v zvezi z zlorabo študentskih napotnic so inšpektorji v letu 2003 ugotovili 5 kršitev.

Inšpektorji so ugotavljali, da so nekateri študentski servisi v nasprotju z zakonom izdajali napotnice osebam, ki se izobražujejo v programih za odrasle, da nekateri delavci, ki opravljajo posredovanje del, nimajo ustrezne izobrazbe, da na podlagi napotnice ne delajo osebe, za katere so bile napotnice izdane, nepravilnosti pri izpolnjevanju izdanih napotnic ter zlorabe instituta študentske napotnice, ki so se dogajale tudi zaradi prikrivanja zaposlovanja na črno.

3.18.1. Kršitev v zvezi z zakonitostjo opravljanja dela organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja zaposlitve oz. dela

V letu 2003 je bil nad subjekti, ki izvajajo dejavnost posredovanja del študentom in dijakom, zaradi povečanja števila koncesionarjev izveden poostren nadzor te dejavnosti. V zvezi z zakonitostjo opravljanja dela organizacij so inšpektorji ugotovili **12 kršitev**, kar glede na druge ugotovljene kršitve ne predstavlja precejšnjega števila kršitev.

Inšpektorji so ugotavljali kršitve v zvezi izdajanjem napotnic osebam, ki se izobražujejo po programih za odrasle. Obravnavan je bil tudi primer kršitve, ko delavec, ki je opravljal dela posredovanja del, ni imel ustrezne izobrazbe. Ugotovili so tudi, da je dela pri delodajalcu, ki spadajo v koncesijsko dejavnost, opravljala oseba na podlagi študentske napotnice, kar je kršitev 1. odstavka 8. člena Pravilnika o pogojih za

opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje (Uradni list RS, št. 48/99 in 79/00), ki določa, da lahko agencija opravlja dejavnost iz 2. člena tega Pravilnika le z delavci, ki so pri njej v delovnem razmerju.

Inšpektorji so pri določenih delodajalcih ugotavljali, da le-ti ne preverjajo istovetnosti osebe, ki je napotena na delo na podlagi študentske napotnice zaradi slabšega poznavanja predpisov.

V zvezi z izdajanjem napotnic so bile ugotovljene določene nepravilnosti. V enem primeru študentski servis ni hranil potrdil o statusu dijaka ali študenta za tekoče študijsko leto, ugotovili so tudi nepopolne napotnice. Nekatere napotnice niso vsebovale vpisne številke študenta, na njih ni bil naveden datum končanja del, v zvezi s stroški in odvajanjem sredstev klubom študentov pa nepravilnosti ni bilo ugotovljenih.

3.18.2. Zloraba študentskih napotnic

V zvezi z zlorabo študentskih napotnic je bilo evidentiranih **5 kršitev.**

Obravnavni so bili primeri, ko so študentje opravljali delo na podlagi napotnice, izdane na ime drugih študentov. Študentske servise smo obveščali o zlorabah napotnic. Obravnavan je bil tudi primer, ko so na podlagi študentske napotnice pri delodajalcu po preteku 8 urnega delavnika delali že zaposleni delavci.

Inšpektorji so ugotovili, da se je institut dela na podlagi študentske napotnice zlorabljal tako, da so nekateri študenti delali na podlagi stalne študentske napotnice polni delovni čas, torej brez prekinitve. ZDR namreč določa, da lahko kot začasno ali občasno delo dijak ali študent opravlja tudi delo na delovnem mestu pri posameznem delodajalcu, vendar najdalj 90 dni brez prekinitve v posameznem koledarskem letu.

Inšpektorji so ugotovili tudi primere, ko se je na podlagi študentske napotnice izplačalo plačilo za delo študentovih staršev pri delodajalcih, kjer so delali v nasprotju z Zakonom o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno.

3.19. ZAKON O EVIDENCAH NA PODROČJU DELA

Kljub temu, da Zakon o evidencah na področju dela (Uradni list SFRJ, št. 17/90) velja že od leta 1990, je bilo v zvezi z izvajanjem tega zakona v poročevalskem letu 2003 ugotovljenih kar 281 kršitev, kar predstavlja več kot osem odstotkov vseh ugotovljenih kršitev na področju nadzora delovnih razmerij. Kot poročajo inšpektorji, je bilo največ kršitev ugotovljenih v zvezi z vodenjem t.i. evidenc o osebnih dohodkih, v katerih morajo biti skladno z zakonom zajeti med drugim tudi podatki o delavčevem delovnem času in o njegovi izrabi.

Na podlagi inšpekcijskih nadzorov opravljenih v letu 2003 ugotavljamo, da je bilo v zvezi s spoštovanjem določb Zakona o evidencah na področju dela ugotovljenih **281 kršitev,** od tega največ, **77 kršitev** pri delodajalcih, ki se ukvarjajo s trgovino na drobno (brez motornih vozil), **53** pri tistih delodajalcih, ki se ukvarjajo z zdravstvom oz. socialnim varstvom, **39** kršitev pri gostincih ter **36** pri delodajalcih, ki se ukvarjajo s kopenskim prometom.

Navkljub temu, da veljavni zakon že od leta 1990 predpisuje vodenje evidenc o zaposlenih delavcih, evidenc o osebnih dohodkih, evidenc o poškodbah pri delu, evidenc o osebah, ki iščejo zaposlitev in drugih evidenc, še vedno ugotavljamo, da nekateri delodajalci evidenc ne vodijo. Ugotavljamo tudi primere, kjer se pojavi sum, da so evidence prirejene ali nepravilne. To velja zlasti za vodenje evidenc o osebnih dohodkih, v katerih morajo biti skladno z zakonom zajeti tudi podatki o delavčevem delovnem času in o njegovi izrabi. Iz teh evidenc ni razviden samo razpored delovnega časa, ampak tudi spoštovanje določb v zvezi s pravico do odmora in

počitkov, delom preko polnega delovnega časa, nočnim delom, varstvom določenih kategorij delavcev itd. Sedanje prakse vodenja evidenc so zelo različne. Evidence o delovnem času vodijo delodajalci običajno na listih, v zvezkih ali notesih, na letnih koledarjih ter vse do elektronskih čitalcev, torej računalniškega vodenja delovnega časa. Pri nekaterih delodajalcih je bilo tudi ugotovljeno, da delodajalec sicer vodi evidenco o opravljenih urah za delavce, vendar tega ne vodi vsak dan, ampak enkrat na teden. Nekateri inšpektorji navajajo, da se te kršitve pojavljajo predvsem pri manjših delodajalcih.

Po mnenju inšpektorjev za delo so kazenske sankcije v primeru nespoštovanja določil tega zakona absolutno prenizke.

3.20. ZAKON O TRGOVINI

V letu 2003 je bilo ugotovljenih 10 kršitev drugega odstavka 17. člena Zakona o trgovini (Uradni list RS, št. 18/93 in 96/02), ki določa pridobitev soglasja delavcev, če delodajalec določi obratovanje prodajalne ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dneh. Inšpektorji relativno nizko število ugotovljenih kršitev pripisujejo ugotovitvi, da so delodajalci dokaj dobro seznanjeni z določbami Zakona o trgovini, ki predvidevajo soglasje delavcev z delom na nedeljo, praznik ali z zakonom določen dela prost dan.

Inšpektorat za delo je v letu 2003 ugotovil **10 kršitev** določbe drugega odstavka 17. člena Zakona o trgovini, ki določa, da sme trgovec določiti tedenski obratovalni čas prodajalne ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dneh, kot manj ugodnem delovnem času, samo v soglasju z zaposlenimi, pri čemer v gospodarski družbi pridobi soglasje na način, ki ga za sodelovanje delavcev pri upravljanju določajo Zakon o sodelovanju delavcev pri upravljanju in predpisi, ki urejajo pravice in obveznosti delavcev. V skladu z Zakonom o trgovini je bil inšpektorat za delo v letu 2003 pristojen samo za nadzor omenjene določbe zakona. Inšpektorji so v zvezi s soglasjem za delo ob nedeljah, praznikih in dela prostih dnevih ugotovili v letu 2003 največ **(8)** kršitev v dejavnosti trgovine na drobno.

V zvezi z načinom pridobitve soglasja inšpektorji poročajo, da delodajalci pogosteje pridobijo soglasje delavcev v obliki posamične izjave delavca, manj pa v obliki skupnega seznama ali kot soglasje sveta delavcev.

V času, ki naj bi bil za delavce manj ugoden (nedelje, prazniki in dela prosti dnevi), glede na ugotovitve inšpektorjev obratujejo v glavnem prehrambene trgovine ali trgovine, ki poslujejo v sklopu večjih trgovskih centrov.

3.21. ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU

Inšpektorji so v letu 2003 obravnavali 70 kršitev določb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, od tega se je 12 kršitev nanašalo na nespoštovanje pravice delovnega invalida do premestitve na drugo ustrezno delovno mesto, v 58 primerih pa je šlo za kršitve v zvezi s prijavo v zavarovanje.

Leto 2003 je bilo v marsičem prelomno leto za osebe s statusom invalida in za njihove delodajalce. Z uveljavitvijo novega Zakona o delovnih razmerjih se je namreč ukinil institut čakanja na delo, uporaba določb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki omogočajo odpoved pogodbe o zaposlitvi delovnemu invalidu (102. do 105. člen), pa je bila odložena najprej na 1. 1. 2004, konec leta 2003 pa na 1. 1. 2005 (oz. uveljavitev novega zakona, ki bo urejal usposabljanje in zaposlovanje invalidov). Poleg tega so se s 1. 1. 2003 začele uporabljati vse ostale določbe Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, ki se nanašajo na status invalidov II. in III. kategorije (razen torej tistih, ki se nanašajo na odpoved pogodbe o zaposlitvi).

Inšpektorji so v letu 2003 obravnavali 12 kršitev določb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v zvezi z neupoštevanjem določb tega zakona glede razporeditve delovnega invalida na ustrezno delovno mesto.

Inšpektorji poročajo zlasti o problematiki razporeditve delavca s statusom invalida na delovno mesto, ki v skladu z dokončno odločbo invalidske komisije ustreza njegovi preostali delovni zmožnosti. Če gre za delodajalca, ki ima manjše število zaposlenih delavcev, ta pogosto nima takšnega delovnega mesta, ki bi bilo primerno za invalida glede na omejitve iz odločbe. V takem primeru delavcu še ne more odpovedati pogodbe o zaposlitvi (izjema je delodajalec, ki ima manj kot pet zaposlenih) in ker ni več instituta čakanja na delo, mu mora zagotavljati za ves čas, ko delavec ne dela (ker mu delodajalec ne more zagotavljati ustreznega dela iz razlogov, ki so na strani delodajalca), nadomestilo v višini njegove povprečne mesečne plače iz zadnjih treh mesecev oz. iz obdobja dela v zadnjih treh mesecih.

Poseben problem pa je tudi opravljanje dela delavca, ki je šele v postopku priznavanja katere od pravic iz invalidskega zavarovanja, pa po presoji zdravnikov ni nezmožen za delo v takšni meri, da bi lahko bil bolniško odsoten. Po drugi strani pa ima zdravstvene težave, ki ga na njegovem delovnem mestu ovirajo pri delu, in je zato bil sprožen postopek za priznanje pravic iz invalidskega zavarovanja. Delodajalec je v skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu dolžan delavcu zagotavljati varno in zdravo delovno mesto in mora za to izvesti vse varstvene ukrepe, ki so predvideni z oceno tveganja. Delodajalci se na inšpektorat obračajo po nasvet, kakšna dela sploh lahko naložijo takšnemu delavcu, delavce pa zanima, kakšne so njihove pravice v zvezi z razporeditvijo na ustrezno delovno mesto.

Inšpektorji ocenjujejo, da bi se v primerih, ko delodajalec nima delovnega mesta, na katerega bi lahko razporedil delavca, situacija lahko rešila tudi s pomočjo posredovanja inšpektorja za delo v sporu. V enem primeru se je tako s posredovanjem inšpektorja za delo v sporu uspešno razrešil problem razvrstitve delovnega invalida na ustrezno delovno mesto. Glej tudi podpoglavje Posredovanje inšpektorja za delo v sporu med delavcem in delodajalcem.

Ugotovljen je bil primer delavke, ki je pri delodajalcu zaposlena za nedoločen čas in ji je bil z odločbo priznan status invalida II. kategorije, zaradi njene daljše odsotnosti z dela pa je delodajalec na njeno delovno mesto za nedoločen čas zaposlil novo delavko. Delavki invalidki tako ne more zagotoviti dela, zato jo je napotil domov in ji izplačuje nadomestilo plače v skladu z zakonom (v višini njene povprečne mesečne plače). Hkrati pa čaka na uveljavitev določb Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju, na podlagi katerih meni, da bo lahko delavki s statusom invalida odpovedal pogodbo o zaposlitvi. Mnogi delodajalci, ki so računali na to, da bodo lahko invalidom, za katere nimajo ustreznega delovnega mesta, v letu 2004 odpovedali pogodbe o zaposlitvi, te možnosti do 1. 1. 2005 oz. do uveljavitve novega zakona, ki bo urejal zaposlovanje in usposabljanje invalidov, še ne bodo mogli izkoristiti.

Kršitev v zvezi s prijavo v pokojninsko in invalidsko zavarovanje skladno s predpisi o matični evidenci o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja je bilo ugotovljenih 58. V zvezi s prijavo v zavarovanje so bili ugotovljeni primeri, ko so delodajalci prijavili delavca v zavarovanje, še preden so v skladu z Zakonom o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti sploh objavili pri Zavodu RS za zaposlovanje prosto delovno mesto.

3.22. ZAKON O MATIČNI EVIDENCI ZAVAROVANCEV IN UŽIVALCEV PRAVIC IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA

Kršitev v zvezi z izvajanjem določb Zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (Uradni list RS, št. 81/2000) je bilo v poročevalskem letu ugotovljenih 11.

V zvezi s kršitvami s tega področja inšpektorji poročajo, da do njih prihaja v veliki meri iz razloga, ker delodajalci pogosto ne prijavljajo sprememb v zavarovanje. To se dogaja denimo v primerih, ko pogodba o zaposlitvi za določen čas preide v pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. Neredko delodajalci tudi kršijo zakonsko postavljen rok, v katerem je potrebno vložiti prijavo v zavarovanje, odjavo iz zavarovanja in prijavo spremembe med zavarovanjem.

Sicer je obveznost izročitve kopije prijave v zavarovanje zavarovancem določil že Zakon o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja in opustitev te dolžnosti sankcioniral z denarno kaznijo. Vendar pa inšpektorji ocenjujejo, da se je število kršitev opustitve prijave v zavarovanje nekoliko zmanjšalo predvsem zaradi določbe novega Zakona o delovnih razmerjih, da mora delodajalec izročiti delavcu fotokopijo prijave v 15 dneh od nastopa dela. V letu 2003 je bilo ugotovljenih skupno **11 kršitev** Zakona o matični evidenci

Inšpektorji poročajo tudi, da so na podlagi prijav v zvezi s kršitvami določb Zakona o delovnih razmerjih v zvezi z delovno knjižico med drugim obravnavali primere, ko delodajalci delavca niso odjavili iz zavarovanja. V praksi se kršitve Zakona o matični evidenci zavarovancev pogosteje ugotavljajo naknadno, po prenehanju pogodbe o zaposlitvi, zelo redke pa so prijave, ko delavec ugotovi, da ni prijavljen v zavarovanje, ko, denimo, v času trajanja pogodbe o zaposlitvi uveljavlja katero od pravic iz zdravstvenega zavarovanja.

3.23. POSREDOVANJE INŠPEKTORJA V SPORU MED DELAVCEM IN DELODAJALCEM

V 228. členu ZDR na novo predvideva posredovalno vlogo inšpektorja za delo v sporu med delavcem in delodajalcem. V letu 2003 so inšpektorji posredovali za mirno rešitev spora v 25 primerih, pri čemer so spor skoraj v vseh primerih (z izjemo dveh) uspešno rešili, tako da sta stranki sklenili sporazum. Spori so se nanašali pretežno na zadeve, ki po svoji vsebini sodijo v sodno pristojnost.

Novi ZDR v 228. členu povsem na novo predvideva **posredovalno vlogo inšpektorja za delo** v sporu med delavcem in delodajalcem. Gre za neformalen postopek, ob upoštevanju zakonsko določenih predpostavk, ki morajo biti izpolnjene kumulativno, in sicer:

- da je delavec delodajalcu vročil pisno zahtevo za odpravo kršitev pravic iz delovnega razmerja oz. izpolnitev obveznosti delodajalca,
- da delodajalec v roku 8 dni ni izpolnil obveznosti oz. odpravil kršitve,
- da je vsaj ena od pogodbenih strank predlagala posredovanje inšpektorja za delo in
- da je inšpektor pridobil soglasje nasprotne stranke za posredovanje v sporu.

V zvezi z obravnavanim institutom ugotavljamo, da še ni povsem zaživel v praksi. V letu 2003 so inšpektorji posredovali za mirno rešitev spora v **25 primerih,** pri čemer so spor skoraj v vseh primerih (z izjemo dveh) uspešno rešili, tako da sta stranki sklenili sporazum. Pri tem je potrebno pripomniti, da je največ postopkov posredovanja (14) potekalo na območju Zasavja, kjer še vedno prevladujejo slabe socialno ekonomske razmere in nadpovprečno velika brezposelnost. V večini primerov so posredovanje inšpektorja predlagali delavci. Spori so se nanašali pretežno na zadeve, ki po svoji vsebini sodijo v sodno pristojnost, kot so spori v zvezi z izplačilom plač, nadomestili plač, plačilom prispevkov za socialno varnost, izplačilom regresa, plačilom dela preko polnega delovnega časa, odpravnino, izobraževanjem, odpovedjo pogodbe o zaposlitvi, konkurenčno klavzulo ter transformacijo pogodbe o zaposlitvi za določen čas v pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. Nekateri obravnavani spori so bili že v postopku reševanja pred delovnim sodiščem, vendar so se delavci pod pogoji, dogovorjenimi v sporazumu, zavezali k umiku tožbe. Realizacije sporazumov ne spremljamo po uradni dolžnosti, smo pa bili v večini zadev seznanjeni, da sta stranki sporazum tudi dejansko realizirali.

3.24. STROKOVNA POMOČ V SKLADU S 4. ČLENOM ZAKONA O INŠPEKCIJI DELA

Ena od oblik preventivnega delovanja inšpekcije dela, ki je iz leta v leto pomembnejša in obsežnejša, je izvajanje strokovne pomoči delavcem, delodajalcem in ostalim osebam. Število vprašanj, ki jih rešujemo v okviru strokovne pomoči, narašča po eni strani zaradi sprememb, ki jih je bila v zadnjih letih deležna delovno pravna zakonodaja, po drugi strani pa je z možnostjo zastavljanja vprašanj po elektronski pošti postalo iskanje strokovne pomoči na inšpektoratu lažje, bolj dostopno in anonimno.
Najpogosteje so se delavci in delodajalci na nas obračali v zvezi z vprašanji prenehanja pogodbe o zaposlitvi, odmere in izrabe letnega dopusta, odmere in izplačila plačila za delo ter dela po pogodbah civilnega ali avtorskega prava.

V skladu s 4. členom Zakona o inšpekciji dela daje inšpektorat delodajalcem in delavcem strokovno pomoč v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Inšpektorat pri svojem delu tudi sodeluje z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, kot tudi s sindikalnimi oz. strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev. Vsem tem je inšpektorat nudil strokovno pomoč, hkrati pa je na podlagi 34. člena Zakona o splošnem upravnem postopku (Uradni list RS, št. 80/99, 70/2000 in 52/2002) tudi dajal pravno pomoč z odgovori na vprašanja drugim državnim organom in organizacijam, ki imajo javno pooblastilo za odločanje o upravnih stvareh.

Najpogosteje so se po strokovno pomoč obračali na inšpektorat delavci in delodajalci, pogosto pa tudi sindikati in druge organizacije. Inšpektorji poročajo, da se je število vprašanj in prošenj za strokovno pomoč v letu 2003 zaradi uveljavitve nove zakonodaje, ki se nanaša na delovna razmerja (predvsem novega Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o javnih uslužbencih ter nekaterih drugih predpisov), zelo povečalo. Previdnost zaradi spremenjenih predpisov je botrovala, da so se na inšpektorat z vprašanji obračali tako delodajalci kot tudi računovodski servisi, ki predvsem za manjše delodajalce pogosto urejajo delovnopravne zadeve.

V prvi polovici leta 2003 se je veliko vprašanj nanašalo na veljavnost pogodb delovnega prava, ki so bile sklenjene pred 1. 1. 2003 (pa najsi je šlo za pogodbe o zaposlitvi ali pogodbe o delu za opravljanje začasnih oz. občasnih del v skladu s 107. členom starega Zakona o delovnih razmerjih), pa tudi na veljavnost splošnih aktov delodajalca in kolektivnih pogodb po uveljavitvi novega Zakona o delovnih razmerjih.

Naslednja večja skupina vprašanj se je nanašala na (ne)možnost sklenitve pogodbe o delu po Obligacijskem zakoniku glede na to, da nova delovna zakonodaja ne ureja več pogodbe o delu za opravljanje začasnih oz. občasnih del. V zvezi s tem so nas zlasti delodajalci spraševali, ali lahko za delo določene vrste sklenejo katero od pogodb civilnega ali avtorskega prava, kakšni so kriteriji za presojo, ali je delo na podlagi pogodbe civilnega prava upravičeno, ali pa bi morali stranki skleniti pogodbo o zaposlitvi.

Pogosta so bila tudi vprašanja glede varstva nekaterih kategorij delavcev po novem Zakonu o delovnih razmerjih zlasti v zvezi z varstvom invalidov in starejših delavcev. Predvsem delavci, a tudi delodajalci, so se zanimali, kakšne pravice gredo tem varovanim kategorijam po novi zakonodaji, v katerih primerih jim lahko preneha pogodba o zaposlitvi in kakšne so možnosti odpovedi pogodbe o zaposlitvi.

Največ vprašanj pa smo prejeli v zvezi z odpovedjo pogodbe o zaposlitvi. Delodajalci so na primer iskali nasvet, kako delavcu zakonito odpovedati pogodbo o zaposlitvi, delavce pa je zanimalo, ali je njihov delodajalec ob odpovedi ravnal pravilno in skladno z zakonom. Ravno pri institutu odpovedi pogodbe o zaposlitvi smo zasledili, da se delavci pogosto raje obrnejo na inšpektorat z vprašanjem in se tako pozanimajo o svojih pravicah, kot da bi delodajalca prijavili zaradi kršitev delovnega prava. Tako smo zasledili vprašanja delavcev v zvezi z vnaprejšnjim podpisom odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki ga delodajalec zahteva od delavca pred sklenitvijo

pogodbe o zaposlitvi ali v času trajanja pogodbe o zaposlitvi. Gre za grobo kršitev delovnega prava, ki pa jo je z vidika inšpekcijskega nadzorstva tudi težko izslediti. Zato v okviru strokovne pomoči delavcu, ki se je na nas obrnil s takšnim vprašanjem praviloma anonimno, pojasnimo, kako je kršen zakon v tem primeru, in svetujemo, da se lahko s prijavo domnevne kršitve delovnega prava obrne na krajevno pristojno enoto inšpektorata. Drug tak primer, ko so delavci na inšpektoratu iskali informacije o svojih pravicah, ne da bi si upali podati prijavo zoper delodajalca, pa se nanaša na zagotovitev varovanja dostojanstva delavca pri delu predvsem v delu, ki zajema neželjeno ravnanje spolne narave. Sicer so se delavci in iskalci zaposlitve na inšpektorat obračali po strokovno pomoč tudi z vprašanji v zvezi z zakonsko prepovedjo diskriminacije (ki je določena v 6. členu Zakona o delovnih razmerjih).

Veliko delavcem smo v smislu strokovne pomoči pomagali odgovoriti na vprašanja v zvezi s plačilom za delo (ali je plača pravilno odmerjena, ali je izplačana v zakonitem roku, ali je povračilo stroškov v zvezi z delom izplačano v skladu s predpisi ipd.). Delavci in delodajalci pa so se na nas pogosto obračali tudi glede ureditve delovnega časa in nadurnega dela. Zelo pogosta so bila vprašanja v zvezi z odmero in izrabo letnega dopusta v skladu z novo zakonodajo, prav tako pa tudi v zvezi z izplačilom regresa za letni dopust. Predvsem delavci so se neredko zanimali za zakonsko ureditev pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

Opazno je bilo tudi zanimanje za ureditev dela študentov na podlagi napotnic pooblaščenih organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja dela dijakom in študentom. Pri tem je bilo aktualno predvsem izdajanje napotnic dijakom, ki se izobražujejo v programih za izobraževanje odraslih. S tovrstnimi vprašanji so se na nas med drugimi obračale agencije za zaposlovanje.

3.25. ZAKLJUČEK

Ker predstavlja leto 2003 zaradi novega Zakona o delovnih razmerjih obdobje drugačnega pravnega urejanja delovnih razmerij, je težko podati oceno o njegovem izvajanju. Prav tako pa področje delovnih razmerij tudi še ni dokončno urejeno kot celota, saj socialni partnerji še niso sklenili kolektivnih pogodb. Oceno stanja o izvajanju novega ZDR je težko podati tudi zaradi spremenjenih pristojnosti in pooblastil Inšpektorata RS za delo na področju delovnih razmerij, kar posledično pomeni tudi spremenjen način zajemanja statističnih podatkov. Zato bo poročilo za leto 2003 v primerjalnem smislu predstavljalo nadaljnjo podlago za ocenjevanje ugotovitev in ukrepanja Inšpektorata RS za delo v prihodnjih poročevalskih obdobjih. Vsekakor pa lahko ocenimo, da na korenite spremembe, ki jih je prinesel ZDR, niso bili zadostno pripravljeni niti delodajalci, niti delavci, zato so inšpektorji za delo v letu 2003 podali veliko strokovne pomoči.

Menimo, da je uresničevanje nove delovnopravne ureditve kot celote proces, ki je v prvi vrsti pogojen z njeno dokončno ureditvijo. Vsekakor pa nova ureditev terja tudi prilagoditev tako delodajalcev na eni strani kot tudi delavcev in sindikatov na drugi strani. Inšpektorat RS za delo si bo v tem procesu s svojo preventivno kot tudi represivno vlogo prizadeval v čim večji meri prispevati k uveljavitvi nove ureditve v praksi. Pri tem pa je potrebno upoštevati, da imajo inšpektorji za delo po novem ZDR manj pooblastil (zlasti pri ureditvenih odločbah), tega pa se bodo morali zavedati ne le delavci in delodajalci ampak tudi sindikati, saj sodi veliko prejetih prijav v pristojnost delovnih sodišč.

Ker predstavlja leto 2003 začetno obdobje pravnega urejanja delovnih razmerij na podlagi novega Zakona o delovnih razmerjih, je težko podati oceno o njegovem izvajanju. Prav tako področje delovnih razmerij še ni dokončno urejeno kot celota, saj socialni partnerji še niso sklenili kolektivnih pogodb. Kot ugotavljamo, so tudi mnoge določbe sedaj veljavnih

kolektivnih pogodb v velikem razhajanju z določbami novega ZDR. Številni delodajalci so se po 1. 1. 2003 sicer lotili sklepanja novih pogodb o zaposlitvi, ker so kmalu po uveljavitvi ZDR ugotovili, da so stare pogodbe v precejšnjem razkoraku z novo ureditvijo, vendar v praksi še vedno pogosto zasledimo stare pogodbe o zaposlitvi.

Oceno stanja o izvajanju novega ZDR na področju nadzora delovnih razmerij je težko podati tudi zaradi spremenjenih pristojnosti in pooblastil Inšpektorata RS za delo, saj to posledično pomeni tudi spremenjeni način zajemanja statističnih podatkov.

Vsekakor pa lahko ocenimo, da na korenite spremembe, ki jih je zakon prinesel in ki so predstavljene v tem letnem poročilu, niso bili zadostno pripravljeni niti delodajalci, niti delavci, saj so ugotovitve nadzora pokazale, da se oboji še ne zavedajo pravega pomena določenih institutov ali z njimi niso seznanjeni. Navedeno ugotovitev potrjuje dejstvo, da so bile ugotovljene številne kršitve v zvezi z izvajanjem nekaterih novih obveznosti delodajalcev, ki nekaterim delodajalcem niso bile znane (npr. izročitev fotokopije prijave v zavarovanje in izvedba postopka odpovedi pogodbe o zaposlitvi). Pomemben kazalec v tej smeri je tudi nizko število izvedenih postopkov posredovanja inšpektorja za mirno rešitev spora med delavcem in delodajalcem, ki bi lahko pomenil rešitev marsikaterega individualnega spora.

Menimo, da je uresničevanje nove delovnopravne ureditve kot celote proces, ki je v prvi vrsti pogojen z njeno dokončno ureditvijo. Vsekakor pa terja tudi prilagoditev tako delodajalcev na eni strani kot tudi delavcev in sindikatov na drugi strani na nove razmere, ki jih narekuje ZDR. Inšpektorat RS za delo pa si bo v tem procesu s svojo preventivno kot tudi represivno vlogo prizadeval v čim večji meri prispevati k uveljavitvi nove ureditve v praksi.

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003

TABELA1/1a

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELO IN UKREPI INŠPEKCIJE DELA ZA PODROČJE DELOVNIH RAZMERIJ										UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ															
		POSLOVNI SUBJKEKTI IN ZAPOSLENI			ŠTEVILO PREGLEDOV							POGODBA O ZAPOSLITVI															
		ŠTEVILO VSEH SUBJEKTOV	ŠTEVILO ZAPOSLENIH DELAVCEV	ŠTEVILO PREGLEDANIH SUBJEKTOV	REDNI PREGLEDI	KONTROLNI PREGLEDI	IZREDNI PREGLEDI	ODLOČBE	OVADBE	PRIJAVE SODNIKU ZA PREKRŠKE	IZREČENE MANDATNE KAZNI	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	1.11	1.12	1.13	1.14	1.15	1.16
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	2.032	33.718	76	9	8	87	21	0	9	23	0	0	1	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	1	0	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	332	2.179	9	0	0	13	1	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	266	196	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	7	3.676	1	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	4	0	1	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	174	1.019	8	2	0	9	1	0	3	3	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	1.242	19.702	116	35	28	132	42	1	19	41	0	0	2	3	0	0	0	2	0	0	0	0	0	2	1	1
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	1	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	706	13.313	89	12	13	100	26	1	13	28	0	0	5	0	0	0	0	3	0	0	1	0	0	6	0	0
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	1.357	13.553	145	18	21	153	45	0	19	24	0	0	10	2	5	1	0	6	0	0	0	0	0	0	0	1
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	365	6.811	10	0	2	10	4	0	0	0	0		1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	2.055	11.548	91	31	15	80	17	0	3	11	0	0	2	0	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	1	1
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	240	5.871	16	3	2	16	1	0	2	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	1.873	8.806	46	13	9	47	11	0	7	9	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	4	254	1	0	0	1	2	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	272	12.457	9	2	1	7	2	0	1	4	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	1.352	12.779	64	19	13	62	12	0	11	18	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	633	10.511	37	16	3	32	6	0	4	10	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DJ/27	Proizvodnja kovin	143	8.521	17	6	3	19	7	0	3	16	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	4.935	30.946	178	36	25	195	49	0	24	62	0	0	1	3	1	2	0	7	0	0	0	0	0	3	1	0
DK/29	Proizv. strojev in naprav	1.634	24.589	55	18	10	49	20	0	8	9	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	1
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	146	752	2	0	0	5	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	861	14.219	32	10	8	35	10	0	6	12	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	401	6.408	11	6	2	19	8	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	532	7.401	13	6	1	17	6	0	4	9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	121	7.041	12	5	1	9	3	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	133	2.955	7	0	4	9	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	2.097	14.924	66	18	12	61	21	0	11	18	0	0	2	0	0	1	0	5	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/37	Reciklaža	110	864	4	2	1	2	2	0	1	3	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	435	7.842	4	0	1	3	2	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

DELO IN UKREPI INŠPEKTORJEV REPUBLIKE SLOVENIJE ZA DELO NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003

TABELA1/2a

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELO IN UKREPI INŠPEKCIJE DELA ZA PODROČJE DELOVNIH RAZMERIJ										UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ															
		POSLOVNI SUBJKEKTI IN ZAPOSLENI			ŠTEVILO PREGLEDOV							POGODBA O ZAPOSLITVI															
		ŠTEVILO VSEH SUBJEKTOV	ŠTEVILO ZAPOSLENIH DELAVCEV	ŠTEVILO PREGLEDANIH SUBJEKTOV	REDNI PREGLEDI	KONTROLNI PREGLEDI	IZREDNI PREGLEDI	ODLOČBE	OVADBE	PRIJAVE SODNIKU ZA PREKRŠKE	IZREČENE MANDATNE KAZNI	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	1.6	1.7	1.8	1.9	1.10	1.11	1.12	1.13	1.14	1.15	1.16
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	73	3.393	11	5	0	10	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	14.311	57.424	967	131	90	1.338	258	2	218	348	0	0	28	11	8	5	0	26	0	0	1	0	0	12	1	9
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	5.230	15.033	142	45	20	118	34	0	10	51	0	0	3	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	1	0	2
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	15.194	33.694	406	64	55	494	102	0	87	191	0	0	11	3	4	1	0	6	0	0	3	0	0	7	0	2
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	19.501	51.832	739	106	82	817	228	1	116	158	0	0	16	13	5	3	0	8	1	2	0	1	0	11	2	6
H/55	Gostinstvo	12.068	28.864	813	189	155	967	243	0	163	404	0	0	13	22	3	3	1	6	0	4	0	0	0	18	1	5
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	8.222	23.126	638	26	41	803	127	0	74	179	0	0	13	14	1	2	1	7	3	0	0	0	0	9	2	3
I/61	Vodni promet	53	156	2	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	39	584	3	0	0	4	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	1.939	14.099	50	6	4	65	13	0	8	16	0	0	1	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	2	0	1
I/64	Pošta in telekomunikacije	1.218	11.352	9	1	0	9	0	0	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	1.089	13.264	13	0	0	16	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	190	5.271	5	1	1	11	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	938	1.447	16	1	3	18	0	0	1	5	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	1.787	2.609	19	0	7	32	11	0	5	14	0	0	1	1	1	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	480	326	8	3	3	7	3	0	1	5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	2.236	6.040	19	4	5	23	5	0	2	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	713	4.723	9	0	1	10	0	0	1	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	17.468	41.258	318	40	34	478	85	0	81	126	0	0	6	7	0	1	1	4	1	0	1	0	0	9	1	4
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	3.879	48.955	20	2	0	21	3	0	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M/80	Izobraževanje	3.494	55.750	135	17	10	174	25	0	19	33	1	1	0	4	0	0	4	3	5	0	1	0	0	2	1	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	3.819	47.182	450	8	15	508	85	0	9	27	1	0	3	5	4	1	0	2	0	0	0	0	1	5	1	1
O/90	Dejavnosti javne higiene	236	3.172	14	1	2	17	5	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	15.750	2.594	61	6	1	73	15	0	13	24	0	0	0	6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	12.561	14.451	113	6	5	133	21	0	18	28	0	0	0	2	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	4.039	6.816	81	14	10	93	15	0	11	23	0	0	2	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	499	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	5	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	**170.997**	**777.247**	6.185	943	727	7.422	1.604	6	1.004	1.958	2	2	125	105	36	23	7	103	11	7	8	1	1	96	13	45

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/1b

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELO NA DOMU		PRENEHANJE POGODBE O ZAPOSLITVI													PLAČILO ZA DELO				DELOVNI ČAS						
		2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	3.10	3.11	3.12	3.13	4.1	4.2	4.3	4.4.	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7
1	2	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	2	0	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	0	0	3	0	2	0	3	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2	0	0	1	3	2	1	0	0
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	2	6	2	2	0	0	8	0	2	0	0
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	0	0	1	0	1	0	1	0	2	0	0	0	0	0	0	2	8	6	0	0	7	4	0	4	0	1
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	5	0	0	0	1	2	0	0	0	0
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	1	0	2	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	5	0	0	0	0	2	0	0	0	0
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	2	0	0	0	4	0	1	0	0
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	1	0	0	0	2	1	0	0
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	1	0	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	9	2	5	0	1	9	0	1	0	0
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	3	0	1	0	1
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	0	1	0	1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	2	3	1	0	0	1	0	0	1	0	0
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1	0	0	1	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	2	0	1	0	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	0	5	1	0	0	0
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/2b

ŠIFRA	DEJAVNOST	DELO NA DOMU		PRENEHANJE POGODBE O ZAPOSLITVI													PLAČILO ZA DELO				DELOVNI ČAS						
		2.1	2.2	3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	3.9	3.10	3.11	3.12	3.13	4.1	4.2	4.3	4.4.	5.1	5.2	5.3	5.4	5.5	5.6	5.7
1	2	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	0	0	7	0	6	2	0	0	1	2	0	0	0	0	0	3	42	19	3	0	3	12	2	10	1	0
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0	0	1	2	0	2	0	0
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	0	0	4	0	3	1	2	0	1	0	1	0	0	1	2	1	26	7	0	1	4	9	2	5	0	0
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	0	0	6	1	5	2	2	0	2	0	0	0	0	0	2	1	19	2	1	2	9	34	4	11	0	0
H/55	Gostinstvo	0	0	11	0	4	2	1	0	1	0	0	1	1	1	0	2	21	10	4	4	7	9	1	9	0	0
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	0	0	3	0	1	0	1	0	1	1	0	0	0	0	0	1	15	6	2	2	3	8	2	7	0	0
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0	0
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0	0	1	0	0	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	0	8	0	3	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	20	4	1	1	0	10	2	1	0	0
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M/80	Izobraževanje	0	0	2	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	5	0	2	0	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	1	0	1	1	8	3	8	0	0
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	3	0	0	0	1	1	0	1	0	0
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	3	1	55	1	30	11	14	1	12	4	1	2	1	2	7	19	225	67	20	11	44	154	22	78	1	2

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003

TABELA1/1c

ŠIFRA	DEJAVNOST	ODMORI, POČITKI			LETNI DOPUST		DISCIPLINSKA ODGOVORNOST		VARSTVO NEKATERIH KATEGORIJ DELAVCEV					DELO OTROK, MLAJŠIH OD 15. LET, VAJENCEV, DIJAKOV IN ŠTUDENTOV								DELOVNA KNJIŽICA		KOLEKTIVNA POGODBA	
		6.1	6.2	6.3	7.1	7.2	8.1	8.2	9.1	9.2	9.3	9.4	9.5	10.1	10.2	10.3	10.4	10.5	10.6	10.7	10.8	11.1	11.2	12.1	12.2
1	2	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	78	79	80
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	0	2	3	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	0	3	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	3	1	1	0	5	0	0	0	2	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	2	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	0	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	0	1	1	0	3	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	0	0
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	2	1	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	1	0	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	0	1	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/2c

ŠIFRA	DEJAVNOST	ODMORI, POČITKI			LETNI DOPUST		DISCIPLINSKA ODGOVORNOST		VARSTVO NEKATERIH KATEGORIJ DELAVCEV					DELO OTROK, MLAJŠIH OD 15. LET, VAJENCEV, DIJAKOV IN ŠTUDENTOV								DELOVNA KNJIŽICA		KOLEKTIVNA POGODBA	
		6.1	6.2	6.3	7.1	7.2	8.1	8.2	9.1	9.2	9.3	9.4	9.5	10.1	10.2	10.3	10.4	10.5	10.6	10.7	10.8	11.1	11.2	12.1	12.2
1	2	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	78	79	80
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	0	1	1	1	9	0	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	1	0
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	1	1	4	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	0
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	6	3	5	1	9	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	13	8	40	0	12	0	1	0	4	0	0	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	1	0	0
H/55	Gostinstvo	1	9	14	1	12	0	0	0	2	0	3	0	0	0	2	0	6	0	0	0	0	3	0	0
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	0	1	2	0	11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	3	4	0	7	1	1	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M/80	Izobraževanje	2	3	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	8	5	3	0	1	0	0	0	2	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	0	2	2	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	37	49	88	4	98	2	4	1	11	1	7	8	1	1	3	1	7	1	1	1	2	13	2	1

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/1d

ŠIFRA	DEJAVNOST	ZAPOSLOVANJE TUJCEV																					
		13.1	13.2	13.3	13.4	13.5	13.6	13.7	13.8	13.9	13.10	13.11	13.12	13.13	13.14	13.15	13.16	13.17	13.18	13.19	13.20	13.21	13.22
1	2	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	2	4	0	0
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	4	0	0
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	0	6	0	0
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/2d

ŠIFRA	DEJAVNOST	ZAPOSLOVANJE TUJCEV																					
		13.1	13.2	13.3	13.4	13.5	13.6	13.7	13.8	13.9	13.10	13.11	13.12	13.13	13.14	13.15	13.16	13.17	13.18	13.19	13.20	13.21	13.22
1	2	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100	101	102
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
F/45	Gradbeništvo	1	0	0	4	1	0	3	0	2	0	0	0	0	0	0	1	2	9	45	143	9	17
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	1	0	4	11	0	0
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	11	0	0
H/55	Gostinstvo	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	18	0	0
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	6	0	1
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0	0
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	0	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	2	5	0	1
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
M/80	Izobraževanje	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6	0	0
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	9	0	0
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	1	3	1	6	1	1	4	1	4	1	1	2	1	3	1	2	6	14	57	246	11	19

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/1e

ŠIFRA	DEJAVNOST	SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU	STAVKE	POSREDOVANJE ZAPOSLITVE OZ. DELA		ZAKON O EVIDENCAH NA PODROČJU DELA	ZAKON O TRGOVINI	ZAPOSLOVANJE NA ČRNO				ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU		ZAKON O MATIČNI EVIDENCI ZAVAROVANEV IN UŽIVALCEV PRAVIC IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA	OSTALE POMANKLJIVOSTI
		14.1	15.1	16.1	16.2	17.1	18.1	19.1	19.2	19.3	19.4	20.1	20.2	21.1	22.1
1	2	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116
A/01	Kmetijstvo, lov, storitve	0	0	0	0	0	1	13	4	0	0	0	2	0	2
A/02	Gozdarstvo, storitve	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
B/05	Ribištvo in ribiške storitve	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/10	Prid. črn.,rjav.prem.,lignita,šote	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/11	Prid. nafte in zemelj. plina, stor.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CA/12	Prid. uranovih in torijevih rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/13	Pridobivanje rud	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CB/14	Prid. drugih rudnin in kamnin	0	0	0	0	0	0	2	1	0	0	0	0	0	0
DA/15	Proizv. hrane, pijač, krmil	0	0	0	0	8	1	21	1	0	0	1	0	0	4
DA/16	Proizv. tobačnih izdelkov	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DB/17	Proizv. tekstilij	0	0	0	0	2	0	5	0	0	0	0	0	0	2
DB/18	Proizv.oblačil;stroj.,dod.krzna	0	0	0	0	3	0	4	0	0	0	0	1	0	6
DC/19	Proizv. usnja, usnjenih izd.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DD/20	Obdelava in predelava lesa	0	0	0	0	1	0	4	2	0	0	2	0	0	9
DE/21	Pro.vlaknin,papir.ter izd.iz njih	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DE/22	Založništvo, tiskarstvo	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1
DF/23	Pro.koksa,naft.deriv,jedr.gor.	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	1
DG/24	Pro.kemik.,kem.izd.,umet.vl.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DH/25	Pro.izd.iz gume in plast.mas	0	0	0	0	2	0	7	0	0	0	0	0	0	1
DI/26	Pro.drugih nekov.mineral.izd.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
DJ/27	Proizvodnja kovin	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DJ/28	Pro.kovin.izd.brez stroj,napr.	0	0	0	0	2	0	14	3	0	0	0	0	1	2
DK/29	Proizv. strojev in naprav	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	1	3	0	1
DL/30	Proizv.pisar.strojev,računal.	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
DL/31	Proizv. el.strojev, aparatov	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	1
DL/32	Pro.RTV,komun.apar.inopr.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DL/33	Pro.medic.,finomeh.,opt.instr.	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0
DM/34	Pro.mot.vozil,prikolic,polprik.	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
DM/35	Proizv. drugih vozil, plovil	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
DN/36	Pro.pohištva,dr.predel.dej.	0	0	0	0	2	0	6	0	0	0	0	1	0	2
DN/37	Reciklaža	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
E/40	Osk.z el.,plin.,paro,top.vodo	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

UGOTOVLJENE KRŠITVE NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ 2003 TABELA1/2e

ŠIFRA	DEJAVNOST	SODELOVANJE DELAVCEV PRI UPRAVLJANJU	STAVKE	POSREDOVANJE ZAPOSLITVE OZ. DELA		ZAKON O EVIDENCAH NA PODROČJU DELA	ZAKON O TRGOVINI	ZAPOSLOVANJE NA ČRNO				ZAKON O POKOJNINSKEM IN INVALIDSKEM ZAVAROVANJU		ZAKON O MATIČNI EVIDENCI ZAVAROVANEV IN UŽIVALCEV PRAVIC IZ POKOJNINSKEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA	OSTALE POMANKLJIVOSTI
		14.1	15.1	16.1	16.2	17.1	18.1	19.1	19.2	19.3	19.4	20.1	20.2	21.1	22.1
1	2	103	104	105	106	107	108	109	110	111	112	113	114	115	116
E/41	Zbir, čiščenje, distribucija vode	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
F/45	Gradbeništvo	0	0	0	0	18	0	105	32	2	0	2	8	2	18
G/50	Poprav., trg. z motor.voz.,gorivi	0	0	0	0	3	0	24	1	0	0	0	3	2	7
G/51	Posr.,trg.na deb.,brez mot. voz.	0	0	1	1	15	0	51	5	1	0	0	4	1	9
G/52	Trg.n.dr.br.m.voz.pop.iz.šir.por.	0	0	0	0	77	8	51	9	0	0	1	6	1	20
H/55	Gostinstvo	0	0	0	0	39	0	222	7	0	1	2	11	2	22
I/60	Kopen.prom., cevovodni trans.	0	0	0	0	36	0	97	3	2	0	0	9	0	20
I/61	Vodni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
I/62	Zračni promet	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
I/63	Pomožne.prom.dejav.,turist.org.	0	0	1	0	3	0	3	0	0	0	0	1	0	0
I/64	Pošta in telekomunikacije	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0
J/65	Fin.posr.brez zavarov., skladov	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
J/66	Zavarov.brez socialnega, skladi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
J/67	Pomožne dej.v fin.posredništvu	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
K/70	Poslovanje z nepremičninami	0	0	1	0	0	0	4	0	0	0	0	0	0	0
K/71	Dajanje strojev, opreme v najem	0	0	0	0	1	0	4	0	0	0	0	0	0	0
K/72	Obd.podat.,s tem povezane dej.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0
K/73	Raziskovanje in razvoj	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	6
K/74	Druge poslovne dejavnosti	0	0	8	4	9	0	41	4	1	0	1	3	2	0
L/75	Javna uprava,obramba,soc. zav.	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	5
M/80	Izobraževanje	0	0	0	0	1	0	7	2	0	0	0	1	0	1
N/85	Zdravstvo, socialno varstvo	0	1	0	0	53	0	7	0	0	0	0	1	0	1
O/90	Dejavnosti javne higiene	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
O/91	Dejavnosti združenj, organizacij	0	0	0	0	0	0	12	0	1	0	0	0	0	2
O/92	Rekreacijske,kulturne,šport. dej.	0	0	0	0	1	0	10	2	0	0	1	1	0	3
O/93	Druge storitvene dejavnosti	0	0	1	0	1	0	6	0	0	0	0	1	0	1
P/95	Zasebna gosp.z zaposl. osebjem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Q/99	Eksteritorialne org.,združenja	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
	SKUPAJ	1	1	12	5	281	10	743	77	7	1	12	58	11	153

LEGENDA

1.1. neenakovreden položaj iskalca zaposlitve (6. čl. ZDR)
1.2. neenakovreden položaj delavca (6. čl. ZDR)
1.3. neizročitev fotokopije prijave v zavarovanje (2. odst. 9. čl. ZDR)
1.4. delo na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z 2. odst. 11. čl. ZDR
1.5. neizročitev pisnega predloga pogodbe (2. odst. 15. čl. ZDR)
1.6. neizročitev pisne pogodbe o zaposlitvi (2. odst. 15. čl. ZDR)
1.7. sklenitev pogodbe o zaposlitvi z osebo, ki ne izpolnjuje pogojev za opravljanje dela (1. odst. 20. čl. ZDR)
1.8. splošni akt - nedoločitev pogojev za opravljanje dela po 2. odst. 20. čl. ZDR
1.9. objava prostega delovnega mesta v nasprotju s 1. odst. 23. čl. ZDR
1.10. objava prostega delovnega mesta v nasprotju s 4. odst. 23. čl. ZDR (obvestilo za delavce)
1.11. vsa ostala ravnanja v nasprotju s 26. čl. ZDR (predložitev raznih dokazil, zahtevanje raznih podatkov, preizkusi znanja in sposobnosti, zdravstveni pregledi in drugo)
1.12. obvestilo neizbranemu kandidatu po 1. odst. 28. čl. ZDR
1.13. zagotovitev varstva pred spolnim nadlegovanjem (1. odst. 45. čl. ZDR)
1.14. sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven primerov iz 1. odst. 52. čl. ZDR
1.15. sklenitev ene ali več zaporednih pogodb o zaposlitvi za določen čas v nasprotju z 53. čl. ZDR
1.16. transformacija pogodbe o zaposlitvi po 54. čl. ZDR
2.1. obvestilo o delu na domu Inšpektoratu RS za delo (3. odst. 67. člen ZDR)
2.2. prepoved dela na domu po 70. čl. ZDR
3.1. kršitev v zvezi z 83. čl. ZDR (postopek pred odpovedjo s strani delodajalca)
3.2. kršitev v zvezi z 1. odst. 84. čl. ZDR (obvestilo sindikata)
3.3. kršitev v zvezi z 86. čl. ZDR (oblika in vsebina odpovedi)
3.4. kršitev v zvezi z 87. čl. ZDR (vročitev odpovedi)
3.5. kršitev v zvezi z 3., 4. in 5. odst. 88. čl. ZDR (redna odpoved)
3.6. postopek odpovedi večjega števila delavcev iz poslovnih razlogov v nasprotju z 96., 97., 98., 99., 100. in 101. čl. ZDR
3.7. neizplačilo odpravnine v skladu z 109. čl. ZDR
3.8. kršitev v zvezi z 2. odst. 110. čl. ZDR (izredna odpoved)
3.9. izredna odpoved delavca - obvestilo inšpektorju za delo (1. odst. 112. čl. ZDR)
3.10. odpoved pogodbe o zaposlitvi v nasprotju z 113. čl. ZDR (predstavniki delavcev)
3.11. odpoved pogodbe o zaposlitvi v nasprotju z 114. čl. ZDR (starejši delavci)
3.12. odpoved pogodbe o zaposlitvi v nasprotju z 115. čl. ZDR (starši)
3.13. odpoved pogodbe o zaposlitvi v nasprotju z 116. čl. ZDR (invalidi in odsotni z dela zaradi bolezni)
4.1. delodajalec pri določitvi plače ne upošteva minimuma po 1. odst. 126. čl. ZDR
4.2. kršitev v zvezi z izplačilom plače po 134. čl. ZDR
4.3. kršitev v zvezi z izplačilom plače po 135. čl. ZDR
4.4. kršitev v zvezi z izplačilom nadomestila plače po 137. čl. ZDR
5.1. krajši delovni čas - delo preko dogovorjenega delovnega časa v nasprotju s 6. odst. 64. čl. ZDR
5.2. določitev polnega delovnega časa v nasprotju s 1. odst. 142. čl. ZDR
5.3. odreditev dela preko polnega delovnega časa v nasprotju s 3. odst. 143. čl. ZDR (časovna omejitev)
5.4. odreditev dela preko polnega delovnega časa v nasprotju s 145. čl. ZDR (prepoved opravljanja dela preko polnega delovnega časa)
5.5. razporeditev delovnega časa v nasprotju s 147. čl. ZDR
5.6. kršitev v zvezi z nočnim delom po 150. čl. ZDR (pravice delavcev, ki delajo ponoči)
5.7. kršitev v zvezi z nočnim delom po 152. čl. ZDR (posvetovanje s sindikati)
6.1. kršitev v zvezi z odmori po 154. čl. ZDR
6.2. kršitev v zvezi z dnevnim počitkom po 155. čl. ZDR
6.3. kršitev v zvezi z tedenskim počitkom po 156. čl. ZDR
7.1. kršitev v zvezi z letnim dopustom po 3. odst. 65. čl. ZDR
7.2. kršitev v zvezi z letnim dopustom po 159., 160., 161., 162. in 163. čl. ZDR
8.1. kršitev v zvezi z izrekom disciplinske sankcije v nasprotju s 175. in 176. čl. ZDR
8.2. kršitev disciplinskega postopka v skladu s 177. čl. ZDR
9.1. prepoved opravljanja del v času nosečnosti in v času dojenja po 189. čl. ZDR
9.2. varstvo v času nosečnosti in starševstva v zvezi z nočnim in nadurnim delom (190. čl. ZDR)
9.3. kršitev v zvezi s pravico do odmora za dojenje (1. odst. 193. čl. ZDR)
9.4. kršitev v zvezi s prepovedjo opravljanja nočnega dela za delavce, ki še niso dopolnili 18 let (197. čl. ZDR)
9.5. kršitev določbe 203. čl. ZDR pri starejših delavcih
10.1. kršitev 215. čl. ZDR (vajenci)
10.2. kršitve 7. odst. 214. čl. ZDR v zvezi z delom otrok, mlajših od 15 let
10.3 kršitev 7. odst. 214. čl. ZDR v zvezi z delovnim časov dijakov in študentov
10.4 kršitev 7. odst. 214. čl. ZDR v zvezi z odmori in počitki dijakov in študentov
10.5 kršitev 7. odst. 214. čl. ZDR v zvezi z nočnim delom dijakov in študentov
10.6. kršitev 7. odst. 214. čl. ZDR v zvezi z nadurnim delom dijakov in študentov
10.7. kršitve 7. odst. 214. čl. ZDR v zvezi z delom volonterskih pripravnikov
10.8. delo dijakov in študentov brez napotnice (zaposlitev na črno)
11.1. kršitev po 3. odst. 226. čl. ZDR (hramba)
11.2. kršitev po 5. odst. 226. čl. ZDR (vrnitev delovne knjižice)
12.1. kršitve v zvezi z normativnim in obligacijskim delom (112. čl. starega ZDR – do sprejema zakona, ki bo urejal kolektivne pogodbe)
12.2 kršitev 86. in 87. čl. ZTPDR – do sprejema zakona, ki bo urejal kolektivne pogodbe
13.1 begunec (10/7/1 čl. ZZDT)
13.2 samozaposlitev (10/7/2 čl. ZZDT)
13.3 tujec, ožji družinski član tujca z ODD za NČ (10/8/2 čl. ZZDT)
13.4 dovoljenje za zaposlitev (11/5 čl. ZZDT)
13.5 novo delovno dovoljenje (11/6 čl. ZZDT)
13.6 delovno dovoljenje po 4 mesecih (11/6 čl. ZZDT)
13.7 podaljšanje za 1. leto (11/8 čl. ZZDT)
13.8 detaširani delavci (13/4,9 čl. ZZDT)
13.9 nameščeni delavci (15/2,3 čl. ZZDT)
13.10 gibanje znotraj združb (16/3 čl. ZZDT)
13.11 usposabljanje in izpopolnjevanje (18/1 čl. ZZDT)
13.12 poslovodni delavci za cel mandat (22/3 čl. ZZDT)
13.13 sezonska dela v kmetijstvu in gozdarstvu (20. čl. ZZDT)
13.14 estradni umetniki / do 7 dni (24/1 čl. ZZDT)
13.15 servisne storitve / do 7 dni (26/1 čl. ZZDT)
13.16 zdravstveno zavarovanje tujcev
13.17 opravljanje dela v skladu z d.d. (4/6 čl. ZZDT)
13.18 prepuščanje tujcev (4/7 čl. ZZDT)
13.19 vrnitev delovnega dovoljenja (8/11 čl. ZZDT)
13.20 prijava in odjava dela tujcev (29. čl. ZZDT)
13.21 s strani tujca (31/2 čl. ZZDT)
13.22 s strani delodajalca (31/3 in 31/4 čl. ZZDT)
14.1. kršitev v zvezi z izvajanjem zakona o sodelovanju delavcev pri upravljanju (107. čl. ZSDPU)
15.1. nadzor nad uporabo določb zakona o stavki
16.1. kršitev v zvezi z zakonitostjo opravljanja dela organizacij, ki opravljajo dejavnost posredovanja zaposlitve oz. dela (22. čl. pravilnika o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje (Ur.l. RS, št. 48/99 itd))
16.2. zloraba študentskih napotnic
17.1. kršitev v zvezi z izvajanjem zakona o evidencah na področju dela
18.1. kršitev po 2. odst. 17. člena ZT (soglasje)
19.1 kršitev v zvezi s prvo alineo 1.odst. 5. člena ZPDZC (Ur.l. RS št. 36/00) – delodajalec z delavcem ne sklene pogodbe o zaposlitvi in ga ne prijavi zavodu za zdravstveno zavarovanje in zavodu za pokojninsko zavarovanje
19.2 zaposlitev tujca ali osebe brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev (druga alinea 1.odst. 5.člena)
19.3 posameznik v svojem imenu in za svoj račun zaposli delavca, ki zanj opravlja delo na črno (2.odst. 5.člena)
19.4 kršitev v zvezi z nedovoljeno reklamo po drugi alinea 6.člena – pravna oseba, zasebnik ali posameznik objavlja potrebo po delavcu, katerega delo ni vezano na registrirano oziroma priglašeno dejavnost
20.1. kršitev v zvezi z zagotavljanjem pravice do premestitve (91. in 101. člen)
20.2. kršitev v zvezi s prijavo v zavarovanje, skladno s predpisi o matični evidenci o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (tretji odstavek 7. člena in 203. člen)
21.1. kršitev v zvezi z izvajanjem določb zakona o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja (ZMEPIZ)
22.1 ostale pomankljivosti

4. USMERJENE AKCIJE V LETU 2003

4.1. SPLOŠNO

Inšpektorat RS za delo je tudi v letu 2003 nadaljeval z izvajanjem številnih usmerjenih akcij. Opravljenih je bilo 13 usmerjenih akcij. Od tega je bilo 7 akcij izvedenih na obeh področjih, tako na področju delovnih razmerij kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu. Samo na področju delovnih razmerij so bile opravljene 3 akcije, enako število akcij pa je bilo izvedenih samo s področja varnosti in zdravja pri delu.

Inšpektorat RS za delo je tudi v letu 2003 izvajal številne usmerjene akcije, kar je že ustaljena praksa, saj ugotavljamo, da so ciljne akcije zelo koristne. Akcije so pretežno usmerjene v področja, ki so z vidika izvajanja zakonodaje problematična. Tako kot vsako leto smo tudi v letu 2003 opravili nekatere akcije na področjih, ki niso pogosto nadzorovana, da bi pridobili sliko stanja spoštovanja delovne zakonodaje.

V letu 2003 smo opravili skupno **13 usmerjenih akcij.** Od tega je bilo **7 akcij** opravljenih na obeh področjih, torej tako na področju delovnih razmerij kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu. Samo na področju delovnih razmerij so bile opravljene **3 akcije,** enako število akcij je bilo opravljenih samo s področja varnosti in zdravja pri delu.

Spodnja tabela prikazuje, katere akcije so bile opravljene samo na enem področju ter katere akcije so bile opravljene z obeh področij.

Tabela 10: Usmerjene akcije IRSD v letu 2003

SKRAJŠANI NAZIV AKCIJE[1]	DELOVNA RAZMERIJA	VARNOST IN ZDRAVJE PRI DELU
1. TEKSTIL	x	x
2. PREVOZ POTNIKOV IN BLAGA	x	x
3. GRADBENIŠTVO	x	x
4. DOMOVI STAREJŠIH OBČANOV IN CENTRI ZA SOCIALNO DELO	x	x
5. ZOBOZDRAVNIKI ZASEBNIKI	x	x
6. TRGOVINA	x	x
7. ZAVEZANCI ZA PRIJAVO DELA TUJCEV	x	
8. AGENCIJE ZA ZAPOSLOVANJE	x	x
9. INVALIDSKA PODJETJA	x	
10. DRUŠTVA	x	
11. GARAŽE		x
12. BENCINSKI SERVISI		x
13. PRIJAVA NEZGOD/POŠKODB PRI DELU		x

[1]Akcije so s polnim nazivom navedene pri poročilu o vsaki posamični akciji.

4.2. AKCIJA NADZORA V ZVEZI Z IZVAJANJEM DELOVNE ZAKONODAJE IN PREDPISOV O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU PRI MANJŠIH DELODAJALCIH, KI OPRAVLJAJO DEJAVNOST PROIZVODNJE TEKSTILIJ, TEKSTILNIH IN DRUGIH IZDELKOV, PROIZVODNJE OBLAČIL, STROJENJA IN DODELAVE KRZNA

Akcija je potekala v mesecu maju in juniju 2003. Na področju delovnih razmerij so inšpektorji opravili 141 inšpekcijskih nadzorov pri 140 delodajalcih ter ugotovili 55 kršitev. Na področju varnosti in zdravja pri delu so inšpektorji pregledali 176 subjektov in ugotovili 365 kršitev. Največ nepravilnosti so pri nadzoru varnosti in zdravja pri delu inšpektorji v tej akciji ugotovili pri neizpolnjevanju obveznosti v zvezi s pregledi in meritvami električnih instalacij in strelovodnih naprav. S področja delovnih razmerij pa so se nepravilnosti ugotavljale predvsem pri izročanju fotokopije prijave v zavarovanje delavcu.

Trajanje in namen

Akcija je potekala v mesecu **maju in juniju 2003.** Namen akcije je bil ugotoviti, če manjši delodajalci, ki opravljajo dejavnost proizvodnje tekstilij, tekstilnih in drugih izdelkov, proizvodnje oblačil, strojenja in dodelave krzna, ravnajo v skladu s predpisi o varnosti in zdravju pri delu ter predpisi o pravicah in obveznostih iz delovnega razmerja. S področja delovnih razmerij se je nadzor izvajal predvsem glede zaposlovanja, upoštevanja določb o delovnem času ter določb o varovanju določenih kategorij delavcev. Akcija se je izvajala zaradi določenih dejanskih sprememb, ki so se pojavile v tekstilni dejavnosti, ter zaradi sprememb zakonodaje. V tej dejavnosti se je število zaposlenih pri delodajalcih, ki imajo več kot 10 zaposlenih delavcev (delodajalci, ki niso manjši delodajalci), znatno zmanjšalo. Kot posledica tega je prišlo do prerazporeditve zaposlenih iz večjih družb k manjšim družbam. V tej dejavnosti nastajajo tudi nove družbe z nizkim številom zaposlenih. S 1. 1. 2003 je začela učinkovati tudi določba novele Zakona o varnosti in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 64/01), ki določa, da morajo delodajalci, ki kot kmetje ali fizične osebe sami ali s člani svojih gospodarstev oziroma z družinskimi člani opravljajo kmetijsko, pridobitno ali drugo dejavnost kot edini ali glavni poklic in ne zaposlujejo drugih oseb, urediti varnost in zdravje pri delu v skladu z določbami tega zakona. Del nadzora s področja varnosti in zdravja pri delu je bil zato namenjen tudi izpolnjevanju teh zahtev.

Na področju delovnih razmerij so inšpektorji opravili **141 inšpekcijskih nadzorov** pri 140 delodajalcih ter ugotovili **55 kršitev.** Na področju varnosti in zdravja pri delu so inšpektorji opravili **176 inšpekcijskih pregledov** in pri tem ugotovili **365 kršitev.**

Ugotovitve

I. Nadzor s področja delovnih razmerij

Zaposlovanje

V tej akciji je bilo največ pregledanih delodajalcev samostojnih podjetnikov, ki imajo zaposlenih malo delavcev (dva do štiri, tudi družinske člane) ali pa so samozaposleni. V več primerih delodajalci v letu 2003 niso sklepali novih pogodb o zaposlitvi, nekateri pa so jih sklepali v manjši meri. V eni območni enoti so ugotovili, da je kar 13 delodajalcev zaposlovalo nove delavce, in sicer 91 delavcev, od tega 50 invalidov. Inšpektorji so ugotovili, da so v tej dejavnosti pogosto zaposlene mlajše ženske.

Glede neizročitve pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi ter pisne pogodbe o zaposlitvi je bilo pri inšpekcijskih pregledih ugotovljenih **5 kršitev,** od tega so bile **4 kršitve** ugotovljene v zvezi z neizročitvijo pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi, v zvezi z neizročitvijo pisne pogodbe o zaposlitvi pa je bila ugotovljena **ena kršitev**. V veliko

primerih se je ugotovilo, da delodajalci ne morejo izkazati inšpektorju, da so delavcem izročili pisni predlog pogodbe o zaposlitvi oziroma samo pogodbo o zaposlitvi.

Največ kršitev delovnopravne zakonodaje se je v tekstilni dejavnosti pojavljalo v zvezi z izročitvijo fotokopije prijave v zavarovanje. Ugotovljeno je bilo, da delodajalci v **15 primerih** delavcem, ki so jih zaposlili v letu 2003, niso v 15 dneh od nastopa dela izročili fotokopije prijave v zavarovanje.

Inšpektorji so ugotovili, da delodajalci v **4 primerih** niso določili pogojev za opravljanje dela v splošnem aktu po 2. odstavku 20. člena ZDR.

Pri inšpekcijskih pregledih je bilo v **5 primerih** ugotovljeno, da so bile pogodbe o zaposlitvi sklenjene v nasprotju s primeri, navedenimi v 52. členu ZDR. Razlog za sklepanje pogodb za določen čas je večinoma povečan obseg dela, v nekaj primerih pa tudi nadomeščanje začasno odsotnih delavcev. V enem primeru je bilo ugotovljeno, da delodajalec ni navedel razlogov za začasno potrebo po sklenitvi pogodbe o zaposlitvi za določen čas.

Iz poročil inšpektorjev izhaja, da je bila v zvezi s sklenitvijo pogodbe civilnega prava v nasprotju z zakonom ugotovljena le **ena kršitev.**

Stanje na področju zaposlovanja na črno ni zelo zaskrbljujoče, ugotovljenih je bilo **6 kršitev.** Največkrat prihaja do zaposlovanja na črno pri samostojnih podjetnikih. Po mnenju inšpektorjev je lahko razlog za zaposlovanje na črno ekonomska situacija, ker pomeni večje število zaposlenih za majhne podjetnike veliko finančno obremenitev.

Delovni čas

Inšpektorji so v **2 primerih** ugotovili, da ima delodajalec določen poln delovni čas v nasprotju z določbo 1. odstavka 142. člena ZDR.

Glede razporejanja delovnega časa so inšpektorji pri pregledih ugotovili, da delodajalci v **4 primerih** niso ravnali v skladu z ZDR. Do kršitev je prihajalo, ker delodajalec v skladu s 147. členom ZDR ni določil letnega razporeda delovnega časa za določeno leto, v pogodbah o zaposlitvah pa tudi niso bili določeni pogoji za začasno prerazporeditev delovnega časa.

Pri inšpekcijskih pregledih se je ugotovilo, da v večini primerov subjekti nimajo organiziranega nočnega dela.

V zvezi z upoštevanjem določb ZDR glede pravic delavcev, ki delajo ponoči, omejitve dela ponoči, posveta s sindikati pred uvedbo nočnega dela ter nočnega dela žensk inšpektorji niso ugotovili kršitev.

Inšpektorji so v 2 primerih ugotovili kršitev, ko delodajalec nadurnega dela ni odredil v skladu z ZDR, ker ni upošteval časovne omejitve nadurnega dela.

Odmori in počitki

Delodajalci praviloma upoštevajo določbe ZDR glede odmorov in počitkov delavcev. Inšpektorji so v zvezi z odmori in počitki v tekstilni dejavnosti ugotovili **4 kršitve,** od tega 2 kršitvi v zvezi s kršitvijo pravice do odmora med delovnim časom, po eno pa v zvezi z zagotavljanjem počitka med zaporednima delovnima dnevoma ter tedenskim počitkom.

Varstvo nekaterih kategorij delavcev

Iz ugotovitev inšpektorjev izhaja, da v predmetni dejavnosti delodajalci upoštevajo posebno varstvo delavcev v času nosečnosti in starševstva pri nočnem in nadurnem delu. V zvezi z varstvom delavcev v času nosečnosti in starševstva so inšpektorji ugotovili le eno kršitev. V tem primeru delodajalka ni poznala določbe ZDR o dolžnosti delodajalca, da pridobi od matere pisno soglasje za nadurno delo in le-tega od delavke ni pridobila.

Glede določbe ZDR o varstvu delavcev starih manj kot 18 let inšpektorji niso ugotovili kršitev. Na podlagi opravljene akcije je bilo ugotovljeno, da delodajalci v obravnavani

dejavnosti večinoma ne zaposlujejo delavcev mlajših od 18 let. V primerih pa, ko se je ugotovilo, da delodajalec zaposluje delavca mlajšega od 18 let, je delodajalec upošteval zakonske določbe o varstvu te kategorije delavcev.

Pri inšpekcijskih pregledih v usmerjeni akciji se je ugotavljalo, da večina delodajalcev nima zaposlenih starejših delavcev. Glede varstva starejših delavcev je inšpektor v usmerjeni akciji ugotovil eno kršitev.

Druge kršitve

Inšpektorji so pri usmerjenem pregledu ugotovili v posamičnih primerih tudi druge kršitve, in sicer v zvezi z letnim dopustom ter kršitev v zvezi z izvajanjem Zakona o evidencah na področju dela.

II. Nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu

Izdelava izjave o varnosti z oceno tveganja

V večini primerov se ugotavlja, da delodajalec še ni pristopil k izdelavi zdravstvene ocene tveganja, prav tako pa sama ocena tveganja v nekaterih primerih ni skladna z dejanskim stanjem pri delodajalcu. Dva delodajalca še nista izdelala in sprejela izjave o varnosti z oceno tveganja. Izjave o varnosti z oceno tveganja so pripravljene s pomočjo zunanjih strokovnih delavcev, ki imajo ustrezno dovoljenje za opravljanje strokovnih nalog iz varnosti in zdravja pri delu. Pri tem se ugotavlja, da so nekateri delodajalci pridobili omenjeni akt le z namenom, da bi zadostili zahtevam zakonodajalca. Iz poročil inšpektorjev je tudi razvidno, da je pri delodajalcih z večjim številom zaposlenih izdelava izjave o varnosti z oceno tveganja pripomogla k izboljšanju stanja varnosti in zdravja pri delu predvsem v primerih, kjer je bil to interes delodajalca. Iz poročil inšpektorjev izhaja, da je bilo na področju izdelave izjave o varnosti z oceno tveganja ugotovljenih **43 kršitev.**

Prva pomoč

Pri pregledih je bilo ugotovljeno, da je bila prva pomoč večini primerov dobro urejena. Na tem področju je bilo ugotovljenih **16 kršitev** predvsem v zvezi z nepopolnimi sredstvi za prvo pomoč. V enem primeru je inšpektor ugotovil, da delodajalec sploh ne razpolaga s sredstvi prve pomoči in v drugem primeru delodajalec ni imel izbranega pooblaščenega zdravnika.

Usposabljanje delavcev

V zvezi z usposabljanjem delavcev za varno in zdravo delo na delovnih mestih je bilo ugotovljeno **48 kršitev.** Iz poročil se ugotavlja, da 1/3 delodajalcev ni dosledna pri izvajanju praktičnega usposabljanja svojih delavcev. Ugotovljena sta bila tudi dva primera, ko delodajalec ni razpolagal s programom za usposabljanje. Ugotavlja se tudi, da delodajalci poskrbijo za usposabljanje svojih delavcev, niso pa sami usposobljeni, čeprav tudi sami opravljajo delo na strojih. Ugotovljeno je bilo tudi, da nekaj delavk ni opravilo niti prvega usposabljanja za varno delo. Za odpravo ugotovljenih kršitev so bile delodajalcu izdane ureditvene odločbe.

Obveščanje delavcev o varnem delu

Pri obveščanju delavcev v zvezi z varnim delom z delovnimi sredstvi je bilo ugotovljenih **34 kršitev**. V večini primerov se je ta nepravilnost ugotavljala na starejši delovni opremi in opremi, ki so jo delodajalci sami uvozili. Na splošno inšpektorji ugotavljajo, da imajo delodajalci, ki izvajajo redne preglede in preizkuse delovne opreme, tudi delovna mesta opremljena z navodili za varno delo in izhajajoče nevarnosti označene z varnostnimi znaki.

Zagotavljanje osebne varovalne opreme

Inšpektorji so ugotovili, da v večini primerov delodajalci opravljajo tako dejavnost (šivanje, pletenje, trgovina), kjer ne obstajajo večje nevarnosti za poškodbe in zdravstvene okvare. V teh primerih delodajalci v svojih internih aktih nimajo predvidene osebne varovalne opreme. Pri pretežno stoječih delovnih mestih so inšpektorji delodajalcem svetovali, da zagotovijo svojim delavcem specifično osebno

varovalno opremo - ustrezno ortopedsko obutev. Pri delovnih mestih, kjer so obstajale nevarnosti, so delodajalci zagotavljali ustrezno osebno varovalno opremo. V zvezi z osebno varovalno opremo je bilo ugotovljenih **6 kršitev.**

Zdravstveni pregledi

Predvsem se ugotavlja, da delodajalci ne pošiljajo svojih delavcev na periodične preglede v rokih, ki so določeni na osnovi ocene tveganja. V dveh primerih je bilo ugotovljeno, da delodajalec ni zagotovil zaposlenim niti prvega pregleda. Pri analizi zdravstvenih pregledov je bilo ugotovljenih **61 kršitev.**

Nevarne in škodljive snovi

Inšpektorji ugotavljajo, da se pri večini subjektov pri delu ne uporabljajo nevarne snovi. V primerih, kjer je nevarna snov prisotna, je običajno ta le v manjših količinah. Kljub redki prisotnosti nevarnih snovi na delovnih mestih, je bilo ugotovljenih **5 kršitev** v zvezi s pomanjkljivo dokumentacijo in varnostnimi listi.

Pregledi in meritve električnih instalacij in strelovodnih naprav

V glavnem se kršitve pojavljajo pri delodajalcih, ki opravljajo svojo dejavnost v starejših objektih. Opušča se periodika meritev in pregledov in v zvezi s tem se pojavljajo tudi napake s poškodovano instalacijo in nepravilno postavitvijo. Pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost v novejših objektih, se nepravilnosti običajno ne pojavljajo. Pri manjših subjektih je splošna ugotovitev, da nimajo nameščenega strelovodnega sistema. Na podlagi opravljenega nadzora v zvezi s pregledi in meritvami električnih instalacij in strelovodnega sistema je bilo ugotovljenih **83 kršitev,** kar predstavlja najpogostejšo kršitev v zvezi z navedeno akcijo.

Delovna oprema

Večina kršitev se nanaša na neizvajanje periodičnih pregledov in preizkusov delovne opreme v zakonu določenem roku. V tem primeru je inšpektor ukrepal z mandatno kaznijo. V zvezi z delovno opremo je bilo pri dveh delodajalcih ugotovljeno, da ne razpolagata z izjavo o skladnosti za delovno sredstvo. Pri pregledih delovne opreme je bilo ugotovljenih **55 kršitev.**

Varstvo pred požarom

Večina teh kršitev se nanaša na neurejeno stanje v zvezi z založenostjo požarne opreme. Na splošno delodajalci razpolagajo s požarnimi načrti. Samo dva delodajalca takega načrta nista imela. Opremljenost z gasilskimi aparati je bila ustrezna. V zvezi z varstvom pred požarom je bilo ugotovljenih **14 kršitev.**

Ukrepi

Inšpektorji so **v okviru nadzora delovnih razmerij** izdali **20 ureditvenih odločb, 5 odločb o prepovedi opravljanja delovnega procesa oziroma uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti,** vložili **2 predloga sodniku za prekrške,** odredili **8 mandatnih kazni** ter izrekli **4 opozorila. Na področju varnosti in zdravja pri delu** je bilo izdanih **106 odločb, 6 predlogov sodniku za prekrške** in izrečene so bile **tri mandatne kazni.**

Zaključek

Največ nepravilnosti so inšpektorji s področja nadzora delovnih razmerij v tej usmerjeni akciji ugotavljali pri izročanju fotokopije prijave v zavarovanje delavcu. Tem kršitvam sledijo kršitve v zvezi z delovnim časom, v zvezi z zaposlovanjem na črno ter kršitve v zvezi s sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven primerov določenih v ZDR.

Ugotovitve na področju varnosti in zdravja pri delu nas opozarjajo predvsem na to, da delodajalci predvsem formalno zadoščajo zakonskim predpisom, premalo pa upoštevajo dejansko stanje. Taka ocena inšpektorjev je tudi ugotovitev, da delodajalci to področje prepuščajo zunanjim organizacijam, ki so v pogodbenem odnosu in izvedejo le tista dela, ki so jim naročena. Največ nepravilnosti so inšpektorji pri tej akciji ugotovili pri neizpolnjevanju obveznosti v zvezi s pregledi in meritvami električnih instalacij in

strelovodnih naprav, kar je v določenem pogledu tudi razumljivo, saj so stroški takih pregledov visoki glede na donos, ki je prisoten v tej dejavnosti. Najmanj nepravilnosti je bilo ugotovljenih v zvezi z ustreznostjo delovnih prostorov.

4.3. AKCIJA NADZORA NAD IZVAJANJEM PREDPISOV O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU IN DELOVNE ZAKONODAJE PRI DELODAJALCIH, KI OPRAVLJAJO DEJAVNOST PREVOZA POTNIKOV IN BLAGA V NOTRANJEM IN MEDNARODNEM CESTNEM PROMETU

Akcija je potekala na področju varnosti in zdravja pri delu in na področju delovnih razmerij, in sicer od 1. avgusta 2003 do 31. oktobra 2003. Na področju varnosti in zdravja pri delu so inšpektorji pri 473 delodajalcih opravili 482 inšpekcijskih pregledov in pri tem ugotovili največ nepravilnosti v zvezi z Izjavo o varnosti, ustreznostjo izvajanja zdravniških pregledov in vodenjem evidenc v skladu z 39. členom ZVZD. Veliko nejasnosti je bilo v zvezi z roki zdravniških pregledov, saj so inšpektorji ugotovili, da vsi delodajalci nimajo predpisanih enakih rokov za izvajanje periodičnih zdravstvenih pregledov. Nov pravilnik o obdobnih zdravstvenih pregledih namreč predpisuje rok od 12-36 mesecev (star pravilnik samo 12 mesecev). V času trajanja akcije je bilo na področju varnosti in zdravja pri delu izdanih 176 ureditvenih odločb, 4 mandatne kazni in podanih 11 predlogov za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Na področju delovnih razmerij pa so inšpektorji pri 414 delodajalcih opravili 434 inšpekcijskih nadzorov ter ugotovili 109 kršitev, od tega največ v zvezi z vodenjem evidenc na podlagi Zakona o evidencah na področju dela, kar nekaj kršitev pa je bilo ugotovljenih tudi v zvezi z zaposlovanjem na črno, z delom preko polnega delovnega časa in letnim dopustom. Inšpektorji so v zvezi s temi kršitvami največkrat ukrepali z ureditvenimi odločbami.

Trajanje in namen

Akcija je potekala od **1. avgusta 2003 do 31. oktobra 2003** in se je izvajala na področju delovnih razmerij ter na področju varnosti in zdravja pri delu. Namen akcije na področju varnosti in zdravja pri delu je bil ugotoviti, ali delodajalci vodijo evidence v skladu z 39. členom ZVZD, zagotavljajo delavcem osebno varovalno opremo, ali praktično in teoretično usposabljajo delavce, izvajajo obdobne preventivne zdravstvene preglede delavcev in ali imajo Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Na področju delovnih razmerij pa je bil namen ugotoviti, ali ti delodajalci spoštujejo določbe, ki se nanašajo na zaposlovanje, delovni čas in evidence na področju dela.

Nadzor se je izvajal pri delodajalcih, ki opravljajo dejavnost prevoza potnikov in blaga v notranjem in mednarodnem cestnem prometu.

Na področju **varnosti in zdravju pri delu** so inšpektorji pri **473 delodajalcih** opravili **482 inšpekcijskih pregledov** in ugotovili **191 kršitev**, na področju **delovnih razmerij** pa so inšpektorji pri **414 delodajalcih** opravili **434 inšpekcijskih nadzorov** in pri tem ugotovili **109 kršitev.**

Ugotovitve

I. Nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu

Izjava o varnosti z oceno tveganja

Pri pregledih je bilo predvsem ugotovljeno, da delodajalci sicer imajo Izjavo o varnosti z oceno tveganja, vendar večina delodajalcev v oceni zapisanih ukrepov ne izvede. Iz tega se da sklepati, da ima delodajalec Izjavo zato, da zadosti določbam zakona. Inšpektorji so ugotovili **128 kršitev.**

Praktično usposabljanje delavcev za varno delo

V večini primerov se usposabljanje delavcev v zvezi z varnim delom zagotavlja. Le redki primeri so, ko se to ne izvaja oziroma je rok obdobnih preverjanj usposobljenosti že potekel. V **62 primerih** so inšpektorji ugotovili kršitve.

Zagotavljanje osebne varovalne opreme

Osebna varovalna oprema se v večini primerov zagotavlja. Na tem področju je bilo **21 kršitev.**

Periodični zdravstveni pregledi

Periodični pregledi se zagotavljajo. Le v nekaterih primerih so roki že potekli. Stanje je urejeno tudi zaradi tega, ker so v to kontrolo vključene tudi ostale službe, kot so policija in prometni inšpektorat. Največ pripomb so imeli inšpektorji na ustreznost izvajanja zdravstvenih pregledov. Inšpektorji tudi ugotavljajo, da so roki za obdobne zdravstvene preglede za različne delodajalce različni. To gre predvsem na račun novega Pravilnika o obdobnih zdravstvenih pregledih, ki predpisuje roke od enega do treh let. Stari pravilnik je poznal rok enega leta za vse voznike. Skupno število kršitev je bilo **98.**

Vodenje evidenc v skladu z 39. členom ZVZD

Največja pomanjkljivost, ki so jo ugotavljali inšpektorji pri pregledih, je vodenje evidenc v skladu z 39. členom ZVZD. Ugotovljeno je bilo **51 kršitev.**

II. Nadzor s področja delovnih razmerij

Zaposlovanje

Pri izvajanju predmetne akcije je bilo ugotovljeno, da delodajalci, kjer so bili opravljeni inšpekcijski nadzori, zaposlujejo skupno približno 4.500 delavcev (od tega približno 40 odstotkov voznikov), sklepajo z delavci pretežno pogodbe o zaposlitvi za nedoločen čas, z nekaterimi pa tudi pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Pri pogodbah o zaposlitvi za določen čas je bilo le v **3 primerih** ugotovljeno, da so bile sklenjene izven primerov, ki so določeni v 52. členu ZDR. **3 kršitve** so bile ugotovljene tudi v zvezi s 54. členom ZDR, in sicer ko delodajalci pri nezakonito sklenjeni pogodbi o zaposlitvi za določen čas niso upoštevali posledic iz tega člena zakona (t.i. transformacija pogodbe o zaposlitvi iz zaposlitve za določen čas v pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas). Pogodbe o zaposlitvi za krajši delovni čas so inšpektorji ugotovili pri nekaterih taxi službah (za 5, 10, 20 ur na teden), ugotovljeno pa je bilo tudi nekaj začasnega in občasnega dela dijakov in študentov, vendar le-ti niso opravljali dela voznikov.

Pri posamičnih delodajalcih so inšpektorji tudi ugotovili, da imajo delodajalci z delavci sklenjene pogodbe civilnega prava. V **3 primerih** je bilo ugotovljeno, da so bile sklenjene v nasprotju z 11. členom ZDR, saj so bili podani elementi delovnega razmerja.

Novega zaposlovanja pri teh delodajalcih v letu 2003 ni bilo veliko, v kolikor pa so zaposlili nove delavce, so to večinoma izvedli v skladu z zakonodajo. V zvezi z novim zaposlovanjem so bile ugotovljene **posamične kršitve** v zvezi z objavo prostega delovnega mesta in v zvezi z neizročitvijo pisnega predloga pogodbe o zaposlitvi, ugotovljenih pa je bilo še **7 kršitev** v zvezi z neizročitvijo fotokopije prijave v zavarovanje.

Zaposlovanje na črno je bilo ugotovljeno v **10 primerih,** pri čemer sta se **2 kršitvi** nanašali na določbo, po kateri je posameznik v svojem imenu in za svoj račun zaposlil delavca na črno. Inšpektorji za delo ocenjujejo, da je zaposlovanje na črno v tej dejavnosti pogosto, vendar lahko inšpektorji za delo te kršitve ugotovijo šele ob prisotnosti Policije ali pooblaščenih uradnih oseb Prometnega inšpektorata RS, ki imajo pooblastila ustavljati vozila. Zaposlovanje na črno je namreč potrebno ugotoviti takrat ko oseba delo opravlja, vendar pa inšpektorji za delo nimajo pooblastil za ustavljanje vozil. Zaposlovanje na črno je sicer mogoče ugotoviti tudi med nadzorom sedežev in podružnic delodajalca, vendar se te kršitve ugotovijo le v redkih primerih.

Delovni čas

Na področju nadzora nad določbami delovnopravne zakonodaje, ki urejajo delovni čas so bili ugotovljeni **3 primeri,** ko so imeli delodajalci poln delovni čas določen v nasprotju z ZDR, ter **4 primeri,** ko so imeli delovni čas razporejen v nasprotju z ZDR.

Med nadzorom je bilo tudi ugotovljeno, da se v tej dejavnosti **pogosto opravlja delo preko polnega delovnega časa.** Ugotovljenih je bilo **8 kršitev** v zvezi s časovno omejitvijo nadurnega dela in **3 kršitve** v zvezi s prepovedjo opravljanja nadurnega dela iz 145. člena ZDR.

Odmori, počitki, letni dopust

Ne glede na dejstvo, da so vozniki pri svojem delu pogosto vezani na vozne rede, opravljanje carinskih in drugih postopkov, prihode potnikov in podobno in si morajo odmore ter počitke prilagajati skladno z delovnimi obveznostmi, ugotavljamo, da med nadzorom ni bilo ugotovljene **nobene kršitve** v zvezi z zagotavljanjem pravice do odmora, ugotovljena pa je bila po **ena kršitev** v zvezi z dnevnim počitkom in s tedenskim počitkom. V zvezi s pravico do letnega dopusta je bilo ugotovljenih **9 kršitev.**

Evidence na področju dela

V zvezi z izvajanjem Zakona o evidencah na področju dela je bilo ugotovljenih **33 kršitev.** Največ kršitev se je nanašalo na vodenje evidenc delovnega časa, kar bistveno otežuje inšpekcijski nadzor na tem segmentu delovnopravne zakonodaje. Delodajalci opustitev vodenja evidenc delovnega časa pogosto opravičujejo z vodenjem evidenc potnih nalogov in tahografov, ki izhajajo iz drugih zakonov, imajo drug namen in tudi ne sodijo v okvir nadzora Inšpektorata RS za delo.

Druge kršitve

Med nadzorom je bilo ugotovljenih še nekaj drugih kršitev, in sicer **6 kršitev** v zvezi s prijavo v zavarovanje po predpisih o matični evidenci o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja ter **po nekaj kršitev** v zvezi s splošnim aktom – nedoločitvijo pogojev za opravljanje dela, z izplačili plač v skladu s 134. in 135. členom ZDR, prijavo in odjavo dela tujcev.

Ukrepi

V zvezi z akcijo je bilo na področju varnosti in zdravja pri delu izdanih **176 ureditvenih odločb, 11 predlogov sodniku za prekrške in 4 mandatne kazni,** na področju delovnih razmerij pa je bilo izdanih **65 ureditvenih odločb, 4 odločbe o prepovedi opravljanja delovnega procesa oziroma uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti, 6 opozoril, podanih 11 predlogov za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške in izrečenih 20 mandatnih kazni.**

Zaključek

Akcija se je izvajala na celotnem področju Republike Slovenije, ponekod tudi v sodelovanju z drugimi službami, ki nadzirajo to dejavnost – zlasti prometno policijo in Prometnim inšpektoratom RS. Na podlagi inšpekcijskih pregledov se ugotavlja, da je področje varnosti in zdravja pri delu v tej dejavnosti dokaj dobro urejeno, manjši problem predstavlja vodenje evidenc, ki jih predpisuje 39. člen ZVZD. Dobri rezultati akcije izhajajo tudi iz tega, da mora prevoznik, zlasti tisti v mednarodnem prometu, izpolnjevati stroge zahteve predvsem glede opreme vozila, zdravniških pregledov voznika in zagotavljanja osebne varovalne opreme. Še največ pripomb so imeli inšpektorji na Izjavo o varnosti z oceno tveganja, saj se ugotavlja, da je za delodajalca bistveno, da oceno tveganja ima, s samo vsebino pa se ne obremenjuje.

Tudi stanje na področju delovnih razmerij je zadovoljivo, največ kršitev pa je bilo ugotovljeno v zvezi z izvajanjem določb Zakona o evidencah na področju dela, z delom preko polnega delovnega časa in v zvezi z zaposlovanjem na črno. Zaposlovanje na črno je po mnenju inšpektorjev še bolj pogosto, a je težko ugotovljivo.

Inšpektorji so predlagali, da bi tovrstno akcijo še ponavljali (npr. dvakrat letno), vendar s sodelovanjem policije in pooblaščenih uradnih oseb Prometnega inšpektorata RS.

4.4. AKCIJA NADZORA V ZVEZI Z IZVAJANJEM PREDPISOV O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU TER DELOVNE ZAKONODAJE PRI DELODAJALCIH, KI OPRAVLJAJO GRADBENO DEJAVNOST

Akcija nadzora pri delodajalcih, ki opravljajo gradbeno dejavnost, je bila izvedena v dveh tritedenskih terminih, prvič od 19. maja do 6. junija 2003, drugič pa od 6. oktobra do 24. oktobra 2003. Izvajali so jo istočasno vsi inšpektorji na območju celotne države, tako s področja varnosti in zdravja pri delu kot tudi s področja nadzora delovnih razmerij, pri čemer je bil poudarek na nadzoru zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih. Inšpektorji sicer ocenjujejo, da se je stanje na področju upoštevanja določb delovnega prava tudi zaradi sistematičnega večletnega nadzora v okviru usmerjenih akcij pri delodajalcih, ki opravljajo gradbeno dejavnost, na splošno nekoliko izboljšalo. Kljub temu bomo z usmerjenimi akcijami na področju gradbeništva v prihodnje nadaljevali, saj je to ena od dejavnosti, kjer se pojavlja oz. ugotavlja največ kršitev s področja varnosti in zdravja pri delu in posledično največ nezgod pri delu, katerih posledica so težje poškodbe in smrt delavcev.

Trajanje in namen

Akcija je obsegala nadzor pri delodajalcih, pri katerih se je delovni proces vršil na začasnih in premičnih gradbiščih. Izvajala se je v dveh sklopih: **od 19. maja do 6. junija 2003 in od 6. oktobra do 24. oktobra 2003.**

Namen akcije je bil ugotoviti izvajanje določil Uredbe o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št. 3/2002) ter Zakona o varnosti in zdravju pri delu s podzakonskimi akti, s posebnim poudarkom na izpolnjevanju obveznosti naročnika, ureditvi gradbišča in zavarovanju delovnih mest na višini ter v globini ter uporabi osebne varovalne opreme kakor tudi spoštovanje delovnopravne zakonodaje s poudarkom na preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. S področja **nadzora varnosti in zdravja pri delu** so se inšpektorji osredotočili predvsem na najbolj problematična področja: ureditev delovnih mest na višini in v globini, uporabo osebne varovalne opreme (čelad), ureditev pomožnih prostorov za delavce (garderob, sanitarij, jedilnic) in izpolnjevanje obveznosti naročnika (prijava začetka del, imenovanje koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu, izdelava varnostnih načrtov). Te novosti je prinesla Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih, ki se je pričela uporabljati v letu 2003. Na področju **nadzora delovnih razmerij** so inšpektorji za delo nadzirali predvsem spoštovanje določb delovne zakonodaje v zvezi s splošnimi akti, zaposlovanjem na črno, zakonitostjo novega zaposlovanja in legalnostjo zaposlovanja in dela tujcev v gradbeni dejavnosti.

V okviru akcije je bilo opravljenih **714 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu** ter **336 s področja delovnih razmerij.** Število pregledanih subjektov je bilo na področju varnosti in zdravja pri delu **536,** na področju **delovnih razmerij pa 263.**

Ugotovitve

I. Nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu

Najpogostejše pomanjkljivosti ugotovljene pri naročnikih gradnje:

- **Upoštevanje temeljnih načel varnosti in zdravja pri delu**

Te najbolj bistvene novosti in odgovornosti se zaveda zelo malo naročnikov. Poznajo jih tudi le redki projektanti, ki morajo za naročnika te zahteve praktično vgraditi v projekte. Pri odločanju o času, potrebnem za gradnjo, ostaja še vedno vse po starem. Naročniki določajo nenormalno kratke roke gradnje, zaradi česar se izvaja dela tudi ponoči, ob nedeljah in praznikih, praktično v vsakem vremenu. Predvsem na večjih gradbiščih se zato pogosto gnete nenormalno veliko število delavcev, ki se seveda med seboj tudi ogrožajo. Skoraj vsi naročniki poizkušajo vso odgovornost za varno gradnjo v nasprotju z novim predpisom prenašati na izvajalce. Naloge, ki bi jih morali opraviti sami pred začetkom gradnje (npr. pridobitev zemljišč za dostop, pridobitev projektov zapor cest, pridobitev soglasij upravljavcev komunalnih naprav,…) prepuščajo izvajalcem (faza izvedbe), zaradi česar le-ti pogosto prihajajo v finančno in časovno stisko, skrajšuje se čas za samo izvedbo del. S projekti (predvsem za izvedbo del - PZI) se zamuja, planiranja del ni, sledijo improvizacije in opuščanje izvedbe varnostnih ukrepov, posledično pa številne nezgode s poškodbami in okvarami zdravja delavcev.

- **Imenovanje koordinatorjev**

Približno tretjino naročnikov **(71)** na gradbiščih kljub temu, da so dela izvajali delavci različnih delodajalcev, na gradbišču še ni imelo imenovanih koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu. Koordinatorjev v fazi projektiranja pravočasno ni imenoval skoraj noben naročnik, saj so bili projekti večinoma narejeni že pred uveljavitvijo uredbe. Koordinatorjev tudi niso imenovali naročniki, ki so pričeli z gradnjo pred 1. 1. 2003.

- **Varnostni načrt**

Varnostnega načrta ni bilo, ali pa ni bil ustrezen kar na **96** gradbiščih (več kot tretjina). Na gradbiščih, ki so se pričela pred 1.1.2003, so bili v glavnem izdelani še elaborati o ureditvi gradbišča po starem pravilniku, predvsem na manjših gradbiščih pa ni bilo niti tega. Čeprav je varnostni načrt dolžan zagotoviti naročnik, po vsebini pa predstavlja projektantski dokaz o upoštevanju temeljnih načel, pa izdelavo varnostnega načrta naročniki naročajo kar izvajalcem gradbenih del, pa še to prepozno, po podpisu pogodbe o izvajanju del, ko so vsi projekti že končani in rok za gradnjo že določen. Zato je potrebno varnostni načrt s predpisom (pravilnikom) vnesti med projektno dokumentacijo, ki mora biti izdelana pred oddajo del (kot del projekta za razpis ali projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja).

- **Dokumentacija za fazo uporabe, vzdrževanja in čiščenja objekta**

Te dokumentacije na gradbiščih skoraj nikoli ni. V večini primerov sploh še ni izdelana. Sam predpis (uredba Vlade RS) je ne definira podrobneje, zato niti ni jasno, kaj naj bi ta dokumentacija sploh bila. Nedoslednost izhaja že iz same direktive. Zato bi jo bilo potrebno v dopolnitvi uredbe ali z drugim predpisom podrobneje opredeliti. Dokumentacijo, ki jo verjetno z istim namenom predpisuje Zakon o graditvi del (projekt za vzdrževanje), pa le ta zahteva šele pred tehničnim pregledom objekta.

- **Prijava začetka gradnje**

Ker so se številni objekti začeli graditi že v letu 2002, naročnikom začetka gradnje teh objektov inšpekciji za delo ni bilo potrebno prijaviti. V 29 primerih pa predvsem naročniki, ki še ne poznajo Uredbe, novih gradbišč niso prijavili.

Najpogostejše nepravilnosti, ugotovljene pri izvajanju nalog koordinatorjev za varnost in zdravje na gradbišču:

1) Prvi koordinatorji so bili po posebnem pravilniku usposobljeni v marcu 2003. Prav pomanjkanje koordinatorjev je oteževalo izvajanje novih zahtev Uredbe predvsem v spomladanskem času. Do konca leta pa je preizkus usposobljenosti opravilo 222 delavcev, ki opravljajo naloge koordinatorjev v projektantskih, svetovalnih in izvajalskih družbah. Veliko od njih je tudi varnostnih inženirjev, ki hkrati opravljajo tudi naloge strokovnega delavca po Zakonu o varnosti in zdravju pri delu.
2) V zvezi z izvajanjem nalog koordinatorjev je bilo ugotovljenih **32** pomanjkljivosti. V nekaterih primerih koordinatorji ne poznajo dovolj svojih nalog in odgovornosti, drugič nimajo dovolj izkušenj, včasih svojih obiskov in ugotovitev ne beležijo v knjigi ukrepov. Največji problem pa je, da delodajalci in njihovi delavci ne izvajajo ukrepov,

ki so jih koordinatorji odredili (opozorila v knjigi se ponavljajo). Tak je bil tudi primer ene od nezgod s smrtjo delavca (padec z višine med montažo jeklene konstrukcije).

Najpogostejše nepravilnosti, ugotovljene pri izvajalcih del:

- **Ureditev in vzdrževanje gradbišča, poti, dostopov in prehodov**

45 krat gradbišče ni bilo ustrezno organizirano in urejeno. Za ureditev poti in dostopov zmanjka časa, blato, jame in neravnine so pogoste. Material se skladišči oz. odlaga neurejeno, stroji in osebna vozila parkirajo, kjer je prostor, tudi pod dvigalom.

- **Ureditev pomožnih prostorov**

Na manjših gradbiščih pomožnih prostorov za delavce skoraj nikoli ni na voljo. Delavci se preoblačijo in jedo kar v osebnih vozilih ali odprtem, neogretem objektu v gradnji, na voljo nimajo niti stolov, niti garderobnih omaric, sanitarije so urejene le redkokje. Malico (hladno) si kupijo v trgovini in jo pojedo na tleh. Za umivanje imajo na voljo tekočo vodo iz pipe, ni umivalnikov, papirnatih brisač in mila.

Na večjih gradbiščih je malo bolje. Garderobe so, a pogosto umazane in brez omaric, tako da delavci svoja osebna oblačila lahko obesijo le na žebelj zabit v steno. Sanitarne kabine so običajno nameščene (kemični WC), a v bližini ni vode za umivanje. Delavci se umivajo tako kot na manjših gradbiščih pri isti pipi, ki služi tudi za potrebe tehnološkega procesa. Topli napitki in pitna voda so dokaj pogosto na voljo (proti plačilu) iz samopostrežnih avtomatov. Skladiščni prostori so v večini primerov urejeni, pomanjkljivosti so v glavnem na omejenih gradbiščih v mestih, skoraj povsod pa je slabo urejeno predvsem hranjenje nevarnih snovi (vnetljivi materiali – stiropor, gorivo in za okolje nevarno olje). Pisarniški prostori so v glavnem urejeni in čisti, ogrevani, le redko kje pa tudi klimatizirani oz. v vročih dneh primerno ohlajeni.

Skupno je bilo ugotovljenih **58** nepravilnosti v zvezi z ureditvijo pomožnih prostorov.

- **Ureditev delovnih mest v globini**

V **14** primerih na gradbiščih brežine gradbenih jam niso bile ustrezno urejene. Obstajale so nevarnosti za porušitev brežine in zasutje delavcev ali pa za padec delavcev v jamo zaradi strmih in na zgornjih robovih nezavarovanih izkopov.

- **Ureditev delovnih mest na višini**

Kar **75** krat delovna mesta na višini niso bila ustrezna. Na medetažnih ploščah objektov ni bilo postavljenih ograj, na odrih so bile pomanjkljivo izdelane varovalne ograje, predvsem delavci na strehah kljub novi zahtevi po postavitvi varnostnih ograj tudi na strehah še vedno niso uporabljali nobenega varovanja. Montaža konstrukcij se pogosto izvaja brez ustrezne dvižne opreme, tudi kadar ta je, delavci v njej niso privezani ali pa se iz nje povzpnejo in plezajo po konstrukciji nezavarovano. Prav zaradi neustrezno urejenih delovnih mest na višini je bilo izrečenih največ ustavitev del (skupaj 10).

- **Zavarovanje nevarnih območij**

32 krat nevarno območje dela ni bilo ustrezno zavarovano. Taka območja obstajajo predvsem na tleh pod delovnimi mesti na višini (ob montaži, nezavarovani vhodi v objekte), pa okrog vrtečih delov dvigala. Pri varjenju ni ustrezno poskrbljeno za požarno varnost, ob prometnicah pa dostikrat ni ustreznega zavarovanja proti okolici. Manjkajo varnostni in prometni znaki, ni varnostnih ograj ali signalnih trakov, ni zaščitnih nadstreškov.

- **Uporaba osebne varovalne opreme**

V **71** primerih delavci niso nosili predpisane osebne varovalne opreme. Še vedno predstavlja največji problem nošenje čelad, neustrezna ali pomanjkljiva pa je največkrat osebna varovalna oprema za privezovanje pri delu na višini. Varovalni pasovi, ki jih delavci uporabljajo, so pogosto stari in ne ustrezajo novim predpisom (neustrezna izdelava in vzdrževanje, niso izdelani za varovanje pred pričakovanimi tveganji), sidrišča za privezovanje niso ustrezna ali jih ni, karabini so še stari, brez varovalke za preprečitev neželenega odprtja. Največkrat so bile prav zaradi neuporabe osebne varovalne opreme izrečene tudi mandatne kazni (skupaj 87).

II. Nadzor s področja delovnih razmerij

Na področju nadzora delovnih razmerij so inšpektorji ugotovili skupno **113 kršitev.**

Zaposlovanje na črno

Področje, kjer se je v skladu z ugotovitvami inšpektorjev v gradbeništvu pojavljalo večje število kršitev, je zaposlovanje na črno, saj so inšpektorji ugotovili **21 kršitev**, kar pomeni, da delodajalec v teh primerih z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi v skladu s predpisi in delavca ni prijavil Zavodu za zdravstveno zavarovanje in Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. V **8 primerih** kršitev pa je bilo ugotovljeno, da je delodajalec zaposlil tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev. Inšpektorji ugotavljajo, da so manjši delodajalci pogosteje kršitelji določb o prepovedi zaposlovanja na črno.

Zaposlovanje tujcev

Kot ugotavljajo inšpektorji, so poleg domačih delavcev opravljali delo na večini pregledanih gradbišč tudi tujci. V zvezi z izvajanjem Zakona o zaposlovanju in delu tujcev se je največ **od skupno 30 ugotovljenih kršitev** nanašalo na prijavo in odjavo dela tujcev **(16 kršitev). 13 kršitev** se je nanašalo na hrambo dokumentacije v zvezi z delom tujca. Kršitve so bile ugotovljene tako na strani tujega delavca, kakor tudi na strani delodajalca. Inšpektorji ugotavljajo, da imajo večji delodajalci dokumentacijo v zvezi z delom tujcev pogosteje urejeno kot manjši delodajalci. V **enem primeru** je bila ugotovljena kršitev v zvezi s ponovno prošnjo za izdajo dovoljenja za zaposlitev tujca, saj niso bili izpolnjeni pogoji za izdajo dovoljenja v skladu z zakonom.

Inšpektorji so ob inšpekcijskih pregledih ugotovili tudi primere prepuščanja tujcev.

Pogodba o zaposlitvi

V zvezi s sklepanjem pogodbe o zaposlitvi in s tem povezanimi obveznostmi delodajalca je bilo ugotovljeno skupno **40 kršitev.**

Veliko kršitev, **19,** je bilo ugotovljenih v zvezi z določitvijo pogojev za opravljanje dela na posameznem delovnem mestu. Praviloma manjši delodajalci nimajo splošnega akta, ki določa pogoje za opravljanje dela na posameznem delovnem mestu. Veliko delodajalcev pa tega akta, čeprav je izdelan, ne hrani na gradbišču.

V **13 primerih** ugotovljenih kršitev je šlo za delodajalčevo opustitev obveznosti izročitve fotokopije prijave v zavarovanje delavcu v 15 dneh od nastopa dela.

V **7 primerih** je bila ugotovljena sklenitev pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven zakonsko določenih primerov oz. razlogov, določenih v 52. členu Zakona o delovnih razmerjih. Inšpektorji ugotavljajo, da v nekaterih primerih delodajalci niti ne navedejo razloga sklenitve pogodbe o zaposlitvi za določen čas. Pogosto pa je pogodba o zaposlitvi za določen čas vezana na veljavnost delovnega dovoljenja za delavca – tujca.

V **enem primeru** je bila ugotovljena kršitev v zvezi z delom na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z zakonom.

Druge kršitve

Posamezne kršitve delovne zakonodaje so bile ugotovljene tudi v zvezi z izplačilom plače na plačilni dan, z odreditvijo dela preko polnega delovnega časa v nasprotju s časovno omejitvijo v zakonu, z določitvijo in izrabo letnega dopusta delavca, s posebnim varstvom starejših delavcev (omejitev nadurnega in nočnega dela), z izvajanjem Zakona o evidencah na področju dela in s prijavo v zavarovanje, skladno s predpisi o matični evidenci o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Ukrepi

Ukrepi, ki so jih izdali inšpektorji s področja nadzora varnosti in zdravja pri delu, so naslednji: v **136 primerih** so bile izstavljene **ureditvene odločbe** v skladu s 15.

členom Zakona o inšpekciji dela (v 2002 140); v **10 primerih** so morali inšpektorji zaradi večjih nepravilnosti izreči **prepoved opravljanja posameznih del** do odprave pomanjkljivosti, 10 krat pa tudi **prepoved izvajanja del** po 17. členu ZIDa; 10 krat je bil skladno s 56. členom Zakona o varnosti in zdravju pri delu podan **predlog sodniku za prekrške** (v 2002 24), po 57. in 58. členu istega zakona pa je bilo izrečenih tudi **87 mandatnih kazni** delavcem, odgovornim osebam delodajalca in delodajalcem (v 2002 155).

Inšpektorji za nadzor delovnih razmerij so izdali **56 ureditvenih odločb, 11 odločb o prepovedi opravljanja delovnega procesa** oz. **uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti, 19 predlogov sodniku za prekrške, 49 mandatnih kazni** ter izrekli **4 opozorila.**

Zaključek

Tako rezultati akcije kot tudi številne nezgode pri delu s težjimi poškodbami in smrtjo delavcev potrjujejo, da gradbeništvo še vedno ostaja ena najbolj izpostavljenih in nevarnih dejavnosti. Inšpektorat RS za delo bo zato tudi v bodoče poleg usmerjenih akcij poostrenega nadzora gradbišč aktivno sodeloval z Ministrstvom za delo, družino in socialne zadeve ter Zbornico varnosti in zdravja pri delu v smeri obveščanja delavcev in delodajalcev in promocije varnega ter zdravega dela. Inšpektorji tudi ocenjujejo, da se je stanje na področju upoštevanja določb delovnega prava zaradi sistematičnega večletnega nadzora v okviru usmerjenih akcij pri delodajalcih, ki opravljajo gradbeno dejavnost, na splošno nekoliko izboljšalo. Pohvaljeno je bilo tudi sodelovanje z Zavodom RS za zaposlovanje.

4.5. AKCIJA NADZORA NAD IZVAJANJEM DELOVNE ZAKONODAJE IN PREDPISOV O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU V DOMOVIH STAREJŠIH OBČANOV TER CENTRIH ZA SOCIALNO DELO

Akcija je potekala od 10. novembra do 31. decembra 2003. Izvajala se je na področju delovnih razmerij ter na področju varnosti in zdravja pri delu. Poglavitni namen akcije je bil pridobiti sliko stanja o tem, kako v domovih starejših občanov in centrih za socialno delo spoštujejo predpise s področja delovne zakonodaje in predpise o varnosti in zdravju pri delu. Na področju delovnih razmerij so inšpektorji opravili 88 inšpekcijskih nadzorov pri 87 delodajalcih ter ugotovili skupno 29 kršitev. Na področju varnosti in zdravja pri delu je bil nadzor opravljen pri 39 delodajalcih. Inšpektorji posebne problematike na tem področju ne ugotavljajo.

Trajanje in namen

Akcija je potekala v obdobju od **10. novembra do 31. decembra 2003.** Izvajala se je na področju delovnih razmerij ter na področju varnosti in zdravja pri delu z namenom ugotoviti, kako v domovih starejših občanov in centrih za socialno delo spoštujejo predpise s področja delovne zakonodaje in predpise s področja varnosti in zdravja pri delu. Akcijo smo pri navedenih delodajalcih izvajali prvič. Ugotavljali smo zlasti spoštovanje določb, ki urejajo zaposlovanje, delovni čas, delo preko polnega delovnega časa, odmore in počitke, varovane kategorije delavcev, vodenje evidenc na področju dela, pa tudi ustreznost Izjave o varnosti z oceno tveganja glede na izpostavljenost različnim dejavnikom tveganja, uporabo nevarnih kemičnih snovi in uporabo osebne varovalne opreme.

Na področju delovnih razmerij so inšpektorji opravili **88 inšpekcijskih nadzorov** pri **87 delodajalcih** ter ugotovili skupno **29 kršitev**. Na področju varnosti in zdravja pri delu so inšpektorji opravili nadzor pri **39 subjektih.**

Ugotovitve

I. Nadzor s področja delovnih razmerij

Zaposlovanje

Iz poročil inšpektorjev izhaja, da so skoraj vsi subjekti nadzora v letu 2003 na novo zaposlovali delavce, pri čemer so v veliki meri spoštovali nove obveznosti, ki jih nalaga Zakon o delovnih razmerjih. V zvezi z navedenim so inšpektorji ugotovili le **2 kršitvi** in sicer v zvezi z izročitvijo fotokopije prijave v zavarovanje. Precej spodbudne so ugotovitve v zvezi z zaposlovanjem na črno. Inšpektorji v okviru akcije namreč niso ugotovili, da bi kateri od nadzorovanih delodajalcev zaposloval delavce na črno. V **4 primerih** so inšpektorji ugotovili, da so delodajalci z delavci sklepali pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven zakonsko določenih razlogov, ki dopuščajo tovrstno zaposlitev. Inšpektorji so zasledili, da pri nekaterih delodajalcih delavci opravljajo delo na podlagi pogodb o zaposlitvi za določen čas preko javnih del.

Opravljanje dela na podlagi civilnih pogodb

Tako v centrih za socialno delo kot tudi v domovih starejših občanov se poslužujejo dela na podlagi civilnih pogodb. Pretežno gre za podjemne pogodbe, v posamičnih primerih je podlago za opravljanje dela predstavljala tudi avtorska pogodba. Le v **2 primerih** so inšpektorji ugotovili, da se je delo opravljalo na podlagi civilnih pogodb v nasprotju z 11. členom Zakona o delovnih razmerjih.

Delovni čas

Iz poročil inšpektorjev izhaja, da večina pregledanih subjektov pretežno izvaja določbe delovne zakonodaje, ki urejajo delovni čas. Inšpektorji so ugotovili **6 kršitev** v zvezi z razporejanjem delovnega časa v nasprotju s 147. členom Zakona o delovnih razmerij. Kršitve se nanašajo na nepravilno izravnavanje neenakomerno razporejenega delovnega časa ter na opustitev obveznosti v zvezi s predhodno določitvijo letnega razporeda delovnega časa. Inšpektorji ugotavljajo, da se nekateri subjekti nadzora občasno poslužujejo nadurnega dela. V zvezi s tem ugotavljajo, da se nadurno delo pogosteje pojavlja v domovih starejših občanov, v centrih za socialno delo pa le v obdobju povečanega obsega dela (npr. ko le-ti odločajo o otroških dodatkih). V zvezi z nadurnim delom so bile skupno ugotovljene le **4 kršitve.** V **2 primerih** je šlo za kršenje zakonske prepovedi opravljanja nadurnega dela, ravno tako v **2 primerih** pa je bila kršena zakonska omejitev trajanja dela preko polnega delovnega časa.

Odmori, počitki

Pri izvajanju obravnavane akcije so inšpektorji ugotovili **8 kršitev,** ki so se nanašale na počitke. Polovica ugotovljenih kršitev se je nanašala na nezagotavljanje dnevnega počitka, polovica pa na neupoštevanje pravice do tedenskega počitka. Inšpektorji niso ugotovili kršitev določbe 154. člena Zakona o delovnih razmerjih, ki ureja pravico do odmora med delovnim časom.

Varstvo nekaterih kategorij delavcev

Večina pregledanih delodajalcev zaposluje delavce, ki uživajo posebno varstvo zaradi nosečnosti in starševstva ter invalidnosti in starejše delavce. Pri nobenem subjektu nadzora pa nismo zasledili delavcev, mlajših od 18. let. Inšpektorji so na obravnavanem segmentu delovne zakonodaje ugotovili le **2 kršitvi,** ki sta se nanašali na kršenje zakonske prepovedi opravljanja nadurnega dela.

Evidence na področju dela

Tudi na segmentu vodenja evidenc na področju dela sta bili evidentirani le **2 kršitvi.**

II. Nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu

Izdelava Izjave o varnosti z oceno tveganja

V večini primerov je ugotovljeno, da imajo delodajalci sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja, vendar brez zdravstvene ocene tveganja. Tudi v tej dejavnosti je ugotovljeno, da so ocene tveganja posplošene in niso v skladu z dejanskim stanjem pri delodajalcu. Kar **10** delodajalcev v oceni tveganja ni opredelilo vrste in stopnje tveganja ter potrebnih ukrepov.

Cepljenje proti virusu hepatitisa B

Inšpektorat z zadovoljstvom ugotavlja, da so bili pri večini delodajalcev v teh dejavnostih delavci cepljeni proti virusu B hepatitisa.

Negovalno osebje – možnost umivanja in razkuževanja rok

Večina delodajalcev je negovalnem osebju zagotovila možnost umivanja in razkuževanja rok.

Negovalno osebje – pristop k bolniku z obeh strani postelje

V vseh domovih starejših občanov je negovalnemu osebju omogočen pristop z obeh strani postelje. V primerih, da tak dostop ni mogoč, zadevo rešujejo s posteljami na kolesih, tako da je le-te mogoče odmakniti od stene ob negi in pospravljanju.

Program ukrepov ob incidentu

Delodajalci praviloma imajo program ukrepov ob incidentu (ugriz, vbod igle…).

Obveščenost delavcev o nevarnih kemičnih snoveh

V vseh pregledanih domovih starejših občanov in centrih za socialno delo, kjer se na delovnih mestih uporabljajo nevarne kemične snovi, so bili delavci pravilno obveščeni o teh snoveh in o tveganjih.

Osvetljenost delovnih prostorih

Pri vseh pregledanih delodajalcih so delovni prostori ustrezno osvetljeni.

Ukrepi

Glede na ugotovljene kršitve so inšpektorji na področju delovnih razmerij v **12 primerih** ukrepali z izdajo ureditvene **odločbe**, podali **2 predloga sodniku za prekrške** ter izrekli **4 mandatne kazni.** V nekaterih primerih so inšpektorji, ukrepali z opozorili. Na področju varnosti in zdravja pri delu je bilo izdanih **13 ureditvenih odločb.**

Zaključek

Na področju delovnih razmerij posebne problematike ne ugotavljamo. Nekoliko več kršitev smo sicer zasledili v domovih starejših občanov kot pri centrih za socialno delo, vendar ocenjujemo, da je stanje tako pri nadzorovanih centrih za socialno delo kot tudi pri nadzorovanih domovih starejših občanov zadovoljivo.

Tudi ugotovitve s področja varnosti in zdravja pri delu so ugodne, kar velja še posebno za domove starejših občanov, kjer je bilo zatečeno stanje na dokaj visoki ravni, ne glede na posamezne ugotovljene pomanjkljivosti, ki se izražajo v neopravljenih preiskavah delovnega okolja, pomanjkljivih programih usposabljanja, vodenju evidenc. Tudi majhno število nezgod v povezavi z opravljanjem del pri teh delodajalcih ustvarja splošno pozitivno mnenje.

4.6. AKCIJA NADZORA NAD IZVAJANJEM DELOVNE ZAKONODAJE IN PREDPISOV O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU PRI DELODAJALCIH, KI OPRAVLJAJO ZASEBNO ZOBOZDRAVSTVENO DEJAVNOST

Akcija nadzora delodajalcev, ki opravljajo zasebno zobozdravstveno dejavnost je potekala v mesecu oktobru in novembru 2003. Akcijo so izvajali inšpektorji na področju delovnih razmerij ter na področju varnosti in zdravja pri delu. Na področju delovnih razmerij so inšpektorji pri delodajalcih, ki opravljajo zasebno zobozdravstveno dejavnost, opravili 279 inšpekcijskih nadzorov pri 276 delodajalcih ter ugotovili 72 kršitev. Na področju varnosti in zdravja pri delu so bili pregledani 304 subjekti, pri katerih so opravili 308 nadzorov, ugotovljenih pa je bilo 84 kršitev.

Največ nepravilnosti so inšpektorji v okviru nadzora delovnih razmerij v usmerjeni akciji ugotovili pri izvajanju Zakona o evidencah na področju dela, in sicer 47. Na področju varnosti in zdravja pri delu je bilo največ kršitev ugotovljenih v zvezi z izdelavo Izjave o varnosti z oceno tveganja, in sicer 67.

Trajanje in namen

Akcija nadzora delodajalcev, ki opravljajo zasebno zobozdravstveno dejavnost, je potekala v mesecu **oktobru in novembru 2003.** Namen akcije je bil ugotoviti, kako delodajalci, ki opravljajo zasebno zobozdravstveno dejavnost, spoštujejo predpise s področja delovne zakonodaje in predpise s področja varnosti in zdravja pri delu. Akcija se je v tej dejavnosti izvajala prvič. Na področju delovnih razmerij se je ugotavljalo zlasti zakonitost zaposlovanja, spoštovanje določb v zvezi z delovnim časom, delom preko polnega delovnega časa, zagotavljanjem odmorov in počitkov, spoštovanje delovne zakonodaje v vseh oblikah posebno varovanih kategorijah delavcev, vodenje evidenc na področju dela. S področja varnosti in zdravja pri delu se je ugotavljala ustreznost Izjave o varnosti z oceno tveganja glede izpostavljenosti biološkim dejavnikom, spoštovanje določb v zvezi z uporabo nevarnih kemičnih snovi, uporaba osebne varovalne opreme ter spoštovanje določb v zvezi z izvajanjem Pravilnika o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev na delovnih mestih.

Na področju delovnih razmerij so inšpektorji pri delodajalcih, ki opravljajo zasebno zobozdravstveno dejavnost, opravili **279** inšpekcijskih nadzorov pri **276** delodajalcih ter ugotovili **72 kršitev.** Na področju varnosti in zdravja pri delu so bili pregledani **304** subjekti, pri katerih so opravili **308** nadzorov ter ugotovili **108 kršitev.**

Ugotovitve

I. Nadzor s področja delovnih razmerij

Zaposlovanje

Pregledani delodajalci v letu 2003 niso sklepali veliko novih pogodb o zaposlitvi. Praviloma imajo delodajalci zaposlene delavce s pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. V primerih sklepanja novih pogodb o zaposlitvi pa so praviloma upoštevali predpise. Večina delodajalcev v tej dejavnosti glede na ugotovitve inšpektorjev zaposluje večinoma enega ali dva delavca, ugotovljeni pa so bili tudi primeri, ko so delodajalci imeli zaposlene tri ali pet delavcev.

Dela na podlagi študentskih napotnic inšpektorji praviloma niso ugotavljali.

Delodajalci glede na ugotovitve inšpektorjev v nadzirani dejavnosti praviloma izpolnjujejo obveznosti glede seznanitve delavca s pisnim predlogom pogodbe o zapo-

slitvi ter izročitvijo same pogodbe ob sklenitvi. V zvezi s tem je bila pri inšpekcijskih pregledih ugotovljena le **ena kršitev.**

Inšpektorji so ugotavljali, da nekateri delodajalci pogodbo o zaposlitvi sicer izročijo ob sklenitvi, vendar tega nimajo izkazanega.

V letu 2003 so inšpektorji ugotovili, da delodajalci v tej dejavnosti tudi obveznost v zvezi z izročanjem fotokopije prijave v pokojninsko, invalidsko in zdravstveno zavarovanje precej dobro izpolnjujejo. Ugotovljena je bila le **ena kršitev.**

V pogodbah o zaposlitvi za določen čas so bili navedeni razlogi, kot so nadomeščanje delavcev odsotnih zaradi začasne zdravstvene nezmožnosti, povečan obseg dela ali zaposlitev tujca.

Inšpektorji so ugotovili primere zaposlovanja za določen čas, vendar so le-ti redki. Kršitev v zvezi s sklepanjem pogodbe o zaposlitvi za določen čas je bila ugotovljena **v enem primeru.**

Inšpektorji so ugotavljali, da delodajalci redko zaposlujejo delavce s pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom.

Inšpektorji so pri izvajanju nadzora v zasebni zobozdravstveni dejavnosti v zvezi s sklepanjem pogodb civilnega prava ugotovili **2 kršitvi.**

Inšpektorji so v okviru nadzora v zvezi z zaposlovanjem na črno ugotovili **3 kršitve.**

Delovni čas, odmori in počitki

Glede na zbrane podatke akcije smo ugotovili, da delodajalci praviloma ne kršijo določbe o trajanju polnega delovnega časa. V nadzirani dejavnosti so inšpektorji le v **enem primeru** ugotovili, da delodajalec ni upošteval tedenskega polnega delovnega časa - 40 ur. V **enem primeru** so inšpektorji ugotovili, da je delodajalec določil polni delovni čas v nasprotju z določbo ZDR o razporejanju delovnega časa (147.člen ZDR).

Nadurno delo so pri pregledanih delodajalcih inšpektorji sicer ugotavljali, vendar veliko kršitev niso ugotovili. Glede na ugotovitve inšpektorjev delodajalci praviloma izvajajo nadurno delo v skladu s časovnimi omejitvami v predpisih. Inšpektorji so glede pogodbe o zaposlitvi s krajšim delovnim časom v **enem primeru** ugotovili, da je delodajalec delavcu, ki opravlja delo s krajšim delovnim časom, naložil delo preko dogovorjenega delovnega časa.

V okviru nadzora so inšpektorji ugotovili **8 kršitev** v zvezi z odmori in počitki, od tega so jih največ, in sicer **7** ugotovili pri omogočanju izrabe odmora med delovnim časom. Inšpektorji so ugotovili, da nekateri delodajalci nimajo določenih odmorov ter da delavci v nekaterih primerih niso izrabljali odmora za malico. Neupoštevanje določbe ZDR glede počitka med zaporednima delovnima dnevoma pa so inšpektorji ugotovili s strani **enega delodajalca.**

V zvezi z upoštevanjem določb o letnem dopustu je bila ugotovljena **ena kršitev.**

Varstvo nekaterih kategorij delavcev

V zvezi z varstvom v času nosečnosti in starševstva delavcev glede nočnega in nadurnega dela smo v okviru akcije ugotovili **eno kršitev.** Ugotovili smo tudi primer, ko je nadurno delo opravljala delavka, ki je imela otroka, mlajšega od 3 let.

Delodajalci praviloma ne zaposlujejo invalidov. V zvezi z varstvom delavcev invalidov ni bila ugotovljena nobena kršitev.

V nadzirani dejavnosti so inšpektorji ugotovili zaposlovanje starejših delavcev, vendar ne v velikem številu. V enem primeru smo ugotovili, da je delodajalec odredil nadurno delo starejšemu delavcu brez njegovega pisnega soglasja.

Evidence na področju dela

Pri izvajanju inšpekcijskih pregledov pri delodajalcih, ki izvajajo zasebno zobozdravstveno dejavnost, so inšpektorji največ kršitev ugotovili pri nadzoru izvajanja Zakona o

evidencah na področju dela. V zvezi s tem so inšpektorji ugotovili kar **47 kršitev,** kar predstavlja več kot polovico vseh ugotovljenih kršitev pri izvajanju omenjene akcije.

V ugotovljenih primerih kršitev delodajalci niso vodili ustreznih evidenc s področja dela, npr. delodajalci niso vodili evidenc o delavčevem delovnem času, nadurnem delu in drugih podatkov.

II. Nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu

Izdelava izjave o varnosti z oceno tveganja

V večini primerov je ugotovljeno, da so ocene tveganja posplošene in ne obravnavajo vseh možnih vplivov in dejavnikov, kar velja tudi za izpostavljenost biološkim dejavnikom. Pozitivno je, da so vsi pregledani subjekti imeli sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja. Na tem področju so inšpektorji ugotovili **67 kršitev.**

Izvajanje ustrezne dezinfekcije instrumentov in pravilno odstranjevanje kužnih odpadkov

Vsi pregledani subjekti pravilno odstranjujejo kužne odpadke in izvajajo kakovostno dezinfekcijo instrumentov.

Cepljenje proti virusu B hepatitisa

Cepljenje proti virusu B hepatitisa je pomemben prispevek posameznih izvajalcev na področju zobozdravstvene dejavnosti na področju varnega in zdravega dela. Ugotovitve so zelo pozitivne – velika večina delodajalcev je svoje delavce cepila proti virusu B hepatitisa.

Program ukrepov ob incidentu

Delodajalci praviloma imajo sprejete ukrepe ob nepredvidenih dogodkih kot so ugriz ali vbod igle.

Obveščenost delavcev o nevarnih kemičnih snoveh

Delavci so seznanjeni o nevarnih kemičnih snoveh in o tveganju za varnost in zdravje. Ugotovljeno je tudi, da delodajalci na ustrezen način zagotavljajo zmanjšanje tveganja pri uporabi nevarnih kemičnih snovi.

Evakuacijske poti in izhodi

Pri posameznih delodajalcih je bila pomanjkljivost v tem, da v ordinacijah niso imeli zasilne razsvetljave. Na tem področju so inšpektorji ugotovili **3 kršitve.**

Priročna gasilna oprema

Vsi delodajalci imajo v prostorih kakovostno priročno gasilno opremo. Na tem področju so inšpektorji ugotovili **14 kršitev.**

Ukrepi

Inšpektorji so pri nadzoru delovnih razmerij izdali **58 ureditvenih odločb** in izrekli **9 mandatnih kazni.** Na področju varnosti in zdravja pri delu je bilo v zvezi s kršitvami izdanih 108 ureditvenih odločb in **en predlog sodniku za prekrške.**

Zaključek

Inšpektorji ugotavljajo, da je pri upoštevanju določb delovnopravne zakonodaje v nadzirani dejavnosti stanje zadovoljivo. Največ nepravilnosti so inšpektorji na področju delovnih razmerij ugotovili v zvezi z izvajanjem Zakona o evidencah na področju dela. Prav tako pa se tudi ugotavlja, da je stanje na področju zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu v primerjavi z drugimi delodajalci na dokaj visoki ravni. Posebej se izpostavljajo pozitivne ugotovitve za tiste delodajalce, ki uporabljajo rentgenske aparate in ki zagotavljajo vse ukrepe za varne delovne pogoje in izvajajo nenehen nadzor.

4.7. AKCIJA NADZORA V ZVEZI Z IZVAJANJEM DELOVNE ZAKONODAJE IN PREDPISOV O VARNOSTI IN ZDRAVJU PRI DELU V TRGOVINSKI DEJAVNOSTI

Akcija nadzora nad izvajanjem delovne zakonodaje in predpisov o varnosti in zdravju pri delu v trgovinski dejavnosti, ki je potekala že peto leto zapored, se je izvajala med 1. 7. 2003 in 30. 9. 2003. V okviru akcije je bilo pregledanih s področja varnosti in zdravja pri delu 325 delodajalcev, s področja delovnih razmerij pa 396 (od tega 258 tistih, ki delajo ob nedeljah, praznikih in drugih dela prostih dnevih, in 138 tistih, ki v takšnem času ne delajo).

Inšpektorji poročajo, da se je stanje v primerjavi z ugotovitvami akcij iz prejšnjih let na določenih segmentih nadzora izboljšalo: s področja nadzora delovnih razmerij glede pridobivanja soglasja delavcev za delo v zanje manj ugodnem delovnem času, hrambe teh soglasij v prodajalnah, zaposlovanja novih delavcev in varstva posebnih kategorij delavcev, s področja varnosti in zdravja pri delu pa glede pogojev dela.

Trajanje in namen

Akcija je trajala od **1. julija 2003 do 30. septembra 2003.** Vršila se je pri registriranih delodajalcih, ki izvajajo trgovinsko dejavnost v prodajalnah na drobno ali na debelo. Nadzor je sicer obsegal prodajalne z različno določenim obratovalnim časom, vendar je bil poudarek na nadzoru delodajalcev, ki opravljajo dejavnost tudi ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dnevih kot manj ugodnem delovnem času.

Poglavitni namen akcije je bil ugotoviti, kako delodajalci, ki se ukvarjajo s trgovinsko dejavnostjo, upoštevajo predpise s področja delovne zakonodaje, predpise s področja varnosti in zdravja pri delu in 17. oz. 17.a člena Zakona o trgovini (Uradni list RS, št. 18/1993 in 96/2002). V okviru akcije se je ugotavljalo zlasti zakonitost zaposlovanja, izvajanje določb v zvezi z delovnim časom, delom preko polnega delovnega časa, zagotavljanjem odmorov in počitkov (zlasti pri manjših delodajalcih) in nočnim delom, upoštevanje določb delovne zakonodaje, ki se nanašajo na varovane kategorije delavcev, vodenje evidenc na področju dela, ali imajo delodajalci, ki obratujejo ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dneh, kot manj ugodnem delovnem času, pridobljena soglasja delavcev v skladu z določili Zakona o trgovini. Pozornost je bila posvečena tudi eventuelni preobremenjenosti delavcev z ročnim premeščanjem različnih bremen (še posebej se je to ugotavljalo za t.i. varovane kategorije delavcev – noseče in doječe matere, mladoletne delavce, starejše delavce in delavce s statusom invalida) ter ali imajo delodajalci izdelano in sprejeto Izjavo o varnosti z oceno tveganja in kakšna je ta izjava po vsebini.

V okviru akcije je bilo opravljenih **334 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu** (od tega **177** pregledov na sedežu družbe, ostali pregledi so bili opravljeni v prodajalnah) ter **411 s področja delovnih razmerij,** od tega **269** pri delodajalcih, ki obratujejo tudi ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dnevih (v manj ugodnem delovnem času). Število pregledanih subjektov je bilo na področju **varnosti in zdravja pri delu 325,** na področju **delovnih razmerij pa 396,** od tega jih je bilo tistih, ki delajo tudi v manj ugodnem delovnem času, **258.**

Ugotovitve

I. Nadzor s področja delovnih razmerij

Skupno je bilo s področja nadzora delovnih razmerij ugotovljenih **262 kršitev,** od tega **205** pri delodajalcih, ki obratujejo v za delavce manj ugodnem delovnem času, in **57** pri delodajalcih, ki takrat ne obratujejo.

Novo zaposlovanje

V akciji pregledani subjekti v letu 2003 niso množično zaposlovali novih delavcev. Če pa že, pri tem ni prihajalo do večjih kršitev.

V posameznih primerih delodajalci niso določili s splošnim aktom pogojev za opravljanje dela na določenem delovnem mestu. Inšpektorji poročajo o pojavu, ko zlasti manjši delodajalci za sklepanje pogodb o zaposlitvi uporabljajo tipske pogodbe, ki marsikdaj niso povsem ustrezne, zato prihaja do nepravilnega razvrščanja delovnih mest v tarifne razrede in pomanjkljivega opisa del na posameznem delovnem mestu.

Kršitev v zvezi z neizročitvijo kopije prijave v zavarovanje je bilo med akcijo ugotovljenih **13**, od tega **7** pri delodajalcih, ki obratujejo tudi v času, manj ugodnem za delavce. V **4** ugotovljenih primerih delavcem ni bil izročen pisni predlog pogodbe o zaposlitvi pred njeno sklenitvijo, v **enem primeru** pa delavcu ni bila izročena pisna pogodba o zaposlitvi.

V **9 primerih** so bile ugotovljene kršitve Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno.

Delo na podlagi pogodb civilnega prava v nasprotju z zakonom

Kršitvi v zvezi z delom na podlagi pogodb civilnega prava, ki sta bili sklenjeni v nasprotju z zakonom, sta bili ugotovljeni **2**, obe pri delodajalcih, katerih prodajalne obratujejo tudi v času, ki je manj ugoden za delavce.

Pogodba o zaposlitvi za določen čas

Samo v **8 primerih** je bilo ugotovljeno, da so delodajalci sklepali pogodbe o zaposlitvi izven primerov, določenih v 52. členu Zakona o delovnih razmerjih, od tega **5** pri delodajalcih, ki delajo tudi v manj ugodnem delovnem času za delavce.

V **štirih primerih** so inšpektorji ugotovili, da bi se pogodba o zaposlitvi, sklenjena za določen čas v nasprotju z zakonom ali kolektivno pogodbo morala šteti za pogodbo o zaposlitvi za nedoločen čas. V posameznih ugotovljenih primerih so delavci s sklenjeno pogodbo o zaposlitvi za določen čas namreč pri delodajalcu nadaljevali z delom po poteku časa, za katerega je bila pogodba sklenjena, delodajalec pa ni vložil prijave spremembe med zavarovanjem v skladu s predpisi o matični evidenci zavarovancev in uživalcev pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja.

Delovni čas

V zvezi z določitvijo polnega delovnega časa v nasprotju z zakonom je bilo ugotovljenih **6 kršitev**, od tega samo **dve** pri delodajalcih, ki ne obratujejo v za delavce manj ugodnem delovnem času. Inšpektorji so med izvajanjem akcije ugotovili zelo malo število sklenjenih pogodb o zaposlitvi za krajši delovni čas.

V **11 primerih** so inšpektorji ugotovili nepravilnosti v zvezi z razporejanjem delovnega časa, ko razporeditev in pogoji za začasno prerazporeditev delovnega časa niso bili določeni s pogodbo o zaposlitvi v skladu z zakonom in kolektivno pogodbo oz. delodajalec ni začasno prerazporedil ali neenakomerno razporedil delovnega časa v skladu z zakonom. Samo **dve** od teh kršitev sta bili ugotovljeni pri delodajalcih, ki ne obratujejo v času, manj ugodnem za delavce.

Inšpektorji ugotavljajo, da je na področju dejavnosti trgovine nadurno delo še vedno problematično. V **24 primerih** so bile v času akcije ugotovljene kršitve v zvezi s prekoračitvijo časovne omejitve nadurnega dela. **4** ugotovljene kršitve pa so se nanašale na prepoved opravljanja dela preko polnega delovnega časa. Vse kršitve v zvezi z nadurnim delom so bile ugotovljene pri delodajalcih, ki obratujejo ob nedeljah, praznikih in dela prostih dnevih.

Inšpektorji med akcijo niso ugotovili kršitev v zvezi z nočnim delom. Sicer pa je med pregledanimi delodajalci delež tistih, pri katerih je uvedeno nočno delo, zelo majhen.

Odmori in počitki

Z delovnopravnega vidika je pri delodajalcih iz dejavnosti trgovine zlasti problematično zagotavljanje odmorov in počitkov. V **15 primerih** so inšpektorji med akcijo ugotovili kršitve v zvezi z zagotavljanjem odmorov med delovnim časom, od tega **11** pri delodajalcih, katerih prodajalne obratujejo tudi ob času, ki je manj ugoden za delavce. Po drugi strani so bile ugotovljene samo **4 kršitve** v zvezi z zagotavljanjem počitka med zaporednima delovnima dnevoma, vse pri delodajalcih, ki obratujejo ob nedeljah, praznikih in dela prostih dnevih. Veliko pa je bilo ugotovljenih kršitev **(40)** v zvezi z zagotavljanjem tedenskega počitka. Tudi te kršitve so bile vse ugotovljene pri delodajalcih, ki obratujejo v za delavce manj ugodnem delovnem času. Še zlasti se problem zagotavljanja odmorov in počitkov zaostri v času turistične sezone in praznikov.

Varstvo nekaterih kategorij delavcev

Inšpektorji so ugotovili skupno **5 kršitev** glede varstva delavcev oz. delavk v času nosečnosti in starševstva v zvezi z nočnim in nadurnim delom.

V **enem primeru** pa so ugotovili kršitev odreditve nadurnega dela starejšemu delavcu brez njegovega pisnega soglasja, in sicer pri delodajalcu, ki obratuje ob nedeljah, praznikih in dela prostih dnevih.

Delo vajencev, dijakov in študentov

Inšpektorji so v akciji ugotavljali, da se delodajalci v dejavnosti trgovine dokaj pogosto poslužujejo instituta opravljanja začasnih in občasnih del dijakov in študentov na podlagi napotnic pooblaščenih organizacij. Z delom študentov delodajalci marsikdaj pokrivajo pomanjkanje delavcev v času dopustov in zaradi bolniških odsotnosti. V **enem primeru** je bila pri tovrstnem delu ugotovljena kršitev v zvezi z zagotavljanjem tedenskega počitka osebam, ki delajo na podlagi napotnice študentskega servisa. Ta kršitev je bila ugotovljena pri delodajalcu, ki ima obratovalni čas določen tudi na nedelje, praznike in dela proste dneve.

Izvajanje Zakona o trgovini

Večinoma so bile prijave urnikov obratovalnega časa inšpektorjem na razpolago v samih prodajalnah, prav tako soglasja delavcev za delo ob nedeljah, praznikih in dela prostih dnevih.

Soglasje zaposlenih, pridobitev katerega se je zahtevala od delodajalca za določitev obratovanja prodajalne ob nedeljah, praznikih in drugih z zakonom določenih dela prostih dneh, kot manj ugodnem delovnem času, je bilo podano na različne načine: delavci so podali soglasja posamezno, spet drugod so bila podana skupna soglasja več delavcev ali pa je soglasje podal svet delavcev v skladu z Zakonom o sodelovanju delavcev pri upravljanju. V enem primeru je bilo soglasje podano v obliki ankete, prav tako v enem ugotovljenem primeru pa je bilo soglasje vsebovano že v sami pogodbi o zaposlitvi. V **9 primerih** je bilo med akcijo ugotovljeno, da delodajalec potrebnega soglasja s strani delavcev ni pridobil ali pa ga delavci niso dali.

Izvajanje Zakona o evidencah na področju dela

Največ kršitev je bilo v akciji ugotovljenih v zvezi z izvajanjem Zakona o evidencah na področju dela. Teh kršitev je bilo **82,** od tega večina **(55)** pri delodajalcih, ki obratujejo tudi v času, ki je manj ugoden za delavce.

Ostale kršitve

V posameznih primerih so bile ugotovljene še kršitve glede odmere letnega dopusta, izplačevanja plačila za delo in regresa za letni dopust, v zvezi z izvedbo postopka pred odpovedjo pogodbe o zaposlitvi s strani delodajalca, v zvezi s prijavo v zavarovanje skladno s predpisi o matični evidenci o zavarovancih in uživalcih pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, v zvezi s prijavo in odjavo dela tujcev ter v zvezi z izvajanjem Kolektivne pogodbe za dejavnost trgovine.

II. Nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu

Nadzorstvo varovanih kategorij delavcev

Kršitve glede preobremenjenosti mladoletnih delavcev so bile ugotovljene le pri 1 delodajalcu. V času inšpekcijskega pregleda ni bilo zaslediti kršitev glede preobremenjenosti dijakov in študentov, pogoste pa so kršitve glede neizvajanja oz. neustreznega izvajanja predvsem praktičnega usposabljanja dijakov in študentov. Delodajalec jim ne zagotavlja ustreznega nadzora s strani nadrejenih delavcev.

Preobremenjenosti nosečnic in doječih delavk niso bile ugotovljene. Inšpektorji pa so izpostavili, da večina delodajalcev nima izdelane ocene tveganja in ukrepov za zagotovitev varnosti in zdravja pri delu za noseče in doječe delavke.

Delodajalci na delovnih mestih v trgovini zagotavljajo varne delovne pogoje tudi invalidom.

Izdelava izjave o varnosti z oceno tveganja

Le pri **32** delodajalcih so inšpektorji ugotovili, da nimajo izdelane in sprejete Izjave o varnosti z oceno tveganja. Ostali delodajalci omenjeni dokument imajo, vendar bi bila tudi pri njih potrebna revizija. Pomanjkljivosti, ki so najbolj pogoste in so bile ugotovljene pri **31** pregledanih delodajalcih, so neskladnost stanja, opisanega v Izjavi o varnosti, z dejanskim stanjem v družbi. Ocene tveganja so izdelana preveč splošno in ne zajemajo konkretnih nevarnosti. Pri oceni stopnje obremenjenosti delavca pri ročnem premeščanju bremen **48** delodajalcev ni upoštevalo vseh dejavnikov za poškodbe pri dvigovanju bremen na delovnih mestih s povečano stopnjo nevarnosti, vseh ukrepov po oceni navedenega tveganja pa ni sprejelo **51** delodajalcev.

Organiziranost izvajanja varnosti pri delu

V **22 primerih** predvsem manjši delodajalci nimajo določenega strokovnega delavca za varnost in zdravje pri delu, Izjavo o varnosti z oceno tveganja pa so jim izdelale zunanje pooblaščene organizacije, ki imajo dovoljenje za opravljanje strokovnih nalog s področja varnosti in zdravja pri delu.

Prva pomoč in reševanje v primeru poškodbe pri delu in nenadne obolelosti

Delodajalci v večini primerov zagotavljajo sredstva in opremo za zagotavljanje prve pomoči, saj je bilo v okviru akcije ugotovljeno le **13 kršitev.**

Usposabljanje delavcev za varno in zdravo delo na delovnih mestih

V okviru akcije so bili inšpektorji pozorni tudi na izvajanje usposabljanja za varno delo na delovnih mestih. Ugotovili so, da **70** delodajalcev ne izvaja oz. neustrezno izvaja teoretično in praktično usposabljanje za varno in zdravo delo.

Osebna varovalna oprema

Le **4** delodajalci ne zagotavljajo osebne varovalne opreme, v **4 primerih** pa je bilo opaženo, da delavci zagotovljene osebne varovalne opreme ne uporabljajo. Slabše je pri vodenju evidence osebne varovalne opreme, saj **15** delodajalcev teh evidenc ne vodi.

Preiskave kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti

Pri **15** delodajalcih je bilo ugotovljeno, da delodajalec ne zagotavlja preiskav kemičnih, fizikalnih in bioloških škodljivosti. Te preiskave so bile vsebinsko neustrezne le v enem primeru, **17** delodajalcev pa ne vodi ustreznih evidenc. Inšpektorji so v **8 primerih** ocenili neustreznost razmer v delovnem okolju, bodisi glede prezračevanja, temperature, vlage, hrupa, prepiha in razsvetljave.

Zdravstveni nadzor

Pri **15** delodajalcih se pri izdelavi Izjave o varnosti z oceno tveganja šele sedaj postopoma vključuje pooblaščeni zdravnik medicine dela. Bolj problematična je ustreznost izvajanja zdravstvenih pregledov, saj so inšpektorji pri 43 delodajalcih ugotovili kršitve glede

vsebine, obsega in izvedbe rokov zdravstvenih pregledov. Pridobljenih strokovnih zdravstvenih ocen nima **10** delodajalcev oz. te pridobljene zdravstvene ocene ne upoštevajo.

Transportne poti

Poti za hojo in transportne poti nima urejenih **19** delodajalcev, v **5 primerih** pa nimajo delodajalci urejenih nakladalnih, odlagalnih in skladiščnih površin.

Nevarne snovi

Delodajalci imajo v večini primerov pridobljene varnostne liste za nevarne snovi, saj je bila le v **1 primeru** ugotovljena kršitev ne zagotavljanja varnostnih listov za nevarne snovi. Slabše je pri delodajalcih urejeno vodenje evidenc teh listin, saj je bilo ugotovljeno kar **13 kršitev**.

Pregledi in meritve električnih inštalacij ter strelovodnih sistemov

Zagotavljanje pregledov in meritev električnih inštalacij je pri delodajalcih slabše urejeno, saj **42** delodajalcev teh pregledov in meritev ne izvaja. Bolje je stanje urejeno pri zagotavljanju pregledov strelovodnega sistema, saj le 5 delodajalcev ne zagotavlja pregledov strelovodnega sistema. Inšpektorji so po vizualni oceni dejanskega stanja električnih inštalacij ugotovili **18 kršitev.**

Delovna oprema

18 delodajalcev ne zagotavlja pregledov in preizkusov delovne opreme. V primeru, da imajo delodajalci pregledano delovno opremo, imajo na voljo tudi ustrezno potrdilo o varnosti delovne opreme. Le **7** delodajalcev ni imelo poročila o pregledu delovne opreme v času inšpekcijskega pregleda. Precej delodajalcev **(26)** ne vodi evidenc o pregledu delovne opreme.

Sodelovanje s predstavniki delavcev za varnost in zdravje pri delu

Pri **12** manjših delodajalcih niso imeli izbranega predstavnika delavcev za varnost in zdravje pri delu.

Obveščanje o začetku gradbenih del in obveščanje o poškodbah pri delu na IRSD

Delodajalci redno obveščajo IRSD o začetku del, saj so v okviru akcije inšpektorji ugotovili le **6 kršitev**. Tudi obveščanje IRSD glede poškodb pri delu se redno izvaja, saj je bilo ugotovljeno le **5 kršitev**. Nekoliko več kršitev **(9)** je bilo ugotovljenih glede obveščanja o nevarnih pojavih.

Varstvo pred požarom

Varstvo pred požarom imajo delodajalci dobro urejeno. Le **6** delodajalcev ni imelo požarnega načrta, nekoliko več kršitev je bilo glede zagotavljanja gasilne opreme, saj **15** delodajalcev gasilne opreme ni imelo ali je bila založena z raznim materialom, kar je preprečevalo neoviran dostop do nje.

Ustreznost delovnih prostorov

Objekti, v katerih se opravlja trgovska dejavnost, so stabilni in trdni, le pri **2** delodajalcih so bile ugotovljene kršitve glede neustreznosti samega objekta. Delovni prostori pri **4** delodajalcih niso ustrezni glede na višino, prostornino in površino. Predvsem gre v teh primerih za prostore, ki prvotno niso bili grajeni za trgovinsko dejavnost. Delodajalci skrbijo tudi za pomožne prostore, saj le **2** delodajalca delavcem ne zagotavljata ustreznih pomožnih prostorov.

Ergonomske in druge posebne zahteve

Pri **33** delodajalcih je bilo ugotovljeno, da ne zagotavljajo pripomočkov za lažje dvigovanje težjih bremen. Kršitve se nanašajo predvsem na objekte, ki v osnovi niso primerni za trgovine. Večjim obremenitvam delavci sicer niso izpostavljeni, saj dobavitelji

blaga v trgovine v glavnem zagotovijo dostavo blaga neposredno v bližini skladišča. Pri **5** delodajalcih je bilo ugotovljeno, da so kršene ergonomske in druge posebne zahteve za lažje in varnejše delo delavcev na delovnem mestu.

Ukrepi

S področja delovnih razmerij so inšpektorji izdali **150 ureditvenih odločb, 5 odločb o prepovedi** opravljanja delovnega procesa oz. uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti, podali so **32 predlogov sodniku za prekrške,** izrekli **17 mandatnih kazni** (največ, 15, zaradi kršitev Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno) ter **6 opozoril** na podlagi ZIN.

S področja nadzora varnosti in zdravja pri delu pa so inšpektorji izdali **185 ureditvenih odločb, 1 odločbo o prepovedi** uporabe delovne opreme, **8 predlogov sodniku za prekrške, 4 mandatne kazni.**

Zaključek

Razmeroma ugodno ocenjujejo inšpektorji stanje na področju pridobivanja soglasja delavcev za delo v zanje manj ugodnem delovnem času, hrambe teh soglasij v prodajalnah, zaposlovanja novih delavcev in varstva posebnih kategorij delavcev. Z nekaterih območnih enot inšpektorata poročajo tudi o nekoliko manjšem obsegu sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas. Opazen pa je porast opravljanja dela študentov in dijakov na podlagi napotnic študentskih servisov. Obratovalni čas prodajaln se pri marsikaterem delodajalcu v tekmi s konkurenco podaljšuje ne glede na njegove kadrovske zmožnosti, predvsem zato prihaja do večjih kršitev ravno pri vodenju delovnega časa, nadurnem delu ter zagotavljanju odmorov in počitkov. Glede na ugotovitve inšpektorjev v času, ki je za delavce manj ugoden, obratujejo predvsem trgovine z živili in trgovine, ki se nahajajo v sklopu večjih trgovskih centrov.

Stanje na področju varnosti in zdravja pri delu se v trgovinski dejavnosti v glavnem izboljšuje, ker delodajalci obnavljajo prodajalne in s tem izboljšujejo delovne pogoje delavcev (namestitev klimatskih naprav, ureditev garderobnih in sanitarnih prostorov itd.), kar pa ne velja za zasebne trgovine, kjer delajo družinski člani.

4.8. AKCIJA NADZORA PRI DELODAJALCIH, KI SO ZAVEZANCI ZA PRIJAVO DELA TUJCEV

Akcija je potekala v mesecu januarju in juniju 2003. Temeljni namen akcije je bil, v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje odkrivati in preprečevati kršitve 29. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev. Inšpektorji so v letu 2003 v zvezi z obravnavano tematiko opravili skupno 319 nadzorstev pri 285 subjektih. Pri tem pa so ugotovili 182 kršitev, od tega 115 v zvezi s prijavo dela tujcev. Ukrepanje inšpektorjev v primeru ugotovljenih prekrškov je ključnega pomena v postopku izdaje delovnih dovoljenj.

Trajanje in namen

Predmetno akcijo so inšpektorji izvajali že drugo leto zapored. Akcija je potekala v mesecu **januarju in juniju 2003** na podlagi posredovanih podatkov s strani Zavoda za zaposlovanje. Pri tem je potrebno pripomniti, da so se postopki inšpekcijskega nadzora zaradi izmikanja delodajalcev pogosto časovno podaljšali, tako da so se nadaljevali tudi po izteku omenjenih obdobij.

Poleg tega navajamo, da so inšpektorji v zadnji četrtini leta 2003 opravljali poostren nadzor pri delodajalcih, ki so zavezanci za prijavo dela tujcev, tudi na podlagi pobude Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve.

Temeljni namen akcije je bil, v sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje odkrivati in preprečevati kršitve 29. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev. Po podatkih Zavoda za zaposlovanje številni delodajalci po pridobitvi delovnega dovoljenja za tujce še vedno ne izvršijo prijave dela v roku, predpisanem v Pravilniku o postopku prijave in odjave dela tujcev. Enako ugotavljajo tudi inšpektorji pri nadzorstvih. O ugotovljenih kršitvah obveščamo Zavod za zaposlovanje, saj so pomemben dejavnik v postopkih izdaje novih delovnih dovoljenj.

Nosilci akcije so bili inšpektorji s področja delovnih razmerij. Inšpektorji so v letu 2003 v zvezi z obravnavano tematiko opravili skupno **319 nadzorstev** pri **285 subjektih.** Pri tem pa so ugotovili **182 kršitev.**

Ugotovitve

Kljub temu, da so delodajalci, ki so za delavce sicer pridobili delovna dovoljenja, v skladu z 29. členom Zakona o zaposlovanju in delu tujcev, zavezani prijaviti tudi njihovo delo na Zavodu za zaposlovanje, inšpektorji ugotavljajo, da delodajalci v številnih primerih opuščajo navedeno obveznost. V okviru akcije je bilo v zvezi s prijavo in odjavo dela tujca ugotovljenih **115 kršitev.**

Inšpektorji so zabeležili **34 kršitev** v zvezi z vrnitvijo delovnih dovoljenj.

V zvezi s prijavo dela tujcev inšpektorji ponovno opozarjajo na zapletenost postopka prijave dela tujcev ter na neusklajenost predpisov, ki urejajo obravnavano področje. Po pravilniku o postopku prijave in odjave dela tujcev mora delodajalec prijavo opraviti najkasneje dan pred začetkom opravljanja dela tujca, razen v primerih iz 2. odstavka 27. člena pravilnika, ko je zavezanec dolžan prijaviti delo najkasneje v treh dneh po prihodu tujca v državo. Dejansko se prijava ne more izvesti dan pred začetkom opravljanja dela, saj delodajalec ne more izvesti potrebnih postopkov zaradi neusklajenosti tega pravilnika z drugimi predpisi, ki urejajo področje bivanja tujcev v Republiki Sloveniji.

Poleg omenjenih kršitev Zakona o zaposlovanju in delu tujcev (v zvezi s prijavo dela tujca in vrnitvijo delovnih dovoljenj) so inšpektorji v posamičnih primerih ugotovili še nekatere druge kršitve omenjenega zakona, in sicer kršitve v zvezi s ponovnim postopkom pridobitve delovnega dovoljenja za tujca, gibanjem oseb znotraj družb, izvajanjem storitev estradnih umetnikov ter v zvezi z zdravstvenim zavarovanjem tujca. Pri izvajanju akcije smo zasledili tudi primer nezakonitega prepuščanja delavcev. Inšpektor je namreč ugotovil, da je delodajalec prepuščal številne tujce različnim družbam na širšem območju Republike Slovenije. Inšpektor je delodajalcu prepovedal opravljanje dejavnosti.

Inšpektorji so v okviru akcije ugotovili tudi **13 zaposlitev na črno.** Poleg navedenega so zasledili še nekatere druge kršitve v zvezi s splošnim aktom, izplačilom plače in sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven zakonsko navedenih razlogov.

Ukrepi

V okviru akcije so inšpektorji izdali **63 ureditvenih odločb** in **1 odločbo o prepovedi opravljanja delovnega procesa oz. uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti.** Za **predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške** so se odločili v **100 primerih** ter izrekli **68 mandatnih kazni.** Inšpektorji so v **12 primerih** ukrepali z **opozorili.**

Zaključek

Glede na številne ugotovljene kršitve ugotavljamo, da je bilo ponovno izvajanje akcije več kot koristno. S tovrstnim sodelovanjem z Zavodom za zaposlovanje bomo nadaljevali tudi v prihodnje. Seznanjeni smo, da je le-ta ukrepanje Inšpektorata RS za delo v primeru ugotovljenih prekrškov po ZZDT že začel upoštevati in sicer tako, da kršiteljem ne izda novih delovnih dovoljenj. Pričakujemo, da bo število tovrstnih kršitev iz navedenega razloga upadlo.

4.9. AKCIJA NADZORA NAD ZAKONITOSTJO DELA AGENCIJ ZA ZAPOSLOVANJE

Akcija je potekala v obdobju od 3. 2. do 28. 2. 2003. Ugotavljali smo, ali delodajalci izpolnjujejo pogoje po Pravilniku o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje (v nadaljevanju pravilnik) ter ali posredujejo delo v skladu s predpisi. Inšpektorji so nadzorstvo opravili pri 99 subjektih nadzora ter ugotovili skupno 149 kršitev, od tega 69 kršitev pravilnika. Naše ugotovitve so bile upoštevane pri sklepanju koncesijskih pogodb.

Trajanje in namen

Akcijo smo izvajali v obdobju **od 3. 2. do 28. 2. 2003.** Temeljni namen akcije je bil ugotoviti, ali agencije za zaposlovanje (študentski, mladinski servisi in ostale agencije za zaposlovanje) izpolnjujejo pogoje po Pravilniku o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje (v nadaljevanju pravilnik) ter ali posredujejo delo v skladu s predpisi. Inšpektorji so sočasno preverjali tudi spoštovanje Zakona o delovnih razmerjih ter Zakona o varnosti in zdravju pri delu.

Inšpektorji so predmetno akcijo izvajali na podlagi podatkov, prejetih s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, in sicer tako na področju delovnih razmerij kakor tudi na področju varnosti in zdravja pri delu. Inšpektorji so nadzorstvo opravili pri **99 subjektih nadzora** (vključno s podružnicami), od tega so bile pri **71 delodajalcih ugotovljene nepravilnosti.** Nazor so opravljali tako pri subjektih, ki že izvajajo dejavnost posredovanja dela, kakor tudi pri subjektih, ki so prvič zaprosili za sklenitev koncesijske pogodbe.

Ugotovitve

Na področju delovnih razmerij je med ugotovitvami potrebno izpostaviti sklepanje delovnega razmerja za določen čas, saj je bilo pri približno 1/5 vseh pregledanih subjektov (in podružnic) ugotovljeno, da so delavci zaposleni za določen čas.

Inšpektorji so v okviru izvajanja akcije ugotovili skupno 149 kršitev, kar izhaja iz tabele 11.

Tabela 11: Ugotovljene kršitve

Kršitve	Število kršitev
Kršitve v zvezi z izvajanjem pravilnika	69
Druge kršitve	80
Skupaj	149

Ugotovljene kršitve v zvezi z izvajanjem pravilnika

V zvezi z izpolnjevanjem pogojev za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje ter posredovanjem dela smo ugotovili skupno 69 kršitev. Številčni podatki so natančneje prikazani v tabeli 12.

Tabela 12: Vrste kršitev po pravilniku

Vrsta kršitve po pravilniku	Število kršitev
napotnice	2
izpolnjevanje kadrovskih pogojev	13
izobešena tabla s podatki o agenciji	5
prostorski pogoji	49
Skupaj	69

Druge kršitve

Ostale kršitve se nanašajo predvsem na izvajanje Zakona o delovnih razmerjih ter predpisov o varnosti in zdravju pri delu.

Pri enem od pregledanih delodajalcev izstopa pojav »veriženja« pogodb o zaposlitvi za določen čas. Pogodbe so navadno sklenjene za čas veljavnosti koncesijske pogodbe.

Tabela 13 kaže številčne podatke o ugotovljenih kršitvah na področju delovnih razmerij ter varnosti in zdravja pri delu.

Tabela 13: Druge kršitve

Druge kršitve	Število kršitev
kršitve v zvezi z ZDR	24
kršitve v zvezi z ZVZD	56
Skupaj	80

Ukrepi

Inšpektorji so zaradi kršitev določb pravilnika ukrepali z ureditveno odločbo. V večini primerov so določili rok izvršitve odločbe »takoj«. Glede ostalih kršitev pa so inšpektorji ukrepali najpogosteje s predlogom sodniku za prekrške ter ureditvenimi odločbami, v nekaterih primerih pa tudi z izrekom mandatne kazni ter odločbo o prepovedi opravljanja delovnega procesa oz. uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti.

V tabeli 14 so natančneje prikazani posamični podatki v zvezi z ukrepi inšpektorjev.

Tabela 14: Vrsta ukrepov

vrsta ukrepa	delovna razmerja	varnost in zdravje pri delu	skupaj
ureditvena odločba v zvezi z pravilnikom	13	/	13
ureditvena odločba pri ostalih kršitvah	8	31	39
predlog sodniku za prekrške	5	/	5
mandatna kazen	6	/	6
odločba o prepovedi opravljanja dejavnosti	1	/	1

Zaključek

Ugotovitve predmetne akcije tako na področju delovnih razmerij kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu kažejo, da je bilo izvajanje nadzora pri agencijah za zaposlovanje več kot potrebno, saj so bile ugotovljene številne kršitve določb Pravilnika o pogojih za opravljanje dejavnosti agencij za zaposlovanje. Glede na dejstvo, da izpolnjevanje zahtevanih pogojev predstavlja podlago za sklenitev koncesijske pogodbe, ki omogoča posredovanje zaposlitve oz. posredovanje dela, so bile ugotovitve inšpektorjev upoštevane pri sklepanju koncesijskih pogodb.

4.10. AKCIJA NADZORA NAD IZVAJANJEM DELOVNE ZAKONODAJE V INVALIDSKIH PODJETJIH

Akcija je trajala dva meseca, in sicer od 12. maja 2003 do 11. julija 2003. Za razliko od leta 2002, ko je bila akcija izvedena na obeh področjih nadzora, je v letu 2003 potekala samo na področju delovnih razmerij. Inšpektorji so opravili pri 118 subjektih 118 inšpekcijskih nadzorov, pri tem pa je bilo skupno ugotovljenih 35 kršitev. Najbolj pogosto sta bili ugotovljeni kršitvi, ki se nanašata na nadurno delo in na splošni akt delodajalca. To so kršitve splošne narave, ki so pogoste tudi pri drugih delodajalcih in niso značilne samo za invalidska podjetja. Kljub temu da je bilo ugotovljeno malo število kršitev, menimo, da je bila akcija koristna, zato bomo poostren nadzor nad invalidskimi podjetji in delodajalci, ki zaposlujejo invalide, izvedli tudi v letu 2004.

Trajanje in namen

Akcija je trajala dva meseca, in sicer **od 12. maja 2003 do 11. julija 2003** in je potekala samo na področju delovnih razmerij.

Glede na to, da predstavljajo invalidi po uveljavitvi novega ZDR še vedno varovano kategorijo delavcev, je bil namen poostrenega nadzora v invalidskih podjetjih ugotoviti, ali pri zaposlovanju delavcev (poudarek je bil na delavcih invalidih) spoštujejo delovno zakonodajo zlasti v smislu upoštevanja novosti pri sklepanju in odpovedi pogodb o zaposlitvi, delovnem času, zagotavljanju odmorov in počitkov ter odmerjanju letnega dopusta, prav tako pa preveriti ali je pri teh delodajalcih prisotno zaposlovanje na črno.

V okviru akcije so inšpektorji pri **118 subjektih opravili 118 nadzorov,** pri tem pa so ugotovili **35 kršitev.**

Ugotovitve

Splošni akt

Med inšpekcijskimi pregledi je bilo ugotovljeno, da **5 delodajalcev** ni imelo izdelanega splošnega akta, iz katerega morajo izhajati pogoji za opravljanje dela na posameznem delovnem mestu po 20. členu ZDR.

Zaposlovanje

V nasprotju z našimi predvidevanji je bil med akcijo ugotovljen velik delež zaposlovanja novih delavcev, saj je več kot polovica delodajalcev v letu 2003 zaposlila nove delavce (skupno več kot 400). Od tega je bilo zaposlenih tudi veliko invalidov (več kot 150). Sklenitev novih pogodb o zaposlitvi z že zaposlenimi delavci je bilo nekoliko manj. Kot ugotavljamo, kršitve delovne zakonodaje v zvezi s samim postopkom sklepanja pogodb o zaposlitvi niso bile pogoste. V zvezi z novostjo po ZDR, po kateri mora delodajalec delavcu predložiti pisni predlog pogodbe o zaposlitvi, so inšpektorji ugotovili **4 kršitve ter po 2 kršitvi** v zvezi z izročitvijo pisne pogodbe o zaposlitvi in predložitvijo fotokopije prijave v zavarovanje. Zaposlovanja na črno v času poostrenega nadzora inšpektorji niso ugotovili.

Na podlagi opravljenih inšpekcijskih pregledov inšpektorji poročajo, da invalidska podjetja pretežno zaposlujejo delavce za nedoločen čas, pri čemer pa so bile posamične pogodbe o zaposlitvi za določen čas ugotovljene pri velikem številu invalidskih podjetij. Pogodbe o zaposlitvi za določen čas se pojavljajo tako pri zaposlovanju invalidov kot pri delavcih, ki niso invalidi.

Kot ugotavljajo inšpektorji, se delodajalci poslužujejo zaposlovanja za določen čas v okviru zakonskih določb, sklepanje tovrstnih pogodb pa opravičujejo zlasti z razlogom povečanega obsega dela, nekateri pa tudi s pripravo in izvedbo del, ki so projektno organizirana, sezonskim značajem dela in nadomeščanjem odsotnih delavcev. V zvezi s sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi izven zakonsko določenih razlogov so bile ugotovljene **3 kršitve.**

Na podlagi opravljenih inšpekcijskih pregledov je bilo ugotovljeno, da se pri nekaterih invalidskih podjetjih pojavlja zaposlovanje **s krajšim delovnim časom,** vendar gre to pretežno za zaposlovanje invalidov, ki jim je bila na podlagi odločbe ZPIZ priznana II. kategorija invalidnosti in posledično določeno delo s krajšim delovnim časom. V zvezi s pravicami in obveznostmi, ki nastajajo pri delovnem razmerju s krajšim delovnim časom, kršitve niso bile ugotovljene. Zaposlovanje s krajšim delovnim časom z delavci, ki niso invalidi, je zelo redko.

Delovni čas

Kot poročajo inšpektorji, kršitev v zvezi z določitvijo polnega delovnega časa po 142. členu ZDR niso ugotovili. V **1 primeru** je bila ugotovljena kršitev v zvezi z razporeditvijo delovnega časa v nasprotju z določbo 147. člena ZDR.

Pri nekaterih subjektih je bilo ugotovljeno, da se pojavlja tudi delo preko polnega delovnega časa, vendar le-to opravljajo pretežno delavci, ki niso invalidi. Ugotovljeni so bili **posamični primeri,** ko je nadurno delo opravljal invalid ali starejša oseba brez soglasja, ali pa da delodajalec ni odredil nadurnega dela v skladu z ZDR. V zvezi z delom

preko polnega delovnega časa so bile ugotovljene **4 kršitve** v zvezi z časovno omejitvijo nadurnega dela ter **3 kršitve** v zvezi z naložitvijo nadurnega dela delavcem, ki dela preko polnega delovnega časa skladno z 2. odstavkom 145. člena ZDR ne smejo opravljati.

Ugotovljene so bile tudi **3 kršitve** 203. člena ZDR, po katerem delodajalec starejšemu delavcu brez njegovega soglasja ne sme odrediti nadurnega ali nočnega dela.

Odmori in počitki

Ugotovljeni sta bili **2 kršitvi** v zvezi z upoštevanjem pravice do dnevnega počitka ter **1 kršitev** v zvezi s tedenskim počitkom. V zvezi s pravico do odmora kršitev ni bilo ugotovljenih.

Letni dopust

Kot poročajo inšpektorji, vsi v akciji pregledani subjekti z izjemo **2 kršiteljev,** zagotavljajo pravico do letnega dopusta v skladu z zakonom.

Plače

V okviru akcije sta bili ugotovljeni **2 kršitvi** v zvezi z izplačevanjem plač na vnaprej določen plačilni dan.

Odpoved pogodbe o zaposlitvi

Med nadzorom so inšpektorji ugotovili, da je do odpovedi pogodb pri teh delodajalcih prihajalo, vendar so bile odpovedi podane delavcem, ki niso bili invalidi. Kršitve določb ZDR v zvezi z izvedenimi odpovedmi niso bile ugotovljene.

Evidence na področju dela

Pri ugotavljanju kršitev na segmentu vodenja evidenc na področju dela so inšpektorji ugotovili, da vodenje evidenc ni problematično, tako da je bila ugotovljena **le 1 kršitev.**

Ukrepi

Pri nadzoru so inšpektorji izdali **19 ureditvenih odločb,** podali **3 predloge za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške** in **7 opozoril** v smislu 33. člena ZIN ter izrekli **5 mandatnih kazni.**

Zaključek

Na podlagi dvomesečnega poostrenega nadzora v invalidskih podjetjih smo ugotovili zelo malo kršitev, kar je najverjetneje povezano z dejstvom, da so ti delodajalci deležni poostrenega nadzora tudi s stani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in nekaterih ostalih inšpekcijskih služb. Ker je bila akcija koristna, bomo poostren nadzor nad invalidskimi podjetji in delodajalci, ki zaposlujejo invalide, izvedli tudi v letu 2004.

4.11. AKCIJA NADZORA NAD IZVAJANJEM DELOVNE ZAKONODAJE V DRUŠTVIH

Akcija nadzora nad izvajanjem delovne zakonodaje v društvih je bila izvedena v obdobju od 1. 7. 2003 do 31. 8. 2003. V okviru 85 inšpekcijskih nadzorov je bilo skupno pregledanih 79 subjektov, pri tem pa je bilo ugotovljenih 13 kršitev. Največ kršitev je bilo ugotovljenih v zvezi s sklepanjem pogodb civilnega prava v nasprotju z ZDR.

Trajanje in namen

Akcija je trajala od **1. 7. 2003 do 31. 8. 2003.**

Namen akcije je bil ugotoviti, ali v društvih spoštujejo določila delovne zakonodaje, ki se nanašajo na sklenitev pogodb o zaposlitvi, delo na podlagi civilnih pogodb, delo dijakov in študentov, delovni čas, zagotavljanje odmorov in počitkov ter vodenje evidenc na področju dela.

Inšpektorji so pri **79 subjektih** opravili **85 inšpekcijskih nadzorov.** Nadzor so opravili v različnih društvih, pri čemer pa so nekatere območne enote Inšpektorata RS za delo dale večji poudarek na društvih, ki se ukvarjajo s pridobitno, zlasti gostinsko dejavnostjo.

Ugotovitve

Dejavnost

Kot izhaja iz Zakona o društvih (Uradni list RS, št. 60/1995, 89/1999) so društva prostovoljna, samostojna združenja fizičnih oseb, ki so **nepridobitna,** le izjemoma pa se lahko ukvarjajo tudi s **pridobitno dejavnostjo,** ki pa ne sme predstavljati njihove izključne dejavnosti. V mnogih društvih, pretežno je šlo za tista, ki se s pridobitno dejavnostjo uradno niso ukvarjala, so imeli inšpektorji za delo velike težave, saj so predstavniki društev menili, da zanje Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o varnosti in zdravju pri delu in drugi predpisi s področja nadzora inšpektorjev za delo ne veljajo. Pregledana društva so se ukvarjala s široko paleto **različnih dejavnosti,** kamor zlasti sodijo športna dejavnost, druženje upokojencev, študentov, slepih in slabovidnih, gluhih in naglušnih ali invalidov, ribištvo, planinarjenje, lov, pospeševanje turizma, organiziranje in izvajanje raznovrstnih oblik izražanja otrok in mladostnikov, čebelarska dejavnost, povezovanje kmečkih žena, ohranjanje kmečke kulturne dediščine, gojenje zdravega načina življenja in mišljenja, dejavnost invalidskih organizacij, dejavnost vozniških šol, kulturno-umetniška dejavnost, gasilska društva, itd.

Zaposlovanje

Med nadzori je bilo ugotovljeno, da pri velikem številu društev opravljajo delo člani sami, in sicer po njihovih navedbah prostovoljno in brez plačila, četudi gre morda za dlje časa trajajoča dela.

Osebe, ki opravljajo delo v društvih, ki obratujejo cele dneve ali veliko ur na teden, opravljajo delo tudi na podlagi pogodb o zaposlitvi, pogodb civilnega prava ali preko napotnic agencij za posredovanje dela (t.i. študentski ali mladinski servisi). Nekatere osebe so zaposlene v društvu tudi s pogodbo o zaposlitvi s krajšim delovnim časom, nekatere pa so zaposlene v društvih tudi preko javnih del (npr. društvo slepih in slabovidnih). V zvezi z delom na podlagi pogodb civilnega prava v nasprotju z 2. odstavkom 11. člena Zakona o delovnih razmerjih je bilo ugotovljenih **5 kršitev.** Nekaj društev je sklenilo z delavci tudi avtorske pogodbe (tečaj slikanja, oblikovanja z raznimi materiali, delo na mednarodnih festivalih, galerijah in drugo).

Zaposlovanje na črno je bilo ugotovljeno v **3 primerih.**

Delovni čas, počitki in odmori, letni dopust

Kot poročajo inšpektorji, je delovni čas društev na splošno določen tako, da je v skladu z ZDR. **Posamične kršitve** so bile ugotovljene tako v zvezi z dnevnim počitkom po 155. členu ZDR kot v zvezi s tedenskim počitkom po 156. členu ZDR. Kot poročajo inšpektorji, je delo preko polnega delovnega časa v društvih redko, nepravilnosti pa niso bile ugotovljene. V zvezi s pravico do letnega dopusta je bila ugotovljena **1 kršitev.**

Evidence na področju dela

Tekom nadzora je bila ugotovljena **1 kršitev** v zvezi z vodenjem evidenc na področju dela.

Ukrepi

V okviru akcije nad izvajanjem delovne zakonodaje v društvih so inšpektorji pri **79 pregledanih subjektih opravili 85 inšpekcijskih pregledov,** na podlagi katerih je bilo glede na ugotovljene kršitve izdanih **7 ureditvenih odločb in 1 odločba o prepovedi opravljanja delovnega procesa oziroma uporabe sredstev za delo do odprave nepravilnosti,** izrečenih **5 mandatnih kazni** na podlagi kršitev določil ZDR, zaradi ugotovljenega zaposlovanja na črno po ZPDZC pa je bilo izrečenih **6 mandatnih kazni in podana 2 predloga za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške.**

Zaključek

Na podlagi izvedenega poostrenega nadzora v društvih je bilo ugotovljeno, da sedanja zakonodaja s področja zaposlovanja in ureditve društev ni povsem jasna in da mnogo društev meni, da zanje Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o varnosti in zdravju pri delu in ostala zakonodaja ne velja, četudi za opravljanje svoje dejavnosti sklepajo pogodbe o zaposlitvi, civilne pogodbe, omogočajo delo dijakom in študentom ipd.

Kot ugotavljajo inšpektorji, delo v društvih sicer običajno opravljajo člani, opravljajo pa ga tudi nečlani, in sicer bodisi s sklenitvijo pogodbe o zaposlitvi oziroma pogodbo civilnega prava ali preko napotnic študentskih servisov. V nekaterih primerih so te osebe zaposlene tudi na črno, vendar ugotovljenih primerov ni veliko. Kot ocenjujejo inšpektorji, se v praksi dogajajo primeri, ko člani opravljajo prostovoljno delo več let in brez plačila. Pri nekaterih vrstah društev je to povsem razumljivo, za nekatere, zlasti tiste, ki se ukvarjajo z gostinsko dejavnostjo, pa menimo, da izjave teh oseb pogosto ne predstavljajo dejanskega stanja.

Inšpektorji predlagajo, da bi bilo smiselno po spremembi Zakona o društvih nadzor ponoviti, vendar v okviru skupne akcije v sodelovanju s Tržnim inšpektoratom RS in Davčno upravo RS.

4.12. AKCIJA NADZORA NAD ZAGOTAVLJANJEM VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU V GARAŽNIH PROSTORIH

Akcija je potekala od 10. 03. 2003 do 10. 04. 2004. Nosilci nadzora nad zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu v garažnih prostorih so bili inšpektorji s področja varnosti in zdravja pri delu.
Na nadzorovanem področju je bilo pregledanih 38 garaž, pri tem je bilo izdanih 21 ureditvenih odločb, 1 sklep o podaljšanju roka ter 1 sklep o ustavitvi postopka. Akcija je bila usmerjena predvsem v nadzor podzemnih garaž, v katerih bi bila možna prekomerna prisotnost CO. Pri tem se je pregledovalo delovanje naprav za odkrivanje CO. Pojavljajo se problemi neurejenega lastništva ter s tem pogojene težave slabega vzdrževanja naprav. Ni opravljenih rednih meritev, požarna zaščita je poškodovana in ni preizkušena. Pojavlja se tudi slabo znanje zaposlenih o postopkih v primeru alarma; kaj v tem primeru storiti, kako ukrepati, koga obvestiti, itd. Omenjeni subjekti so bili prvič v nadzoru, zato bi bilo smiselno akcijo ponoviti v naslednjih letih ter pri tem ugotoviti primerjalno stanje.

Trajanje in namen akcije

Akcija nadzora nad zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu v garažnih prostorih je bila izvedena v skladu s programskimi usmeritvami Inšpektorata RS za delo v letu 2003, in je potekala od **10. 3. 2003 do 10. 4. 2003.**

V okviru akcije je bil poseben poudarek na ugotavljanju spoštovanja določb predpisov o varnosti in zdravju pri delu v garažnih prostorih. Akcija je bila namenska s ciljem ugotoviti stanje delovanja naprav za odkrivanje CO. V okviru akcije se je pregledovala tudi spremljajoča tehnika, ki je namenjena zagotavljanju varne uporabe podzemnih garaž, ter varovanja tako zaposlenih kot uporabnikov podzemnih garaž.

Nadzor se je opravljal prvenstveno v podzemnih garažah, ki so v sklopu posameznih subjektov ali pa obratujejo samostojno.

Na področju celotne RS je bilo v okviru akcije pregledanih **38 garaž.**

Ugotovitve

Tabela 15: Posamezne ugotovitve v akciji nadzora v garažnih prostorih:

1. Koliko garaž je bilo opremljenih z detekcijo CO?	36
2. V koliko garažah je CO detekcija v času pregleda delovala ?	32
3. V koliko garažah je bila detekcija povezana s krmiljenjem ventilacije?	31
4. V koliko garažah je obstajal zapisnik o preizkusu in vzdrževanju CO naprave?	23
5. V koliko garažah je obstajalo opozorilo o nevarnosti zastrupitve s CO?	29
6. V koliko primerih je to opozorilo delovalo (ali dokazilo o delovanju)?	28
7. V koliko primerih je bilo usposabljanje zaposlenega osebja zadovoljivo?	35
8. V koliko primerih so obstajale meritve električnih instalacij garaže?	28
9. V koliko primerih so bile oznake za evakuacijo primerne?	35
10. V koliko primerih je bila varnostna razsvetljava ustrezno vzdrževana in preizkušena?	34
11. V koliko primerih ostale oznake niso bile ustrezne?	18
12. V koliko primerih je bilo stanje gasilnikov v redu?	34

Ukrepi

Izdano je bilo **21 ureditvenih odločb,** 1 sklep o podaljšanju roka ter **1** sklep o ustavitvi postopka.

Zaključek

V nekaterih primerih projektirane in vgrajene naprave niso povsem funkcionalno brezhibne, kar pa je odvisno tudi od načina vzdrževanja. Pojavljajo se tudi problemi neurejenega lastništva ter s tem pogojene težave.

V garažah je električna napeljava pomanjkljiva (slabo vzdrževana), roki veljavnosti meritev so potekli.

Pri požarni varnosti nastopajo problemi kraje gasilnikov ter s tem ustreznega pritrjevanja le teh. Hidrantno omrežje nima funkcionalnega preizkusa, kar ne zagotavlja brezhibnega delovanja.

Tudi sistemi aktivne požarne zaščite so poškodovani, sistemi niso preizkušeni in nimajo potrdil za brezhibno delovanje.

Ostale pomanjkljivosti se nanašajo še na pomanjkljivo znanje zaposlenega osebja; npr. - kaj mora narediti v primeru alarma CO, kaj pri prekoračitvi CO, itd.

Pri oznakah je bilo opaziti pomanjkljivo označevanje garaž z oznako o prepovedi parkiranja motornih vozil na tekoči naftni plin.

Omenjeni objekti do sedaj še niso bili cilj nadzora, zato je bila akcija smiselna. V bodoče (čez tri leta, ko potečejo preizkusi, ipd.) bi bilo potrebno akcijo ponoviti, da bi se lahko ugotovilo primerjalno stanje.

4.13. AKCIJA NADZORA NA BENCINSKIH SERVISIH S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

Akcijo nadzora na bencinskih servisih so opravljali inšpektorji za varnost in zdravje pri delu. Akcija je trajala v obdobju 09. 09. 2003 pa do 24. 10. 2003.

Akcija se je omejila na pregledovanje ustreznosti kurilnice, skladišča maziv ter skladiščenje utekočinjenega naftnega plina in ustreznosti dokumentacije. Ostali sklopi bencinskih servisov niso bili zajeti v tej akciji.

V okviru akcije je bilo pregledanih 264 bencinskih servisov. Izdanih je bilo 190 ureditvenih odločb in podan en predlog sodniku za prekrške.

Prodaja utekočinjenega naftnega plina se opravlja na 158 bencinskih servisih na katerih je bilo v 55 primerih zaznati nepravilnosti v zvezi z razporeditvijo ali naloženostjo jeklenk v višino. V 22 primerih pa varnostne razdalje skladišč niso bile zadostne.

Pri akciji je bilo zaznati spremembe v lastniški strukturi, v večini primerov se pojavljajo najemniki. Pri najemnikih so se pojavile specifične nepravilnosti in sicer se pri razširjanju dejavnosti v trgovino, bifeje, avto pralnice pojavljajo prostorske stiske zaradi skladiščenja blaga, opreme in materiala, vzporedno pa zaradi časovne stiske nastaja tudi nered. Študentje, ki opravljajo delo na bencinskih servisih, niso ustrezno usposobljeni, opravljajo določena dela z nevarnimi snovmi in ostala dela, za katere so zadolženi redno zaposleni. Na splošno je bil nadzor nad bencinskimi servisi opravljen prvič in ga bo v bodoče potrebno razširiti tudi na posamezna strokovna področja protieksplozijske zaščite.

Trajanje in namen akcije

Akcija nadzora na bencinskih servisih s področja varnosti in zdravja pri delu je potekala od **08. 09. 2003 do 24. 10. 2003** s poudarkom ugotoviti spoštovanje določb predpisov o varnosti in zdravju pri delu.

Akcija je bila izvedena s ciljem ugotoviti predvsem ustreznost stanja Izjave varnosti z oceno tveganja, usposobljenost delavcev na bencinskih servisih, uporabo ustrezne osebne varovalne opreme in vodenje evidence v skladu z 39. členom ZVZD. Pri pregledu tehničnega dela smo se omejili na pregledovanje ustreznosti kurilnice, skladišča maziv ter skladiščenje utekočinjenega naftnega plina. V zvezi z reševanjem smo se dotaknili pravilnega obveščanja delavcev v primeru potrebe umika na varno mesto ter opremljenosti prve pomoči, ki bi jo morali imeti zaposleni na razpolago.

Nadzor se je opravljal na bencinskih servisih, ki so locirani na celotnem področju Slovenije.

Ugotovitve

Tabela 16: Posamezne ugotovitve v akciji na bencinskih servisih:

SPLOŠNO:

	Št. pregledov	Št. zapisnikov	Št. odločb	Št. zaposlenih	Št. študentov	Št. študentov 3mesece	Št. študentov 12 mesecev
CELOTNO	264	266	190	1263	287	171	116

OCENJEVANJE POSAMEZNIH PARAMETROV:

1.Ali delodajalec poseduje izdelano oceno tveganja?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	30	0	14	76	69	75	264

2.Usposabljanje delavcev za varno delo?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	17	0	3	24	51	169	264

2/1.Ali so študentje usposobljeni s področja varnega in zdravega dela?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	119	4	7	17	38	102	287

3.Opredeljenost OVO v internem aktu?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	19	12	0	17	55	161	264

4.Ali osebje nosi zaščitne čevlje, odporne na naftne derivate?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	16	4	7	14	48	179	264

5.Ali se vodi ustrezna evidenca o OVO (39. člen ZVZD)?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	30	29	8	30	44	123	264

6.Založenost kurilnice - agregata?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	28	8	12	41	53	122	264

7.Skladiščenje in količina snovi (maziv in olja)?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	1	8	4	18	56	177	264

8.Načrt reševanja?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	33	9	6	38	47	131	264

9.Sredstva in oprema za nudenje prve pomoči?

Ocenitev stanja (od 0 do 5):	0	1	2	3	4	5	Skupaj
SKUPNA OCENA:	4	4	1	16	53	186	264

UTEKOČINJEN NAFTNI PLIN:

V **55 primerih** so bile jeklenke naložene nepravilno, in sicer več kot dve, in pri tem niso bile zavarovane pred padcem. V **5 primerih** so bile polne in prazne jeklenke pomešane med seboj. Zadostne varnostne razdalje (od možnosti vira vžiga), to je 5m, niso bile zagotovljene v **22 primerih**.

Ukrepi

V okviru akcije je bilo **pregledanih 264 bencinskih servisov,** izdanih **190 ureditvenih odločb in podan 1 predlog sodniku za prekrške.**

Zaključek

Podobnih nadzorov na bencinskih servisih v takšnem obsegu še ni bilo. Spremembe na bencinskih servisih so se zaznale v lastniški strukturi in sicer tako, da so bencinski servisi dani v upravljanje posameznim s.p. ali d.o.o. , le peščica jih ostaja v matičnih firmah. Zaradi omenjenega stanja so se pojavile tudi specifične nepravilnosti, ki jih navajamo.

Pogoste nepravilnosti, ki se pojavljajo v večini primerov so:

- Izjava o varnosti z oceno tveganja je splošna in se ne nanaša na konkreten bencinski servis, ne zajema vseh nevarnosti, ne zajema notranje kontrole, ni vključenega študentskega dela, roki za odpravo ukrepov so pretekli, ni izvedene revizije ocene tveganja,
- ni ustreznih evidenc v skladu z 39. členom ZVZD-ja,
- študentje niso ustrezno usposobljeni in ni ustreznih programov za njih,
- pojavljajo se prostorske stiske pri skladiščenju blaga, opreme in materiala ter v zvezi s tem tudi nered.

Povzetek nepravilnosti, ki se pojavljajo manj pogosto:

- električne meritve so pomanjkljive oziroma niso izvedene,
- delno so izdelani načrti evakuacije, ki pa niso ustrezno izobešeni,
- za delovno opremo ni bilo pridobljenih ustreznih poročil o pregledu in preizkusu,
- meritve škodljivosti na delovnih mestih niso bile opravljene,
- delodajalec ni pravočasno pridobil napotnic študentskega servisa,
- za jemanje vzorcev na cisternah z naftnimi derivati na višini 3 m ni zagotovljena ustrezna varnost, ravno tako to velja za reklamne panoje ali za menjavo cen na panojih, kjer višina presega tudi 4 m,
- uporaba neustreznih lestev v skladišču maziv,
- uporabljajo se neustrezni zabojniki za hranjenje petroleja,
- v kotlovnicah se ne vodijo kotlovne knjige,
- delavci so imeli pripombe na osebno varovalno opremo (pokanje po šivih, prevroča obutev, na splošno neustrezne glede oprijema, neugodne za nošenje itd.).
- električne omarice so odprte oziroma dostopne za nepooblaščene delavce.

Ugotovimo lahko, da stanje ni problematično. Na področju opravljanja študentskega dela bo potrebno posvetiti večjo pozornost obsegu njihovega dovoljenega dela glede na nevarne kemikalije in glede na zahtevnost del, ki se pojavlja na bencinskih servisih. Akcija je dosegla svoj namen s svojo širino in poenotenim nastopom. V bodoče bo potrebno akcijo ponoviti in jo razširiti tudi na posamezna strokovna področja protieksplozijske zaščite.

4.14. AKCIJA NADZORA NAD IZVAJANJEM PREDPISOV NA PODROČJU PRIJAV NEZGOD OZIROMA POŠKODB PRI DELU OZ. VODENJU EVIDENC

Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov na področju prijave nezgod ali poškodb oz vodenju evidenc je potekala v mesecu decembru 2003. Namen akcije je bil ugotoviti ali delodajalci redno prijavljajo oz. vodijo evidence o nezgodah ali poškodbah pri delu. Na področju varnosti in zdravja pri delu je bilo pregledanih 312 subjektov. Na podlagi ugotovitev je bilo izdanih 68 odločb.

Trajanje in namen akcije

Akcija je potekala v mesecu decembru 2003. Namen akcije je bil ugotoviti spoštovanje predpisov s področja prijavljanja nezgod ali poškodb pri delu oz. vodenja evidenc. Pregledano je **312 subjektov.**

Ugotovitve

Akcija je pokazala, da delodajalci v več kot v 20 % ne prijavljajo nezgode ali poškodbe pri delu. Vse več delodajalcev pa prijavlja nezgode ali poškodbe na obrazcu, ki se nahaja na spletni strani Inšpektorata RS za delo, s čimer je možno ustrezneje ovrednotiti samo naravo in težo prijavljene nezgode ter skladno s tem tudi ukrepati. Akcija je pokazala, da se evidence nezgod ali poškodb pri delu vodijo v skladu s 39. členom ZVZD, vendar nepopolno. Inšpektorji so med akcijo ugotovili, da med delodajalci pogosto prihaja do pojava, da delavec kljub poškodbi ostane na delu, kasneje pa gre zaradi posledic poškodbe v bolniški stalež za več kot tri dni. V tem primeru delodajalci pogosto ne prijavljajo tega kot poškodbo pri delu.

Zaključek

Na podlagi opravljenega nadzora ocenjujemo, da stanje na področju prijavljanja nezgod ali poškodb pri delu ni zadovoljivo, zato bo potrebno v naslednjem letu temu področju posvetiti še dodatno pozornost.

5. AKTIVNOSTI NA PODROČJU ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V LETU 2003

5.1. SPLOŠNO

Odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je v Republiki Sloveniji urejeno z Zakonom o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno. Kršitve določb zakona ugotavljajo inšpektorati in drugi organi v okviru pooblastil, določenih s tem zakonom in s posebnimi zakoni. Inšpektorat RS za delo nadzoruje kršitve določb v zvezi z zaposlovanjem na črno.

Inšpektorji za delo so v letu 2003 ugotovili 827 primerov zaposlovanja na črno, od tega 743 primerov, ko delodajalec z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi in delavca ni prijavil Zavodu za zdravstveno zavarovanje in Zavodu za pokojninsko zavarovanje, 77 primerov, ko je pravna oseba ali zasebnik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti, zaposlila tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev ter 7 primerov, ko je posameznik v svojem imenu in za svoj račun zaposlil delavca, da je zanj opravljal delo na črno. Zaposlovanje na črno v letu 2003 tako predstavlja najpogosteje ugotovljeno kršitev s področja delovnopravne zakonodaje. Največ kršitev je bilo ugotovljenih v dejavnosti gostinstva, gradbeništva in trgovine. V večini primerov inšpektorji ukrepajo z izrekom mandatne kazni in izdajo prepovedi opravljanja procesa oziroma uporabe sredstev do odprave nepravilnosti. V primerih, ko neposredna ugotovitev dela temelji na poročilu, zapisniku drugega organa, inšpektorji za delo podajo predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške.

V poročevalskem obdobju je bilo zaradi ugotovljenega zaposlovanja na črno pravnim osebam, zasebnikom ali posameznikom izrečenih 962 mandatnih kazni. Odgovornim osebam pravne osebe pa 334 mandatnih kazni. V 218 primerih je bil podan predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške.

Skupne akcije nadzora predstavljajo pomembno aktivnost pri uresničevanju programa odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno. V letu 2003 so se skupne akcije poostrenega nadzora izvajale na različnih področjih, ki so navedene v nadaljevanju.

Vlada Republike Slovenije je, zavedajoč se negativnih vplivov, ki jih prinaša siva ekonomija, že v letu 1997 sprejela **Program odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno.** V letu 2000 pa je bil sprejet **Zakon o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno** (Uradni list RS, št. 36/2000). Zakon je določil, v katerih primerih se opravljanje dejavnosti oziroma dela šteje kot delo na črno, v katerih primerih je šteti zaposlovanje delavcev kot zaposlovanje na črno, kdo je soudeleženec dela na črno in kaj predstavlja nedovoljeno reklamiranje. Določil je tudi aktivnosti, ki niso opredeljene kot delo na črno. Tako predstavlja izjeme, ki jih ni šteti za delo na črno, medsebojna sosedska pomoč, opravljanje dela v lastni režiji izključno za osebne potrebe, opravljanje nujnih del

za preprečitev nesreč ali odstranitev posledic naravnih in drugih nesreč, opravljanje humanitarnega, karitativnega, prostovoljnega ter dobrodelnega dela ter osebno dopolnilno delo. V letu 2002 je bil sprejet še **Pravilnik o delih, ki se štejejo za osebno dopolnilno delo, ter o postopku priglasitve teh del** (Uradni list RS, št. 30/2002), ki določa vrste osebnega dopolnilnega dela ter postopek priglasitve teh del. V skladu s pravilnikom so nas pristojne upravne enote v poročevalskem obdobju obveščale o vpisu priglasitve ali spremembe in o izbrisu posameznika, ki opravlja osebno dopolnilno delo. V letu 2003 smo tako s strani upravnih enot prejeli 892 tovrstnih potrdil.

Kršitve določb Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno ugotavljajo **inšpektorati in drugi organi v okviru pooblastil,** določenih s tem zakonom in s posebnimi zakoni.

Inšpektorat RS za delo nadzoruje kršitve določb v zvezi z zaposlovanjem na črno. Za zaposlovanje na črno se šteje, če pravna oseba ali zasebnik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti, z delavcem ne sklene pogodbe o zaposlitvi oziroma pogodbe o delu v skladu s predpisi in delavca ne prijavi Zavodu za zdravstveno zavarovanje in Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje oziroma če zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev. Ravno tako se za zaposlovanje na črno šteje tudi, kadar posameznik v svoje imenu in za svoj račun zaposli delavca, ki zanj opravlja delo na črno.

Za navedeno kršitev zakon predvideva **denarno kazen** oziroma uvedbo postopka pri sodniku za prekrške, kjer je zagrožena kazen od 1.000.000 tolarjev do 5.000.000 tolarjev za pravno osebo ali zasebnika (od 100.000 do 500.000 tolarjev se kaznuje tudi odgovorna oseba pravne osebe). V primeru, da posameznik zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev, pa je zagrožena denarna kazen v znesku od 100.000 tolarjev do 450.000 tolarjev. Inšpektor za delo se lahko odloči tudi za izrek **denarne kazni takoj na kraju prekrška** v višini 100.000 tolarjev za pravno osebo, zasebnika ali posameznika, za odgovorno osebo pravne osebe, ki je storila prekrške, pa v višini 50.000 tolarjev. Inšpektorji se največkrat odločijo za mandatno kaznovanje, ki že leta predstavlja učinkovitejši ukrep tudi zaradi možnosti zastaranja postopkov pri pristojnih sodnikih za prekrške.

Pristojnosti Inšpektorata RS za delo so v zakonu določene tudi v zvezi z **nedovoljeno reklamo.** Prepovedano je namreč naročanje in objavljanje oglasov v časopisih, revijah, radiu, televiziji in drugih elektronskih medijih ali posredovanje in objavljanje reklamnih sporočil na drug način, ki je dostopen javnosti, če pravna oseba, zasebnik ali posameznik objavlja potrebo po delavcu, katerega delo ni vezano na registrirano oziroma priglašeno dejavnost. V zakonu je predvidena denarna kazen od 300.000 tolarjev do 3.000.000 tolarjev za pravno osebo ali zasebnika, ki stori prekršek v zvezi z navedenim ter od 50.000 tolarjev do 300.000 tolarjev za odgovorno osebo pravne osebe.

Inšpektorji za delo so v letu 2003 ugotovili **743 primerov, ko delodajalec z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi in delavca ni prijavil Zavodu za zdravstveno zavarovanje in Zavodu za pokojninsko zavarovanje.** Zaposlovanje na črno v letu 2003 predstavlja **najpogosteje ugotovljeno kršitev s področja delovnopravne zakonodaje.** Inšpektorji za delo ugotavljajo, da se zaposlovanje na črno večkrat pojavlja pri manjših delodajalcih. Ugotavljajo tudi, da so v kar nekaj primerih tudi sami delavci iz različnih motivov zainteresirani, da so zaposleni na črno. Glede na to, da je pri navedenih kršitvah kaznovan le delodajalec, ne pa tudi zaposleni na črno, bi bilo vredno razmisliti tudi o tovrstni spremembi zakonodaje. Delodajalci, glede na relativno veliko število brezposelnih, zlahka pridobijo delavce, ki so se pripravljeni zaposliti na črno, večinoma tudi zato, ker do zakonite zaposlitve ne morejo priti in ker ne morejo preživeti brez dodatnega zaslužka. Prijave o tem so v veliki večini anonimne, delavci pa se na inšpektoratu oglasijo šele potem, ko ostanejo brez plačila. Struktura delavcev, ki so zaposleni na črno, je zelo pestra: upokojenci, brezposelne osebe, ki prejemajo nadomestilo na Zavodu za zaposlovanje ali takega nadomestila ne prejemajo, invalidi, študenti, ter tudi zaposleni pri drugih delodajalcih. Ugotavljajo se tudi primeri, ko opravljajo delo pri delodajalcu njihovi domači oz. sorodniki in so inšpektorjem ravno zaradi sorodstvenega razmerja poskušali dopovedati, da sorodniki samo pomagajo pri delu in zato ne potrebujejo nikakršne

pogodbe. Delavci, ki so ob nadzoru delali na črno, le redko priznajo, od kdaj delajo tako, ker so jim tako zabičali delodajalci za primer obiska inšpektorja za delo.

Območne enote Trbovlje, Maribor in Celje so izpostavile nekaj primerov kršitev Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno pri društvih, kjer je bilo potrebno dokazovati elemente zaposlitve. Glede na to, da je nova zakonodaja na tem področju v postopku sprejemanja, je bilo dokazovanje zaposlovanja na črno pri tovrstnih subjektih težje. Društva so kot prostovoljna, samostojna združenja fizičnih oseb načeloma nepridobitna. Predstavniki teh društev pa zato menijo, da zanje Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o varnosti in zdravju pri delu in drugi predpisi s področja nadzora inšpektorjev za delo ne veljajo, četudi so v nekaterih takih društvih članom za opravljeno delo plačevali.

Odkrivali smo tudi primere zaposlovanja na črno pri trgovcih na drobno, ki svojo dejavnost izvajajo po celi Sloveniji v okviru različnih sejemskih prodaj. So zelo mobilni, prodajo imajo organizirano le nekaj dni v posameznem kraju. Za tovrstno delo najamejo bodisi dijake in študente po napotnici bodisi delajo delavci na črno. Ob morebitnem nadzoru pa pogosto zatrjujejo, da delavce le preizkušajo in jih bodo zaposlili, če se bodo dobro izkazali.

Kot v prejšnjih letih je bilo ugotovljenih največ kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno, **v dejavnosti gostinstva, gradbeništva in trgovine.** V večini primerov inšpektorji ukrepajo **z izrekom mandatne kazni in izdajo prepovedi opravljanja procesa oziroma uporabe sredstev do odprave nepravilnosti.** V primerih, ko neposredna ugotovitev dela temelji na poročilu- zapisniku drugega organa, inšpektorji za delo podajo predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Ob tem navajamo dobro sodelovanje s Prometnim inšpektoratom RS in Policijo. Sodniki za prekrške pa zadevo obravnavajo tudi v primerih, če stranka poda ugovor zoper izdani plačilni nalog.

Inšpektorji so ugotavljali zaposlovanje na črno tudi v primerih, **če pravna oseba ali zasebnik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti zaposli tujca ali osebo brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev.** V glavnem so to primeri, ko delodajalec za zaposlitev tujca nima nobene dokumentacije. Navedena kršitev je bila ugotovljena v **77 primerih.**

Primerov, da posameznik v svojem imenu in za svoj račun zaposli delavca, ki zanj opravlja delo na črno, ne ugotavljamo pogosto, ker se inšpekcijski nadzori opravljalo v glavnem le pri gospodarskih subjektih. V letu 2003 je bilo ugotovljenih **7 kršitev.**

Inšpektorji za delo v letu 2003 niso posebej ugotavljali prekrškov v zvezi **z nedovoljeno reklamo,** tako je bila v poročevalskem obdobju ugotovljena **ena sama kršitev.**

V poročevalskem obdobju je bilo zaradi ugotovljenega zaposlovanja na črno pravnim osebam, zasebnikom ali posameznikom izrečenih 962 mandatnih kazni. Odgovornim osebam pravne osebe pa 334 mandatnih kazni. V 218 primerih je bil podan predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške.

Na Inšpektoratu RS za delo je bilo tudi v poročevalskem obdobju možno podati **anonimno telefonsko prijavo na avtomatski odzivnik. Telefonska številka avtomatskega odzivnika je 01 43 61 411.** V letu 2003 je bilo podanih **76 prijav,** kar je bistveno manj kot v preteklem letu (v letu 2002 podane 202 prijavi), od tega je bilo 10 nepopolnih. Največ prijav se še vedno nanaša na nezakonito opravljanje dejavnosti (kar sodi v pristojnost nadzora Tržnega inšpektorata RS) in na nezakonito zaposlovanje. Primeroma prijavitelji navedejo tudi druge domnevne kršitve delovno pravne zakonodaje. Prijave, ki ne sodijo v pristojnost Inšpektorata RS za delo, v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku odstopimo pristojnim organom.

Za določanje, koordiniranje in spremljanje aktivnosti za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je Vlada Republike Slovenije imenovala **posebno komisijo** za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno, ki ima sedež na Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve.

Komisijo sestavljajo predstavniki Tržnega inšpektorata RS, Davčne uprave RS, Ministrstva za notranje zadeve oziroma Policije, Prometnega inšpektorata RS, Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo lovstvo in ribištvo, Zdravstvenega inšpektorata RS, Carinske uprave RS, Inšpektorata RS za okolje in prostor, Ministrstva za šolstvo, znanost in šport, Ministrstva za pravosodje in Ministrstva za gospodarstvo ter Inšpektorata RS za delo. Komisija

koordinira delo vseh vključenih, enkrat na leto tudi **izdela poročilo** o svojih aktivnostih in učinkih preprečevanja dela in zaposlovanja na črno. Aktivnosti določa **ožja delovna skupina** za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno. V letu 2003 so potekali tudi **posebni delovni razgovori** o skupnih aktivnostih pri odkrivanju in preprečevanju dela in zaposlovanja na črno v posameznih regijah, kjer je bilo obravnavano Poročilo o aktivnostih in ukrepih za preprečevanje dela in zaposlovanja na črno za obdobje od 01. 07. 2001 do 31. 12. 2002 ter predstavljeni problemi, predlogi in pobude za nadaljnje delo.

Skupne akcije nadzora predstavljajo pomembno aktivnost pri uresničevanju programa odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno. Posebni pogoji dela in izjemna zahtevnost izvedbe posameznih akcij zahtevajo tudi predhodno pripravljenost akcij in visoko stopnjo medsebojno usklajenega in koordiniranega sodelovanja vseh, ki v navedenih aktivnostih sodelujejo.

V letu 2003 so se skupne akcije poostrenega nadzora izvajale na področjih oziroma v dejavnostih, kot sledi v nadaljevanju.

5.2. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V OKVIRU DELOVANJA MOBILNIH SKUPIN INŠPEKTORJEV

Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v okviru delovanja mobilnih skupin inšpektorjev so se izvajale že tretje leto zapored. V teh akcijah sodeluje Tržni inšpektorat RS kot koordinator akcije in Inšpektorat RS za delo.

Akcije so potekale skozi vse leto 2003 v različnih dejavnostih, največkrat pa so se opravile na osnovi prijave, podane Tržnemu inšpektoratu RS s sumom opravljanja dela na črno. V letu 2003 je bilo opravljenih 79 inšpekcijskih pregledov s področja delovnih razmerij in 50 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu. Največ pregledov je bilo opravljenih v dejavnosti trgovine, gradbeništva in gostinstva. V 18 primerih so izrekli mandatno kazen delodajalcem in odgovornim osebam zaradi ugotovljene kršitve zaposlovanja na črno, v enem primeru pa je bil zaradi iste kršitve podan predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Akcije so se pogosto izvajale izven delovnega časa. V primerih, kjer je bilo ugotovljeno delo na črno, je subjekt obravnaval in postopal v skladu s pooblastili Tržni inšpektorat RS.

Skupne akcije odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v okviru delovanja **mobilnih skupin inšpektorjev** so se izvajale tudi v letu 2003, torej že tretje leto zapored. V teh akcijah sodeluje Tržni inšpektorat RS kot koordinator akcije in Inšpektorat RS za delo.

Akcije so potekale skozi vse leto 2003 in so se izvajale v različnih dejavnostih, največkrat pa so se opravile na osnovi prijave, podane Tržnemu inšpektoratu RS s sumom opravljanja dela na črno.

V letu 2003 je bilo opravljenih 79 inšpekcijskih pregledov s področja delovnih razmerij in 50 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu. Največ pregledov je bilo opravljenih v dejavnosti trgovine, gradbeništva in gostinstva. Inšpektorji za delo so preverjali zakonitost zaposlovanja in zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. **V 18 primerih so izrekli mandatno kazen** delodajalcem in odgovornim osebam zaradi ugotovljene kršitve 1. odstavka 5. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, v enem primeru pa je bil zaradi iste kršitve podan predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Izrečenih je bilo 7 odločb o prepovedi opravljanja delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti. Podan je bil še predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške zaradi oviranja inšpekcijskega postopka.

Za ugotovljene nepravilnosti s področja varnosti in zdravja pri delu je bilo izrečenih 9 ureditvenih odločb, podan predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške in izrečena ena mandatna kazen. V enem primeru so inšpektorji za delo prepovedali opravljanje delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti.

Ugotovljene nepravilnosti se nanašajo na interne akte, vodenje različnih evidenc s področja varnosti in zdravja pri delu, na obvezno vsebino Izjave o varnosti in oceno tveganja, izvajanje ukrepov varnosti pri delu, zagotavljanje in ustreznost osebne varovalne opreme, izvajanje teoretičnega in praktičnega usposabljanja, ustreznost izvajanja zdravstvenih pregledov, itd.

Akcije so se pogosto izvajale izven delovnega časa. Največ tovrstnih akcij je bilo tudi v poročevalskem obdobju izvedenih na območju celjske območne enote.

Statistično so zajeti samo tisti inšpekcijski pregledi, ki so bili opravljeni **pri legitimnih subjektih** nadzora oziroma delodajalcih, kjer imajo inšpektorji za delo možnost obravnavanja. V primerih, kjer je bilo ugotovljeno delo na črno, je subjekt obravnaval in postopal v skladu s pooblastili Tržni inšpektorat RS.

5.3. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V AVTOŠOLAH

Komisija za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je spomladi leta 2003 dogovorila skupne aktivnosti na področju delovanja avtošol. Razpored subjektov je pripravila Policija, specializirana enota za nadzor prometa, ki je bila določena za koordinatorja akcije. Sodeloval je Inšpektorat RS delo in Inšpektorat za šolstvo in šport.

Predhodno so bila zavzeta stališča v zvezi s podjemnimi pogodbami, avtorskimi pogodbami, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, delovnim časom ter dopolnilnim delom v tej dejavnosti ob upoštevanju določb Zakona o varnosti cestnega prometa in glede na novo sprejeti Zakon o delovnih razmerjih.

Nezakonitega zaposlovanja inšpektorji za delo niso ugotovili. Opravljenih je bilo 73 inšpekcijskih pregledov s področja delovnih razmerjih, 8 pregledov pa tudi s področja varnosti in zdravja pri delu.

Komisija za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je dogovorila skupne aktivnosti **na področju delovanja avtošol**. Razpored subjektov je pripravila Policija, specializirana enota za nadzor prometa, ki je bila določena za koordinatorja akcije. Sodeloval je Inšpektorat RS delo in Inšpektorat za šolstvo in šport.

Predhodno so bila zavzeta stališča v zvezi s podjemnimi pogodbami, avtorskimi pogodbami, začasnim in občasnim delom dijakov in študentov, delovnim časom ter dopolnilnim delom v tej dejavnosti ob upoštevanju določb Zakona o varnosti cestnega prometa (Uradni list RS, št. 30/98 s spremembami) in glede na novo sprejeti Zakon o delovnih razmerjih. Organiziran je bil poseben sestanek na pobudo Gospodarske zbornice Slovenije, Sekcije za avtošole, ki so se ga udeležili še predstavniki Ministrstva za znanost, šolstvo in šport, Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve in predstavniki obeh inšpektoratov.

Inšpektorji za delo so bili na izvajanje predmetne akcije posebej opozorjeni na strokovnih delavnicah, kjer so bili zavzeti poenoteni zaključki oziroma enotne usmeritve za izvajanje delovnopravne zakonodaje na področju dejavnosti avtošol.

Nezakonitega zaposlovanja inšpektorji za delo niso ugotovili. Opravljenih je bilo 73 inšpekcijskih pregledov, 8 pregledov tudi s področja varnosti in zdravja pri delu.

Izdanih je bilo 8 ureditvenih odločb za ureditev nepravilnosti na področju delovnopravne zakonodaje in 4 ureditvene odločbe za področje varnosti in zdravja pri delu. Ugotovljene nepravilnosti se nanašajo na sklenitev podjemne pogodbe v nasprotju z določili 11. člena Zakona o delovnih razmerjih, delavcu ni bil izročen pisni predlog pogodbe o zaposlitvi, ugotovljene tudi kršitve v zvezi z zagotavljanjem odmorov, določitvijo razloga zaposlovanja za določen čas, v zvezi s prerazporeditvijo delovnega časa in glede dovoljenega obsega nadur. V enem primeru ni bil obračunan in izplačan dodatek za delovno dobo. Na področju varnosti in zdravja pri delu so bile ureditvene odločbe izdane zaradi ugotovljenih nepravilnosti v zvezi z vodenjem ustreznih evidenc s področja varnosti in zdravja pri delu, neizvajanjem ukrepov varnosti pri delu ter neopravljanjem pregledov in meritev strelovodnega sistema ter neustreznih mikroklimatskih razmer. Glede na ugotovljene kršitve lahko rečemo, da so bili subjekti nadzora dobro seznanjeni z dogovorjenimi zaključki, ki jih je Gospodarska zbornica objavila v glasilu SAŠ in tudi na svojih spletnih straneh, ter jih tudi **spoštovali.**

5.4. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO NA PODROČJU ZASEBNEGA VAROVANJA V OKVIRU RAZLIČNIH PRIREDITEV

V spomladanskih mesecih 2003 so skupne aktivnosti potekale tudi na področju zasebnega varovanja, in sicer so inšpektorji skupne akcije izvajali v okviru poteka različnih prireditev. V skupnih akcijah so sodelovali Ministrstvo za notranje zadeve, Služba za zasebno varovanje, Policija ter

Inšpektorat RS za delo. Inšpektorji so opravili 20 inšpekcijskih pregledov, v enem primeru so preverjali tudi spoštovanje predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu. Ugotovljeni sta bili dve kršitvi v zvezi z zaposlovanjem na črno. Pravnima in odgovornima osebama so bile izrečene štiri mandatne kazni.

Ožja delovna skupina za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je v spomladanskih mesecih 2003 določila skupne aktivnosti še na **področju zasebnega varovanja,** in sicer so inšpektorji skupne akcije izvajali **v okviru poteka različnih prireditev.** V skupnih akcijah so sodelovali Ministrstvo za notranje zadeve, Služba za zasebno varovanje, Policija ter Inšpektorat RS za delo. Inšpektorji za delo so preverjali zakonitost zaposlovanja predvsem varnostnikov in redarjev, ki so opravljali delo varovanja na različnih prireditvah. V akcijah so bile vključene območne enote Inšpektorata RS za delo Murska Sobota, Maribor, Koper, Novo mesto in Ljubljana. **Inšpektorji so opravili 20 inšpekcijskih pregledov,** v enem primeru so preverjali tudi spoštovanje predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu.

Ugotovljeni sta bili **2 kršitvi v zvezi s 1. odstavkom 5. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanju na črno oziroma zaposlovanjem na črno.** Pravnima in odgovornima osebama so bile tako izrečene **štiri mandatne kazni.** Ugotovljena je bila kršitev 7. odstavka 214. člena Zakona o delovnih razmerjih v zvezi z delovnim časom dijakov in študentov, zato pri ukrepih beležimo še predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Izdana je bila še ureditvena odločba za ugotovljene nepravilnosti v zvezi z ustreznostjo izvajanja zdravstvenih pregledov in v zvezi z evidencami s področja varnosti in zdravja pri delu.

Inšpektorji ugotavljajo, da delo varnostnikov in redarjev na prireditvah pogosto opravljajo osebe, ki imajo zaposlitev urejeno na podlagi podjemnih pogodb, precej pogosto je tudi zaslediti delo študentov preko študentskih napotnic.

5.5. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO NA PODROČJU TAXI PREVOZOV

Navedene skupne akcije so bile organizirane nekajkrat na leto in so se izvajale na različnih območjih naših enot. Inšpektorji so nadzor organizirali tako, da so nadzorstvo izvajali v več skupinah, pri čemer so pogosto menjali lokacijo nadzora, ker se subjekti nadzora medsebojno zelo hitro obveščajo o uvedeni kontroli. Koordinator teh akcij je bil Prometni inšpektorat RS, sodelovali pa so Policija in Inšpektorat RS za delo. Opravljenih je bilo 23 inšpekcijskih pregledov. Inšpektorji za delo so za ugotovljene kršitve izrekli 18 ukrepov.

Sodelujoči ocenjujejo, da je občasno smiselno nadaljevati s tovrstnimi nadzori.

Navedene skupne akcije so bile organizirane nekajkrat na leto in so se izvajale na različnih območjih naših enot. Inšpektorji so nadzor organizirali tako, da so nadzorstvo izvajali v več skupinah. Pogosto so menjali lokacijo nadzora, ker se subjekti nadzora medsebojno zelo hitro obveščajo o uvedeni kontroli. Koordinator teh akcij je bil Prometni inšpektorat RS, sodelovali pa so Policija in Inšpektorat RS za delo. **Opravljenih je bilo 23 inšpekcijskih pregledov.**

Inšpektorji za delo so za ugotovljene kršitve izrekli **18 ukrepov. V zvezi s 1. alinejo 1. odstavka 5. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno so bile ugotovljene 3 kršitve,** ugotovljena je bila še kršitev v zvezi z delovnim časom dijakov in študentov, kršitev v zvezi z izvajanjem Zakona o evidencah na področju dela, Po 2 ugotovljeni kršitvi se nanašata na delo preko polnega delovnega časa, neizročitev pisne pogodbe o zaposlitvi ter delo na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z 2. odstavkom 11. člena Zakona o delovnih razmerjih. V enem primeru pa delodajalec delavcu ni izročil fotokopije prijave v zavarovanje. Delodajalcem in odgovornim osebam je bilo na podlagi ugotovitev izrečenih 9 mandatnih kazni in 5 predlogov za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. **V 2 primerih sta bila podana predloga k sodniku za prekrške na podlagi 18. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanju na črno.** V **2 primerih** je delodajalec podal ugovor zoper izdano mandatno kazen, zato je bila dokumentacija skupaj s predlogom za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške **odstopljena v pristojno reševanje sodniku za prekrške.** Ravno tako je bil zaradi kršitve v zvezi z delovnim časom dijakov in študentov podan predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Za druge nepravilnosti s področja nadzora delovnih razmerij so bile izdane 3 ureditvene odločbe. V enem primeru je bila izrečena tudi prepoved opravljanja delovnega procesa oziroma uporaba sredstev za delo do odprave nepravilnosti.

Sodelujoči ocenjujejo, da je smiselno nadaljevati s tovrstnimi nadzori.

5.6. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V DEJAVNOSTI GRADBENIŠTVA

Subjekti nadzora, ki se ukvarjajo z dejavnostjo gradbeništva, so bili v letu 2003 večkrat predmet nadzora v okviru skupnih akcij. Določeni so bili različni koordinatorji, ki so vodili aktivnosti pri posameznih skupnih akcijah. Inšpektorji so opravili nadzorstva pri vnaprej določenih posameznih delodajalcih in poročali o ugotovitvah in izrečenih ukrepih. Ugotavljali so kršitve v zvezi z zaposlovanjem na črno ter v zvezi s prijavo in odjavo dela tujcev. Skupne akcije na področju gradbeništva so bile dogovorjene tudi novembra in decembra na področju Območne enote Celje in Velenje. Tokrat je bil koordinator akcije Inšpektorat RS za delo.

Nezakonito zaposlovanje so inšpektorji za delo ugotovili samo primeroma.

Subjekti nadzora, ki se ukvarjajo **z dejavnostjo gradbeništva,** so bili v letu 2003 **večkrat** predmet nadzora v okviru skupnih akcij. V posameznih primerih je Zavod RS opozoril na kršenje predpisov Zakona o zaposlovanju in delu tujcev, Zakona o delovnih razmerjih in predpisov o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. V drugih primerih je na nepravilnosti opozorila Policija. Tako so bili določeni različni koordinatorji, ki so vodili aktivnosti pri posameznih skupnih akcijah. Inšpektorji so opravili nadzorstva pri vnaprej določenih posameznih delodajalcih in poročali o ugotovitvah in izrečenih ukrepih. Posamezne inšpekcijske preglede je koordinirala Davčna uprava RS, potem Policija in ob koncu leta Inšpektorat RS za delo.

V okviru skupnih akcij, kjer je naloge koordinatorja prevzela Policija, je bilo opravljenih **20 inšpekcijskih pregledov.** Ugotovljene so bile **3 kršitve** v zvezi s 1. alinejo 1. odstavka 5. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, izrečene **2 mandatni kazni in podana dva predloga za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške.** V 3 primerih je bila ugotovljena kršitev v zvezi s prijavo in odjavo dela tujca in zato podani 3 predlogi za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. Skupne akcije na področju gradbeništva so bile dogovorjene **tudi novembra in decembra na področju območne enote Celje in Velenje.** Tokrat je bil koordinator akcije Inšpektorat RS za delo. Območna enota Velenje je opravila **11 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu in 14 pregledov s področja delovnih razmerij.** Zaradi nezakonitega zaposlovanja so bile izrečene **3 mandatne kazni in podan en predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške in odločba o prepovedi opravljanja delovnega procesa oz. uporabe sredstev do odprave nepravilnosti.** Območna enota Celje pa je uskladila skupni nadzor pri **15 subjektih**. Nezakonitega zaposlovanja inšpektorji za delo **niso** ugotovili. Ugotovljenih pa je bilo več nepravilnosti s področja varnosti in zdravja pri delu. Izrečenih je bilo 6 ureditvenih odločb, podan en predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške zaradi opustitve vodenja ustreznih evidenc s področja varnosti in zdravja pri delu, v 3 primerih pa so bile izdane mandatne kazni zaradi neuporabe osebne varovalne opreme.

Inšpektorji ugotavljajo, da se še vedno pogosto dogaja, da delovnopravna dokumentacija ni dostopna na delovišču in se inšpekcijski pregledi nadaljujejo, večkrat so zapisniki odstopljeni pristojnim območnim enotam glede na sedež delodajalca. V zvezi z zaposlovanjem in delom tujcev inšpektorji ugotavljajo, da so delavcem tujcem praviloma izdana delovna dovoljenja, pogosteje pa se zgodi, da so kršeni predpisi v zvezi s prijavo in odjavo dela tujcev. Kršitve s področja varnosti in zdravja pri delu se nanašajo na osebno varovalno opremo, vodenje evidenc s področja varnosti in zdravja pri delu, varnostni načrt, pisni dogovor o skupnem izvajanju ukrepov za varno delo, izvajanje obdobnih zdravstvenih pregledov, itd.

5.7. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V GOSTINSKI DEJAVNOSTI

Deset inšpekcijskih pregledov je bilo novembra 2003 opravljenih tudi pri subjektih, ki se ukvarjajo z dejavnostjo gostinstva. Koordinator akcij je bila Policija. Nezakonito zaposlovanje je bilo ugotovljeno pri 3 tovrstnih subjektih.

Novembra 2003 je bilo opravljenih 10 inšpekcijskih pregledov tudi pri subjektih, ki se ukvarjajo z dejavnostjo **gostinstva**. Za izvajanje akcije je bilo sicer določeno področje Maribora, sodelovale pa so tri naše območne enote in sicer Maribor, Krško in Velenje. Koordinator akcije je bila Policija. Akcija je potekala v gostinskih lokalih, ki obratujejo ponoči, v posameznih lokalih pa so bili zaposleni tudi tujci. Inšpektorji za delo so **pri 3 nadzorovanih subjektih ugotovili kršitev v zvezi z zaposlovanjem na črno,** izrečene so bile 3 mandatne kazni in en predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške. V enem primeru je bila izrečena odločba o prepovedi opravljanja procesa oziroma uporabe sredstev do odprave nepravilnosti. Pri 2 delodajalcih so inšpektorji ugotovili sklepanje podjemnih pogodb v nasprotju z določili Zakona o delovnih razmerjih, za kar so bile tudi izrečene predvidene denarne kazni. Pri posameznih subjektih je bilo zaslediti tudi delo študentov.

5.8. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO V KITAJSKIH RESTAVRACIJAH

V jesenskih mesecih so bile predmet skupnih nadzorov tudi kitajske restavracije. Inšpekcijski pregled je bil opravljen v 18 kitajskih restavracijah. V akciji je sodeloval Inšpektorat RS za delo kot koordinator akcije, Davčna uprava RS, Tržni inšpektorat RS in Policija. Nadzor inšpektorjev za delo je bil usmerjen predvsem na področje zakonitosti zaposlovanja delavcev in spoštovanje določb Zakona o zaposlovanju in delu tujcev.

Inšpektorji za delo ocenjujejo, da ni bilo ugotovljenih večjih kršitev in pomanjkljivosti, in niso ugotovili nezakonitega zaposlovanja v večjem obsegu.

V jesenskih mesecih leta 2003 so bile predmet skupnih nadzorov tudi **kitajske restavracije.** Akcijo so izvajale območne enote Inšpektorata RS za delo Maribor, Novo mesto, Celje in Kranj. Inšpekcijski pregled je bil opravljen **v 18 kitajskih restavracijah.** V akciji je sodeloval Inšpektorat RS za delo kot koordinator akcije, Davčna uprava RS, Tržni inšpektorat RS in Policija.

Nadzor inšpektorjev za delo je bil usmerjen predvsem **na področje zakonitosti zaposlovanja in spoštovanje določb Zakona o zaposlovanju in delu tujcev.**

Inšpektorji za delo ocenjujejo, da **ni bilo ugotovljenih večjih kršitev** in pomanjkljivosti in niso ugotavljali nezakonitega zaposlovanja v večjem obsegu. Zaposleni tujci praviloma imajo veljavna delovna dovoljenja. Pri posameznih subjektih nadzora so inšpektorji ugotavljali, da so imeli delavci tujci izdana delovna dovoljenja za določena delovna mesta, opravljali pa so druga dela. Izdana delovna dovoljenja so se na primer glasila na delovno mesto kuharski pomočnik, delavec tujec pa je opravljal delo natakarja, ali pa je bilo delovno dovoljenje izdano za opravljanje poslovodne funkcije, delavec tujec pa je v času nadzora opravljal delo kuharja. Pri posameznih pregledih so inšpektorji za delo ugotavljali, da delodajalec na dan pregleda še ni prijavil oziroma odjavil dela delavca tujca.

V 2 primerih so inšpektorji ukrepali z mandatno kaznijo na kraju samem, ker delavca nista imela pri sebi dovoljenj za zaposlitev. V 2 primerih je bila ugotovljena kršitev pri sklenitvi pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven primerov, ki jih določa 52. člen Zakona o delovnih razmerjih, inšpektor za delo je zoper delodajalca podal predlog za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške.

Nezakonito zaposlovanje je bilo ugotovljeno samo v eni kitajski restavraciji.
Za kuharja in za delavko, ki je stregla, ni bilo dokumentov o zaposlitvi.
Zaradi kršitve 5. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno je bila delodajalcu na kraju samem izrečena denarna kazen in ustna prepoved opravljanja delovnega procesa ter o tem izdana še pisna odločba o prepovedi na podlagi 17. člena Zakona o inšpekciji dela. V nadaljevanju pregleda je bilo na področju vodenja evidenc dela ugotovljeno, da občasno v lokalu pomaga tudi študentka, za katero delodajalec ni imel napotnice. Zaradi te kršitve pa je bil zoper delodajalca podan še predlog za uvedbo postopka o prekršku iz 18. člena Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno.

V dveh kitajskih restavracijah na Celjskem je bilo v nadzor vključeno tudi področje varnosti in zdravja pri delu. Zaradi ugotovljenih nepravilnosti v zvezi s predpisanimi evidencami, ki izhajajo iz Zakona o varnosti in zdravju pri delu, in glede na to, da medicina dela ni sodelovala pri oceni tveganja na delovnem mestu in v delovnem okolju, je bila delodajalcema izrečena ureditvena odločba.

5.9. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVANJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO PRI DELODJALCIH, KI PRODAJAJO OZ. SKLADIŠČIJO PIROTEHNIČNE IZDELKE

Komisija Vlade za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je v svoje decembrske aktivnosti v letu 2003 vključila tudi posebno akcijo nadzora pri delodajalcih, ki opravljajo prodajo in skladiščenje pirotehničnih izdelkov. Akcije nadzora so se odvijale v trgovinah, ki se ukvarjajo s prodajo pirotehničnih izdelkov, in na posameznih stojnicah. Koordinator akcije je bil Tržni inšpektorat RS. Sodeloval je Inšpektorat RS za delo in Policija.

Opravljenih je bilo 33 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu in 16 inšpekcijskih pregledov tudi s področja nadzora delovnih razmerij. Nezakonito zaposlovanje ni bilo ugotovljeno. Sicer pa inšpektorji za delo ugotavljajo, da je stanje v primerjavi s preteklimi leti boljše.

Komisija Vlade za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je v svoje **decembrske aktivnosti v letu 2003 vključila tudi posebno akcijo nadzora pri delodajalcih, ki opravljajo prodajo in skladiščenje pirotehničnih izdelkov.** Akcije nadzora so se odvijale v trgovinah, ki se ukvarjajo s prodajo pirotehničnih izdelkov, in na posameznih stojnicah. Koordinator akcije je bil Tržni inšpektorat RS. Sodeloval je Inšpektorat RS za delo in Policija.

Inšpektorji so preverjali zakonitost zaposlovanja in spoštovanje predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu. Navodilo o izvajanju akcije je vsebovalo tudi novosti, ki izhajajo iz Zakona o eksplozivih (Uradni list RS, št. 96/02) ter dveh podzakonskih aktov Pravilnika o strokovni usposobljenosti za deli z eksplozivi (Uradni list RS, št. 82/03 in Pravilnika o posebnih zahtevah za objekte, v katerih so eksplozivi (Uradni list RS, št. 82/03).

Opravljenih je bilo 33 inšpekcijskih pregledov s področja varnosti in zdravja pri delu in 16 inšpekcijskih pregledov tudi s področja nadzora delovnih razmerij. Nezakonitega zaposlovanja v okviru izvajanja skupne akcije ni bilo ugotovljenega, je pa v enem primeru inšpektor v nadaljevanju postopka v okviru izrednega pregleda ugotovil eno zaposlitev na črno. Izrekel je denarno kazen ter ustno odločbo o prepovedi opravljanja delovnega procesa po 17. členu ZID. Inšpektorji za delo so v enem primeru ugotovili delo na podlagi pogodbe civilnega prava v nasprotju z Zakonom o delovnih razmerjih, za kar je bila izrečena mandatna kazen. Največkrat so bile ugotovljene nepravilnosti, ki so se nanašale na obvezno vsebino Izjave o varnosti z oceno tveganja, na označitev prodajnega pulta s cono odmika, na opozorilo o prepovedi kajenja ter na označitev evakuacijske poti iz prodajalne. Steklene vitrine, ki preprečujejo dostop kupcev, večkrat niso bile zavarovane z varnostnim steklom, vhodna vrata v prodajalno pa bi se pri vseh nadzorovanih morala odpirati navzven ter bi morala biti opremljena s samozapiralom. Izrečenih je bilo 14 ureditvenih odločb. V enem primeru je inšpektor prepovedal opravljanje procesa oz. uporabo sredstev do odprave nepravilnosti. V enem primeru je bila izrečena tudi ureditvena odločba s področja delovnih razmerij in sicer zaradi opustitve vodenja evidenc s področja dela.

Sicer pa inšpektorji za delo ugotavljajo, da je stanje v primerjavi s preteklimi leti boljše, kar je verjetno tudi posledica ponavljajočih nadzorov pri prodaji pirotehničnih izdelkov ob koncu koledarskega leta.Večina delodajalcev ima ustrezna dovoljenja za prodajo, delavci pa so v glavnem tudi ustrezno strokovno usposobljeni. Posamezne ilegalne prodajalce pa je obravnavala v skladu s svojimi pristojnostmi Policija.

5.10. DRUGE SKUPNE AKCIJE

Ožja delovna skupina Komisije Vlade za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je določala tudi druge skupne aktivnosti na različnih področjih nadzora in pri različnih subjektih nadzora.

V letu 2003 je ožja delovna skupina Komisije Vlade za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno določila izvajanje skupnih akcij odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno v ožjem obsegu tudi **na področju glasbenoscenskih prireditev, športne dejavnosti, na področju prevozov delavcev na Viaduktu Črni Kal, na področju prodaje pohorskega škriljavca in obiranje hmelja.** Obravnavala je tudi številne prijave zoper posamezne subjekte, kjer so inšpekcijsko nadzorstvo opravili posamezni nadzorni organi. Komisija se je aktivno vključila tudi v nadzor spoštovanja zakonodaje, predpisov ter drugih standardov in normativov, ki jih morajo upoštevati domovi za ostarele. Inšpekcijski pregledi so se opravljali samo na območju posameznih območnih enot pri vnaprej določenih subjektih nadzora.

Na podlagi posebnega dogovora junija 2003 so inšpektorji (na podlagi podatkov Zavoda RS za zaposlovanje, iz katerega so bili razvidni subjekti, ki jim je bilo izdano več kot 10 dovoljenj) **preverili,** pri katerih subjektih so v obdobju od 01. 06. 2002 do 21. 07. 2003 opravili inšpekcijski nadzor in ugotovili kršitve v zvezi z zaposlovanjem na črno, v zvezi s prispevki za socialno varnost, v zvezi s plačami, v zvezi s spoštovanjem Zakona o zaposlovanju in delu tujcev in drugimi predpisi glede zaposlovanja in dela tujcev. S **posebnim poročilom** smo ožjo delovno skupino Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno **seznanili** z ugotovljenimi kršitvami in izrečenimi ukrepi.

Ravno tako je v letu 2003 **uspešno potekalo sodelovanje** med posameznimi nadzornimi organi in Zavodom RS za zaposlovanje. Inšpektorat RS za delo je v skladu z dogovorom mesečno poročal o ugotovljenih osebah, za katere so inšpektorji ugotovili, da so bile zaposlene na črno.

5.11. SKUPNE AKCIJE V OKVIRU MEDNARODNE AKCIJE V DEJAVNOSTI PROMETA TOVORNIH VOZIL »MORSKA DEKLICA«

Akcija, imenovana »Morska deklica«, se je v Republiki Sloveniji izvajala že tretjo leto zapored. Kontrola se je izvedla v istih datumskih terminih po celotni Evropi v skladu z Direktivo EU 88/599 EEC. Pri nadzoru so sodelovali Policija (prometna in kriminalistična), Prometni inšpektorat RS, Carinska uprava RS, Tržni inšpektorat RS in Inšpektorat RS za delo. Nadzor se je izvajal na različnih točkah na območju Republike Slovenije. Koordinator akcije je bila Policija, Sektor za cestni promet.

Opravljenih je bilo 82 inšpekcijskih pregledov, in sicer neposredno ob cestnih kontrolah ter v okviru naknadnih inšpekcijskih pregledov na sedežih subjektov nadzora.
V 2 primerih je bila delodajalcu in odgovornim osebam izrečena mandatna kazen zaradi ugotovljenega zaposlovanja na črno. Tovrstni nadzori se bodo izvajali tudi v prihodnje.

Mednarodno usklajena akcija, imenovana »**Morska deklica«,** se je v Republiki Sloveniji izvajala že tretjo leto zapored. Bistveni namen akcije je povečati varnost v cestnem prometu s poudarkom na tovornem in avtobusnem prometu. Kontrola se izvede v istih datumskih terminih po celotni Evropi, tako so bili **v skladu z Direktivo EU 88/599 EEC** predmetni nadzori izvedeni 16. 02. 2003 in 24. 08. 2003 na področju **avtobusnih prevozov** in 21. 03. 2003, 29. 05. 2003, 19. 09. 2003 na področju **tovornega prevoza.** V nadzorih so sodelovale območne enote Inšpektorata RS za delo Celje, Murska Sobota, Ljubljana, Postojna, Kranj, Novo mesto, Nova Gorica in Maribor.

Pri nadzoru so sodelovali Policija (prometna in kriminalistična), Prometni inšpektorat RS, Carinska uprava RS, Tržni inšpektorat RS in Inšpektorat RS za delo. Nadzor se je izvajal na različnih točkah na območju Republike Slovenije. Koordinator akcije je bila Policija, sektor za cestni promet. V predmetnih akcijah drugi sodelujoči organi ugotavljajo tudi kazniva dejanja povezana s tihotapljenjem blaga, nedovoljeno trgovino

z mamili, ilegalnimi migracijami in drugimi oblikami kaznivih dejanj v zvezi s tovornim prometom. Posamezni primeri cestne kontrole so zajemali tudi tuja vozila s tujimi vozniki, kjer Inšpektorat RS za delo nima nobenih pristojnosti. **Opravljenih je bilo 82 inšpekcijskih pregledov.** Na podlagi ugotovitev nadzorov neposredno ob cestnih kontrolah so inšpektorji za delo izvedli tudi več naknadnih inšpekcijskih pregledov na sedežih subjektov nadzora, kajti na kraju samem največkrat ni mogoče vpogledati v verodostojna dokazila o statusu zaposlene osebe in v dokazila o opravljenih prijavah v zavarovanja.

V 2 primerih je bila delodajalcu in odgovornim osebam izrečena mandatna kazen zaradi ugotovljenega zaposlovanja na črno. Ugotovljena sta bila 2 primera sklenitve pogodbe o zaposlitvi za določen čas izven zakonsko določenih primerov ter kršitev omejitve sklepanja pogodb o zaposlitvi za določen čas. Inšpektorji so podali 4 predloge za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške in izdali eno ureditveno odločbo.

Tovrstni nadzori se bodo izvajali tudi v prihodnje.

5.12. ZAKLJUČEK

Skupne koordinirane akcije predstavljajo dobršen del opravljenih izrednih inšpekcijskih pregledov. Izvajanje skupnih akcij poteka utečeno, akcije so v večini primerov izvedene brez težav in posebnosti, sodelovanje z ostalimi udeleženci skupnih akcij pa je uspešno. Akcije so usmerjene na področja oziroma dejavnosti, kjer se predvideva, da je kršitev s tega področja največ. Aktivnosti na področju odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno je Inšpektorat RS za delo izvajal ob rednih dejavnostih po svojem programu dela. Zaposlovanje na črno v letu 2003 predstavlja najpogosteje ugotovljeno kršitev s področja delovnopravne zakonodaje. Inšpektorji za delo predlagajo posodobitev Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno in zvišanje mandatne kazni za ugotovljeno zaposlitev na črno, razmisliti pa bi bilo potrebno tudi o kazni za tiste, ki so zaposleni na črno.

V okviru Programa za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno se bo z aktivnostmi pri omejevanju oziroma zmanjšanju sive ekonomije nadaljevalo tudi v prihodnje.

Skupne koordinirane akcije predstavljajo dobršen del opravljenih izrednih inšpekcijskih pregledov. Izvajanje skupnih akcij poteka utečeno, akcije so v večini primerov izvedene brez težav in posebnosti, sodelovanje z ostalimi udeleženci skupnih akcij pa je uspešno. Akcije so usmerjene na področja oziroma dejavnosti, kjer se predvideva, da je kršitev s tega področja največ. **Aktivnosti na področju odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno je Inšpektorat RS za delo izvajal ob obstoječem kadrovskem sestavu in ob rednih dejavnostih po svojem programu dela.**

Ožja delovna skupina pri Komisiji Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno je v letu 2003 poleg navedenih akcij koordinirala nadzore tudi pri točno določenih subjektih nadzora v različnih dejavnostih, v katere je vključila različne organe pregona, odvisno od problematike. Ravno tako je Inšpektorat RS za delo v letu 2003 precej skupnih akcij, ki sicer niso vključene v program odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, izvedel predvsem s policijo, kjer so sodelujoči na lokalnem nivoju ocenili, da se je nadzora dobro lotiti usklajeno. Statistično so navedene akcije zajete pri izrednih inšpekcijskih pregledih.

Tudi v letu 2003 je potekalo sodelovanje med posameznimi nadzornimi organi in Zavodom RS za zaposlovanje glede izmenjave podatkov o ugotovljenih osebah, za katere so inšpektorji ugotovili, da so bile zaposlene na črno.

Inšpektorji ugotavljajo, da je tudi na področju odkrivanja in preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, prisoten problem prevelikega odstotka **zastaranja podanih predlogov** za uvedbo postopka pri sodnikih za prekrške. Inšpektorji se glede na to, da je za isti prekršek predvideno tako mandatno kaznovanje, kakor možnost podaje predloga za uvedbo postopka pri sodniku za prekrške, večkrat odločijo za mandatno kaznovanje, ki je zaenkrat bolj učinkovit ukrep, pa čeprav je velika razlika v višini predvidenih kazni.

Posebej so inšpektorji opozorili, da v tem trenutku predstavlja mandatna kazen za ugotovljeno zaposlitev na črno v znesku 100.000 SIT nižjo kazen, kot je predvidena za sklenitev podjemne pogodbe v nasprotju z določili 11. člena Zakona o delovnih razmerjih, za kar je predvidena mandatna kazen v znesku 300.000 SIT. Torej tisti delodajalci, ki so sklenili podjemno pogodbo, da bi se izognili zaposlovanju na črno, že ugotavljajo, da je zaposlovanje na črno zanje občutno cenejše. Veljajo bi razmisliti o zvišanju mandatne kazni za ugotovljeno zaposlitev na črno ter predvideti kazen tudi za tiste, ki so zaposleni na črno.

Inšpektorji za delo predlagajo posodobitev Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, kajti zakon opredeljuje zaposlovanje na črno v primerih, če pravna oseba ali zasebnik, ki izpolnjuje pogoje za opravljanje dejavnosti, z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi **oziroma pogodbe o delu** v skladu s predpisi in delavca ni prijavil Zavodu za zdravstveno zavarovanje in Zavodu za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Novi Zakon o delovnih razmerjih pa instituta pogodbe o delu ne pozna več.

V okviru Programa za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno se bo z aktivnostmi pri omejevanju oziroma zmanjšanju sive ekonomije nadaljevalo tudi v prihodnje.

Stanje na trgu dela v Republiki Sloveniji in nadaljnji razvoj dogodkov na področju trga dela in zaposlovanja je potrebno presojati v luči Evropske strategije zaposlovanja. Slovenija je šele v procesu prilagajanja politik na trgu dela evropski strategiji zaposlovanja razvila indikator za spremljanje dela in zaposlovanja na črno. Tako v bodoče preprečevanje in odkrivanje dela in zaposlovanja na črno ne bo samo v funkciji prehoda iz evidence brezposelnih oseb – aktivnih iskalcev zaposlitve, ampak tudi v funkciji spodbujanja prehajanja neregistriranega dela v redne zaposlitve.

V okviru aktivne politike zaposlovanja so predvideni ukrepi, kot je spodbujanje novega zaposlovanja iskalcev prve zaposlitve, spodbujanje novega zaposlovanja težje zaposljivih oseb – subvencije, spodbujanje samozaposlovanja, povračila prispevkov delodajalcu, lokalni zaposlitveni programi – javna dela.

6. PREDLOGI V SKLADU S 5. ČLENOM ZAKONA O INŠPEKCIJI DELA

6.1. PREDLOGI NA PODROČJU VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU

Skladno s 5. členom Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/00) so sestavni del tega poročila tudi predlagani ukrepi za rešitev vprašanj s področja dela Inšpektorata RS za delo.

Inšpektorji za delo, ki opravljajo nadzor s področja varnosti in zdravja pri delu, predlagajo naslednje:

- omogočiti Inšpektoratu RS za delo brezplačen in hiter dostop do tehničnih standardov, ki jih inšpektorji potrebujejo pri svojem delu,
- omogočiti Inšpektoratu RS za delo brezplačen in hiter dostop do vseh potrebnih podatkov o delodajalcih, kar je osnovni pogoj za ustrezno načrtovanje in izvajanje inšpekcijskega nadzora,
- omogočiti inšpektorjem dostop do podatkov drugih organov, zlasti organov, ki sodelujejo pri priglasitvah in registracijah delodajalcev,
- zagotoviti davčne olajšave delodajalcem, ki investirajo v izboljšanje delovnih razmer,
- v sodelovanju s kmetijskim ministrstvom poiskati način organiziranja in financiranja ureditve varnosti in zdravja pri delu na kmetijah ter razjasniti pojem "kmet", ki v smislu delovno-pravne zakonodaje nastopa kot delodajalec,
- zagotoviti odpravo neskladij pri predpisih, ki urejajo varnost in zdravje v kmetijski dejavnosti,
- zagotoviti, da bodo pravosodni organi obveščali IRSD o rezultatu postopkov , ki so bili uvedeni na njegovo pobudo (kazenske ovadbe, predlogi sodniku za prekrške),
- uskladiti zakonodajo v zvezi s skladiščenjem nevarnih snovi,
- sprejeti Pravilnik o preiskavah delovnega okolja ter o pregledih in preizkusih delovne opreme,
- ustrezno dopolniti Uredbo o zagotavljanju varnosti in zdravju pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih (Uradni list RS, št. 3/2002),
- pospešiti sprejetje Zakona o zbirkah podatkov na področju dela in socialnih zadev.

Inšpektorat RS za delo kot organ in tudi posamezni inšpektorji potrebujejo pri svojem delu različne predpise in različne podatke. Le tako je mogoče delo organa ustrezno načrtovati in organizirati ter tudi strokovno izvajati. To se nanaša npr. na tehnične standarde in na podatke o delodajalcih. Ocenjujemo, da je nesprejemljivo, da mora inšpektorat te podatke zelo drago plačevati in potem še čakati, da jih dobi.

Delodajalci morajo na podlagi 26. člena Zakona o varnosti in zdravju pri delu prijaviti začetek delovnega procesa, pri katerem nastajajo večje nevarnosti za poškodbe in zdravstvene okvare. Inšpektorji ugotavljamo, da delodajalci tega večinoma ne izvajajo. Ker inšpektorji za delo nimamo informacij niti o začetku opravljanja dejavnosti, niti o razširitvi dejavnosti, kakor tudi ne o investiranju v novo delovno opremo, bi bilo nujno potrebno vzpostaviti dostop do ustreznih podatkovnih baz, iz katerih bo razviden začetek opravljanja dejavnosti delodajalca, njegova razširitev ali investiranje v novo delovno opremo, da bo mogoče izvajati ustrezen nadzor.

Davčne olajšave za investicije so marsikateremu delodajalcu omogočile, da je prišel do novih delovnih prostorov, v katerih je zagotovljeno varno in zdravo delo. Pri ocenjevanju razmer zadnjih 10 let lahko rečemo, da so se razmere na področju delovnih mest v objektih izboljševale. Predlagamo, da imajo delodajalci, ki dokazljivo investirajo v izboljševanje delovnih razmer za delavce, določene davčne olajšave.

V sodelovanju s Kmetijskim ministrstvom bi bilo potrebno najti način organiziranja in financiranja ureditve varnosti in zdravja pri delu na kmetijah. Ugotavljamo, da se je v zadnjem času zgodilo v kmetijstvu več težjih in tudi smrtnih nezgod v zvezi z delom. Ker se do sprejetja novega ZVZD na kmetijah ni zahtevalo organizirano izvajanje varnosti in zdravja pri delu, se čuti do uvajanja varnosti pri delu določen odpor. Zato bi bilo potrebno kmetom na primeren način, npr. tudi v sredstvih javnega obveščanja, nakazati potrebo in tudi nujnost po izvajanju varnosti pri delu na kmetijah. Pri uvajanju varnega in zdravega dela na kmetijah bi bilo potrebno določeno sodelovanje kmetijskih svetovalcev ter sofinanciranje tudi s strani Kmetijskega ministrstva glede posameznih stroškov celovitejšega izvajanja varnosti in zdravja pri delu. Predvsem pa bi bilo potrebno urediti tudi neskladnosti predpisov, ki urejajo kmetijstvo in predpisov, ki urejajo varnost in zdravje pri delu. Problem je v tem, da varnost in zdravje v kmetijski dejavnosti obravnavajo tudi predpisi o kmetijstvu, vendar drugače kot predpisi o varnosti in zdravju pri delu. Še poseben problem pa je v tem, da je popolnoma nejasno kdo dejansko je kmet – delodajalec, ki mora v skladu z Zakonom o varnosti in zdravju pri delu izvajati vse predpisane obveznosti. Popolnoma nelogično namreč je, da je takrat, ko se govori o ugodnostih (npr. o subvencijah) kmetov preko 60.000, ko pa se govori o obveznostih do zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu pa le vsega nekaj tisoč.

Inšpektorji s področja varnosti in zdravju pri delu običajno podajamo kazenske ovadbe državnemu tožilstvu po 208. členu Kazenskega zakonika zaradi ogrožanja varnosti pri delu. Državno tožilstvo nas o primerih zavrženih sumov kaznivih dejanj obvešča, nismo pa obveščeni o nadaljnih potekih in zaključkih uvedenih postopkov. Inšpektorji želimo, da nas pravosodni organi obveščajo tudi o potekih, predvsem pa o epilogih kazenskih ovadb. Enako velja tudi za podane predloge sodnikom za prekrške.

Pristojnosti v zvezi s skladiščenjem nevarnih snovi ima več različnih inšpektoratov (požarni, zdravstveni, delovni, …). Inšpektorji ugotavljamo, da so predpisi zelo neusklajeni, zato bi bilo potrebno predpise v zvezi s skladiščenjem nevarnih snovi poenotiti.

Novi Pravilnik o preiskavah delovnega okolja, pregledih in preizkusih sredstev za delo bi moral natančneje opredeliti metodologijo in obseg izvajanja preiskav, pregledov in preizkusov, obveznosti delodajalca (naročnika), pristojnosti izvajalcev ter vsebino izdanih poročil in potrdil. Ugotavlja se namreč, da obstoječi veljavni Pravilnik o preiskavah delovnega okolja, pregledih in preizkusih sredstev za delo iz leta 1988 natančno ne določa omenjenih dejavnikov, kar povzroča inšpektorjem za delo nemalo preglavic pri izvajanju nadzorov in nalaganju ukrepov.

Pri Uredbi o začasnih in premičnih gradbiščih se pojavljajo številna vprašanja v zvezi z njenim izvajanjem v praksi. K dopolnitvi predpisa bodo pristopile tudi druge države Evropske unije iz enakega razloga. Te države že tudi nekaj let dopolnjujejo Uredbo s pravilniki in dodatnimi navodili. Pojavljajo se težave z novimi obveznostmi naročnikov za zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na gradbiščih, kajti določila so premalo konkretna. Zaradi bistvenih novostih v sistemu zagotavljanja varnosti in zdravju pri delu na gradbiščih bi bilo novosti potrebno objavljati tudi z različnimi publikacijami in navodili.

S sprejetjem Zakona o zbirkah podatkov s področja dela in socialnih zadev naj bi inšpektorat pridobil status upravljalca podatkovne zbirke nezgod in poškodb pri delu. To bo omogočilo, da Inšpektorat zbira, obdeluje in posreduje podatke o nezgodah in poškodbah pri delu v skladu z zahtevano metodologijo Eurostat-a, tako imenovano ESAW (European Statistics Accidients at Work) metodologijo. Navedeno je pomembno, ker trenutno poteka zbiranje podatkov, katerih obseg ni v skladu z obsegom metodologije ESAW.

6.2. PREDLOGI NA PODROČJU DELOVNIH RAZMERIJ

Skladno s 5. členom Zakona o inšpekciji dela so sestavni del tega poročila tudi predlogi ukrepov za rešitev vprašanj s tega področja. Inšpektorji za delo, ki opravljajo nadzor s področja delovnih razmerij, predlagajo naslednje:

- spremeniti bi bilo potrebno nekatere določbe v zvezi z zaposlovanjem tujcev ter, ko gre za tujce, poostriti pogoje pri ustanavljanju pravnih oseb oziroma pri vpisu v register samostojnih podjetnikov,
- poenostaviti postopek prijave in odjave tujcev in poenotiti predpise, ki zadevajo tujce,
- spremeniti določbe Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno, saj pogodba o delu ni več pogodba delovnega, ampak pogodba civilnega prava,
- državna tožilstva bi morala bolj zavzeto obravnavati kazenske ovadbe, sodišča pa predloge inšpektorjev za začetek postopka za prenehanje, likvidacijo ali stečaj delodajalcev,
- zaradi lažjega dela bi morali inšpektorjem omogočiti neposreden dostop do nekaterih podatkov drugih organov, zlasti Zavoda za zaposlovanje in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije,
- sprejeti nov zakon v zvezi z vodenjem evidenc na področju dela,
- bolj natančno urediti postopek odjave iz zavarovanj za socialno varnost.

V skladu s 5. členom Zakona o inšpekciji dela na področju nadzora delovnih razmerij poleg predlogov iz dosedanjih letnih poročil Inšpektorata RS za delo predlagamo sledeče:

Ne glede na novo delovno zakonodajo še vedno ugotavljamo, da bi se morale v prihodnje spremeniti nekatere določbe v zvezi z zaposlovanjem tujcev, poenostaviti postopek prijave in odjave tujcev in poenotiti predpise, ki zadevajo tujce, posodobiti določila Zakona o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno (saj pogodba o delu ni več pogodba delovnega, ampak civilnega prava), izdelati nov zakon v zvezi z vodenjem evidenc na področju dela. Po našem mnenju bi morala državna tožilstva bolj zavzeto obravnavati podane kazenske ovadbe in sodišča predloge inšpektorjev za začetek postopka za prenehanje, likvidacijo ali stečaj delodajalcev. Dosedanji problem zastaranja naših predlogov sodniku za prekrške bo s 1. 1. 2005 v pretežni meri odpravljen, saj bo Inšpektorat RS za delo z dnem začetka veljavnosti novega Zakona o prekrških (Uradni list RS, št. 7/2003) postal t.i. **prekrškovni organ.**

Zaradi vstopa Slovenije v Evropsko unijo s 1. majem 2004 menimo, da bi bilo potrebno v letu 2004 posebno pozornost nameniti **tujcem iz držav nečlanic Evropske unije.** V letu 2003 smo namreč ugotovili kar nekaj primerov izkoriščanja delovnih dovoljenj, saj je bila tujcem izdaja delovnega dovoljenja le odskočna deska za odhod v države Evropske unije. Zaradi teh in drugih pomanjkljivosti v zvezi z delom tujcev menimo, da bi moral Zakon o zaposlovanju in delu tujcev za te primere urediti strožje pogoje in dodati inšpektorjem še nekatera nova pooblastila, s katerimi bi dejansko lahko zagotovili izvajanje predpisa (npr. ugotavljanje prepuščanja, vpogled v podatkovno bazo prijav in odjav pričetka dela tujcev ter vrnitev delovnih dovoljenj). Taksativno bi bilo potrebno v zakonu tudi našteti razloge za odvzem delovnih dovoljenj poslovodnim delavcem, za katere se ugotavljajo nezakonitosti pri izvajanju delovne zakonodaje, in zaostriti pogoje za izdajo delovnih dovoljenj, saj inšpektorji ugotavljajo, da se 7. člen tega zakona ne izvaja dosledno. Pri tem pa bi bilo potrebno rešiti tudi vprašanje, zakaj tujec, ki ustanovi v Sloveniji več podjetij, ne more pridobiti delovnih dovoljenj za poslovodenje vseh družb, ampak skladno z Zakonom o zaposlovanju in delu tujcev le za eno družbo.

S težavo se srečujemo tudi pri izvajanju določbe **21. člena Zakona o inšpekciji dela,** po kateri ima inšpektor za delo pravico in dolžnost, da izda **odločbo, s katero prepove delodajalcu opravljanje dejavnosti, in poda pristojnemu organu predlog za začetek postopka za njegovo prenehanje, likvidacijo ali stečaj.** (Vse to v primeru, če pri istem delodajalcu več kot dvakrat v šestih mesecih ali večkrat v daljšem časovnem obdobju ugotovi kršitve iz 17. člena

ZID: če delodajalec z delavcem ni sklenil pogodbe o zaposlitvi v skladu s predpisi in s kolektivno pogodbo, če ni prijavil oziroma ne plačuje prispevkov za invalidsko in pokojninsko zavarovanje, zdravstveno zavarovanje in za zavarovanje za primer brezposelnosti, če dopušča neposredno nevarnost za življenje ali zdravje delavcev, če omogoča delo tujcem oziroma osebam brez državljanstva v nasprotju s predpisi o zaposlovanju tujcev, itd.) Inšpektorji za delo so se tega pooblastila v preteklosti bolj posluževali, vendar smo imeli vedno težave, saj je sodišče od Inšpektorata RS za delo zahtevalo založitev predujma za stroške postopka. Ker Inšpektorat RS za delo teh sredstev nima, predujma ni založil, zato sodišče tovrstnih predlogov inšpektorjev ni sprejelo. Postopki se tako navkljub očitnim kršitvam niso zaključili, s tem pa se je pokazala nemoč države.

Prav tako se s težavami srečujemo tudi pri podajanju **kazenskih ovadb državnemu tožilstvu.** Največkrat se te ovadbe nanašajo na sum storitve kaznivega dejanja kršitve temeljnih pravic delavca po 205. členu Kazenskega zakonika (Uradni list RS, št. 63/94, 70/94 in 23/99, v nad. KZ), kršitve pravic pri zaposlovanju ali brezposelnosti po 206. členu KZ, ogrožanja varnosti pri delu po 208. členu KZ itd. V primerih, ko je delodajalec dlje časa insolventen in več mesecev ne izplačuje plač ter ne plačuje prispevkov za socialno varnost, pri tem pa ne izvede postopkov za zmanjšanje števila zaposlenih zaradi poslovnih razlogov, državno tožilstvo običajno ne začne kazenskega pregona, saj meni, da zaradi slabega finančnega stanja delodajalca ni podana odgovornost odgovornih oseb in pravne osebe (po 205. in 206. členu KZ se zahteva naklep, ne pa tudi malomarnosti) in meni, da bi delodajalec svoje obveznosti poravnal, če bi sredstva imel. Menimo, da bi morala sodna veja oblasti bolj zavzeto pristopiti k tej problematiki, saj je takih delodajalcev veliko in zaradi njih tudi veliko ugotovljenih nepravilnosti.

Za nemoteno delo inšpektorjev le-ti menijo, da bi jim bilo smiselno omogočiti neposreden dostop do nekaterih podatkov drugih organov, zlasti Zavoda RS za zaposlovanje in Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, saj običajno o delodajalcu, preden gredo v prvi inšpekcijski nadzor, ne vedo skoraj nič - niti koliko je zaposlenih, koliko delavcem je v zadnjem času prenehala pogodba o zaposlitvi, ali zaposluje tujce, itd.

Glede na razmeroma enostaven način odjave delavca iz zavarovanja za socialno varnost, ko Zavod za zdravstveno zavarovanje odjavi delavca na zahtevo delodajalca tudi brez pravnega naslova, menimo, da bi moral delodajalec ob odjavi Zavodu za zdravstveno zavarovanje predložiti dokumentacijo o pravilno opravljenem postopku prenehanja pogodbe o zaposlitvi. Zakon bi moral predvideti tudi rešitev situacije, ko delodajalec delavca noče odjaviti iz zavarovanj, poleg tega pa mu ne zagotavlja dela in niti plače oziroma nadomestila za čas, ko je ta oseba brez dela in se želi zaposliti pri drugem delodajalcu.

7. PROGRAMSKE USMERITVE INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2004

Inšpektoratu RS za delo osnovno nalogo določa 1. člena Zakona o inšpekciji dela. Inšpekcijsko nadzorstvo se izvaja v okviru rednih, kontrolnih in izrednih inšpekcijskih pregledov. Tako kot vsako leto, bodo tudi v letu 2004 pripravljene različne usmerjene akcije nadzora tako na področju delovnih razmerij kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu. Inšpektorat bo v letu 2004 dajal delodajalcem in delavcem strokovno pomoč v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti ter sodeloval z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter ostalimi strokovnjaki s področja dela.

Ukrepi za nadaljnje delo Inšpektorata RS za delo so izpostavljeni na koncu poglavja.

7.1. SPLOŠNO

Inšpektorat RS za delo bo v letu 2004 opravljal **redne naloge inšpekcijskega nadzorstva** nad izvajanjem zakonov, drugih predpisov, kolektivnih pogodb in splošnih aktov, ki urejajo delovna razmerja, plače in druge prejemke iz delovnega razmerja, zaposlovanje delavcev doma in v tujini, sodelovanje delavcev pri upravljanju, stavke ter varnost in zdravje pri delu ter opravljal inšpekcijsko nadzorstvo tudi nad izvajanjem predpisov, ki to izrecno določajo.

Pripravljene bodo različne akcije nadzora tako s področja delovnih razmerij kot tudi s področja varnosti in zdravja pri delu, ki bodo usmerjene bodisi na posamezno skupino subjektov nadzora oziroma v izvajanje predpisov v določeni dejavnosti. Z izvajanjem nadzora bomo poskušali oceniti trenutno stanje na posameznih področjih, stopnjo implementacije predpisov, istočasno pa so ugotovitve inšpektorjev lahko pomemben prispevek pri oblikovanju novih predpisov. Posamezne akcije bodo organizirane na področjih, kjer iz Poročila o delu Inšpektorata RS za delo iz preteklega leta izhaja večje število ugotovljenih kršitev oziroma subjekti nadzora že dalj časa niso bili nadzorovani.

Inšpektorat bo v letu 2004 dajal delodajalcem in delavcem **strokovno pomoč** v zvezi z uresničevanjem zakonov in drugih predpisov, kolektivnih pogodb ter splošnih aktov iz svoje pristojnosti. Ravno tako bo v prihodnjem letu **sodeloval z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter ostalimi strokovnjaki s področja dela.**

Sodelovali bomo tudi pri pripravi podzakonskih predpisov s sodelovanjem v raznih resornih in delovnih skupinah.

Glede na to, da bo v letu 2004 Republika Slovenija postala polnopravna članica Evropske unije, bomo izdelavo Poročila o delu organa, v katerem so zajeti številni statistični podatki, prilagodili, tako da bo zajemanje podatkov primerljivo z evropskimi državami. V okviru

usmerjenega nadzora bo dan poudarek tudi preverjanju uspešnosti implementacije evropskih direktiv in pripadajočih odredb na področju Republike Slovenije (varnost strojev, osebna varovalna oprema, področje dvigal in področje protieksplozijske zaščite).

Na podlagi sprejetega **Zakona o prekrških** se nekatere od dosedanjih nalog, ki so jih obravnavali sodniki za prekrške, prenašajo na t.i. **prekrškovne organe, med katere bo sodil tudi Inšpektorat RS za delo.** Tako bodo prekrškovni organi vodili in odločali po posebnem postopku, t.i. postopku za prekrške prekrškovnega organa razen v primerih, ki so taksativno našteti v zakonu in o katerih bodo odločala sodišča za prekrške. Pooblaščene uradne osebe bodo morale imeti ustrezno stopnjo izobrazbe in biti usposobljene za izvrševanje pooblastil, na podlagi Zakona o prekrških. Vrsto in stopnjo izobrazbe ter vsebino strokovnega izpita za vodenje in odločanje v prekrškovnem postopku bo predpisala vlada. V zvezi s tem bo potrebno izvesti ustrezno usposabljanje in zagotoviti tudi vodenje različnih evidenc, ki so jih prekrškovni organi dolžni voditi. Zakon stopi v veljavo 01. 01. 2005.

Inšpektorat RS za delo pa predstavlja tudi institucionalni okvir za izvajanje nadzora nad zakonitostjo dela izvajalcev postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij, izpolnjevanjem pogojev določenih za izvajalce postopkov za ugotavljanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij, zakonitostjo in strokovnostjo dela komisij za preverjanje in potrjevanje kvalifikacij, sestavo komisij za preverjanje in potrjevanje kvalifikacij, usposobljenost članov komisij za preverjanje in potrjevanje kvalifikacij in zakonitostjo postopkov ugotavljanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij.

7.2. POROČILO O DELU INŠPEKTORATA RS ZA DELO ZA LETO 2003

Zakon o inšpekciji dela zavezuje Inšpektorat RS za delo, da predloži resornemu ministrstvu poročilo o svojem delu.

Inšpektorat RS za delo bo na podlagi 5. člena Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št. 38/94, 32/97 in 36/00) predložil resornemu ministrstvu **poročilo o svojem delu za preteklo koledarsko leto.**

7.3. USMERJENE AKCIJE NADZORA S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU IN S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ

V letu 2004 bodo inšpektorji za delo izvajali različne usmerjene akcije nad izvajanjem predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu in s področja delovnih razmerij pri različnih subjektih oziroma v različnih dejavnostih. Kaj bo zanimalo inšpektorje pri posameznih tovrstnih nadzorih, je navedeno v nadaljevanju.

USMERJENE AKCIJE S PODROČJA VARNOSTI IN ZDRAVJA PRI DELU:

1. **Izjava o varnosti z oceno tveganja**

   Obveza delodajalca je, da izdela in sprejme Izjavo o varnosti v pisni obliki in z njo določi način in ukrepe za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Z Izjavo o varnosti delodajalec ugotovi vse možne vrste nevarnosti in škodljivosti na delovnem mestu in v delovnem okolju ter oceni tveganja za nastanek poškodb in zdravstvenih okvar. Inšpektorji za delo s področja varnosti in zdravja pri delu bodo v okviru rednih in izrednih inšpekcijskih pregledov skozi celo leto 2004 veliko pozornost posvetili ustreznosti vsebine in kvaliteti tega dokumenta.

2. **Usmerjen poostren nadzor** bo namenjen **preverjanju uspešnosti implementacije evropskih direktiv oz. pripadajočih odredb na področju Republike Slovenije.** V ta namen bodo izdelane ustrezne strokovne usmeritve za delo inšpektorjev ter podlage za pripravo poročil o ugotovitvah in ukrepih.

2.1. **Varnost strojev** (skladnost z zahtevami Odredbe o varnosti strojev, izdane na podlagi pripadajoče evropske direktive)

Usmerjen nadzor se bo izvajal istočasno z ostalimi oblikami inšpekcijskega nadzora. Namen akcije bo, da se skladno s 14. členom Odredbe o varnosti strojev (Uradni list RS, št. 52/2000) izvaja nadzorstvo nad izvajanjem omenjene odredbe pri uporabi strojev na delovnem mestu. Nadzor bo obsegal predvsem ustreznost pridobljene dokumentacije (navodila, opozorila, izjava o skladnosti, označevanje, morebitnimi preskusi tipa), upoštevanje relevantnih direktiv in izpolnjevanje nekaterih bistvenih zdravstvenih in varnostnih zahtev.

2.2. **Osebna varovalna oprema** (skladnost s Pravilnikom o osebni varovalni opremi, ki je bil sprejet na podlagi pripadajoče evropske direktive)

Namen akcije bo ugotoviti, ali delodajalci zagotavljajo tisto osebno varovalno opremo, ki je specifična za posamezna delovna mesta, in ugotoviti, ali je v Izjavi o varnosti opredeljena pravilno definirana osebna varovalna oprema. V praksi zasledimo, da je največ delovnih nezgod, ki so vzročno povezane z osebno varovalno opremo, ravno zaradi zagotavljanja neustrezno izbrane osebne varovalne opreme. Pri akciji bomo pozorni tudi na zahteve prostega pretoka blaga, in sicer bomo ugotavljali, ali je osebna varovalna oprema skladna s tehničnimi zahtevami, kot to določa Pravilnik o osebni varovalni opremi. (Uradni list RS, št. 73/2003)

Sodelovali bomo v primeru realizacije že predvidenega skupnega nadzora nad osebno varovalno opremo po določbah Pravilnika o osebni varovalni opremi, v katero bodo vključeni različni nadzorni inšpekcijski organi.

3. **Usmerjene akcije** s področja varnosti in zdravja pri delu bodo izvedene še na naslednjih področjih:

- **horizontalni in vertikalni interni transport**

  Razlogi za akcijo so v tem, da se pri inšpekcijskem nadzoru ugotavlja, da so transportna sredstva (viličarji, dvigala, žerjavi, itd.) za transport oseb in materiala pogosto brez potrebne dokumentacije, slabo vzdrževani, da z njimi upravljajo osebe, ki za to ne izpolnjujejo ustreznih pogojev, da so transportne poti neoznačene, slabo vzdrževane, ipd. Ta sredstva so tudi pogosto v zvezi z nastanki nezgod pri delu.

  Namen akcije je zagotoviti ustrezno izvajanje predpisov na tem področju ter zmanjšati tveganja, ki jih predstavlja interni transport.

- **delo na elektroenergetskih objektih, postrojih in napravah**

  Razlogi za izvedbo akcije so v tem, da se je v zadnjem času stanje na tem področju v zvezi z varnostjo in zdravjem pri delu nekoliko poslabšalo, kar so ugotovili inšpektorji pri izvajanju inšpekcijskega nadzora in tudi pri raziskavah nekaterih nezgod, do katerih je prišlo pri teh delih. Zaskrbljujoče je tudi to, da ta podjetja, ki so sicer lastniki elektroenergetskih objektov, postrojev in naprav in ki so imela za izvajanje takih del ustrezno usposobljene delavce, vse pogosteje oddajajo izvajanje takih del zunanjim izvajalcem, ki pa za taka dela nimajo niti potrebnega znanja niti ustreznih delovnih izkušenj in se pogosto ne zavedajo vseh tveganj. Namen akcije je, da se pri izvajanjih del na elektroenergetskih objektih, postrojih in napravah zagotovi varno izvajanje takih del in upoštevanje vseh varnostnih zahtev in ukrepov, ki so predpisani v Pravilniku o varstvu pri delu pred nevarnostjo električnega toka (Uradni list RS, št. 29/92).

- **področje nevarnih kemičnih snovi**

  Nevarnim kemičnim snovem in njihovemu vplivu na varnost in zdravje pri delu se posveča vse večja pozornost. V letu 2003 so bile sprejete Praktične smernice za

delo z nevarnimi kemičnimi snovmi (Uradni list RS, št. 50/03), ki predstavljajo delodajalcem pomembno pomoč pri ravnanju z njimi. Relativno novost predstavlja tudi varnostni list, ki mora biti nevarnim kemičnim snovem priložen in so iz njega razvidni mnogi dejavniki, ki so pomembni za varnost in zdravje pri delu s temi snovmi.

Namen akcije je ugotoviti, v kolikšni meri delodajalci poznajo in upoštevajo omenjene praktične smernice in kako izpolnjujejo še druge zahteve na tem področju kot npr. vodenje predpisane evidence, usposabljanje in obveščanje delavcev, zagotavljanje osebne varovalne opreme, idr.

- **v lakirnicah**

  Od julija leta 2003 dalje se mora pri uporabi opreme in zaščitnih sistemov, ki so namenjeni uporabi v potencialno eksplozivnih atmosferah, upoštevati »nov pristop« zagotavljanja varnosti in zdravja pri delu na tem področju. To pomeni, da mora biti oprema in sistemi v skladu z direktivo EU št. 94/9/ES. Direktivi je prilagojen Pravilnik o tehničnih zahtevah za naprave, ki se uporabljajo v potencialnih eksplozivnih atmosferah (Uradni list RS, št. 46/98 in 91/2002), in Pravilnik o protieksplozijski zaščiti (Uradni list RS, št.102/2000 in 91/2002) - členi 6,10 in 36. Namen akcije je, da se ugotovi, ali delodajalci pri uporabi navedene opreme in sistemov, ki bodo nameščeni od 01. 07. 2003 dalje, upoštevajo določila novega pristopa.

USMERJENE AKCIJE, KI SE BODO IZVAJALE NA OBEH PODROČJIH NADZORA:

Tako kot bo rdečo nit inšpekcijskih nadzorov na področju varnosti in zdravja predstavljala **vsebina Izjave o varnosti z oceno tveganja,** tako bodo inšpektorji na področju delovnih razmerij v nadzor vključili tudi spoštovanje določb, ki urejajo **varstvo delavcev zaradi nosečnosti in starševstva, kajti leto 2004 je tudi mednarodno leto družine, ter varstvo drugih varovanih kategorij delavcev.**

4. **Akcija nadzora nad zagotavljanjem in izvajanjem predpisov o varnosti in zdravju pri delu in zagotavljanjem delovnopravnega statusa zaposlenih delavcev in drugih udeležencev vzgojno-izobraževalnega procesa**

   Tveganje za nastanek poškodbe pri delu je že vrsto let pri mladih delavcih približno 4 krat večje kot pri starejših delavcih. Mladi delavci se največkrat poškodujejo v prvem letu službe oz. takoj po končanem procesu srednješolskega izobraževanja.

   Temeljna načela določena v Zakonu o varnosti in zdravju pri delu predstavljajo pomemben prispevek promociji zdravja na delovnem mestu. Načelo izobraževanja, opredeljeno v 13. členu Zakona o varnosti in zdravju pri delu eksplicitno zahteva, da morajo biti vsi izobraževalni programi na šolah vseh vrst oblikovani tako, da sta vzgoja in izobraževanje v zvezi z varnim delom obvezni sestavni del šolskega programa.

   V akcijo bodo vključene vse srednje tehnične šole, ki imajo v sklopu izobraževalnega programa tudi delavnice za praktični pouk. Inšpektorji s področja delovnih razmerij bodo opravljali nadzorstvo s svojega delovnega področja predvsem nad izvajanjem določb, ki predstavljajo posebnost v tej dejavnosti, subjekti nadzora pa ne bodo omejeni samo na srednje tehnične šole.

5. **Akcija nadzora pri subjektih, ki imajo pridobljeno dovoljenje za delo na podlagi Zakona o varnosti in zdravju pri delu.**

   Pravne osebe ali samostojni podjetniki posamezniki lahko opravljajo strokovne naloge, za katere so zaprosili za dovoljenje za delo, le z zadostnim številom strokovnih delavcev, ki izpolnjujejo predpisane pogoje iz Pravilnika o pogojih in postopku za pridobitev dovoljenja za delo za opravljanje strokovnih nalog varnosti pri delu (Uradni list RS, št. 42/03). Dolžni so obveščati resorno ministrstvo o vsaki spremembi, ki lahko vpliva na opravljanje strokovnih nalog, za katere so si pridobili dovoljenje za delo, zlasti pa spremembe v zvezi s tehnično opremo in strokovnimi delavci. Ravno

tako morajo ministrstvu predložiti letna poročila o nalogah, ki jih opravljajo. Če pravna oseba oziroma samostojni podjetnik posameznik ne predloži letnega poročila v roku, ne obvesti ministrstva o spremembi, ki vpliva na opravljanje strokovnih nalog, ter v primeru pritožbe ali prijave nestrokovnega dela, se lahko uvede postopek za odvzem dovoljenja. Inšpektorji bodo preverjali izpolnjevanje naloženih nalog in zakonitost zaposlovanja.

6. **Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnih razmerij v dejavnosti gradbeništva**

   Razlogi za izvedbo akcije so predvsem v tem, da je gradbeništvo ena od dejavnosti, v kateri so poškodbe pri delu najpogostejše in imajo tudi relativno zelo visoko resnost. Kljub temu, da se akcije v tej panogi dejavnosti izvajajo vsako leto in večkrat, se stanje le počasi izboljšuje. Predmet nadzora bo tudi nadzor nad izvajanjem Uredbe o začasnih in premičnih gradbiščih, katere dosledno izvajanje naj bi po ocenah strokovnjakov precej doprineslo k boljšemu zagotavljanju varnosti in zdravja v tej dejavnosti.

   Zagotavljanju varnosti in zdravja na začasnih in premičnih gradbiščih je v letu 2004 posvečen **teden varnosti,** ki ga organizira Evropska agencija za varnost in zdravje pri delu iz Bilbaoa.

   Nadzor s področja delovnih razmerij bo usmerjen v zakonitost zaposlovanja in zaposlovanje in delo tujcev. Namen akcije je, da se v čim večji meri zagotovi izvajanje predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu pri izvajanju gradbenih in vzdrževalnih del ter predpisov s področja delovnih razmerij in zaposlovanja in dela tujcev.

7. **Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnih razmerij v dejavnosti gostinstva in turizma**

   Področje dejavnosti gostinstva in turizma se je v preteklem obdobju izkazalo za področje, kjer so inšpektorji na področju delovnih razmerij in tudi na področju varnosti in zdravja pri delu ugotovili precej kršitev. Zato se bo akcija izvajala s poudarkom nad spoštovanjem tistih določb, katerih izvajanje predstavlja problematiko v tej dejavnosti (nezakonito zaposlovanje, splošni akt in določitev pogojev za zasedbo delovnega mesta v splošnem aktu, pogodba o zaposlitvi za določen čas, delovni čas, odmori, počitki, delo preko polnega delovnega časa itd.). S področja varnosti in zdravja pri delu bodo inšpektorji nadzirali sklop zagotavljanja celovite politike varnosti in zdravja pri delu, ki bo vključevala tehnologijo gostinstva in turizma ter organizacijo dela kakor tudi delovne pogoje ter vpliv dejavnikov delovnega okolja. S poostrenim nadzorom želimo opozoriti na spoštovanje predmetne zakonodaje in tako zagotoviti, da se bodo nepravilnosti in pomanjkljivosti postopno tudi zmanjšale.

8. **Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnih razmerij v knjižnicah**

   Inšpektorat RS za delo v knjižnicah še ni izvajal inšpekcijskega nadzora. Inšpektorji za delo bodo preverjali zakonitost zaposlovanja, spoštovanje določb v zvezi s pravicami in obveznostmi strank pri sklepanju pogodb o zaposlitvi (objava prostih delovnih mest, enaka obravnava glede na spol), spoštovanje določb v zvezi z odmori, počitki, dopusti, delo preko polnega delovnega časa, varstvom varovanih kategorij delavcev. S področja varnosti in zdravja pri delu pa bodo v nadzor vključeni pogoji dela in prostorski pogoji, ki morajo zadostovati predpisom s področja varnega in zdravega dela na tem področju.

9. **Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnih razmerij v mizarskih delavnicah**

   Inšpekcijski nazor v mizarskih delavnicah bo vseboval nadzor nad izvajanjem ocene tveganja s poudarkom na delovnih mestih s povečano nevarnostjo, način teoretičnega in praktičnega usposabljanja na delovnem mestu. Poudarek bo dan tudi ustreznosti namestitev varnostnih naprav na lesnopredelovalnih strojih ter uporabi osebne

varovalne opreme. Delovnopravno bo nadzor vseboval zakonitost zaposlovanja, spoštovanje določb v zvezi z varstvom varovanih kategorij delavcev, ter vodenjem vseh predpisanih evidenc s področja dela.

10. Akcija nadzora nad izvajanjem predpisov v grafični in tiskarski dejavnosti

Z rezultati akcije želimo pridobiti sliko stanja v zvezi s spoštovanjem zakonodaje s področja varnosti in zdravja pri delu in delovnopravne zakonodaje v tej dejavnosti. Nadzor pri tovrstnih subjektih bo vezan na spoštovanje določb v zvezi z zagotavljanjem in uporabo osebne varovalne opreme, opravljanjem zdravniških pregledov ter periodičnih preiskav fizikalnih, kemičnih in bioloških škodljivosti ter mikroklime. Poudarek bo dan pregledu Izjave o varnosti z oceno tveganj, posebna pozornost bo namenjena periodičnim preizkusom in pregledom delovne opreme v teh dejavnostih, uporabi nevarnih snovi glede na posebne predpise, nočnemu delu, delu preko polnega delovnega časa, zagotavljanju odmorov, počitka, dopusta, izplačilu plač, zagotavljanju različnih dodatkov in povračil stroškov v zvezi z delom, varstvu varovanih kategorij delavcev, ter vodenju vseh predpisanih evidenc s področja dela.

11. Akcija nadzora nad zaposlovanjem in pogoji dela v frizerskih in kozmetičnih salonih

Inšpektorji za delovna razmerja bodo nadzirali določbe v zvezi z zakonitostjo zaposlovanja, zaposlovanjem za določen čas, delom preko polnega delovnega časa, odmori, počitki, delom študentov, vajencev in dijakov ter vodenjem evidenc s področja dela, medtem, ko bodo s področja varnosti in zdravja pri delu zahtevali in presojali ustreznost Izjave o varnosti z oceno tveganja, poudarek bo tudi na uporabi nevarnih snovi v tej dejavnosti.

12. Akcija nadzora nad uresničevanjem določil Zakona o soupravljanju delavcev o zagotavljanju materialnih in drugih pogojev svetov delavcev, delavskih zaupnikov in sindikalnih zaupnikov

Akcija bo na tem področju izvedena prvič. Inšpektorji za delo bodo tako na področju delovnih razmerij kot tudi na področju varnosti in zdravja pri delu preverjali zagotavljanje ustreznih materialnih pogojev za delo svetov delavcev, delavskih zaupnikov in sindikalnih zaupnikov ter bodo posebno pozornost posvetili varstvu soupravljalskih pravic v skladu s predpisi, s katerimi se varujejo pravice in interesi delavcev.

USMERJENE AKCIJE S PODROČJA DELOVNIH RAZMERIJ:

13. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem predpisov o zaposlovanju in delu tujcev

Akcija se bo izvajala že tretje leto zapored in poteka na podlagi posredovanih podatkov Zavoda RS za zaposlovanje o delodajalcih, ki v zakonitem roku devetdesetih dni od pridobitve delovnih dovoljenj niso prijavili oziroma odjavili dela tujcev. O uvedenih postopkih oziroma izrečenih kaznih bomo obvestili tudi Zavod RS za zaposlovanje, ki vodi evidenco o prekrških delodajalcev in tujcev. Če je bila namreč delodajalcu v zadnjih treh letih pred vložitvijo vloge za izdajo delovnega dovoljenja izrečena kazen za prekršek po določbah 37., 38., 40., 41.,46. ali 49. člena Zakona o zaposlovanju in delu tujcev oziroma kazen za prekršek po predpisih o preprečevanju dela in zaposlovanja, se zavrnejo vloge za izdajo delovnih dovoljenj.

14. Akcija nadzora v zvezi z izvajanjem določb Zakona o delovnih razmerjih in Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju v invalidskih podjetjih in pri ostalih delodajalcih, ki zaposlujejo osebe s statusom invalida

Tudi to usmerjeno akcijo bo Inšpektorat RS za delo izvajal že tretjo leto zapored. Na predmetnem področju prihaja do sprememb zakonodaje in glede na dejstvo, da invalidi (delovni in drugi) predstavljajo varovano kategorijo delavcev, se bo v okviru izvajanja akcije nadziralo izvajanje predvsem tistih določb veljavne delovne zakonodaje, ki urejajo njihovo varstvo.

7.4. SKUPNE AKCIJE ODKRIVANJA IN PREPREČEVNJA DELA IN ZAPOSLOVANJA NA ČRNO

Ožja delovna skupina Komisije Vlade Republike Slovenije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno bo sproti določala aktivnosti in subjekte nadzora v skupnih akcijah poostrenega nadzora.

V okviru sprejetega programa Komisije za odkrivanje in preprečevanje dela in zaposlovanja na črno bo Inšpektorat RS za delo sodeloval v skupnih akcijah poostrenega nadzora. Aktivnosti in subjekti nadzora bodo na osnovi dogovora članov komisije, določeni sproti.

7.5. INFORMATIKA

Inšpektorat RS za delo bo na področju informatike nadaljeval s posodabljanjem strojne in programske opreme in vodenjem dosedanjih aplikacij. Postali bomo poročevalska enota za Eurostat, kamor bomo v prihodnje pošiljali podatke o nezgodah pri delu.

Inšpektorat RS za delo je dokončal projekt povezav območnih enot na enotno omrežje državnih organov. Z vodenjem dveh obsežnih računalniških aplikacij, v kateri se vnašajo podatki o delu vsakega pooblaščenega delavca inšpektorata, o nadzorih, ukrepih, ugotovljenih kršitvah in podobno, bomo nadaljevali. V omrežju državnih organov in po posebnih programih bomo pripravljali finančne in druge proračunske dokumente, programe nabav in investicij, načrte informatizacije z javnimi naročili in druge dokumente. V okviru danih možnosti bomo posodabljali strojno in programsko opremo, čeprav za sprotno in ažurno obdelavo podatkov in normalno zamenjavo strojne opreme in posodabljanje programske opreme razpoložljiva proračunska sredstva inšpektorata ne zadoščajo.

V okviru Phare projekta »Multi – Beneficiary for statistical Cooperation on Health and Safety at Work with the Candidate Countries» bo Inšpektorat RS za delo postal **poročevalska enota za EUROSTAT.** Z letom 2004 bomo na EUROSTAT pošiljali podatke o nezgodah pri delu v skladu z metodologijo ESAW (European Statistics on accidents at work).

7.6. IZOBRAŽEVANJE IN STROKOVNO IZPOPOLNJEVANJE INŠPEKTORJEV ZA DELO

Zakon o inšpekciji dela in Zakon o inšpekcijskem nadzoru dajeta inšpektorju za delo pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposabljati za opravljanje svojih nalog. Organizirane bodo različne delavnice in usposabljanja, vezana na pooblastila inšpektorjev za delo in enotno politiko nadzora v državi.

Glede na zahtevo Zakona o inšpekciji dela in Zakona o inšpekcijskem nadzoru , da ima inšpektor pravico in dolžnost izpopolnjevati svoje strokovno znanje in se usposabljati za opravljanje svojih nalog, bo Inšpektorat RS za delo organiziral taka izpopolnjevanja oziroma usposabljanja predvsem na tistih področjih inšpekcijskega nadzora, ki so v zadnjem času doživela največ sprememb. Organizirane bodo različne delavnice v zvezi s pooblastili inšpektorjev za delo, organizirana bodo interna usposabljanja v zvezi z zagotavljanjem enotne politike nadzora Inšpektorata RS za delo ter izobraževanja oziroma usposabljanja s področja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Usposabljanja bodo vsebovala tudi implementacijo direktiv Evropske unije (varnost strojev, osebna varovalna oprema, lifti, tlačne posode, elektromagnetna kompatibilnost, elektromagnetna sevanja, itd.), področje gradbeništva, predvsem izpolnjevanje zahtev Uredbe o začasnih in premičnih gradbiščih, področje hrupa in vibracij.

V letu 2004 bodo organizirana tudi usposabljanja za izvrševanje pooblastil, ki nam jih prinaša Zakon o prekrških ter usposabljanja za ustrezno vodenje različnih evidenc, ki so jih prekrškovni organi dolžni voditi.

Usposabljanja se bodo izvajala preko vsega leta, moderatorji bodo uslužbenci inšpektorata, po potrebi pa tudi zunanji strokovnjaki ustreznih področij. Glede na naše članstvo v Evropski uniji bo v program izobraževanja zaposlenih vključeno tudi izobraževanje in izpopolnjevanje znanja tujih jezikov. V okviru možnosti bodo uslužbenci Inšpektorata deležni tudi usposabljanja v smeri poglabljanja že obstoječih znanj in njihovega dopolnjevanja z novimi spoznanji stroke.

Iz programa je razvidno, da bodo imeli inšpektorji za delo v letu 2004 poleg opravljanja rednega inšpekcijskega nadzorstva tudi druge strokovne naloge. Številne obveznosti se pojavljajo tudi na podlagi zahtev različnih institucij v Evropski uniji in izhajajo iz dejstva, da bomo kmalu postali njeni člani.

7.7. UKREPI ZA NADALJNJE DELO

Poleg tega, da inšpektorji za delo opravljajo inšpekcijsko nadzorstvo nad izvajanjem predpisov kot to določa 1. člen Zakona o inšpekciji dela, opravljajo tudi druge strokovne naloge. Predstavniki Inšpektorata RS za delo so imenovani v različne komisije, medresorske delovne skupine in v različne projekte, ki segajo tudi izven meja Republike Slovenije. Še vedno ostaja pomembna naloga organa nudenje strokovne pomoči, ki je potrebna tako delavcem kot tudi delodajalcem predvsem zaradi novih predpisov na obeh področjih nadzora.

Ravno tako bo organ namenil pozornost izobraževanju, usposabljanju ter dodatnem izpopolnjevanju tudi za svoje uslužbence, ki z novimi predpisi dobivajo tudi nove naloge in pooblastila. Glede na vse navedeno bi bila kadrovska okrepitev Inšpektorata z novimi pooblaščenimi uslužbenci nujna.

1. Inšpektorji za delo bodo **opravljali inšpekcijsko nadzorstvo** v skladu s 1. členom Zakona o inšpekciji dela.
2. Rdečo nit inšpekcijskih nadzorov bo na področju varnosti in zdravja pri delu predstavljala **vsebina Izjave o varnosti z oceno tveganja.** Inšpektorji za delo bodo torej veliko pozornost posvetili ustreznosti vsebine in kvaliteti tega dokumenta. Na področju nadzora delovnih razmerij pa bodo inšpektorji v nadzor vključili tudi spoštovanje določb, ki urejajo **varstvo delavcev zaradi nosečnosti in starševstva, kajti leto 2004 je tudi mednarodno leto družine, ter varstvo drugih varovanih kategorij delavcev.**
3. Tudi v letu 2004 bo nadzor nad varovanjem zdravja delavcev neločljiv del nadzora nad izvajanjem Zakona o varnosti in zdravju pri delu. Nadzor nad varovanjem zdravja delavcev se bo bolj poudarjeno izvajal med tistimi delodajalci, ki z negativnimi kazalniki zdravstvenega stanja svojih delavcev najbolj odstopajo od slovenskega povprečja. Na področju usposobljenosti delavcev bo poudarjeno preverjanje konkretne seznanjenosti delavcev s škodljivim učinkom nevarnih snovi na njihovo zdravje.
4. Poleg opravljanja inšpekcijskega nadzora bodo inšpektorji za delo opravljali tudi **druge strokovne naloge.**
5. V skladu s 5. členom Zakona o inšpekciji dela podajamo predloge za **spremembo posameznih določb predpisov.** Konkretni predlogi so podani v poglavju št. 6, v skladu s 5. členom ZID-a.
6. Inšpektorat RS za delo bo tudi v prihodnje namenil veliko pozornost dajanju **strokovne pomoči,** ki jo bo posredoval delavcem, delodajalcem in drugim na podlagi

4. člena Zakona o inšpekciji dela. Uresničevanje nove delovnopravne ureditve kot celote je proces, ki je v prvi vrsti pogojen z njeno dokončno ureditvijo. Inšpektorat RS za delo si bo v tem procesu s svojo preventivno in represivno vlogo prizadeval v čim večji meri prispevati k udejanjanju nove ureditve. Vsekakor pa nova ureditev terja prilagoditev tako delodajalcev na eni strani kot tudi delavcev in sindikatov na drugi strani.

7. Tudi v prihodnjem letu bomo **sodelovali** z drugimi inšpekcijami, z zavodi, pristojnimi za zaposlovanje, z zavodi za zdravstveno zavarovanje ter za pokojninsko in invalidsko zavarovanje kot tudi s sindikalnimi oziroma strokovnimi združenji delavcev in združenji delodajalcev ter ostalimi strokovnjaki s področja dela. Zaradi lažjega dela inšpektorji predlagajo, da bi jim bilo potrebno omogočiti neposreden dostop do nekaterih podatkov drugih organov, zlasti Zavoda RS za zaposlovanje in Zavoda za zdravstveno zavarovanje.
8. Štirje predstavniki Inšpektorata so **imenovani v posamezna delovna telesa** Komisije Evropske unije: Senior Labour Inspectorate Committee (SLIC), Scientific Committee for Occupational Exposure Limits (SCOEL). Naša vloga v teh institucijah postaja vse bolj aktivna.
9. Inšpektorat RS za delo bo **poročal pooblaščenim institucijam v Evropski uniji** glede izpolnjevanja zahtev iz posameznih direktiv s področja nadzora: izvajanje ATEX Direktive 94/9/EC, MD Direktive 98/37/EC, PPE Direktive 89/686/EEC, LIFTS Direktive 95/6/EC itd. Inšpektorat RS za delo bo postal poročevalska enota za EUROSTAT. Z letom 2004 bomo na EUROSTAT začeli pošiljali podatke o nezgodah pri delu v skladu s posebno metodologijo ESAW (European Statistics on accidents at work).
10. Zaradi vstopa Slovenije v Evropsko unijo bo potrebno posebno pozornost nameniti tudi zaposlovanju in delu tujcev.
11. Inšpektorat RS za delo bo v okviru posebnega projekta uredil evidenco oz. bazo podatkov o prijavah gradbišč. Na osnovi teh podatkov bo možno planirati usmerjene preglede gradbišč in izdelati poročilo Komisiji Evropske unije o izvajanju zahtev Direktive 92/57 EEC.
12. Organizirali bomo različne **delavnice** v zvezi s pooblastili inšpektorjev za delo in **interna usposabljanja** v zvezi z zagotavljanjem enotne politike nadzora Inšpektorata RS za delo ter izobraževanja oziroma usposabljanja s področja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Glede na članstvo v Evropski uniji bo potrebno v programu izobraževanja nameniti pozornost tudi znanju tujih jezikov.
13. V letu 2004 bodo organizirana tudi usposabljanja za izvrševanje pooblastil, ki nam jih prinaša Zakon o prekrških ter usposabljanja za ustrezno vodenje različnih evidenc, ki so jih **prekrškovni organi** dolžni voditi.
14. Glede na vse navedene naloge, ki jih bodo inšpektorji za delo opravljali, bi bila **kadrovska okrepitev** z novimi pooblaščenimi uslužbenci nujna. Tudi informacijski sistem postaja vsako leto obsežnejši in zahtevnejši, za ažurno in sprotno obdelavo podatkov in normalno zamenjavo računalniške strojne opreme ter posodabljanje programske opreme razpoložljiva sredstva inšpektorata ne zadoščajo. Zaradi dosegljivosti in narave dela inšpektorji za opravljanje dela nujno potrebujejo službena vozila za delo na terenu. Glede na omejena proračunska sredstva, namenjena za investicije, pa morajo inšpektorji še vedno v veliki meri uporabljati lastna vozila v službene namene. Srečujemo pa se tudi s prostorsko problematiko.